

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. XI. 119.

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1952

Economic Survey 1952

UTGITT AV

STATISTISK SENTRALBYRÅ

Published by

The Central Bureau of Statistics of Norway

OSLO

I KOMMISJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1953

Pris kr. 4,00 + oms.avgift.

Norges Offisielle Statistikk, rekke XI.
(Official Statistics of Norway, series XI.)

Rekke XI.

Trykt 1951.

- Nr. 51. Norges private aksjobanker og sparebanker 1949. (*Statistique des banques privées par actions et des caisses d'épargne.*)
- 52. Forsikringselskaper 1949. (*Sociétés d'assurances.*)
- 53. Veterinærvesenet 1949. (*Service vétérinaire.*)
- 54. Arbeidslønninger 1949. (*Salaires des ouvriers.*)
- 55. Norges bergverksdrift 1949. (*Mines et usines.*)
- 56. Norges jernbaner 1947—48. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 57. Syketrygden 1948. (*Assurance-maladie nationale.*)
- 58. Norges fiskerier 1948. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 59. Kommunenes gjeld og kontantbeholdning m. v. 1950. (*Dette etc. des communes.*)
- 60. Norges handel 1949. (*Commerce.*)
- 61. Telegrafverket 1949—50. (*Télégraphes et téléphones de l'Etat.*)
- 62. Fiskeritelling 1. oktober 1948. I. Tallet på fiskere, deltaking i fiske osv. (*Recensement des pêches maritimes le 1. octobre 1948. I. Nombre de pêcheurs, participation aux pêches etc.*)
- 63. Fortegnelse over Norges Offisielle Statistikk 1828—1950. (*Catalogue de la Statistique Officielle.*)
- 64. Norges industri 1949. (*Statistique industrielle.*)
- 65. Statistisk Sentralbyrå gjennom 75 år. (*Bureau Central de Statistique du Royaume de Norvège 1876—1951.*)
- 66. Alkoholstatistikk 1949—1950. (*Statistique de l'alcool.*)
- 67. Ulykkestrygden for industriarbeidere m. v. 1948. (*Assurances de l'Etat contre les accidents pour les ouvriers industriels etc.*)
- 68. Norges postverk 1950. (*Statistique postale.*)
- 69. Jordbruksstatistikk 1950. (*Superficies agricoles et élevage du bétail. Récoltes etc.*)
- 70. Fiskeritelling 1. oktober 1948. II. Fiskefarkoster og tilvirkeranlegg. (*Recensement des pêches maritimes le 1. octobre 1948. II. Embarcations et fabriques de préparations.*)
- 71. Jordbrukstillingen i Norge 20. juni 1949. II. Eiendomsforholdene, arbeidsstyrken m. v. (*Recensement du 20 juin 1949. II. Conditions de propriété, nombre d'ouvriers etc.*)
- 72. Skattestatistikken 1949—50. (*Répartition d'impôts.*)
- 73. Norske skip i utenriksfart 1946—1948. (*Navigation extérieure de la marine marchande norvégienne.*)
- 74. Fagskolestatistikk 1947/48—1949/50. (*Ecoles professionnelles.*)
- 75. Dødelighetstabeller 1931/32—1940/41 og 1945—48. (*Tables de mortalité.*)
- 76. Sinnsykehusenes virksomhet 1949. (*Statistique des hospices d'aliénés.*)
- 77. Ulykkestrygden for sjømenn 1946—48. Ulykkestrygden for fiskere 1947—48. (*Assurances de l'Etat contre les accidents des marins. Assurances de l'Etat contre les accidents des marins pêcheurs etc.*)
- 78. Konjunktorene i mellomkrigstiden. Norge og utlandet. (*Inter-War Trade Cycles. Norway in Relation to Other Countries.*)
- 79. Skogavvirking 1946/47—1948/49. (*Bois abattu.*)
- 80. Statistisk årbok 1951. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
- 81. Norges fiskerier 1949. (*Les pêcheries norvégiennes.*)
- 82. Norges kommunale finanser 1946/47 og 1947/48. (*Finances des communes.*)
- 83. Norges elektrisitetsverker 1946—1948. (*Usines d'électricité.*)

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1952

Economic Survey 1952

UTGITT AV
STATISTISK SENTRALBYRÅ

*Published by
The Central Bureau of Statistics of Norway*

OSLO
I KOMMISJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.
1953

Forord.

Statistisk Sentralbyrå sender med dette ut «Økonomisk utsyn over året 1952» som er utarbeidd i samband med framleggingen av statsbudsjettet i Stortinget. Avsnittet om fiske er skrevet i samarbeid med Fiskeridirektoratet.

I tabellverket er tatt inn en ny tabell med tall fra Byråets nasjonalregnskap. Publikasjonen har vært redigert av konsulent Paal Bog.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 2. januar 1953.

Petter Jakob Bjerve.

Innhold.

	Side
Verdensøkonomien	5
Produksjon	5
Varebytte og betalingsforhold	6
Storbritannia	7
Sambandsstatene	8
Konjunkturtendenser	10
Norge	11
Vareomsetningen med utlandet	11
Betalingsbalansen overfor utlandet	21
Sysselsetting	25
Jordbruk	28
Skogbruk	32
Fiske	36
Hvalfangst	41
Gruvedrift, industri og kraftforsyning	44
Bygge- og anleggsvirksomhet	51
Sjipsfart	54
Annen samferdsel	59
Offentlige finanser	61
Penge- og kredittmarkedet	71
Priser og levekostnader	79
Inntekter	87
Sluttord	95
Engelsk oversettelse av sluttordet	99
Tabellverk	103
Register	104
Tabeller	*1

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

- = null eller mindre enn $\frac{1}{2}$
- .. = oppgave mangler
- . = logisk umulig
- * = foreløpig tall; beregnet tall
- = horisontal strek markerer brudd i en serie

Contents.

	Page
World economic situation	5
Production	5
International trade and payments	6
United Kingdom	7
United States	8
Economic trends	10
Norway	11
External trade	11
Balance of payments	21
Employment	25
Agriculture	28
Forestry	32
Fisheries	36
Whaling	41
Mining, quarrying, manufacturing and electricity production	44
Construction	51
Shipping	54
Other transport, and communication	59
Public finance	61
Money and credit	71
Prices and cost of living	79
Incomes	87
Summary	95
Summary in English	99
Tables	103
Index	104
Tables	*1

Explanation of symbols:

- = magnitude is nil or less than half of unit employed
- .. = data not available
- . = category not applicable
- * = provisional or estimated figures
- = a horizontal line across the column indicates a substantial break in the homogeneity of a series

Verdensøkonomien.

De nye trekk i den internasjonale økonomiske utvikling som i 1951 kunne spores på endel områder gjorde seg gjeldende med økt styrke i 1952. I de fleste vesteuropeiske land var det tilbakegang eller stagnasjon i industriproduksjonen totalt sett. Særlig rammet nedgangen konsumvareindustrien, som sto overfor sviktende etterspørsel etter en rekke viktige varer. Den produksjon som har sammenheng med gjennomføringen av rustningsprogrammene holdt seg bedre oppe og viste til dels stigning, men stigningsgraden avtok da det ble klart at opprustningen kom til å foregå over et betydelig lengre tidsrom enn opprinnelig planlagt. Dette nedsatte tempo i opprustningen og avslappingen i den sivile etterspørsel minsket presset på de økonomiske ressurser, og tilgangen på råvarer var stort sett tilstrekkelig. Prisene på det internasjonale råvaremarked viste en roligere utvikling enn året før, men hovedtendensen var stort sett vikende.

I flere viktige land var en stram penge- og kredittpolitikk en medvirkende årsak til stagnasjonstendensene. Det var en viss stigning i arbeidsløysa, som på samme tid var en følge av og en medvirkende årsak til etterspørselsvikten for konsumvarer.

Flere land hadde store betalingsunderskott overfor utlandet, og dollarproblemet ble på ny forverret. En rekke europeiske og oversjøiske land satte i verk vidtgående importrestriksjoner. Utviklingen førte til nedgang i den internasjonale handel og bidro også til at det inntraff et kraftig fall på fraktmarkedet.

Det var særlig i årets første halvpart svakhetstendensene gjorde seg gjeldende i det økonomiske verdensbildet. Ut over høsten syntes visse tegn på at utviklingen var i ferd med å stabiliseres, i første rekke som følge av en merkbar bedring i konsumentenes kjøpe lyst. I årets siste måneder ser det ut til at den nedadgående bevegelsen jamt over har stanset, og at det i enkelte land har inntruffet et markert oppsving.

Produksjon.

Det ser ut til at verdens samlede jordbruksproduksjon har vært større i 1952 enn året før. De siste meldingene om kornhøsten går ut på svære avlinger i de fleste store produsentlandene, og det er sannsynlig at året vil gi ny rekordhøst. Av sukker ventes det også rekordhøst, og utsiktene for ris, kaffe og kakao er gunstige.

Ullproduksjonen er anslått til noe mer enn

foregående år. Lager av betydning finnes bare i Argentina, hvor produksjonen i stor utstrekning ble holdt tilbake under prisfallet i 1951, og det ventes nå at også denne ull vil bli sendt ut på markedet. Bomullshøsten i sesongen 1951/52 var på 24—25 millioner baller, og anslås i inneværende sesong til omtrent samme størrelse. Forbruket er imidlertid gått ned, og lagrene av bomull i august 1952 var ca. 25 prosent større enn ett år tidligere.

Den kvartalsindeks som F.N.s statistiske kontor beregner for verdensproduksjonen i industri og gruvedrift nådde toppen for etterkrigsperioden i siste kvartal 1951, da den var oppe i 180 (1937 = 100). I de to første kvartalene av 1952 lå indeksen på henholdsvis 179 og 175. Tempoet i produksjonsstigningen har imidlertid vist en avtakende tendens helt siden begynnelsen av 1951. Beregner vi indekstall for hvert kvartal med tilsvarende kvartal foregående år = 100, får vi følgende serie:

1. kvartal 1951	.....	118
2. » 1951	.....	116
3. » 1951	.....	109
4. » 1951	.....	106
1. » 1952	.....	105
2. » 1952	.....	99

I 2. kvartal 1952 nådde således verdensproduksjonen i industri og gruvedrift for første gang etter krigen ikke opp på nivået fra tilsvarende kvartal foregående år. Av en rekke viktige industriråvarer var produksjonen mindre i 2. kvartal 1952 enn i samme kvartal 1951. Det gjaldt bl. a. kull, rujern, stål, kopper, bly, tinn og gummi. Derimot økte produksjonen av bl. a. aluminium, sink og råolje, og videre økte framstillingen av elektrisk kraft. For konsumvareproduksjonen var den fallende tendens framherskende gjennom første halvår 1952.

Produksjonssvikten må i første rekke ses i sammenheng med det nedsatte tempo i opprustningen i forhold til de opprinnelige planer og med avslappingen i konsumvareetterspørselen. Blant mer spesielle forhold som bidro til produksjonsnedgangen i årets første halvpart var den amerikanske stålstreiken, som førte til at U.S.A.'s stålproduksjon i 2. kvartal var en tredjepart mindre enn i 2. kvartal 1951. Dette kraftige fallet var hovedårsaken til at den totale industriproduksjon i U.S.A. i 2. kvartal 1952 lå 5 prosent under nivået i samme kvartal foregående år.

Av de europeiske land var det særlig Storbritannia som hadde et tilbakeslag i den indu-

strielle produksjon. I 2. kvartal 1952 var produksjonen der hele 8 prosent mindre enn i samme tidsrom 1951. Dette hang først og fremst sammen med nedgang i produksjonen av tekstiler og visse andre konsumvarer, men i mindre grad også i gruvedrift og maskinindustri. I land som Belgia, Nederland og Danmark viste industriproduksjonen en nedgang på 6—7 prosent fra 2. kvartal 1951 til samme tid i 1952. Også den sterke industrielle ekspansjon i Vest-Tyskland og Japan stagnerte. Mens produksjonen fra 2. kvartal 1950 til samme kvartal 1951 økte i de to land med henholdsvis 28 og 51 prosent, var i begge land produksjonsøkningen i samme periode 1951—52 ikke større enn 4 prosent.

Til tross for at produksjonen således gikk tilbake på en rekke områder, var den jamt over stor nok til å dekke etterspørselen. Det fant sted en avgjort lettelse i forsynings-situasjonen for råvarer i 1952, og direkte knapphet kan det nå sies å være bare for kop- per, aluminium, nikkell og et par andre varer. Den internasjonale råvarekonferansen i Washington har derfor oppløst de fleste av sine allokeringsskomitéer; således ble komi- tteene for bomull og for tremasse og papir opp- løst i september. Imidlertid kan det i dollar- fattige land fremdeles forekomme en knapp- het på dollarvarer, som ikke henger sammen med utilstrekkelig produksjon, men med valutamangelen. Et typisk eksempel er suk- ker, som fremdeles er rasjonert i Storbritan- nia, mens verdens største produsentland, Cuba, overveier å innskrenke produksjonen på grunn av avsetningsvansker.

Når dette skrives, foreligger ennå ingen oppgaver over den industrielle verdensproduk- sjon i siste halvår 1952. Produksjonsoppgaver fra forskjellige land viser imidlertid jamt over en viss bedring. Særlig stor var oppgangen i U.S.A., hvor industriproduksjonen i høst- månedene nådde ny rekord. Alt i alt vil ver- densproduksjonen i industri og gruvedrift for 3. kvartal 1952 trolig igjen vise et litt høyere nivå enn i samme kvartal 1951.

Varebytte og betalingsforhold.

Allerede i 1951 kunne det merkes et brudd i den utvikling i retning av friere internasjonalt varebytte og lettere betalingsforhold som hadde vært framherskende i de foregående år. I 1952 har restriktive tendenser gjort seg enda sterkere gjeldende i den internasjonale handelspolitikk. Det ene landet etter det andre har gjennomført handelspolitiske tiltak som mer eller mindre åpenlyst uthuler de grunnpilarene det internasjonale økonomiske samarbeidet i etterkrigsårene har vært bygd på, i første rekke Organisasjonen for europe-

isk økonomisk samarbeid (O.E.E.C.), Den eu- ropeiske betalingsunion (E.P.U.) og General- avtalen om tolltariffer og handel (G.A.T.T.). Og mens verdenshandelen i 1951 ikke bare lå på et høyt nivå, men også viste stigning, var det i 1952 en merkbar nedgang i den inter- nasjonale handels volum.

Settes volumet i første halvår 1951 = 100, får vi for tilsvarende periode i 1952 følgende volumtall for eksport og import i endel land:

	Eksport:	Import:
U.S.A.	109	96
Alle O.E.E.C.-land	96	97
Storbritannia	98	96
Frankrike	85	113
Belgia	98	98
Vest-Tyskland	107	107
Sverige	87	91

De oppgaver som foreligger fra siste halv- år over eksport og import i forskjellige land viser at volumnedgangen fortsatte. På den annen side har prisutviklingen for råvarer og ferdigvarer medført at industrilandene i Vest- Europa i løpet av 1925 har oppnådd en betyde- lig bedring i sitt bytteforhold overfor utlan- det.

Nedgangen i det internasjonale varebyttet i 1952 må i stor utstrekning ses som en etter- virkning av de konsekvenser Korea-krigen og opprustningen hadde for produksjons- og pris- utviklingen i 1951. I de fleste vesteuropeiske land førte opprustningen på den ene side til økt varebehov og på den annen side til mindre eksportevne. Samtidig ble konkurransen om de oversjøiske markeder større etter hvert som Tyskland og Japan gjorde seg mer og mer gjel- dende. Prisstigningen på råvarer, som kul- minerte i februar 1951, hadde vært betydelig sterkere enn prisstigningen på ferdigvarer. Følgen av disse forhold var at flere land — i første rekke Storbritannia og Frankrike — kom opp i alvorlige betalingsvansker. For å motvirke disse ble det satt i verk vidtgående importrestriksjoner. Da priset satte inn skapte dette vansker for de råvareproduser- ende land, og også en rekke viktige oversjøiske land, f. eks. Australia, New Zealand, Brasil og andre land i Sør-Amerika, grep til import- restriksjoner, som la nye hindringer for eksporten fra Europa. Til ytterligere å skjerpe problemene bidro det at proteksjonismen i U.S.A. fikk vind i seilene.

U.S.A.s eksportoverskott, som i 1951 ut- gjorde gjennomsnittlig 339 millioner dollar pr. måned, steg i 1952 til 411 millioner dollar pr. måned i 1. kvartal og 446 millioner dollar må- neden i 2. kvartal. Eksporten til Europa gikk tilbake, men det samme gjorde også importen derfra. Europas løpende dollarunderskott

viste noen nedgang i løpet av første halvår 1952, men på slutten av året ble det fremdeles anslått til ca. 2 milliarder dollar pr. år.

Også den intereuroppeiske handel gikk tilbake i 1952. Noen av medlemslandene i Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid utvidde sine frilister, men det kunne ikke oppveie virkningen av at frilistene ble satt helt eller delvis ut av kraft i de to største medlemslandene, Storbritannia og Frankrike. Utviklingen i disse to land førte også til at arbeidet med de såkalte «fellesfrilister» gikk i stå.

Betalingsforholdene i Europa har fortsatt vært regulert gjennom Den europeiske betalingsunion. Utviklingen i Betalingsunionens annet virkeår, 1951—52, var i første rekke preget av store forandringer i en rekke lands betalingsmessige stilling innenfor unionen. Storbritannia og Frankrike, som 1. juli 1951 hadde betydelige overskott overfor unionen, hadde ett år senere opparbeidd meget store underskott. På den annen side gikk land som Vest-Tyskland, Nederland og Sverige over fra å være underskottsland ved driftsårets begynnelse til å ha betydelige overskott ved årets slutt. Belgia, Italia og Portugal overskred sine kvoter som kreditorer. Særlig økte det belgiske overskottet hurtig, og det ble nødvendig å treffe særskilte oppgjørsordninger med Belgia for ett kvartal om gangen.

Avtalen om Betalingsunionen utløp 30. juni 1952, og det var først etter langvarige forhandlinger medlemslandene kom til enighet om retningslinjene for unionens fortsatte virksomhet. Det var stadig Belgias stilling som skapte de største problemene. På grunn av landets sterke stilling som leverandør av en rekke viktige varer som f. eks. jern og stål, ble det satt mye inn på å finne en løsning som kunne få Belgia til å opprettholde sitt medlemskap. Resultatet ble at Belgia på forskjellig vis skulle få betalt tilbake en betydelig del av de kreditter som landet tidligere hadde gitt ut over sin kvote.

I forbindelse med forlengelsen av avtalen ble det videre bestemt at overskott som et land oppnår ut over sin kvote skal gjøres opp med en halvpart som kreditt til unionen og en halvpart dekket ved betaling i gull. Endelig ble det fastsatt nye og skjerpede regler for underskottslandenes gullbetalinger til unionen. Etter disse kan et land bare trekke inntil 10 prosent av kredittkvoten uten å betale gull, mot tidligere inntil 20 prosent, og pro-sentsatsene for gullbetaling er til dels forhøyd. Hensikten med de sistnevnte forandringene er å redusere presset på unionens konvertible ressurser ved sterke svingninger i medlemslandenes stilling. De nye bestemmelsene

kan imidlertid komme til å vise seg tyngende for underskottslandene og føre til en mer forsiktig holdning bl. a. når det gjelder fortsatt liberalisering av handelen. I det hele tatt har utviklingen innenfor Betalingsunionen ført til at de betalingsoppgjør som finner sted har tapt mer og mer av sin karakter av rene clearingoppgjør og gått over til å bli spesielle ordninger for debitor- og kreditorland. I de siste månedene har oppgjørene vist en ny tendens i retning av bedre utjamning og balanse. Således har Storbritannia for første gang siden mai 1951 hatt overkott i unionen, mens Belgia hadde et lite underskott i august, og Nederland i september. Det er imidlertid ennå helt uvisst om denne tendensen vil fortsette.

Det har vært framsatt forslag med sikte på å øke betydningen av Betalingsunionen. Blant annet har det vært drøftet å utvide unionen slik at også Sør-Amerika blir med. Denne tanken har imidlertid møtt en viss skepsis i U.S.A., som frykter at det ville oppstå en blokk som diskriminerer mot amerikanske varer. Det har også vært antydnet at E.P.U. burde ha et nærmere samarbeid med andre økonomiske internasjonale organisasjoner, som f. eks. Valutafondet. Fondet har langt fra innfridd de forventninger som knyttet seg til det ved opprettelsen. I stedet for å bli en avgjørende stabiliserende faktor i verdensøkonomien har fondet hittil stort sett inn-tatt en temmelig passiv stilling, og de ressurser av gull og valuta som det fikk fra starten ligger ennå i det vesentlige urørte. Spørsmålet om en forsterkning av fondets midler og en aktivisering av virksomheten, f. eks. ved å stille midler til disposisjon for E.P.U., ble drøftet ved fondets siste generalforsamling, men uten at det ble gjort konkrete vedtak. En annen plan, som Den gjensidige sikkerhetsorganisasjon har tatt initiativet til, tar sikte på å opprette et nytt betalingssystem for alle de land som er med i Atlanterhavspakten. Det vil først og fremst bety at også U.S.A. kommer med i systemet. Konvertibilitet mellom medlemslandenes valutaer skulle etter planen sikres gjennom et stort stabiliseringsfond opprettet ved tilskott fra de deltakende land.

Storbritannia.

Høsten 1951 sto Storbritannia igjen overfor alvorlige betalingsproblemer. Krisen ble møtt med vidtgående importrestriksjoner og forskjellige tiltak for å stimulere eksporten, og i tillegg til disse direkte inngrep ble penge- og kredittpolitiske virkemidler tatt i bruk. Blant annet ble diskontoen satt opp fra 2½ til 4 prosent.

Det fant sted en meget gunstig utvikling i

Storbritannias betalingsbalanse i de tre første kvartalene av 1952. De siste fullstendige tall som foreligger gjelder første halvår, og det var da — når militærhjelpen fra U.S.A. holdes utenfor — et overskott på betalingsbalansen på 24 millioner pund, mot et underskott på 394 millioner pund i siste halvår 1951. Underskottet overfor land utenfor sterlingområdet gikk ned, i første rekke som følge av redusert import, og samtidig steg overskottet overfor sterlingområdet, vesentlig på grunn av økt eksport. Andre lands tilgodehavender i pund sterling var 30. juni 1952 på ca. 3 400 millioner pund, dvs. 771 millioner mindre enn ett år tidligere.

I de første 10 måneder av 1952 utgjorde Storbritannias importoverskott 690 millioner pund, mot 1038 millioner pund i samme tidsrom 1951. Importen ble redusert med 10 prosent, mens økingen i eksporten ikke var større enn vel 1 prosent. Eksporten nådde rekordhøyde i 1. kvartal, og falt så fra måned til måned til den i oktober igjen viste noen oppgang.

Imidlertid må bedringen i den britiske betalingsbalanse i vesentlig grad ses som en følge av den gunstige utvikling i landets bytteforhold overfor utlandet. I gjennomsnitt for 3. kvartal 1952 lå eksportpristallet knapt 1 prosent høyere enn i samme tidsrom 1951, mens importpristallet i løpet av samme tid viste en nedgang på ca. 7 prosent. Denne forandringen bevirket at bytteforholdet i gjennomsnitt for de tre første kvartaler av 1952 viste en forbedring på vel 6 prosent i forhold til årsgjennomsnittet for 1951.

I dollarbalansen har det også funnet sted en betydelig forbedring, men underskottet er fremdeles stort. Sterlingområdets samlede reserver av gull og dollar gikk ned fra 3 867 millioner dollar ved utgangen av første halvår 1951 til 1 685 millioner dollar ett år senere. Ut over høsten var det noen stigning i reservene. Det er lite trolig at Storbritannia isolert kan oppnå balanse i sin dollarhandel. Den eneste mulige vei synes å være at det ytre sterlingområde kan skaffe seg et dollaroverskott, og at Storbritannia på sin side kan få et tilsvarende overskott innenfor sterlingblokken. Som grunnlag for en slik løsning er det fra britisk side blant annet foreslått at det skal inngås langsiktige avtaler mellom U.S.A. og samveldelandene, som tar sikte på amerikanske kjøp av viktige sterlingråvarer og samtidig sikrer en viss stabilisering av prisene i avtaleperioden.

Det har flere ganger i løpet av det siste året vært antydning at pundet skulle gjøres konvertibelt. Men de begrensede reserver sterlingblokken nå har av gull og valuta kan det ikke ven-

tes at dette lar seg gjennomføre uten videre, men det kunne kanskje tenkes en løsning slik at konvertibiliteten blir sikret gjennom et stabiliseringsfond som opprettes med støtte fra U.S.A. eller eventuelt fra Valutafondet. En annen mulighet som har vært på tale er å til late konvertering av pundtilgodehavender bare utenfor sterlingområdet. Disse problemer hadde en sentral plass i drøftingene på den økonomiske samveldekonferansen i London i slutten av 1952, men noen avgjørelse ble ikke truffet.

Sambandsstatene.

Mellom første halvår 1951 og samme tidsrom 1952 økte nasjonalproduktet regnet i faste priser med 5—6 prosent. Tempoet i den økonomiske aktivitetsøkning var således falt noe av sammenliknet med året før, idet nasjonalproduktet fra første halvår 1950 til samme tidsrom 1951 steg med om lag 10 prosent.

Opprustningen var en dominerende faktor i utviklingen. Selv om militærhjelpen til andre land ikke regnes med, la økingen i forsvarsutgiftene beslag på mer enn hele stigningen i nasjonalproduktet mellom første halvår 1951 og samme tidsrom 1952. Da også det private konsum og det offentlige forbruk av varer og tjenester til sivile formål gikk endel opp, måtte det bli en betydelig reduksjon i de private investeringer. Denne kom praktisk talt i sin helhet til uttrykk i mindre lagerøking; mens lagrene økte kraftig i første halvår 1951, var de i samme tidsrom 1952 på det nærmeste uforandret.

Tabell 1. *Bruttonasjonalprodukt i U.S.A. Arlig rate. Milliarder dollar i løpende priser.*

	1951		1952	
	1. halv-år	2. halv-år	1. halv-år	3. kvartal
Privat konsum	207,0	208,5	214,1	216,0
Privat investering ¹	62,5	54,6	49,7	50,0
Forsvarsutgifter	30,9	42,5	48,0	49,6
Andre offentlige utgifter til kjøp av varer og tjenester ²	25,0	26,8	28,3	28,4
Overskott på driftsbalansen overfor utlandet ³	÷1,5	1,9	1,4	—
Brutto nasjonalprodukt	324,5	334,0	341,3	344,0

Kilde: Economic Indicators, U. S. Government Printing Office, October 1951.

¹ Inklusive lagerøking.

² Inklusive sivil og militær hjelp til andre land.

³ Eksklusive sivil og militær hjelp til andre land.

Det forsvarsbudsjett som ble framlagt etter årsskiftet 1952 innebar en reduksjon i tem-

poet for gjennomføringen av rustningsprogrammet. Dette bidro, sammen med den avslapping i etterspørselen som i en tid hadde vært merkbar på visse områder av konsumvaremarkedet, til å framkalle forventninger om en svakere konjunktur fra midten av året. Forskjellige tiltak som regjeringen tok i løpet av våren virket imidlertid direkte eller indirekte til å stimulere etterspørselen. Det ble lempet på de kredittrestriksjoner som hadde vært satt i verk for å bremse på forbruk og investering. Videre ble det gjennomført forhøyelser av visse sosiale ytelser og lønnsøking for de vepnede styrker. Lønnsforhøyelser ble også gjennomført i det private næringsliv. Alt i alt økte den private disponible inntekt fra første halvår 1951 til samme tidsrom 1952 regnet i faste priser med ca. 3 prosent. Samtidig økte også sparingens andel av den private disponible inntekt, fra en sparekvote på knapt 6 prosent i første halvår 1951 til vel 7 prosent i første halvår 1952. Men sparekvoten gikk ned sammenliknet med annet halvår 1951, da den var helt oppe i over 9 prosent.

I juni 1952 ble stålindustrien rammet av en streik som varte et par måneders tid og førte med seg en sterk nedgang i industriproduksjonen. Det direkte produksjonstapet kom opp i 17½ millioner tonn stål, og tallet på sysselatte i stålindustrien og i andre industrier som ble direkte berørt av stål-mangelen gikk ned med ca. 900 000. Etter at stålstreiken var avslått, kom det ny fart i industriproduksjonen. Det gjaldt først og fremst produksjonen av kapitalvarer, hvor det var om å gjøre å ta igjen det som var tapt under streiken, men også konsumvareproduksjon som tekstil og matvarer, som ble stimulert av en merkbar øking i publikums kjøpelyst utover høsten. Det private konsum var i 3. kvartal oppe i en årlig rate på 216 milliarder dollar og har fortsatt å stige. Investeringene har også siden 2. kvartal vist en svakt stigende tendens.

I oktober var produksjonsindeksen for industrien kommet helt opp i 226, som var ny etterkrigsrekord, og samtidig satt kapitalvareindustrien med en større ordrestokk enn noen gang før. Også sysselsettingen lå på rekordnivå. Levekostnadene viste en stigende tendens det meste av året. Særlig matvareprisene gikk opp, bl. a. som følge av at priskontrollen delvis ble opphevet. Men lønnsforhøyelsene dro også etter seg prisstigning på industriprodukter; stålprisene gikk f. eks. opp med ca. 5 prosent etter lønnsøkingen i stålindustrien, og virkningen av dette har spredt seg.

En bedømmelse av konjunkturutviklingen i U.S.A. i tiden framover møter mange usikre momenter. Det kan komme nye lønnsforhøyel-

ser som vil virke i prishevende retning, og risikoen for prisstigning er også økt ved den lageravvikling som har funnet sted innenfor detalj- og engroshandelen. Endelig er priskontrollen i løpet av året gjort betydelig mindre streng, og det ventes at den etter republikanernes valgseier vil bli helt avviklet til våren. Men selv om det således kan pekes på flere forhold som tyder på at en viss risiko for en inflasjonistisk utvikling fortsatt er til stede, er det andre faktorer som trekker i motsatt retning med trolig større styrke. Blant annet har det i de siste månedene funnet sted en betydelig nedgang i eksporten, og selv om U.S.A.s eksport ikke utgjør mer enn 5—6 prosent av nasjonalinntekten, anses nedgangen ikke uten betydning for konjunkturutviklingen.

Av størst betydning for utviklingen er imidlertid at det samtidig med det nedsatte tempo i opprustningen kan ventes stigende tilbud både av råvarer og industriprodukter på grunn av de svære kapasitetsutvidelser som har funnet sted. Det er ennå ikke helt klart når de amerikanske rustningsutgiftene vil nå sitt maksimum. Men det blir tidligst i siste halvpart av 1953, dvs. ett år senere enn opprinnelig forutsatt, og det er mulig at det vil bli ytterligere utsettelse til en gang i 1954. Noe sikkert om dette vil vi ikke få vite før presidenten legger fram sitt budsjettforslag i begynnelsen av 1953. Det skulle imidlertid ikke være særlig grunn til å regne med noen relativ øking i presset på de økonomiske ressurser fra opprustningen i denne kortere eller lengre periode med stigende rustningsutgifter. Kanskje allerede fra før det tidspunkt da rustningsutgiftene har passert sitt maksimum vil presset på de økonomiske ressurser være avtakende. Avgjørende for om den økonomiske aktivitet da kan opprettholdes på et høyt nivå vil være om den sivile etterspørsel og den offentlige etterspørsel til annet enn militærformål kan absorbere produksjonsøkingen.

Også på dette punkt er det vanskelig å vurdere framtidsutsiktene før hovedlinjene for den økonomiske politikk som vil bli fulgt under den nye administrasjon er framlagt. Men ut budsjettåret 1952—53 er politikken stort sett bundet av det gjeldende budsjett. På denne bakgrunn, og tatt i betraktning den fortsatte stigning i rustningsutgiftene, det høye investeringsnivå, lagerutviklingen og tendensen til fortsatt stigning i konsumet, synes det å være grunn til å regne med en svakt stigende konjunktur i det første halvåret. Mer tvilsomt er det om det høye aktivitetsnivået kan opprettholdes i lengre tid framover. Etter hvert som rustningsutgiftene reduseres, må det som i 1945 finne sted en omstil-

ling til en mer normal produksjon. Det er da bl. a. to forhold som skiller situasjonen nå fra 1945. Nå finnes det ikke slik som da krigen sluttet et stort umettet behov for konsumvarer. En forbruksundersøkelse viser at 60 prosent av alle familier nå har bil, og 44 prosent av bilene er 3 år eller yngre, mens bare 28 prosent var så nye i 1949. Ca. 60 prosent av alle kjøleskap er etterkrigsmodeller. Men på den annen side har U.S.A. nå en større og hurtigere økende befolkning enn i 1945, særlig i aldersgruppene under 10 og over 65 år. Det innebærer behov for økte offentlige utgifter til skoler, sykehus osv. Det skulle også lette omstillingen at den nå kan finne sted over et lengre tidsrom.

Alt i alt synes oppfatningen å være at det er tvilsomt om den veldige produksjonskapasiteten kan finne fulle avsetningsmuligheter, og at det derfor bør regnes med et visst tilbakeslag en eller annen gang mot slutten av 1953, men slike spådommer vil alltid være usikre.

Konjunkturtendenser.

Selv om det ved inngangen til 1952 gjorde seg gjeldende visse svakhetstrekk i det økonomiske verdensbildet, var situasjonen den gang sterkt preget av inflasjonstendenser. I «Økonomisk utsyn over året 1951» ble det imidlertid understreket at en inflatorisk utvikling i 1952 ikke kunne tas for gitt. Det viste seg også at stagnasjonstendensene skulle bli sterkt framtrædende i bildet. Til sine tider har de vært så dominerende at det har gjort seg gjeldende en utbredt frykt for en alminnelig depresjon.

Når presset på de økonomiske ressurser var mindre i 1952 enn i 1951, må det ses i sammenheng med den internasjonale politiske utvikling. Noen alminnelig avspenning har ikke funnet sted, men situasjonen stabiliserte seg slik at den økonomiske politikk både i U.S.A. og i de andre land som deltar i det vestlige forsvarssamarbeidet har vært preget av den forutsetning at det ikke ville bryte ut noen storkrig i 1952 eller året etter, og at det heller ikke ville inntreffe noen avgjort endring hverken til det verre eller til det bedre i den kalde krigen. Denne forutsetningen, sammen med rent økonomiske vurderinger av evnen til å gjennomføre opprustningen etter programmet, er bakgrunnen for at rustningsprogrammene nå skal gjennomføres over et lengre tidsrom enn opprinnelig forutsatt.

Ved nedsettingen av tempoet i opprustningen ble det frigjort økonomiske ressurser for andre formål. I første halvpart av 1952 ble ikke disse absorbert av etterspørselen. Dels

ble det lagt en demper på den økonomiske aktivitet ved de generelle penge- og kredittpolitiske tiltak som ble satt i verk i flere land for å skape bedre balanse i utenriksøkonomien. Dels ble en øking i de private investeringer hemmet av restriksjoner som tidligere var pålagt for å holde investeringene nede. Endelig lot også publikum og næringslivet, på samme måte som regjeringene, sine handlinger påvirke av forventningene om det framtidige politiske hendingsforløp; forventningen om at den internasjonale spenning ikke ville øke hadde — sammen med prisutviklingen — ført til en mer avventende holdning med mindre kjøpelyst hos publikum, som satt med betydelige lager etter kjøpebølgene i 1950 og 1951.

Etter at prisene på det internasjonale råvaremarked fra januar 1952 til ut på ettersommeren hadde vist relativt små endringer, intraff fra august en ny periode med prisfall. Fra 1. august til 1. november viste således Moody's råvareindeks en nedgang på ca. 8 prosent, og i begynnelsen av november lå verdensmarkedets råvarepriser sett under ett ikke mye over nivået da Korea-krigen begynte. Denne nedgangen skyldtes først og fremst prisfall på jordbruksprodukter, og var trolig i det vesentlige en følge av de gode høstutsiktene. Videre var det særlig for dollarvarer prisfallet gjorde seg gjeldende, mens de fleste sterlingvarer var stabile eller i enkelte tilfelle litt stigende i pris.

Til tross for at situasjonen alt i alt ikke var særlig stabil, bl. a. også på grunn av den uvisshet som knyttet seg til utfallet av det amerikanske presidentvalg, kunne det i løpet av ettersommeren og høsten merkes tendenser til en beskjeden bedring i den økonomiske aktivitet. Omslaget skyldtes etter alt å dømme i første rekke at konsumetterspørselen på ny tok seg opp, og dette hadde igjen flere årsaker. For det første viste levrekostnadene i mange land, til tross for prisfallet på verdensmarkedet, en stigende tendens. Dette hang til dels sammen med at industrien arbeidet med råvarelager som ofte var innkjøpt under langt høyere priser, men enda viktigere var trolig stigningen i andre produksjonskostnader, i første rekke i lønningene. Denne tendensen i levrekostnadene bevirket at publikum ikke lenger var så sterkt innstilt på at det innenlandske prisnivå ville komme til å falle. Samtidig økte den disponible inntekt som følge av lønnsforhøyelser m. v. Videre tiltok kjøpelysten etter hvert som de lagerpublikum hadde lagt seg opp under knapphetsfrykten et par år tidligere ble avvirket. I første omgang ble følgen av den økte konsumetterspørsel at lagrene i detalj- og engros-

handelen kom ned på et nivå som sto i mer normalt forhold til omsetningen. I neste omgang tok ordretilgangen til industrien seg opp, og produksjonen viste etter hvert noen stigning i flere av de konsumvareindustrier som hadde vært sterkest rammet av etterspørsels-svikten.

For den internasjonale konjunkturutvikling i tiden framover er det av avgjørende betydning at det ikke synes å være grunn til å vente noe umiddelbart forestående tilbakeslag i U.S.A. Som det er gjort nærmere rede for tidligere ser det ut til å være mest som taler for et høyt aktivitetsnivå i U.S.A. iallfall til ut i siste halvpart av 1953, og virkningene av dette vil også gjøre seg sterkt gjeldende i Europa og i verden ellers. Til dette kommer at den industrielle produksjonskapasitet i Vest-Europa ikke har økt tilnærmedesvis så mye som i U.S.A., og det kan derfor tenkes at rustningsutgiftene fortsatt vil stige sterkere enn produksjonen.

På den annen side har prisfallet på verdensmarkedet eliminert en faktor som tidligere har virket sterkt kostnadshevende i mange land. Etter hvert som dette slår fullt igjennom i de innenlandske kostnader i de forskjellige land, skulle det skape et bedre grunnlag for å

holde prisutviklingen under kontroll, særlig hvis det samtidig lar seg gjøre å unngå vesentlige forhøyelser i lønnsnivået.

Den økonomiske utvikling i de vesteuropeiske land vil i tiden framover bli sterkt preget av de utenriksøkonomiske problemer, framfor alt av det stadig mer verdensomfattende dollarproblem. Det er bebudet at det på amerikansk og britisk initiativ vil bli tatt opp omfattende internasjonale drøftinger med sikte på å finne en varig løsning på dette problemet. Mulighetene for å komme noe nærmere en løsning som fra vesteuropeisk synspunkt er tilfredsstillende, avhenger i stor utstrekning av hvilken handelspolitikk U.S.A. vil slå inn på. Men selv i heldigste fall kan det neppe ventes en så vidtgående omlegging av den amerikanske politikk i mindre restriktiv retning som ville være nødvendig for å oppnå dollarbalanse. Derfor vil mange land, som et ledd i sine anstrengelser for å få bedre balanse i utenriksøkonomien, trolig fortsette å føre en kontraktiv pengepolitikk. Det kan under en slik politikk være vanskelig, for ikke å si umulig, å nå de produksjonsmål som Den europeiske økonomiske samarbeidsorganisasjon i begynnelsen av 1952 stilte opp for den kommende femårsperioden.

Norge.

Vareomsetningen med utlandet.

Handelspolitikk.

Ved utvidelsen av importfrilistene fra 25. januar og 1. mai 1952 og opphevelsen av de vilkår som var stilt for kreditt i utlandet i samband med kontrahering av tørrlastskip, har Norge oppfylt vedtaket i Den europeiske økonomiske samarbeidsorganisasjon (O.E.E.C.) om 75 prosent liberalisering. Frilisteprosentene, som regnes på grunnlag av privat import av varer fra frilisteområdet i 1948, er nå 78 for matvarer, 87 for råvarer og 70 for ferdigvarer, mens prosenten for alle grupper utenfor, blir liberaliseringsprosenten 81 for ferdigvarer og 83 totalt. Av de varer som er satt opp på den fellesfriliste som ble vedtatt av O.E.E.C.s råd 31. juli 1951, omfatter den norske frilisten ca. 90 prosent. En rekke varer som fortsatt var undergitt importregulering, ble i 1952 på samme måte som foregående år lisensiert globalt, dvs. slik at vedkommende importør selv kunne velge importland innenfor visse grenser.

Fra 2. januar 1952 ble det satt i verk forhøyelser av en lang rekke norske tollsats. Satsene i vår tolltariff, som for det meste

bygger på vektollprinsippet, har praktisk talt ikke vært forhøyd siden mars 1940, da det ekstraordinære tillegg for de fleste sats ble satt opp fra 20 til 33 $\frac{1}{3}$ prosent. Prisstigningen etter krigen har ført med seg en stor forskyvning i vernetollen mellom varer som fortolles etter verdi og varer som fortolles etter vekt, da den reelle tollbeskyttelse for de siste er sunket i takt med prisstigningen. Samtidig har tollbeskyttelsen i Norge sunket i forhold til beskyttelsen i andre land som vesentlig bruker verditollsats. Fra 2. januar 1952 gikk vi for tekstil- og konfeksjonsvarer over fra vektoll til verditoll, og de nye satsene betydde en til dels meget betydelig reell tollforhøyelse, for garn og tråd således gjennomsnittlig 400 prosent og for tøy og bånd bortimot 250 prosent. Samtidig ble vektollsatsene for ca. 500 vareposter hevet med 100 prosent.

Fra 1. august 1952 ble endel av den norske eksporten frigjort. Den første frilisten som er satt opp er ikke særlig omfattende, men for vår eksport er det ikke så meget den norske handelspolitikk, som den import- og prispolitikk noen av våre største avtakerland har slått inn på, som har vært bestemmende for utviklingen. Det gjelder særlig

de importrestriksjoner som ble gjennomført i Storbritannia og Frankrike omkring årsskiftet, og den prisaksjon disse land sammen med endel andre importørland gikk til for å få presset ned prisene på treforedlingsprodukter. Dette er nærmere omtalt i Byråets publikasjon «Tendenser i den økonomiske utvikling våren 1952». Det kan i samme forbindelse nevnes at de norske eksportavgifter på treforedlingsprodukter ble opphevet fra 1. oktober 1952.

Sammen med den utvidde frilisting av importvarene har den synkende etterspørsel etter en rekke av våre eksportprodukter i betydelig grad redusert våre handelspolitiske virkemidler. Frigjøringen av importen har også i en viss utstrekning forenklet de varelistene som det opereres med i de tosidige varebytteavtaler, men selve avtalesystemet er ikke gjort overflødig. Foruten med de fleste europeiske land har Norge i 1952 hatt varebytteavtaler med Argentina, Ecuador, India, Indonesia, Israel og Pakistan.

For samhandelen med enkelte land utenfor O.E.E.C. har mangelen på konvertibilitet skapt spesielle problemer. Dette gjelder særlig vår handel med Finland, Spania, Israel, Argentina og endel østeuropeiske land. Til disse land er det muligheter for større eksport fra Norge enn landene kan skaffe dekning for ved vareleveranser eller ved betaling i fri valuta. Når det gjelder Finland, er Norges interesse for import av kubb avtatt på grunn av treforedlingskrisen. Hva de andre land angår, er det særlig deres høye priser som vanskeliggjør eksport til Norge.

Den samlede vareomsetning med utlandet.

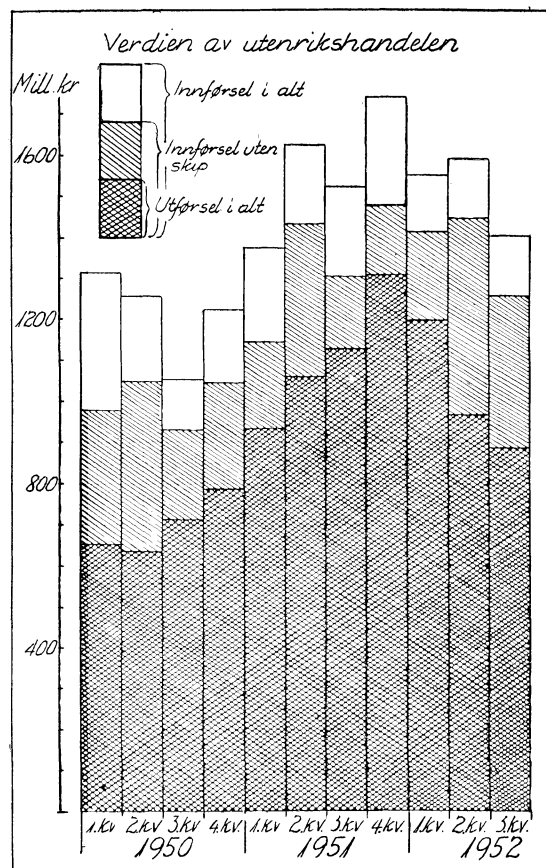
De seks første etterkrigsårenes sterke stigning i verdien av vår import og eksport stoppet opp i 1952 (se tabell A, side *3). Særlig stor hadde verdistigningen vært i 1951, da importverdien (med skip) i de tre første kvartaler lå om lag 25 prosent høyere enn i samme tidsrom 1950, og eksportverdien (med skip) hele 56 prosent høyere. I månedene januar—september 1952 lå både import- og eksportverdien på omtrent samme nivå som i den tilsvarende perioden i 1951.

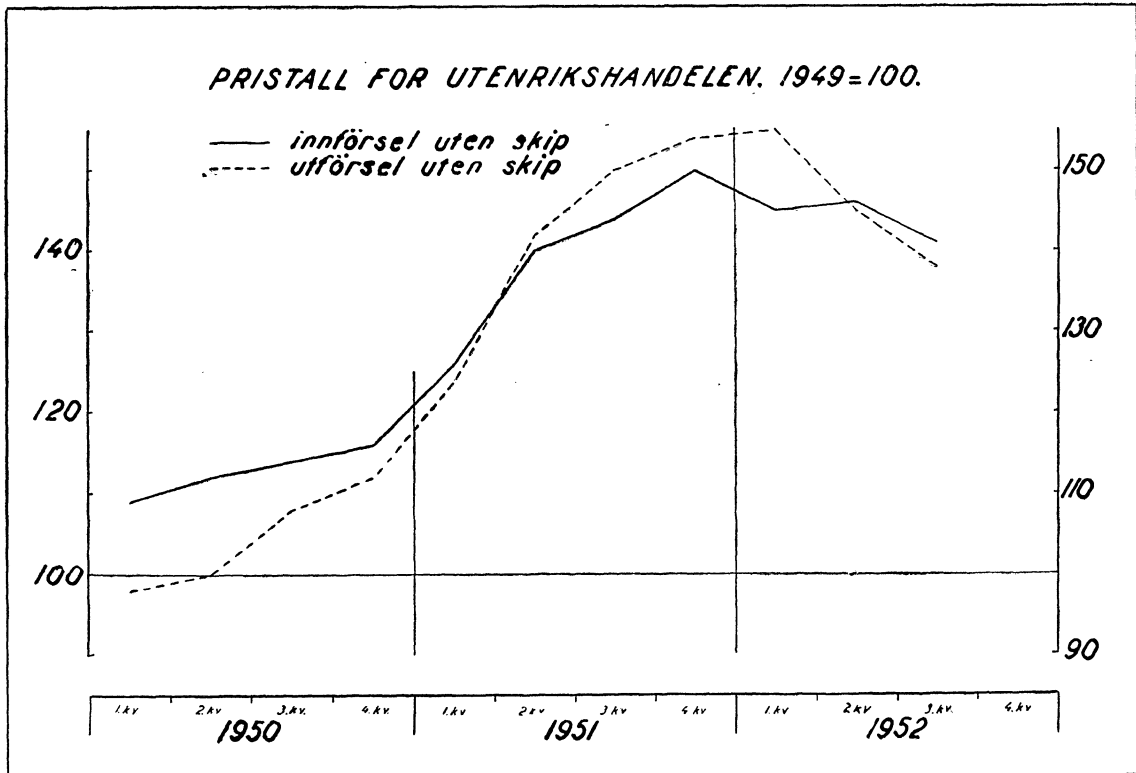
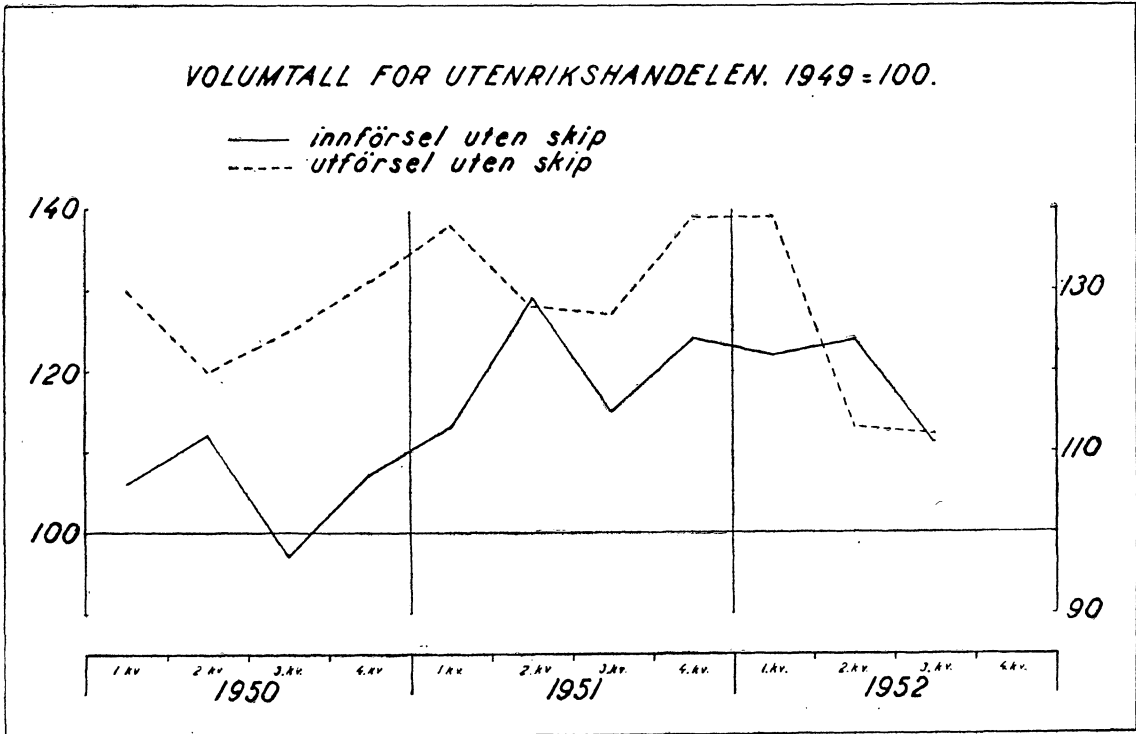
Tabell 1 viser at verdien av vareimport pluss skipsimport i januar—september 1952 utgjorde 4 548 mill. kr. eller bare 25 mill. kr. mer enn i januar—september 1951. Verdien av utførselen i alt (utenom hvalolje levert direkte fra feltet) i januar—september 1952 var 3 051 mill. kr. eller vel 2 prosent lavere enn i tilsvarende periode i 1951. Verdien av hvalolje solgt direkte fra feltet i de tre første kvartalene gikk ned med vel 10 prosent fra 1951 til 1952.

Tabell 1. Den samlede utenrikshandel. Mill. kr.

	Jan.— sept. 1950	Jan.— sept. 1951	Jan.— sept. 1952
Vareimport	2 956	3 882	4 121
Forsvarsimport ¹	ca. 25	ca. 30	ca. 30
Skipsimport	666	641	427
Totalimport	3 647	4 553	4 578
Vareeksport	1 918	2 853	2 841
Eksport av hvalolje direkte fra feltet..	120	143	128
Skipseksport	83	268	210
Totaleksport	2 121	3 264	3 179
Importoverskott	1 526	1 289	1 399

¹ Omfatter militær innførsel på B-lisens og utstyr til Tysklandsbrigaden ekskl. kost og klær. Bare en uvesentlig del av militærimporten er tatt med under «Vareimport». Tallene for 1950 og 1951 er rettet fra forrige utgave av «Økonomisk Utsyn».

Det samlede innførselsoverskott økte med 110 mill. kr. eller nesten 8 prosent fra januar—september 1951 til januar—september 1952. Holder vi kjøp og salg av skip utenfor, får

vi et innførselsoverskott i januar—september 1952 på 1 182 mill. kr., dvs. 266 mill. kr. eller 29 prosent mer enn i de samme månedene 1951.

Tabell 2. Volum- og pristall for innførsel og utførsel (uten skip). 1949 = 100.

	Volumtall		Pristall		Indeks for bytteforholdet ¹
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	
1. halvår 1950	109	125	111	99	89
2. » 1950	102	128	115	110	96
1. kvartal 1951	113	138	126	124	98
2. » 1951	129	128	140	142	101
3. » 1951	115	127	144	150	104
4. » 1951	124	139	150	154	103
1. » 1952	122	139	145	155	107
2. » 1952	124	113	146	145	99
3. » 1952	111	112	141	138	98

¹ Forholdet mellom utførselspristall og innførselspristall.

Tabell 2 gir en oversikt over volum- og pristallene for samhandelen med utlandet uten skip og uten forsvarsimport og salg av hvalolje fra feltet. For månedene januar—september under ett var importvolumet like stort

i 1952 som i 1951. Verdistigningen må således henge sammen med høyere priser, og stigningen i pristallet for de 9 første månedene av året under ett var fra 1951 til 1952 på vel 5 prosent.

Tabell 3. Pristall for enkelte viktigere grupper i utenrikshandelen. 1949 = 100.

	1951				1952		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
<i>Utførsel:</i>							
I alt uten skip	124	142	150	154	155	145	138
Fisk, fersk og saltet	116	119	126	121	125	127	142
Olje og fett	105	123	114	112	102	84	75
Tremasse og cellulose	153	200	215	218	239	214	166
Papir og papp	153	205	230	237	228	190	143
Malmer og slagg	143	150	166	183	194	226	250
Metaller, rå og halvforarbeidde	133	136	141	151	158	164	169
<i>Innførsel:</i>							
I alt uten skip	126	140	144	150	145	146	141
Korn og kornvarer	111	118	116	122	117	126	128
Kolonialvarer	148	201	199	185	180	190	179
Drikkevarer og tobakk	114	121	123	123	121	123	128
Oljefrø og fete oljer	124	115	160	156	139	129	109
Spinnestoffer, garn og tråd	159	179	173	175	164	151	142
Tøyer, klær og andre ferdige manufakturvarer	118	138	149	147	145	128	131
Brenselstoffer	133	140	143	156	150	151	148
Malmer og slagg	159	164	137	184	169	169	166
Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	114	133	150	155	162	171	176
Arbeider av uedle metaller	110	112	118	126	129	124	143

Volument av vareutførselen lå i 1. kvartal 1952 ennå på samme rekordhøye nivå som i siste kvartal året før. Utover våren fant det sted en kraftig nedgang i eksporten, og volumtallet gikk fra 1. til 2. kvartal ned med nærmere 20 prosent. I 3. kvartal var det omtrent uforandret. Også pristallet for utførselen nådde toppen i 1. kvartal 1952. Det prisfall som da satte inn bevirket en nedgang i pristallet på 6—7 prosent i 2. kvartal og ytterligere vel 5 prosent i 3. kvartal. I gjennomsnitt for de tre første kvartalene av 1952 lå eksportpristallet likevel nesten 6 prosent høyere enn gjennomsnittlig for samme tidsrom 1951. Derimot viste eksportvolumet totalt sett en nedgang på ca. 8 prosent.

Norges bytteforhold overfor utlandet, dvs. forholdet mellom eksport- og importpristall, utviklet seg gunstig fram til 1. kvartal 1952,

men utviklingen senere har vært mindre gunstig. I denne sammenheng er det av betydning å være merksam på at de prisbevegelser som kommer til uttrykk i Byråets pristall ligger til dels betydelig etter endringene i de aktuelle prisnoteringer på verdensmarkedet, i første rekke på grunn av de leveringsfrister som gjennomgående gjelder for varene i utførselen og innførselen. Det framgår bl. a. av tabell 3 at eksportpristallet for tremasse og cellulose gikk opp i 1. kvartal 1952 til tross for at prisene på en rekke treforedlingsprodukter allerede i begynnelsen av året var satt betydelig ned av noen av våre viktigste avtakerland.

Tabell 4 viser verdien av den samlede innførsel og utførsel prosentvis fordelt etter varenes bruk og bearbeidingsgrad.

Tabell 4. *Innførsel og utførsel (unntatt forsvarsimport og eksport av hvalolje direkte fra feltet) prosentvis fordelt, etter varenes bruk og bearbeidingsgrad.*

	Innførsel		Utførsel	
	Jan.— sept. 1951	Jan.— sept. 1952	Jan.— sept. 1951	Jan.— sept. 1952
1—6. Råstoff og halvfabrikata til jordbruk, industri, handel og transport	63	61	74	73
7. Kapitalgjenstander til jordbruk, industri, handel og transport	29	28	10	9
8—10. Forbruksvarer	8	11	16	18
1—10. I alt	100	100	100	100
Av dette:				
a) Råvarer og andre ubearbeidde varer	25	22	15	21
b) Mindre bearbeidde varer	29	30	51	51
c) Mer bearbeidde varer	46	48	34	28

Forbruksvarenes relative andel av verdien har steget litt både i innførselen og i utførselen fra januar—september 1951 til januar—september 1952.

I innførselen skyldes dette for en stor del at verdien av innførte skip i januar—september 1952 bare utgjorde om lag to tredjeparter av verdien i tilsvarende tidsrom i 1951. I samme retning virket det at innførselen av personbiler (som er regnet med til forbruksvarer) var betydelig større i 1952 enn i foregående år. Fordelingen av innførselen etter bearbeidingsgrad viser en tydelig forskyvning fra råvarer til mer bearbeidde varer. Den store innførselen i 1952 av personvogner og andre transportmidler og av maskiner spilte også i denne forbindelse en stor rolle. Råvarenes relative andel sank ellers direkte bl. a. som følge av en sterk reduksjon i innførselen av råvarer for tekstilindustrien.

Også i utførselen henger den relative verdikning for forbruksvarene fra januar—september 1951 til januar—september 1952 til dels sammen med nedgangen i verdien av solgte skip, idet verdien av skip utført i dette tidsrommet i 1952 bare utgjorde vel tre fjerdeparter av eksportverdien i samme periode i 1951. I motsetning til det som var tilfelle for innførselen viser utførselen fordelt etter bearbeidingsgrad en forskyvning fra mer bearbeidde varer til råvarer og ubearbeidde varer. Dette skyldes bl. a. økt malmeksport, men det henger også sammen med nedgangen i skipseksportens verdi og i verdien av papireksporten.

Innførselen av viktigere varer.

Verdien av innførselen uten skip i januar—september 1952 var 4 121 mill. kr., eller 239 mill. kr. større enn i samme tidsrom 1951, dvs.

en stigning på 6 prosent. Når importøkningen ikke ble større, må det i første rekke tilskrives prisutviklingen på verdensmarkedet og den alminnelige avslapping i etterspørselen etter konsumvarer. Leveringsforholdene har stort sett vært tilfredsstillende.

Siden siste kvartal 1951 har Byrået utarbeidd en særskilt statistikk over frilisteimporten (import av frilistevarer fra land innenfor frilisteområdet). I 4. kvartal 1951 utgjorde denne gjennomsnittlig ca. 40 prosent av den samlede innførsel uten skip, i 1. kvartal 1952 økte prosenten til 43, og i 2. og 3. kvartal 1952 lå den på ca. 50.

De varegrupper som viste den største oppgang i importverdien fra 1951 til 1952 var malmer, metaller og metallarbeider, maskiner, apparater og transportmidler og kolonialvarer. (Se tabell B, side *3.)

Tabell 5. *Innførselsverdien (uten skip) prosentvis fordelt på viktigere hovedgrupper.*

	Jan.— sept. 1951	Jan.— sept. 1952
Malmer, uedle metaller og arbeidere herav	19	23
Maskiner, apparater, transportmidler (uten skip)	16	20
Tekstilvarer	16	12
Brenselstoffer	13	11
Korn og kornvarer	6	6
Andre vegetabiliske matvarer (kolonialvarer)	6	8
Kjemikalier m. v.	6	4
Oljefrø og fete oljer	4	3
Andre varer	14	13
I alt (uten skip)	100	100

For rå- og halvforarbeidde metaller steg importverdien fra 464 mill. kr. i januar—september 1951 til 650 mill. kr. i samme tidsrom 1952. Det meste av denne stigningen skyldes prisoppgang, idet prisindeksen for gruppen steg med 28 prosent, mens volumindeksen bare viste en stigning på 10 prosent. Det var særlig stor øking i innførselsverdien for bl. a. jernplater og stål-, stang- og boltjern. For jernplater økte importvolumet med 48 prosent. Derimot henger stigningen i innførselsverdien for stål-, stang- og boltjern sammen med høyere priser, idet importvolumet gikk ned med 5 prosent. Det var også betydelig øking i verdien av innførselen av nikkelkoppermatte, rått kopper og kopper- og bronsetråd. Verdistigningen for disse va-

rene skyldes dels større importvolum og dels høyere priser.

Endel av de viktigere varene under denne gruppen var tidligere mangelvarer og fordelingen av dem ble regulert gjennom Den internasjonale råvarekonferansen i Washington (I.M.C.). Siden våren 1952 har imidlertid tilgangen på disse varer vært lettere, og de fleste av allokeringene er opphørt. Det er nå først og fremst skipsmaterialer som kan betegnes som mangelvare, men også av disse har innførselen kunnet økes, vesentlig på grunn av stigende innførsel fra Japan.

Av maskiner og apparater var det særlig sterk stigning i innførselen av ikke-elektriske maskiner og apparater. Verdien av denne innførselen steg fra 261 mill. kr. i januar—september i fjor til 372 mill. kr. i år. Økingen skyldes først og fremst større importvolum, idet volumindeksen for denne gruppen steg med 23 prosent, mens prisindeksen bare viser en stigning på 3 prosent. Innførselen av transportmidler (uten skip) viste også i 1952 sterk øking. Av nye personvogner ble det i årets tre første kvartaler innført 8 294 stk., som var ca. 5 900 flere enn i samme tidsrom 1951. Også importen av laste- og varebiler og av traktorer steg betydelig.

Innførselen av frukt og kolonialvarer viste stor oppgang fra 1951 til 1952. Kaffeimporten kom i de tre første kvartalene av 1952 opp i 142 mill. kr., eller 48 prosent mer enn i samme tidsrom 1951. Praktisk talt hele økingen skyldtes større innførselsvolum. Importverdien for farin økte med 38 prosent til 88 mill. kr. Også for denne varen var det mengdeoppgang som bevirket økingen i verdi. Det var særlig i 3. kvartal at innførselen av disse varene gikk opp. Volumet av kaffeinnførselen lå i 3. kvartal 15 prosent over gjennomsnittet for de to første kvartaler, og de innførte mengder av farin hele 44 prosent over gjennomsnittet for de to første kvartaler.

Under gruppen frukt og grønnsaker har det vært stor innførsel av appelsiner og andre citrusfrukter og av svsker. Verdien av innførte citrusfrukter var i januar—september 1952 på 22 mill. kr., dvs. 90 prosent mer enn i 1951, og verdien av innførte svsker 15 mill. kr., mens innførselen i 1951 var ubetydelig.

Av andre forbruksvarer var det i 1952 større innførsel særlig av tøy, klær og andre manufakturvarer. Verdien av innførselen under denne gruppen økte med 8 prosent og utgjorde 320 mill. kr. i januar—september 1952. Volumindeksen for gruppen steg med 9 prosent, mens prisindeksen gikk ubetydelig ned fra januar—september 1951. En vesentlig

del av varene i denne gruppen ble satt på friliste fra 1. mai 1952. Importvolumet økte med 23 prosent fra 1. til 2. kvartal, men viste i 3. kvartal en nedgang på ca. 14 prosent. I gjennomsnittet for månedene mai—september 1952 lå importvolumet ikke mer enn ca. 4 prosent høyere enn i samme tidsrom 1951. Når frilistingen ikke resulterte i større importøkning, må det først og fremst ses i sammenheng med avsetningsvanskene i tekstil- og manufakturbransjen.

Nedgangen i etterspørselen etter en rekke konsumvarer kommer enda sterkere til syne i importtallene for spinnestoffer, garn og tråd, og for huder, skinn og lær og arbeider herav. Verdien av innført garn og tråd er gått ned fra 245 mill. kr. i januar—september 1951 til 107 mill. kr. i 1952, og verdien av innførte spinnestoffer fra 122 mill. kr. til 68 mill. kr. Det var noen prisnedgang for disse varer, men først og fremst skyldes verdinedgangen lavere importvolum, idet volumindeksen for spinnestoffer, garn og tråd gikk ned med 48 prosent. Særlig stor var importnedgangen for ull, ullgarn og bomullsgarn.

Også for huder, skinn og lær og arbeider herav skyldes det meste av nedgangen i innførselsverdien en minking i importvolumet. Volumindeksen for gruppen viser en nedgang på 54 prosent fra januar—september 1951 til samme tidsrom 1952, mens prisindeksen gikk ned med 11 prosent. Hele nedgangen faller på huder, skinn og lær, og da vesentlig på uberedte skinn og huder av hornkveg og på bronsererte, alunerte og sjagrinerte skinn. Importvolumet av disse varer var ca. 70 prosent lavere i de tre første kvartaler av 1952 enn i tilsvarende periode 1951.

Verdien av innførselen av brenselstoffer viser alt i alt bare en mindre nedgang fra 1951 til 1952. Det har imidlertid foregått en forskyvning i innførselen fra steinkull og brunkull til fyringsoljer og sinders og koks. Innførselen av steinkull og brunkull var i januar—september 1952 om lag halvparten av innførselen til samme tid 1951, til tross for at tilgangen i 1952 var lettere som følge av bedre leveringsmuligheter i Storbritannia og handelsavtalen med Polen. Innførselen av sinders og koks har derimot steget med 38 prosent fra januar—september 1951 til 1952, og innførselen av fyringsoljer med 13 prosent.

Fra januar—september 1951 til samme tidsrom 1952 var det en nedgang i innførselsverdien av oljefrø og fett på 66 mill. kr. Volumindeksen for gruppen viser en nedgang på 36 prosent, mens prisindeksen er sunket ubetydelig. Under denne gruppen var det sterk nedgang i innførselsvolumet bl. a. for kopra, linfrø, sildolje og olivenolje.

Utførselen av viktigere varer.

Verdien av den samlede utførsel uten skip i de tre første kvartaler av 1952 viste en ubetydelig nedgang fra samme tidsrom 1951 ($\div 0,4$ prosent). Som det framgår av tabell C i tabellverket (s. *4) var utviklingen imidlertid svært ulik for de forskjellige gruppene. Det har derfor, som tabell 6 viser, skjedd til dels store forskyvninger i utførselsverdiens fordeling på varegrupper.

Tabell 6. *Utførselsverdien (uten skip) prosentvis fordelt på viktigere hovedgrupper.*

	Jan.— sept. 1951	Jan.— sept. 1952
Papirmasse og papir	33	28
Malmer, uedle metaller og arbeider herav	17	24
Fisk og fiskehermetikk	14	17
Olje- og fettprodukter	14	7
Kjemikalier, gjødning o. l.	8	9
Førstoffer	3	3
Tekstilvarer	2	2
Trevarer	2	2
Andre varer	7	8
I alt (uten skip)	100	100

Tallene i tabell 6 gjelder den gjennomsnittlige fordeling i de tre første kvartalene i de to år og dekker over de store endringer i fordelingen som har funnet sted etter våren 1952. Den tilsvarende fordelingen for 3. kvartal 1952 alene viser for de tre viktigste gruppene disse prosentandelene av samlet utførselsverdi uten skip: Papirmasse og papir ca. 21 prosent, malmer og metaller ca. 30 prosent og fisk og fiskehermetikk ca. 20 prosent. Denne utviklingen er et resultat dels av at de eksporterte mengdene av treforedlingsprodukter har vært synkende de siste månedene, mens det omvendte har vært tilfelle med malmer og metaller, og dels er den en følge av prisbevegelsene, som i store trekk framgår av tabell 3.

Tabell 7 viser de prosentvise verdiendringene fra januar—september 1951 til samme tidsrom 1952 for de viktigste av de varegrupper som nyttes i indeksberegningene. I tabellen er dessuten oppgitt de prosentvise endringene i volumindeksene og prisindeksene i løpet av samme periode.

Verdien av utførselen under de fire første gruppene i denne tabellen representerte i januar—september 1951 tilsammen 78 prosent og i januar—september 1952 76 prosent av den samlede utførsel uten skip. Av tabell

7 framgår at den betydelige nedgang i treforedlingseksportens relative andel av vår samlede utførsel framfor alt var en følge av mengdenedgangen for papir og papp. Pristallet for disse varene var praktisk talt uforandret fra 1951 til 1952 når månedene januar—september ses under ett. Den langt svakere nedgang i volumet av papirmasseutførselen ble mer enn oppveid ved at prisene på masse gjennomsnittlig var 13 prosent høyere i de tre første kvartaler 1952 enn i samme periode 1951, til tross for prisetallet siden siste vår.

I tabell 8 er gitt en oversikt over samlet utførsel i de tre første kvartaler 1952 sammenliknet med tilsvarende tidsrom foregående år for noen av de viktigste treforedlingsprodukter.

Både absolutt og relativt sett viste gruppen

«Malmer, uedle metaller og arbeider herav» den største verdistigningen fra januar—september 1951 til januar—september 1952.

For metaller var prisstigningen gjennomsnittlig 20 prosent og økingen i eksportvolumet 3—4 prosent. Prisene har steget mest for rjern og ferrolegeringer, mens aluminium- og nikkelpriene viser en forholdsvis liten stigning. Dette henger trolig til dels sammen med at eksportproduksjonen av nikkel og i noen grad av aluminium består i leieforedling for utenlandske selskaper.

Verdiøkingen for malmene var forholdsvis langt sterkere enn for metallene, bl. a. på grunn av at de gjennomsnittlige malmpriser ifølge indeksberegningen steg over dobbelt så meget som metallprisene fra januar—september 1951 til januar—september 1952. Videre var eksportvolumet av malm vel en

Tabell 7. Prosentvis endring i utførselsverdi, volumindeks og prisindeks fra januar—september 1951 til januar—september 1952 for viktigere indeksgrupper.

	Utførsels- verdi	Volum- indeks	Pris- indeks
	%	%	%
Tremasse og cellulose	+ 4	÷ 7	+ 13
Papir og papp	÷ 27	÷ 26	÷ 0,5
Malmer og slagg	+ 102	+ 37	+ 47
Metaller, rå og halvforarbeidde	+ 26	+ 4	+ 20
Fisk, fersk og saltet	+ 29	+ 14	+ 9
Fiskehermetikk	÷ 21	÷ 28	+ 10
Dyre- og plantefett, olje og voks	÷ 47	÷ 31	÷ 24
Gjødning	+ 14	+ 2	+ 13
I alt uten skip	÷ 0,4	÷ 8	+ 7

Tabell 8. Utførsel av papirmasse, papir og papp og arbeider herav.

	Januar—september 1951			Januar—september 1952		
	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Mekanisk masse ¹	233,3	136,1	583	239,8	181,2	756
Kjemisk masse ¹	173,8	303,2	1 745	148,7	273,4	1 839
Papp og kartong ²	21,3	43,6	2 047	9,9	17,8	1 798
Avispapir	102,6	146,2	1 425	95,8	135,3	1 412
Pakkepapir	54,7	125,8	2 300	34,7	83,5	2 406
Trykkpapir og skrivepapir ²	63,8	149,9	2 350	45,9	103,0	2 244
Trefiberplater	18,3	15,3	836	11,1	8,4	757
Annet papir og papp og arbeider herav	6,0	11,0	1 833	3,9	8,2	2 103
I alt	673,8	931,1	..	589,8	810,8	..

¹ Beregnet tørrvekt.

² Skrive- og trykkkartong inngår i 1951 i tallene for papp og kartong, i 1952 i tallene for trykkpapir og skrivepapir.

tredjepart større i 1952 enn året før, for en stor del som følge av at leveransene av jernmalm fra gruvene i Sør-Varanger kom i gang igjen i 1952.

Tabell 9 viser mengde og verdi for utført jernmalm, svovelkis og de viktigste metaller i 1951 og 1952.

Tabell 9. Utførsel av viktigere malmer og metaller.

	Januar—september 1951			Januar—september 1952		
	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Jernmalm	190,1	9,5	50	393,6	36,7	93
Svovelkis	209,8	16,4	78	252,0	30,4	121
Ferrosilisium	37,2	25,9	697	40,9	40,2	983
Ferrokrom	16,4	36,7	2 232	16,1	45,8	2 850
Ferromangan.....	56,9	73,4	1 291	62,1	112,9	1 819
Ferrosilicomangan	17,9	18,7	1 046	16,3	28,2	1 732
Rått kopper	5,2	26,2	5 016	5,8	33,4	5 722
Rått aluminium	31,5	82,7	2 625	27,1	81,9	3 025
Rå sink	21,2	62,4	2 944	19,0	59,2	3 115
Rå nikkel	7,2	58,6	8 088	8,5	72,5	8 573
Tilsammen	593,4	410,5	..	841,4	541,2	..

For gruppen «Fisk og fiskehermetikk» var stigningen i gjennomsnittsprisene for de ni første månedene rundt regnet 10 prosent fra 1951 til 1952. I de tre første kvartalene av 1952 var mengdene av solgt fisk 14 prosent større enn i tilsvarende tidsrom i 1951. Eksportvolumet av fiskehermetikk gikk derimot tilbake med 28 prosent, i første rekke på grunn av importrestriksjonene i viktige avtakerland som Storbritannia, Australia og andre sterlingland, og mindre etterspørsel på det amerikanske marked. I alt var verdien av utførselen under «Fisk og fiskehermetikk» ca. 16 prosent høyere i januar—september 1952 enn i samme tidsrom 1951, og gruppens andel av den samlede utførsel uten skip er steget fra 14 prosent til 17 prosent. Eksportmengde og verdi for de viktigste sorter fisk og fiskeprodukter i 1951 og 1952 framgår av tabell 10.

Ved utgangen av september 1952 var det utført olje- og fettprodukter til en verdi som bare utgjorde ca. 53 prosent av utførselen i januar—september 1951. Eksportvolumet gikk ned med 30 prosent, og prisene i gjennomsnitt med om lag 25 prosent. Bruken av hval- og fiskeolje som råstoff for margarinproduksjon har gått tilbake i flere av de viktigste vesteuropeiske importlandene. Produksjonen av vegetabiliske oljer har steget sterkt og har i en viss utstrekning fortrent sjødyroljene.

Tabell 10. Utførsel av fisk og fiskeprodukter.

	Jan.—sept. 1951		Jan.—sept. 1952	
	Meng- de 1000 t.	Verdi mill. kr.	Meng- de 1000 t.	Verdi mill. kr.
Fersk og frossen sild	80,8	35,8	73,8	34,5
Fersk og frossen fisk	34,5	63,0	38,4	77,4
Tørrfisk	11,2	39,8	14,8	66,1
Klippfisk	30,5	106,5	39,7	143,2
Saltet sild	54,3	40,9 ¹	63,9	52,5
Saltet fisk	2,4	3,4	0,6	1,1
Røykt sild	1,8	2,6	2,3	3,3
Hummer og reker	1,4	9,1	1,8	10,7
Hermetikk	26,4	107,3	18,5	84,7
Sild- og fiskemjøl	112,2	92,4	107,8	89,8
Dampmedisintran	4,7	15,6	3,1	8,7
Annen tran	17,3	55,1	11,2	27,8
Saltet torskerogn	3,5	3,3	3,4	3,1
I alt	..	574,8 ¹	..	602,9

¹ Rettet fra forrige år.

Utenrikshandelens fordeling på land.

I vår handel med dollarområdet økte innførselsoverskottet også i 1952. Verdien av vår utførsel til dollarområdet gikk ned med vel 2 prosent fra januar—september 1951 til

samme tidsrom 1952, mens verdien av vår innførsel fra dollarområdet økte med noe over 2½ prosent. Dollarområdets andel av vår samlede innførsel viste en ubetydelig stigning.

Innførselen fra Sambandsstatene viste en nedgang på ca. 5 prosent fra januar—september 1951 til samme tidsrom 1952. Det var først og fremst nedgang i kull-importen og i importen av hvete og råbomull. Nedgangen i innførselsverdien var særlig sterk i 3. kvartal. Fra 2. til 3. kvartal gikk verdien av innførselen fra Sambandsstatene ned med over 27 prosent, mens Norges totale innførsel gikk ned med 11—12 prosent.

Økingen i dollarområdets andel av Norges innførsel skyldes økt innførsel fra Canada, vesentlig av kornvarer og nikkelkoppermatte, og fra Venezuela. Innførselen fra Venezuela ble fordoblet fra januar—september 1951 til 1952. Hele økingen skyldes vår økte innførsel av fyringsoljer.

Det var også en liten nedgang i verdien av vår utførsel til Sambandsstatene, men utførselen til Canada viste en like stor oppgang.

I utførselen til Sambandsstatene var verdien av sildmjøl nesten 3 ganger så stor som i januar—september 1951 og utgjorde ca. ⅓ av den samlede eksportverdi. Verdien av utført olje og fett og av cellulose var derimot gått sterkt tilbake.

Andre oversjøiske lands andel av Norges innførsel gikk betydelig tilbake, nemlig fra ca. 15 til 11 prosent. Særlig stor nedgang var det i verdien av innførselen fra Persia (olje) og fra Austral-Sambandet (korn, ull og sinkmalm). Innførselsverdien fra disse landene gikk ned med henholdsvis 99 og 77 prosent. Det var ellers betydelig nedgang i innførselen fra Malaya og fra Indonesia, for begge lands vedkommende som følge av mindre innførsel av kopra og gummi. Nedgangen i vår import fra Afrika kan for en stor del tilskrives mindre innførsel av planteoljer, oljefrø og oljenøtter. Verdien av innførselen fra Argentina viste en nedgang på vel 43 prosent fra januar—september 1951 til samme tidsrom 1952. Størstedelen av denne nedgang var en følge av mindre innførsel av uberedte skinn og huder av hornkveg.

Tabell 11. Verdien av utenrikshandelen fordelt på land- og valutaområder. Mill. kr.

	Januar—september 1951			Januar—september 1952		
	Innførsel	Utførsel	Innførsels- overskott	Innførsel	Utførsel	Innførsels- overskott
Medlemmer av Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid ¹	2 801,0	1 952,8	848,2	2 967,5	1 907,3	1 060,2
Andre europeiske land ²	277,6	253,9	23,7	283,9	260,0	23,9
Dollarområdet ³	⁴ 779,7	⁴ 295,5	⁴ 484,2	801,1	289,0	512,1
Andre oversjøiske land	⁴ 664,7	⁴ 618,6	⁴ 46,1	495,4	594,2	÷ 98,8
I alt	4 523,0	3 120,8	1 402,2	4 547,9	3 050,5	1 497,4

¹ Medlemslandenes besittelser i andre verdensdeler er ikke tatt med.

² Finland, Spania og de østeuropeiske land.

³ Canada, Sambandsstatene med besittelser, Mellom-Amerika (unntatt Panama), Filippinene og Venezuela.

⁴ Rettet fra forrige år.

De oversjøiske lands andel i Norges utførsel var nesten uforandret i de to år. Utførselen til Afrika økte imidlertid med nesten 30 prosent, vesentlig på grunn av større salg av eldre tankskip og av tørrfisk. Ellers har mindre leveringer av papir og papp ført til nedgang i verdien av vår utførsel bl. a. til India og Argentina. Utførselen til Brasil viste derimot stigning, hovedsakelig som følge av økt salg av klippfisk.

Som tidligere nevnt gjør det seg gjeldende særlige vansker i handelen med de land i

Europa som ikke er medlemmer av O.E.E.C. Verdien av vår samhandel med disse land viste imidlertid en liten øking fra januar—september 1951 til samme tidsrom 1952, nemlig med knapt 2½ prosent både for inn- og utførselen. Innførselen viste stigning fra Tsjekkoslovakia og Øst-Tyskland, nedgang fra Finland og Polen. Utførselen økte til Spania og Øst-Tyskland, mens den gikk ned til Jugoslavia, Polen, Sovjet-Samveldet og Tsjekkoslovakia.

Innførselen fra medlemslandene i O.E.E.C.

Tabell 12. Inn- og utførselsverdien prosentvis fordelt på land.

Land (produksjonsland/ forbruksland)	Innførsel jan.—sept.			Utførsel jan.—sept.		
	1938 ¹	1951	1952	1938 ¹	1951	1952
Europa	71,4	68,0	71,3	79,5	70,5	70,5
Afrika	1,9	3,6	2,6	3,2	4,1	6,0
N.-Amerika, Mellom- Amerika og Vest-India	16,1	18,0	18,2	8,9	11,8	11,1
Sør-Amerika	3,1	3,6	4,1	2,6	5,4	5,3
Asia	7,2	5,2	3,3	4,1	4,7	4,3
Oseania	0,3	1,6	0,5	0,8	3,5	2,8
For ordre ..	-	-	-	0,9	-	-
Belgia og Lux- embourg	3,3	4,8	6,2	2,9	3,5	4,2
Danmark ..	3,7	3,1	3,8	4,4	5,4	5,6
Finnland . . .	0,5	1,9	1,5	1,5	1,3	2,3
Frankrike ..	2,7	4,9	3,8	7,1	4,9	4,4
Italia	1,9	1,8	1,4	3,2	4,8	2,8
Nederland ..	3,3	4,1	4,1	2,7	4,6	3,1
Polen	1,9	0,7	0,4	1,3	1,0	0,6
Portugal . . .	0,5	0,4	0,3	2,1	0,5	0,5
Sovjet-Samv.	1,7	1,2	1,3	1,0	2,0	1,7
Spania	0,4	1,0	1,1	1,1	1,1	1,7
Storbrit. og N.-Irland	16,2	23,2	19,7	23,7	20,0	20,9
Sveits	1,0	0,8	1,1	0,7	0,9	0,9
Sverige	11,1	11,8	13,1	8,9	8,1	9,9
Tsjekkoslov.	2,0	0,5	0,7	1,1	1,0	0,8
Tyskland ..	18,8	7,1	12,3	15,8	9,5	9,7
Sør-Afrika- Sambandet	0,1	0,4	0,1	0,7	1,0	1,3
Canada	3,7	3,2	4,4	0,3	0,5	0,6
Sambands- statene ..	10,2	12,5	11,7	7,9	7,9	7,9
Argentina ..	1,9	0,9	0,5	1,3	1,3	0,7
Brasil	0,4	1,9	2,5	0,7	3,3	4,0
China og Hong Kong	0,6	0,3	0,3	0,4	0,8	0,5
India, Pakis- tan, Burma	1,1	0,6	0,6	0,8	1,7	1,4
Indonesia ..	2,0	0,6	0,3	0,2	0,2	0,1
Austral-Sam- bandet ..	0,2	1,3	0,3	0,7	3,2	2,4
Andre land.	10,8	11,0	8,5	9,5	11,5	12,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Januar—oktober.

økte med ca. 6 prosent fra januar—september 1951 til samme tidsrom 1952, mens utførselen gikk ned med vel 2 prosent. O.E.E.C.-landenes andel av vår innførsel gikk dermed opp fra 62 til vel 65 prosent. Deres andel

av vår utførsel var i begge år bortimot 63 prosent.

Innførselen steg fra Vest-Tyskland, Sverige, Danmark og Belgia, mens den viste nedgang fra Frankrike, Italia og Storbritannia. Holdes skipsinnførselen utenfor, er Vest-Tyskland nå vår største vareleverandør nest etter Storbritannia. Det har særlig vært øking i leveransene fra Vest-Tyskland av jern og stål, maskiner og biler. Importverdien av skip gikk ned både fra Storbritannia og fra Sverige, men både fra disse land og fra Belgia var det sterk stigning i importverdien av maskiner, jern og stål.

Verdien av utførselen til medlemsstatene i O.E.E.C. er som nevnt gått noe ned. Det var særlig stor nedgang i utførselen til Italia, først og fremst som følge av mindre leveranser av brukte skip. Videre var det lavere utførselsverdi til Nederland og Frankrike, bl. a. på grunn av stor nedgang i utførselen av ikke jernholdige metaller. Verdien av utførselen til Sverige var vel 16 prosent høyere i januar—september 1952 enn i samme periode 1951. Det var også en liten stigning i utførselen til Storbritannia og Belgia.

Ser vi nærmere på utviklingen i løpet av året, har det vært stadig tilbakegang i utførselen til flere av våre viktigste handelspartnere innen O.E.E.C. Verdien av utførselen til Vest-Tyskland og til Frankrike var således ca. 43 prosent mindre i 3. kvartal enn i 1. kvartal, og til Storbritannia var utførselen 37 prosent lavere i 3. kvartal enn i 1. kvartal.

Også i januar—september 1952 hadde vi underskott i vår handelsbalanse med de fleste av medlemslandene i Den europeiske betalingsunion. I handelen med Italia var det fortsatt et betydelig utførselsoverskott. Mindre overskott viste også handelen med Portugal, Østerrike og Hellas.

Betalingsbalansen overfor utlandet.

I tabell 1 er gitt en oppstilling av Norges driftsbalanse overfor utlandet i de tre første kvartaler 1951 og 1952 under ett og i hvert kvartal i 1952. For nettofraktinntektenes vedkommende bygger oppstillingen på Norges Banks valutastatistikk, som registrerer de valutainntekter og -utgifter som rederiene innrapporterer til Norges Bank.

I de tre første kvartalene av 1952 viste driftsbalansen et overskott på 280 mill. kr. mot 410 mill. kr. i samme tidsrom i 1951. Nedgangen i overskottet skyldes mindre gaver under Det europeiske gjenreisingsprogram.¹ Holder vi

¹ Se fotnote 2 til tabell 1.

Tabell 2. Sammensetningen av overskottet (underskott ÷) på vare- og tjenestebalansen. Mill. kr.

	Varer inkl. hvalolje	Skip	Nettofrakt- inntekter	Andre	I alt
1. kvartal 1951	÷ 188	÷ 193	380	÷ 19	÷ 20
2. kvartal 1951	÷ 396	÷ 92	480	÷ 12	÷ 20
3. kvartal 1951	÷ 302	÷ 88	575	÷ 15	170
Sum 1.—3. kvartal 1951.....	÷ 886	÷ 373	1 435	÷ 46	130
1. kvartal 1952	÷ 290	÷ 62	595	÷ 13	230
2. kvartal 1952	÷ 514	÷ 48	575	7	20
3. kvartal 1952	÷ 348	÷ 107	490	÷ 15	20
Sum 1.—3. kvartal 1952.....	÷ 1 152	÷ 217	1 660	÷ 21	270

Tabell 3. Kapitalbalansen overfor utlandet 1. januar—30. september 1951 og 1952. Mill. kr.

	1. jan.— 30. sept. 1951	1. jan.— 31. mars 1952	1. april— 30. juni 1952	1. juli— 30. sept. 1952	1. jan.— 30. sept. 1952
1. Kapitalutgifter.					
Avdrag på valutagjeld i E.P.U.	73	39	11	11	61
Avdrag på annen gjeld	82	11	42	11	64
Nettonedbetalning av gjeld på skipsinn- førsel	.	102	73	23	198
Øking av valutabeholdningen	566	135	43	62	240
Kapitalutgifter i alt	721	287	169	107	563
2. Kapitalinntekter.					
Overskott på driftsbalansen	410	255	20	5	280
Trekk på utgangstillingen i E.P.U. (låneandelen)	72	—	—	—	—
Opptak av lån.....	93	15	10	35	60
Tilbakebetaling av lån.....	6	—	—	—	—
Nettoopplåning på skipsinnførsel	101	.	.	.	.
Netto av diverse kapitalposter (saldo)	39	17	139	67	223
Kapitalinntekter i alt	721	287	169	107	563

Det lar seg ikke gjøre å beregne nøyaktig hvilken rolle pris- og mengdeendringer hver for seg har spilt for utviklingen i vare- og tjenestebalansen fra 1951 til 1952. Men sammenlikner vi tallene for de tre første kvartaler i de to år under ett, ser vi at både det økte vareimportoverskottet og nedgangen i importoverskottet av skip i det vesentlige er et resultat av mengdeendringer. Når det gjelder varehandelen, viser en indeks for bytteforholdet en svak bedring på knapt 1 prosent mellom januar—september 1951 og samme tidsrom 1952, idet eksportprisene gjennomsnittlig steg litt mer enn importprisene. En indeks for volumforholdet i de to samme perioder viser nedgang i eksporten

i forhold til importen på 6—7 prosent. Eksportvolumet har nemlig gått tilbake, mens importvolumet er uforandret. Noe liknende gjør seg gjeldende for inn- og utførselen av skip. Hvis vi imidlertid sammenlikner kvartal for kvartal i de to år, blir bildet mer uensartet. Bytteforholdet var uvanlig gunstig i 1. kvartal 1952 og viste da en stigning på hele 9 prosent sammenliknet med samme kvartal foregående år. Fra 1. til 2. kvartal fant det sted en kraftig endring i bytteforholdet i ugunstig retning, og det var både i 2. og i enda høyere grad i 3. kvartal mindre gunstig enn i de tilsvarende kvartaler av 1951.

Tonnasjen i utenriksfart økte med 3—4

prosent fra januar—september 1951 til januar—september 1952, men økingen i den fraktede godsmengde var trolig noe mindre. Når nettofraktinntektene likevel steg med 15—16 prosent i samme tidsrom trass i det sterke fall i fraktratene på verdensmarkedet fra årsskiftet 1951—52, henger dette for det første sammen med den tidsforskjell som er til stede mellom en endring i fraktsatsene og opptjeningen av fraktene, og videre med tidsforskjellen mellom opptjeningen av fraktene og registreringen av fraktinntektene i Norges Banks valutastatistikk, som tallene i tabellene foran bygger på. Den sistnevnte tidsforskjell medfører at de høye nettofraktinntektene som ble registrert i Norges Banks statistikk for 1. kvartal 1952, i realiteten var opptjent i siste del av 1951. Dersom vi hadde kunnet beregne kvartalstallene for nettofraktinntektene på grunnlag av de opptjente inntekter og påløpne driftsutgifter, ville vi således ha fått et omslag i kvartalstallene for de opptjente nettofraktinntekter allerede etter 4. kvartal 1951, mens nettofraktinntektene etter Norges Banks statistikk viser et maksimum i 1. kvartal 1952. Det er grunn til å tro at de faktisk opptjente nettofraktinntekter for året 1951 under ett ligger betydelig over de nettofraktinntekter som Norges Banks statistikk viser for samme år. Tilsvarende må en regne med at de opptjente fraktinntekter i 1952 ligger betydelig under Norges Banks tall.

Den eneste statistikk som viser de opptjente fraktinntekter og påløpne utgifter for skip i utenriks fart er Byråets årlige skipsfartsstatistikk. Som følge av at endel oppgaver fra rederiene kommer svært sent inn, foreligger det ennå ingen endelige tall fra denne statistikk for senere år enn 1950. Anslag på grunnlag av de skjemaer for 1951 som hittil er kommet til Byrådet tyder på at de opptjente nettofraktinntekter i 1951 ligger ca. 200 mill. kr. høyere enn nettofraktinntektene ifølge Norges Banks statistikk. For 1952 har vi ikke noe tilsvarende grunnlag for å anslå de faktisk opptjente nettofraktinntekter, men det er ikke usannsynlig at de for dette år under ett ligger ca. 100 mill. kr. under de nettofraktinntekter som registreres i Norges Banks statistikk.

Det forhold som er pekt på ovenfor, vil selvsagt også påvirke tallene for saldoen på den samlede driftsbalanse. Dersom driftsbalansen hadde vært stilt opp på grunnlag av de faktisk opptjente nettofraktinntekter, ville vi således ha fått et betydelig gunstigere bilde for 1951 enn det som tabell 2 gir, mens bildet for 1952 tilsvarende ville ha vært mindre gunstig.

I Byråets årlige betalingsbalanse skal tallene for nettofraktinntektene i prinsippet gjelde de opptjente inntekter og de påløpne utgifter. Når de endelige tall fra skipsfartsstatistikken for 1951 foreligger, vil det derfor bli nødvendig å erstatte de tall for skipsfartens fraktinntekter og driftsutgifter i utlandet som hittil har vært nyttet og som er beregnet på grunnlag av Norges Banks statistikk med de tilsvarende tall fra Byråets skipsfartsstatistikk. Resultatet av denne korreksjonen vil sannsynligvis bli at vi istedenfor det overskott på driftsbalansen for 1951 på ca. 500 mill. kr. som framgår på side *2 i tabellverket, vil få et overskott på om lag 700 mill. kr. Så snart det er mulig å gjøre tilfredsstillende overslag over de opptjente nettofrakter i 1952, må av samme grunn det foreløpig beregnede underskott for dette året på 10 mill. kr. trolig økes til vel 100 mill. kr.

Tilsvarende korreksjoner vil måtte gjøres i nasjonalregnskapets tall for nasjonalproduktet og nettoproduktet i skipsfartssektoren for både 1951 og 1952.

Når en ikke allerede nå har ført inn disse korreksjonene, er det fordi grunnlaget for å anslå de opptjente nettofraktinntekter er for svakt spesielt for 1952. I stedet har en i de tabellariske oppstillinger valgt å bygge på Norges Banks tall for nettofraktinntektene. Disse tallene er like riktige som tallene for de opptjente nettofraktinntekter, de har bare ulike formål. Mens Norges Banks tall gir uttrykk for Norges valutamessige likviditet, gir tallene for de opptjente valutainntekter det beste bilde av inntektsutviklingen.

I tabell 3 er det på grunnlag av oppgaver fra Norges Bank og Handelsdepartementet gitt en oppstilling av de viktigste postene i Norges kapitalbalanse overfor utlandet. Det understrekes at endel av tallene er foreløpige.

Posten avdrag på valutagjeld i Den europeiske betalingsunion (E.P.U.) er den kort-siktige valutagjeld som Norge hadde til de andre deltakerland da Betalingsunionen trådte i virksomhet 1. juli 1950. Avdrag på annen gjeld er først og fremst avdrag på offentlig ihendehaverobligasjonsgjeld og på statskredittene. Opptak av lån er i 1951 statens lån i Storbritannia på 5 mill. pund sterling og i 1952 lån under Det gjensidige sikkerhetsprogram (M.S.A.) og lån til utbyggingen av Sunndal Verk. Mens det i de tre første kvartaler 1951 var en nettoopplåning på skipsinnførselen på 100 mill. kr., var betalingene på skip i de tre første kvartaler 1952 198 mill. kr. større enn verdien av de mottatte skip. Dette skyldes både mindre innførsel av skip og økte betalinger på kontrakter og pantegjeld. Posten «netto av diverse kapitaloverføringer» er en saldo som framkommer

når kapitalregnskapet avstemmes mot driftsregnskapet. Når denne posten er økt så sterkt, skyldes det for en vesentlig del endring i betalingsvanene for norske importører fra oppgjør på rembursbasis til tre og seks måneders kreditter.

Valutabeholdningene viste i tiden januar—september 1952 en øking på 240 mill. kr., mens de i samme tidsrom 1951 økte med 566 mill. kr. Utviklingen må i første rekke ses på bakgrunn av nedgangen i overskottet på driftsbalansen og økte betalinger på skipskontrakter. Det framgår av tabell 3 at over halvparten av økingen falt i 1. kvartal.

Av økingen i valutabeholdningene i de tre første kvartaler 1952 var 121 mill. kr. i E.P.U-valutaer og 61 mill. kr. i dollar og valutagull. Ved siden av dollar utgjør nå pund sterling størsteparten av våre valutabeholdninger.

Sysselsetting.

Det siste året har det bare vært små endringer i fordelingen av sysselsatte på de enkelte næringer. Nedgangen i sysselsettingen i jordbruk og skogbruk fortsatte, men den relative tilvekst i industrien har stoppet opp. Det var en forholdsvis betydelig øking i forswarets sysselsetting. Et uttrykk for de relative endringer fra vinteren 1949/50 til vinteren 1951/52 gir tabell 1, som er stilt opp på grunnlag av Arbeidsdirek-

toratets oppgaver over den samlede sysselsetting i de enkelte næringer.

Tabell 1. *Sysselsatte prosentvis fordelt på næringer.*

	Vinteren	
	1950/51	1951/52
Jord- og skogbruk	23,8	23,2
Fiske og fangst	5,5	5,5
Industri og bergverk	25,6	25,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	8,3	8,4
Forretningsvirksomhet	12,3	12,3
Skipsfart m. v.	3,0	3,1
Annen samferdsel	5,5	5,6
Off. administrasjon	2,9	2,9
Annen immateriell virksomhet	5,5	5,7
Forsvaret	2,8	3,2
Husarbeid og rengjøring ..	4,8	4,6
	100,0	100,0

Tabell 2 viser sysselsatte pliktig syketrygdede fordelt på viktigere næringer i 3. kvartal i årene 1951 og 1952. Tallene er korrigert for utmelding av militærpersoner og for brudd som oppstår ved totaltellingen pr. 31. oktober hvert år.

Tabell 2. *Sysselsatte pliktig syketrygdede arbeidere og funksjonærer.*

	3. kv. 1951	3. kv. 1952	Endringer
Jordbruk og skogbruk	91 822	81 995	÷ 9827
Fiske og fangst	8 518	8 208	÷ 310
Sjøfart (innenriks)	11 702	11 818	+ 116
Annen transport	51 292	51 877	+ 585
Industri	325 172	318 676	÷ 6496
Bygge- og anleggsvirksomhet	106 430	114 866	+ 8436
Varehandel	94 332	97 034	+ 2702
Hotell og kafédrift	20 903	22 235	+ 1332
Offentlig administrasjon og annen immateriell virksomhet ..	78 837	82 747	+ 3910
Husarbeid og rengjøring	65 393	64 097	÷ 1296
Annet	59 818	61 767	+ 1949
I alt	914 219	915 320	+ 1101

Tallet på syketrygdpliktige sysselsatte økte med 1100 fra 3. kvartal 1951 til 3. kvartal 1952. Det var en mindre tilvekst enn i noe tidligere etterkrigsår. Således var stigningen i tilsvarende tidsrom 1950/51 på vel 10 000. De viktigste trekk i utviklingen det siste året var den store nedgang i sysselsettingen i jordbruk og skog-

bruk, nedgangen i industrien, hvor det forrige år var stor stigning, den store tilvekst i bygge- og anleggsvirksomhet, hvor det forrige år var nedgang, og den fortsatte nedgang i husarbeid og rengjøring. Fra august til september 1952 sank totaltallet av de pliktig syketrygdede, mens det steg på samme tid i 1951. Utviklingen

var således ved utgangen av september bare 114 arbeidssøkende fagarbeidere i jern- og metallindustrien. Av de ledige plasser for kvinner var 184 i tekstil- og bekledningsindustrien. Til sammenlikning kan nevnes at det i september 1951 var meldt ledig 690 plasser for kvinner i de to industrier.

Langt fra alle ledige plasser blir meldt til arbeidsformidlingen. Meldetilbøyeligheten kan også variere fra år til år, slik at sammenlikningen over tiden ikke blir helt pålitelig.

I tabell 4 er satt opp sammenliknbare tall for de sysselsatte i bygge- og anleggsvirksomhet i 1951 og 1952.

Tabell 4. *Sysselsatte pliktig syketrygdede i bygge- og anleggsvirksomhet.¹*

1951	1. kvartal	84 622
	2. kvartal	93 397
	3. kvartal	106 675
	4. kvartal	102 495
1952	1. kvartal	90 029
	2. kvartal	100 194
	3. kvartal	114 866

¹ Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Mens sysselsettingen i de tre første kvartaler av 1951 lå lavere enn i tilsvarende kvartaler året før, viser tallene en betydelig stigning i sysselsettingen fra 1951 til 1952. I forhold til september 1951 viste tallene for september 1952 en stigning i sysselsettingen på ca. 9 100, derav i anleggsvirksomhet 4 900 og i byggevirksomhet 4 200.

I byggevirksomheten var tallet på sysselsatte i september 1952 vel 63 000. Dette er det høyeste tallet sysselsettingen i byggevirksomheten har vært oppe i etter krigen. Byggevolumet i 1952 var betydelig større enn i 1951 og viser en større relativ øking enn sysselsettingen. Dette skyldes særlig den økte selvbyggervirksomhet, mindre reparasjonsvirksomhet og økt produktivitet. I anleggsvirksomheten faller en stor del av økingen på statens anlegg.

Sysselsettingstallene for gruppen annen transport — landtransport og lufttrafikk — viser mindre stigning fra 3. kvartal 1951 til 3. kvartal 1952 enn året før.

I gruppen varehandel var det også i 1952 stigning i tallet på sysselsatte og noe mer enn året før, da sysselsettingen fra 3. kvartal 1950 til 3. kvartal 1951 steg med knapt 2 000 personer.

Sysselsettingen i husarbeid og rengjøring fortsatte å gå ned, men ikke fullt så sterkt som forrige år. Tallet på hushjelper i private hjem gikk ned med ca. 2 000 fra september 1951 til september 1952. Fra 1950 til 1951 var nedgangen om lag 3 450.

Arbeidsløysa var også i 1952 svært lav, men det er noen forskyvninger i forhold til foregående år.

Tabell 5. *Arbeidsløse søkere ved arbeidsformidlingen.¹*

	1951		1952	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
1. kvartal	20 121	1 113	15 516	1 886
2. »	8 095	858	5 932	2 312
3. »	2 832	674	3 647	1 530
4. »	8 873	1 813	—	—

¹ Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

For menn var tallet på arbeidsløse i første halvår 1952 atskillig lavere enn i 1951, men i 3. kvartal endel høyere. For kvinner var det i 1952 høyere tall enn i 1951 i alle tre kvartaler. Ved utgangen av september i år var det registrert 6 941 helt arbeidsløse, hvorav 2 093 kvinner. Dette var 2 324 flere enn et år tidligere. Av de arbeidsløse var 2 344 industriarbeidere (hvorav 1 655 kvinner), 1 300 bygge- og anleggsarbeidere, 1 092 sjømenn og førstereisgutter og 919 jobbearbeidere. Over halvparten av økingen det siste året faller på industriarbeidere, i første rekke kvinnelige arbeidere, hvorav hovedtyngden er hermetikkarbeidersker i Rogaland.

Mens det ved utgangen av september 1952 hadde meldt seg om lag 10 000 arbeidssøkere, var det på samme tid ved arbeidsformidlingen meldt ledig om lag 5 800 plasser. Forholdet mellom arbeidssøkere og ledige plasser var derfor helt forandret siden året før, da de tilsvarende tall til samme tid var ca. 7 200 og 9 600. Tallet på meldte plasser i alle næringer er gått ned fra ca. 13 000 i 1950. Tallene for de tre siste år synes således å tyde på atskillig nedgang i etterspørselen etter arbeidskraft. Det er imidlertid flere faktorer en må ta hensyn til ved vurderingen av tallene. Bl. a. kan det være sesongmessige forskyvninger fra det ene år til det annet. Tallene kan derfor vanskelig tas som et helt korrekt uttrykk for endringer i etterspørselen etter arbeidskraft.

Tabell 6. *Arbeidskonflikter.*

Ar	Konflikter	Arbeidere	Tapte arbeidsdager
1949	47	9 010	105 000
1950	30	4 399	42 000
1951	28	4 255	36 000

Tallet på tapte arbeidsdager ved konflikter vil i 1952 blir større enn i de to foregående år. I forbindelse med tariffoppgjørene har det vært en del relativt omfattende streiker. En streik i teglverksindustrien omfattet ca. 1 000 mann og varte i om lag 3 måneder, og en streik i handels- og kontorvirksomhet omfattet ca. 2 500 funksjonærer og varte en ukes tid. Potteri- og keramikkarbeiderne i Sandnes streiket i vel 4 måneder.

Jordbruk.

Planteavl.

Kornarealet økte siste år med ca. 75 000 dekar. Det var øking i kornarealet også de to foregående år, slik at det samlede areal av korn og erter til modning var henimot 170 000 dekar større enn ved tellingen i 1949. Hvetearalet er gått tilbake med ca. 37 000 dekar siste år, og var redusert med 1/3 i forhold til 1949. Oppland og Trøndelagsfylkene hadde større hvetearalet i 1952 enn i 1951. Arealet av rug, blandkorn og erter til modning er blitt relativt sterkt redusert. Byggarealet økte med ca. 94 000 dekar fra 1951 og med vel 240 000 dekar siden 1949 slik at det i 1952 var 60 pct. større enn i 1949. I forhold til 1951 var det øking i alle fylkene på Østlandet, i Agder, Rogaland og Trøndelag. Havrearealet økte siste året med vel 27 000 dekar. Det var øking i alle østlandsfylkene, unntatt Hedmark og Telemark, og i Vest-Agder og Sogn og Fjordane.

Potetarealet viste en mindre nedgang for hele landet under ett. Det var litt oppgang i noen fylker, mest i Nord-Trøndelag og Nord-Norge. Arealet av rotvekster i alt var omtrent som året før. Det var litt mindre fôrnepe, men noe mer kålrot og fôrmargkål.

Grønnsakarealet økte med nesten 10 000 dekar siste år, og var henimot 20 000 dekar større enn i 1949.

Arealet av åker og hage i alt var ca. 75 000 dekar større enn i 1951. Hele økingen skyldes de økte kornarealer. Arealet av eng til slått er fortsatt gått litt tilbake. Nedgangen har vært relativt sterkest for utslåtter og seterløkker. Beitearealene på innmark viste en mindre nedgang. Det samlede jordbruksareal er gått litt tilbake, men nedgangen er mindre enn reduksjonen av utslåtter og seterløkker. Arealet av dyrket jord i alt viste noe øking.

Mens forbruket av kunstgjødsel var sterkt stigende i etterkrigsårene helt til 1950, var det i 1951 en nedgang på ca. 17 prosent for kvelstoff- og kaliumgjødsel og henved 8 prosent for fosforgjødsel. 1952 viser igjen øking, slik at forbruket i 1952 lå omtrent midt mellom de to foregående års og var omkring tre ganger så stort som før krigen.

Værforholdene var stort sett preget av lite varme. Våren kom tidlig, og våronna ble gjort under sjelden gode forhold, både hva vær og vekstforhold ellers angikk. Nedbøren i mai var noe over normalen. Juni måned var kald og sur, unntatt i Nord-Norge. Virkelig sommervarme i Sør-Norge ble det de første dagene av juli, men så gikk temperaturen igjen under det normale. Det ble til dels for tørt enkelte steder østafjells, mens andre deler av landet fikk regn til overmål. August ble den beste vekstmåneden, men temperaturen var fortsatt under normalen, og det var surt vær langs kysten. Det kalde været fortsatte i september. Det var bra høstingsvær den første del av måneden, men dårlig de siste ukene, til dels med nattefrost og snøfall.

Over avlingsmengden foreligger det ennå bare foreløpige beregninger ved utgangen av september.

Enga kom tidlig i god vekst, men var jamt over kløverfattig. Høyberginga ble sinket av regnværet, men høyet ble likevel gjennomgående vel berget, unntatt i deler av Vestlandet. Høyavlen er foreløpig beregnet til 2,9 mill. tonn, og både eng på dyrket jord og natureng ga for hele landet under ett 101 prosent av middelsårsavl (det er den avlingsmengde som en regner med å få i jamt gode år når ikke noe uforutsett støter til). Prosenten lå for det meste mellom 105 og 110 for fylkene på Sørlandet, Vestlandet og i Trøndelag, men lå delvis under 100 på Østlandet og i Nord-Norge.

Kornet sto jamt over fint i juni, men det kalde været var uheldig for stråutviklingen, og modningen ble sen og ujamn. Endel korn ble ikke modent, i fjellbygdene og i Trøndelag ble kornet til dels skadd av frost og snø. Den samlede kornavling er foreløpig anslått til 359 000 tonn, men kvaliteten er ofte mindre god, med høyt vanninnhold og liten lagringsevne. Høstkornet, som overvintret bra, er anslått å gi 96 prosent av middelsårsavl og bygget 94 prosent, mens vårhvete og havre bare kom opp i 88 og 86 prosent.

Potetene sto også jamt over bra i juni, men vekstvilkårene siden var ikke gode nok til å gi middelsårsavling. Tidligpotetene ga mindre avling enn vanlig på Sørlandet og Østlandet. Ved utgangen av september ble potetavlingen for hele landet anslått til ca. 1,2 mill. tonn og 93 prosent av et middelsår. For Østlandet, Sørlandet, Møre og Romsdal og Trøndelag er avlingen for det meste anslått til 95—100 pct. av et middelsår. På Vestlandet ellers og i Nord-Norge ble avlingene langt mindre. I Rogaland var det en tid sterke tørråteangrep, ellers gjorde tørråten seg lite gjeldende.

Rotvekstene hadde heller ikke betingelser for å gi toppavling. Særlig betene stagnerte i vek-

sten i det kalde været. Rotvekstavlingen er foreløpig anslått til 714 000 tonn, med vekslende prosent i forhold til middelsåret, fra 83 for forbete til 97 for førmargkål.

Frøavlens av kløver var ujamn, mens grasfrøavlens stort sett var tilfredsstillende.

Beitene ga bortimot middels avkastning over Østlandet, vel middels på Sørlandet, Vestlandet og i Trøndelag og under middels i Nord-Norge.

Den samlede avling i jordbruket i 1952 er foreløpig beregnet til 1984 mill. f.e. Dette er om lag 124 mill. f.e. mer enn i 1951. Bare årene 1938, 1948 og 1950 viser høyere tall for samlet avling. Beregningen omfatter ikke avkastningen av beitene, som utgjør ca. 850 mill. f.e. årlig.

Også for hagebruket sinket den kalde og fuktige sommeren utviklingen og forringet avlingen for de fleste vekster, særlig i Nord-Norge og Trøndelag. I alle fruktdistrikter var det rik blomstring, men lite insekter og ujamn kartsetting. Mye av kirsebærene sprakk og råtnet, og frukten ellers ble stort sett småfallen og dårlig farget. Alt i alt ble dog utbyttet i hagebruket vel så godt som i 1951.

Fruktavlingen ble i 1952 i alt vel 69 000 tonn mot vel 62 000 tonn i 1951 og 87 000 tonn i 1950, som var et særlig godt fruktår.

Utbyttet av sommer- og høstepler er beregnet til vel 17 000 tonn eller 93 prosent av middelsår mot vel 15 000 tonn i 1951. Av fylkene fikk Oppland, Vestfold, Akershus, Østfold, Buskerud og Sogn og Fjordane det beste utbytte av sommerpler.

For vinterepler er avlingen beregnet til vel 30 000 tonn eller 93 prosent av middelsår mot 27 000 tonn i 1951. Her står Sogn og Fjordane best, dernest Vestfold, Østfold, Akershus, Oppland og Rogaland.

Pæreavlingen er beregnet til henved 7 000 tonn eller 83 prosent av middelsår mot vel 6 000 tonn i 1951. Bare Vestfold nådde opp i middelsårs pæreavling.

Plommeavlingen er beregnet til 11 000 tonn eller 87 prosent av middelsår mot vel 10 000 tonn i 1951. Plommene slo best til i Buskerud, Vestfold, Aust-Agder og Sogn og Fjordane.

Kirsebær og moreller ga i alt vel 3 000 tonn eller 71 prosent av middelsår mot 3 800 tonn i 1951. Av fylkene står Møre og Romsdal best, dernest Østfold, Vestfold og Telemark.

Den samlede bæravling er beregnet til 25 000 tonn mot vel 24 000 tonn i 1951. Av bæravlingen var i 1952 henved 10 000 tonn rips, knapt 4 000 tonn stikkelsbær, 4 000 tonn solbær, 5 000 tonn jordbær og vel 2 000 tonn bringebær. Stikkelsbærene var de som slo best til, solbærene dårligst, særlig i Rogaland og Hordaland.

Avlingen av frilandgrønnsaker er beregnet til henved 91 000 tonn mot vel 85 000 tonn i

1951. De varmekrevende slagene, som bønner og agurker og tomater på friland slo dårlig til, mens de grovere grønnsakslagene stort sett ga ganske godt utbytte. Kål utgjorde som vanlig det meste, med vel 51 000 tonn, dernest gulrot med 29 000 tonn og løk med vel 4 000 tonn. Agurker og tomater under glass slo godt til overalt, med en beregnet totalavling på henholdsvis vel 2 000 og knapt 6 000 tonn.

Maskiner og redskaper.

Også i 1952 var det store vansker med å skaffe arbeidskraft til jordbruket. Interessen for arbeidssparende maskiner er derfor fremdeles stor. En kan nevne at det i årets ni første måneder ble innført 4172 traktorer og tallet på skurtreskere har økt fra 175 i 1950 til nær 500 i 1951 og ca. 900 i 1952.

Etter oppgaver fra Driftskredittkassen for jordbruket var det pr. 1. juli 1952 i drift 2013 maskinstasjoner med 2018 traktorer, 2232 ploger, 2659 harver, foruten et betydelig maskinstyr ellers.

Husdyrhold.

Hesteholdet er fortsatt gått tilbake over hele landet — bortsett fra Telemark, Vest-Agder og Finnmark, hvor tallene nærmest var som i 1951. Nedgangen siste år var ca. 8500. Det er føll og unghester som viser sterkest nedgang. Tallet på føll, knapt 4800, var 42 prosent lavere enn i 1949. Tallet på hester i aldersklassen over 16 år har økt litt.

Tallet på storfe ble redusert med henimot 80 000 i løpet av siste år. Av dette faller over halvparten på mjølkekyr. I alle fylker var det færre mjølkekyr enn i 1951. Nedgangen var sterkest i Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark og Aust-Agder, hvor den svarte til 7—10 prosent. I de fleste andre fylker var det 4—5 prosent nedgang.

Sauholdet viste fortsatt øking. Siste året økte tallet med ca. 58 000 og siden 1949 har det vært en øking på vel 250 000. Det er tallet på lam som har økt sterkest. I forhold til de voksne sauene var det i 1952 flere lam enn det har vært tidligere.

Geitholdet viste mindre nedgang enn det ellers har vært i de senere år. Nedgangen fra 1951 var ca. 3 400 dyr.

Tallet på svin i alt var ca. 32 000 større enn på samme tid i 1951. Det var tallet på slakte-svin over 4 mdr. som økte sterkest, med ca. 20 prosent, men også tallet på avlsdyr og smågriser økte.

Tallet på voksne høns var ca. 120 000 lavere enn året før, mens kyllingtallet økte med ca. 320 000.

Av de voksne hønsene var 2,2 prosent haner,

37,6 prosent var høner klekt i 1951, 28,9 prosent var klekt i 1950 og 31,3 prosent var eldre høner. Det var imidlertid stor forskjell i aldersfordelingen distriktsvis.

Opgavene fra Statens Kornforretning over omsetningen av kraftfôr viser for de ni første månedene av 1952 i forhold til samme tid i 1951, en øking fra ca. 240 000 tonn til ca. 328 000 tonn. Dette er dog noe mindre enn omsetningen i tilsvarende måneder i 1950. Kraftfôret er fortsatt rasjonert. For rasjoneringsåret 1952/53 er systemet med «beregnete kyr» som grunnlag for tildelingen av ordinære rasjoner erstattet med fastsatte rasjoner for de enkelte dyreslag og bruksstørrelser. Rasjonene ligger til dels noe høyere enn de tilsvarende grunnrasjoner forrige år, men bestemmelsene om ekstrarasjoner for levert slakt er opphevet.

Den innveide mjølkemengden ved meieriene lå i januar 1952 på 133 prosent av mengden i januar 1937—1939. Siden økte prosenten stort sett fra måned til måned til 162 i juli. I september var en igjen nede i 144. Under ett for disse 9 månedene har den innveide mjølkemengden vært 47 prosent større enn tilsvarende tid i 1937—1939. I de fleste av årets måneder har dog mjølkemengden ved meieriene vært noe mindre enn til samme tid i 1951 — for de 9 første månedene under ett er nedgangen 2 prosent i forhold til 1951.

En må ikke ta den sterke stigning i innveid mjølkemengde ved meieriene i forhold til før krigen som uttrykk for en tilsvarende stigning i den totale mjølkeproduksjonen. Det er mange forhold som spiller inn her. Blant annet er tallet på leverandører økt sterkt, og meieriene har overtatt en stor del av det salg som tidligere foregikk direkte fra produsent til forbruker.

Smørproduksjonen har i de samme 9 månedene vært 24 prosent mindre enn samme tid i 1937—1939 og 11 prosent mindre enn i 1951, produksjonen av hvit ost 81 prosent større enn i 1937—1939 og 11 prosent større enn i 1951, og produksjonen av brun ost 76 prosent større enn i 1937—1939, men 3 prosent mindre enn i 1951.

Tallet på kontrollerte slakt i de 9 månedene januar—september 1952, sammenliknet med samme tidsrom i 1951, viser litt nedgang for storfe (fra henved 150 000 til 147 000) og geit (fra 14 800 til 14 300), litt stigning for spekalv (fra 138 000 til 142 000) og gjøkalkv (fra 14 000 til nesten 16 000), og sterk stigning for hest (fra vel 3 000 til henved 5 000), svin (fra 215 000 til 289 000) og sau (fra knapt 127 000 til 205 000). Oppgavene over kontrollerte slakt omfatter imidlertid også etterbesiktigelse, når slakt som er kontrollert ett sted sendes videre til et annet sted hvor det er kontrollstasjon. For året 1. juli 1951 til 30. juni 1952 omfattet

denne etterbesiktigelse 4,3 prosent for spekalv, 6,3 prosent for gjøkalkv, 7,2 prosent for geit, 9,8 prosent for hest, 12,4 prosent for storfe, 16,0 prosent for svin og hele 19,2 prosent for sau. Etterbesiktigelsen utgjør altså til dels en ganske stor prosent av tallet på kontrollerte slakt. For de enkelte dyreslag er det til dels meget store variasjoner fra måned til måned. En har ikke oppgaver over etterbesiktigelsen lenger tilbake enn til juni 1951, så en kan ikke avgjøre om den for de forløpne 9 måneder av 1952 har vært større eller mindre enn i de samme 9 måneder av 1951.

Byråets beregninger over husdyrproduksjonen viser følgende tall for produksjonen i tonn:

	1939/40	1949/50	1950/51
Kumjolk	1 522 363	1 609 024	1 632 000
Geitmjolk	32 132	21 120	19 250
Kjøtt	64 226	54 066	56 426
Flesk	37 674	42 628	38 696
Egg	21 007	26 665	25 265
Ull	2 677	3 067	3 225

Beregningene gjelder perioden mellom to tellinger (20. juni—20. juni).

Produksjonen av husdyrprodukter gikk sterkt tilbake i krigsårene, både på grunn av reduksjon av besetningene og dårligere fôring. De første etterkrigsår økte produksjonen igjen raskt. Produksjonen av kumjolk, egg og ull var større i 1949/50 enn noe tidligere år. Bare ett tidligere år (1934/35) viste større beregnet produksjon av flesk. I 1950/51 økte produksjonen av kumjolk, kjøtt og ull, mens det var noe nedgang for geitmjolk, flesk og egg. En foreløpig beregning for 1951/52 viser bare øking for ull.

Priser og lønninger.

Forhandlingene om en justering av korttidsavtalen for jordbruket våren 1951, førte ikke til enighet, og staten gjennomførte da tiltak som ble antatt å gi jordbruket en merinntekt på ca. 60 mill. kr., særlig ved pristillegg for mjølk, mjølkeprodukter, flesk, huder, skinn og ull. Etter lønnsjusteringene høsten 1951 ble det åpnet nye prisforhandlinger, og det ble da oppnådd enighet om tiltak som skulle øke jordbrukets arbeidsinntekt med i alt 113,5 mill. kr., vesentlig ved pristillegg på mjølk, mjølkeprodukter, kjøtt, flesk og korn, og i mindre grad ved forskjellige tilskott.

Da den nye lønnsstariffen for jordbruket ble vedtatt, med økte satser fra 15. januar 1952, var dette grunnlag for nye prisforhandlinger, samtidig som en måtte ta opp spørsmålet om ny korttidsavtale, da prisavtalen av 1950 løp ut 30. juni 1952. Forhandlinger som ble inn-

ledet i april 1952 førte til brudd, men i slutten av juni ble det innledet nye forhandlinger som førte til enighet om en ny avtale. Det ble her lagt vekt på å bedre vilkårene for vanskeligstilte distrikter, bruk og produksjonsgrener, og det ble foreslått økte tilskott over statsbudsjettet på i alt 79,6 mill. kr. til slike formål. Ellers omfattet avtalen pristillegg for mjølk og mjølkeprodukter, korn og potetmjøl m. m. og dertil oppheving av maksimalprisene på kjøtt, fleisk og frukt. Det er uvisst hvordan opphevingen av maksimalprisene vil virke, og det er vanskelig å kalkulere den samlede inntektsøkning for jordbruket. Noe slikt beløp ble heller ikke lagt til grunn ved avtalen.

Jordbrukets prisindeks, utarbeidd ved Norges Landbrukshøgskole, viste for driftsåret 1951/52 i forhold til foregående driftsår, en stigning på 8,7 prosent for jordbruksvarer i alt, mens stigningen for produksjonsmidlene var 8,8 prosent. Indekstallet for produktenes bytteverdi overfor produksjonsmidlene lå i 1949/50 på 147, og gikk i 1950/51 ned til 123, som var tallet også for 1951/52 (basis 1938/39 = 100). Beregnet som uveide kvartallstall, viser den månedlige indeksserie disse endringer:

	Jordbruksprodukter			Produksjonsmidler
	I alt	Planteprodukter	Husdyrprodukter	
1951:				
1. kvartal	272	274	272	225
2. »	271	280	269	226
3. »	280	291	277	232
1952:				
1. kvartal	304	319	302	240
2. »	292	332	285	242
3. »	313	371	303	244

Kornprisene er tatt med under de siste års prisforhandlinger, og prisene for 1952-års avl ble foreslått økt først ved avtalen i desember 1951 og ytterligere ved avtalen i juni 1952. Forutsatt godkjenning er grunnprisene for statens kjøp, sammenliknet med fjorårets priser, i kroner pr. 100 kg for:

	Hvete	Rug	Bygg	Havre
1951-års avl	73,00	73,00	63,00	54,00
1952-års avl	83,00	83,00	71,00	61,00

Trygdesatsene er de samme som for avlingen 1951, da de tidligere krise- og særtilllegg ble erstattet av generelle tillegg på henholdsvis 6, 4 og 2 øre pr. kg for de første 1000 kg, de neste

500 kg og de påfølgende 500 kg, mens grunnsettsene ble beholdt uforandret.

Potetprisene lå i første halvår av 1952 noe høyere enn forrige år, men markedet var for det meste godt dekket. Tidligpotetene ga dårlig avling og juliprisene lå høyt, men for høstmånedene lå prisene omtrent på fjorårets nivå. Prisen for fabrikkpoteter ble i september satt til kr. 18,50 pr. 100 kg og med større lagringstillegg enn tidligere år, slik at gjennomsnittsprisen pr. 100 kg skulle bli ca. kr. 4,00 høyere enn forrige år.

Prisene for kjøtt og fleisk ble økt ved desemberavtalen 1951 med 45 øre pr. kg for storfe, 40 øre for kalv, 25 øre for sau og lam og 25 øre for fleisk, alt pr. kg. De frie priser som ble notert av N.K.F. pr. 7. juli, lå ca. 50 øre høyere pr. kg enn de tidligere maksimalpriser for storfe, og var også noe høyere for kalv og lam, mens noteringene for svin og delvis for sau lå noe lavere enn tilsvarende maksimalpriser. Høsten 1952 viste noteringene sesongnedgang for storfe, sau og lam og det var også prisfall for fleisk.

Mjølkeprisene ble økt i desember 1951 med 4—5 øre pr. liter i utsalg. Fløteprisene ble også økt, og fra 1. januar 1952 ble osteprisene økt med gjennomsnittlig 42 øre pr. kg til detaljist. Fra 3. juli 1952 ble mjølkeprisene økt med 2 øre og osteprisene med gjennomsnittlig 20 øre. Driftstilskottet for mindre leverandører ble endret fra 1. juli til et tilskott for alle mjølkeleverandører på 4 øre pr. liter for levering av inntil 5000 liter årlig og for levering ut over dette 2 øre pr. liter inntil 2500 liter. Videre ble særtilskottene for Nord-Norge økt med 5 øre pr. liter, og reglene for frakttilskottene endret. Det generelle tilskott til meierimjølka var uforandret 14,8 øre pr. liter gjennomsnittlig for året med fradrag av kr. 1,25 pr. kg produsert smør. Til dette kommer nye subsidier i samband med at utsalgsprisen for mjølk til vanlige husholdninger ble satt ned med 11 øre pr. liter fra 1. desember. Meierienes nettoutbytte av meierimjølka var for hele landet i øre pr. kg:

	1949	1950	1951
	47,30	47,83	49,71

Eggprisene har svinget sterkt i 1952. Det var rikelig med egg og prisfall ved årsskiftet, og først i juni ble noteringene satt opp igjen og steg sterkt utover høsten. Priscentralens gjennomsnittspris var kr. 5,69 pr. kg for september måned mot kr. 5,19 for september 1951. I januar—september er det eksportert 542 tonn egg til gjennomsnittspriser noe høyere enn forrige år.

Noteringene for norsk ull, som var satt sterkt opp i 1950/51, var redusert høsten 1951 og ble ytterligere satt ned i april 1952 til kr. 7,30 for

klasse 1 A ekstra. Noteringene er siden satt noe opp. Den gjennomsnittlige importpris var i 1951 kr. 32,11 og for januar—august 1952 kr. 20,68 pr. kg (vasket).

Prisene på pelsskinn var ved de første Osloauksjonene 1951/52 fallende. Franske importrestriksjoner i februar var et alvorlig slag for salget av reveskinn, og en restbeholdning på ca. 100 000 skinn ble i juni solgt ved en kompensasjonshandel med svisker. For minkskinn var avsetningsforholdene mer normale, men prisene var lavere enn i forrige sesong.

Utførselsverdien for pelsskinn i alt var for januar—september 1952 20,6 mill. kr. mot 21,7 mill. kr. for året 1951.

For jordbrukets produksjonsmidler er Landbrukshøgskolens indekstall steget fra 232 for 3. kvartal 1951 til 244 for 3. kvartal 1952. Kraftfôrprisene har vært stabile i 1952, men kunstgjødsele var noe dyrere i innkjøpsperioden 1951/52 enn forrige sesong, og det var større prisforskjell mellom høst- og vårterminene. Maskiner og redskaper var også noe dyrere, med et prisindekstall på 248 for april 1952 mot 210 i april 1951.

Jordbrukslønningene har fortsatt økt. Etter Byråets årlige statistikk var årslønnen for menn i 1951/52 11—12 prosent høyere enn i 1950/51, og økingen i daglønnen var ca. 12—14 prosent. For kvinner var det en liknende øking.

Årslønnen på arbeidsgiverens kost var:

	Tjenestegutter		Tjenestejenter	
	Kroner	Relative tall	Kroner	Relative tall
1938/39	576	100	382	100
1950/51	2 994	520	1 829	479
1951/52	3 347	581	2 041	534

Tariffene i jordbruket ble justert våren og høsten 1951, og fra 15. januar 1952 gjaldt en ny overenskomst hvor timelønnen ble økt med 20 øre, til kr. 2,56 for gårdsarbeider over 21 år med 4 års praksis. Denne avtalen er oppsagt høsten 1952 og forhandlinger om ny avtale fra 15. januar 1953 er innledet.

Prisene på jordbrukseieendommer, uttrykt ved den gjennomsnittlige skyldmarksverdi, er nær den samme for 1951 som for 1950.

Etter de gårdsregnskap som blir bearbeidd ved Norges Landbruksøkonomiske Institutt, har både inntekter og kostnader økt de siste årene. Også forrentingen og lønnsvevnen, som gir uttrykk for samlet vederlag for eget og leid arbeid, har økt. Hovedresultatene av regnskapene var:

	Produksjonsinntekter	Driftskostnader	Forrenting	Forrentingsprosent	Lønnsvevne
	Kr. pr. dekar	Kr. pr. dekar	Kr. pr. dekar		Kr. pr. dekar
1938/39 ..	90,81	81,09	9,72	2,8	32,05
1949/50 ..	197,96	183,48	14,48	2,9	104,63
1950/51 ..	211,36	195,12	16,24	3,1	111,35

I driftskostnadene er også medregnet godtgjøring for eget og leid arbeid.

Et uttrykk for den økonomiske utviklingen for hele jordbruksnæringen under ett, gir tabellen nedenfor som bygger på oppgaver for jordbrukssektoren i Byråets nasjonalregnskap. (Mill. kr.)

	Inntekter	Kostnader (driftsmidler og kapitalslit)	Godtgjøring for arbeid og kapital
1938	669	293	376
1948	1 456	505	951
1949	1 592	569	1 023
1950	1 725	657	1 068
1951*	1 744	679	1 065
1952*	1 926	778	1 148

Oppgavene gjelder kalenderår og omfatter jord- og husdyrbruk, hagebruk, gartneri og pelsdyravl. Under inntekter er tatt med prisreguleringstilskott og trygder, og dessuten statens stønader og tilskott til tiltak av forskjellig slag. Etter fradrag av kostnader til driftsmidler, vedlikehold og nedskrivning av realkapital, blir resten det beløp som jordbrukssektoren får til dekning av rentekrav og godtgjøring for leid og eget arbeid.

Denne oppstilling er således ikke direkte sammenliknbar med oppgavene foran fra driftsregnskapene.

Skogbruk.

Skogdriften 1951/52 kom forholdsvis sent i gang i de fleste distrikter fordi vanskelige innhøstingsforhold sinket overgangen av arbeidskraft til skogbruket.

For hogst og lunning var det gode arbeidsforhold i høstsesongen. På Østlandet og Sørlandet var det lite snø hele vinteren. I januar og februar var det her til dels for lite snø for utkjøringen av tømmeret, men ellers var det stort sett meget gode driftsforhold. I Trøndelag var det også meget gode driftsfor-

hold den første del av året, dog med til dels sterk kulde. I slutten av februar kom det her store snømengder, særlig i de ytre bygder og i Møredistriktet. På sine steder var det så meget snø at skogdriften stoppet opp for en kortere tid. Senere i driftssesongen ble forholdene betydelig bedre, så resultatet av skogdriften stort sett ble godt.

Som mål for avvirkingen 1951/52 var det satt opp 7 mill. m³ tømmer. Sluttresultatet ble ca. 8,2 mill. m³, som er ubetydelig mer enn i 1948/49 og således er den største tømmeravvirking som noen gang er registrert. Som mål for avvirkingen i 1952/53 er det satt opp 6,5 mill. m³ tømmer.

Tabell 1. Samlet hogst. Mill. m³.

Driftsår	Til salgs		Hus-behovs- virke på gårdene	Samlet hogst
	Tømmer	Ved		
1948/49	8,2	0,8	2,8	11,8
1949/50	6,4	0,5	2,8	9,7
1950/51	6,5	0,6	2,8	9,9
1951/52	8,2	0,7	2,8	11,7

Tabell 2. Hoggere i arbeid. Etter rapporter fra skogdirektøren.

	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53
Pr. 15. november	20 732	..	20 583	20 444	13 043
» 15. desember	25 645	23 851	25 672	26 615	..
» 15. februar	28 747	27 209	23 975	29 367	..
» 15. mars	23 003	27 381	22 222	25 372	..
» 15. april	2 773	11 363	15 150	6 914	..

Forhandlingene om tømmerprisene for 1951/52 ble etter oppfordring av Prisdirektoratet ført direkte mellom selgere og kjøpere, men det lyktes ikke å komme fram til noen avtale og prisene ble derfor fastsatt av Prisdirektoratet. Basisprisen for toppmålt tømmer levert vassdrag på Østlandet og Sørlandet ble fastsatt til ca. kr. 81,50 pr. m³, svarende til 715 prosent tillegg til grunnprislisten. I Trøndelag og Helgeland ble tillegget til grunnprislisten fastsatt til 725 prosent, svarende til ca. kr. 77,05 pr. m³. Det var samme prosenttillegg både for gran og furu i begge områder. For midtmålt tømmer levert vassdrag ble basisprisene for gran henholdsvis kr. 70,00 og kr. 66,00 og for furu henholdsvis kr. 65,00 og kr. 61,20 pr. m³. For skur-slip på Østlandet og Sørlandet ble basisprisen

Bruttoproduktet i skogbruket i 1952 er etter Byråets foreløpige nasjonalregnskaps-tall beregnet til om lag 800 mill. kr. mot ca. 650 mill. kr. i 1951. Av det samlede brutto-nasjonalprodukt utgjorde dette vel 3½ prosent i 1952 mot noe over 3 prosent i 1951.

Rapporten om tømmerdriften pr. 15. november 1952 viser at det da var hogd 1 080 100 m³ tømmer, og at det var 13 043 hoggere i arbeid. Til samme tid i 1951 var det hogd 1 862 050 m³ tømmer, og det var 20 444 hoggere i arbeid.

Arbeidskraftsituasjonen i skogbruket endret seg merkbart i driftsåret 1951/52. Det viste seg da en kom ut i driftssesongen at det i mange distrikter var fullt tilstrekkelig med arbeidshjelp. En regner med at det vil bli nok arbeidshjelp også for inneværende drifts-år.

I arbeidskraftbudsjettet for sommeren 1952 og vinteren 1952/53 var den leide hjelp oppført med henholdsvis 16 000 og 46 000 mann. Dette betyr en mindre nedgang fra 1951 til 1952 for sommerarbeid (2 500), mens vintertallet er anslått uforandret. Det har også i 1951/52 vært overført noe sesongledig arbeidskraft fra Nord-Norge til skogdistriktene i Trøndelag og på Østlandet.

kr. 68,00 pr. m³. Alle priser inkluderer en investeringsavgift på kr. 7,00 pr. m³. Opprinnelig var det også inkludert i basisprisene en pensjonsavgift av kr. 0,50 pr. m³, men da skogsarbeiderpensjoneringen ble satt i verk fra 7. januar 1952, ble pensjonsavgiften for hogd tømmer opphevet og avløst av den pensjonspremie som loven om skogsarbeiderpensjonering fastsetter. Pensjonsavgiften på kr. 0,50 pr. m³ som var inkludert i de fastsatte basispriser, var således gjeldende bare for driftsårene 1949/50 og 1950/51.

For 1952/53 er den offentlige regulering av tømmerprisene sløffet slik at selgere og kjøpere etter overenskomst kan fastsette prisene uten inngrep av myndighetene. Forutsetningen er imidlertid at prisene fastsettes innen et rimelig tidsrom.

Forhandlingene om de nye tømmerpriser kom først i gang i oktober. Ved siden av vurderingen av markedsutsiktene var det denne gang kommet til et par nye momenter av betydning for tømmerprisene. For Østlandet og Sørlandet var det gjennomført ny pristabell for toppmålt tømmer som var felles for gran og furu, mens det tidligere var særskilte tabeller for disse. Videre var klassesdelingen for midtmålt tømmer opphevet.

Avtalen om tømmerprisene for 1952/53 som ble inngått 19. november 1952, førte til prisnedgang. Basisprisen pr. m³ levert vassdrag på Østlandet og Sørlandet ble for midtmålt grantømmer senket fra kr. 70,00 til kr. 67,00. Prisen for midtmålt furutømmer gikk ned fra kr. 65,00 til kr. 59,00 og for skurslip fra kr. 68,00 til kr. 65,00. For toppmålt gran- og furutømmer ble prisen ca. kr. 78,00 mot kr. 81,50 for 1951/52. For Trøndelag og de andre distrikter er prisene ennå ikke fastsatt, men en kan regne med samme prisbevegelser her som for Østlandet og Sørlandet.

På grunn av at klassesdelingen for midtmålt tømmer er opphevet fra i år og pristillegget for klasse I således faller bort (fradraget for klasse III falt bort i 1947), blir forskjellen i gjennomsnittspris større enn forskjellen i basisprisene viser. Etter den beregningsmåte Byrået har brukt blir prisnedgangen for midtmålt grantømmer fra 1951/52 til 1952/53 ca. kr. 6,75 pr. m³, for midtmålt furutømmer ca. kr. 9,45 og for skurslip ca. kr. 6,60. Prisnedgangen for toppmålt tømmer er derimot kr. 3,50.

Tømmerprisene inkluderer også investeringsavgift. Størrelsen av denne er ennå ikke fastsatt, men etter innhentede opplysninger antas den å bli kr. 5,50 pr. m³, og dette er brukt i de foreløpige beregninger for 1952/53 i tabell 5. Investeringsavgiften for 1951/52 var kr. 7,00 pr. m³. Denne endring i investeringsavgiften på kr. 1,50 pr. m³ gjør at den

gjennomsnittlige tømmerpris til skogeier ikke går ned så meget som beregnet foran.

Ved Prisdirektoratets kunngjøring av 10. mars 1952 ble det fastsatt nye vedpriser for 1952 for levering fra produsent. De nye priser inkluderer det forseringstillegg som gjaldt inntil 15. januar 1952. Ellers ble det ingen vesentlige endringer fra de tidligere fastsatte produsentpriser. Pr. favn 60 cm lang ved ble prisen for barved hevet fra kr. 70 til kr. 80, og for 3 meters ved fra kr. 270 til kr. 310. For bjørk m. v. ble prisen pr. favn 60 cm ved økt fra kr. 90 til kr. 100 og for 3 meters ved fra kr. 280 til kr. 320.

Overenskomsten om arbeidslønningene i skogbruket ble i juni 1952 oppsagt av begge parter. Forhandlinger om ny tariff ble straks satt i gang, men de usikre markedsforhold for skogprodukter førte til at forhandlingene trakk i langdrag, og først i oktober ble det oppnådd enighet om tariffen for skogbruket i 1952/53.

Tariffen for 1952/53 har uforandrede akkordsatser for hogst, lunning og kjøring, men gangtillegg som tidligere bare gjaldt for hogst, ble nå gjort gjeldende også ved lunningsarbeidet. Satsene for timelønt arbeid ble økt med 30 øre for fløting og 25 øre for annet timelønt arbeid. Dagarbeidere på vei- arbeid, kulturarbeid osv., som tidligere var betalt med kr. 2,80 pr. time ved arbeid av kortere varighet og kr. 2,92 pr. time for arbeid av lengre varighet, fikk hevet timelønnen til kr. 3,08 uten differensiering etter varighet. Tariffsatsene for skurarbeid ble jamt over økt med ca. 5 prosent, mens satsene for rensk av gamle grøfter ble nedsatt noe.

For vanlige skogdrifter uten privatfløting eller ekstra vansker for driften, regnes det med at den nye tariff øker driftsutgiftene med ca. 1 prosent eller vel det.

Tabell 3. Utdrag av tariffene for hogst. Inntil 1950/51 scene 1.

Driftsår	Vedhogst			Tømmerhogst					
	1-meters reis	Pr. meterfavn fra rot		Merkingsømmer			Ubarket skurtømmer		
		Bjørk	Barved	Pr. m ³	Tillegg pr. stokk		Pr. m ³	Tillegg pr. stokk	
					rot	midt og topp		rot	midt og topp
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Øre	Kr.	Øre			
1939/40 ¹	..	6,75	5,60	2,06	6	1,08	3		
1945/46	1,20	15,50	13,60	4,06	11,8	2,14	6,6		
1950/51	1,68	22,10	19,25	6,27	25	3,73	14		
1951/52	2,15	27,50	24,75	7,45	45 20	4,20	25 11		
1952/53	2,15	27,50	24,75	7,45	45 20	4,20	25 11		

¹ + 12 % tillegg ved tømmerhogst. ² Inklusive øying.

Tabell 4. *Utdrag av tariffene for skogkjøring. Inntil 1950/51 sone 1. Kr. pr. m³.*

Driftsår	Lunning	På- og avlesning	Kjøring pr. km		
			Inntil 2 km	2—4 km	Fra og med 4 km
1939/40	1,04	0,55	0,50	0,45	0,39
1945/46	1,85	0,99	0,92	0,81	0,74
1950/51	2,70	1,37	1,47	1,33	1,17
1951/52	3,45	1,75	1,75		
1952/53	¹ 3,45	1,75	1,75		

¹ Gangtillegg som for hogst.

Ved hjelp av oppgavene over tømmerpriser og tariffoverenskomster for skogarbeid er det utført beregninger over de gjennomsnittlige tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet. Forutsetningene for beregningene er nærmere omtalt i «Økonomisk utsyn over året 1949»,

side 43. En vil gjøre merksam på at det ved beregning av driftsutgiftene er gått ut fra «vanlige» driftsforhold. Store snømengder og andre forhold som øker driftsutgiftene ut over det vanlige har det således ikke vært mulig å ta hensyn til. (Se tab. 5.)

Tabell 5. *Tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet for midtmålstømmer av gran og barked og ubarked toppmålstømmer. Beregnet i kroner pr. m³. Investerings- og pensjonsavgifter kommer i tillegg.*

	1939/40	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53*
Celluløsetømmer av gran:						
Pris for framdrevet tømmer	16,45	42,15	41,70	60,45	66,75	61,50
Driftsutgifter	9,12	26,33	26,30	30,34	36,97	37,15
Av dette arbeidslønn ca.	7,05	20,80	20,80	23,75	29,00	29,15
Tømmerets rotverdi	7,33	15,82	15,40	30,11	29,78	24,35
Driftsutgifter i % av pris	55,4	62,5	63,1	50,2	55,4	60,4
Skurtømmer, barked:						
Pris for framdrevet tømmer	19,00	46,50	45,50	65,75	74,50	72,50
Driftsutgifter	8,48	25,92	25,86	29,86	36,38	36,76
Av dette arbeidslønn ca.	6,50	20,30	20,30	23,15	28,20	28,49
Tømmerets rotverdi	10,52	20,58	19,64	35,89	38,12	35,74
Driftsutgifter i % av pris	44,6	55,7	56,8	45,4	48,8	50,7
Skurtømmer, ubarked:						
Pris for framdrevet tømmer	19,00	43,25	42,31	60,83	69,61	67,82
Driftsutgifter	7,98	22,66	22,60	25,82	31,08	31,42
Av dette arbeidslønn ca.	5,80	16,75	16,75	18,90	22,60	22,83
Tømmerets rotverdi	11,02	20,59	19,71	35,01	38,53	36,40
Driftsutgifter i % av pris	42,0	52,4	53,4	42,4	44,6	46,3

Tabell 6. *Bruttoverdi, driftsutgifter og rotverdi for bartretømmer til salg. Mill. kr.*

	1939/40	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52*
Bruttoverdi	94,3	348,5	279,8	395,4	560,9
Driftsutgifter	47,2	207,2	162,5	191,4	293,3
Av dette arbeidslønn ca.	35,9	161,7	126,8	147,2	227,0
Rotverdi	47,1	141,3	117,3	204,0	267,6
Driftsutg. i % av bruttoverdi	49,9	59,5	58,1	48,4	52,3

Fiske.

Utbyttet av skreifiskeriene var betydelig mindre i 1952 enn i 1951, men likevel noe større enn gjennomsnittet i den siste 20-årsperioden. Tilbakegangen hadde flere årsaker. Det nye notfisket i Lofoten krevde stor utrusting, og det førte i noen grad til at fisket med de vanlige redskaper utenfor Senja og Vesterålen ikke ble utnyttet i full målestokk. I Lofoten sto skreien dypt, slik at notfisket ikke ble så effektivt som ventet. Værforholdene og iblant også strømforholdene under skreifiskeriene var mindre gode.

Bestanden av vintersild synes fortsatt å være stor. Silda søkte nær inn til land også i 1952, men ikke i den grad at det utviklet seg til større landnotfiske. Værforholdene under storsildfisket ble forholdsvis bra. Under vårsildfisket var det endel uvær, og silda holdt seg på forholdsvis begrensede felt hvor redskapstyngden stadig hadde tendens til å bli for stor. Småsildfiskeriene tegner til å gi et stort utbytte i 1952, mens det ser ut til å skulle bli mindre av feitsild. Noe sildefiske av betydning på de gamle felt ut for Nord-Island ble det ikke i 1952, men det ble funnet sildeforekomster sør av Jan Mayen, øst for Island og nordøst for Færøyane. På det siste feltet varte driften helt til i begynnelsen av november. I de fjerne farvann var fisket etter torsk med line ikke så omfattende som året før.

Kapitalutstyr.

Etter Fiskeridirektørens register over merkepliktige norske fiskefarkoster var det pr. 1. juli 1952 i alt 12 687 dekte fiske- og transportfarkoster, 20 899 åpne motorfarkoster og 541 farkoster uten motor, dvs. i alt 34 127 farkoster mot 33 579 ved forrige opptelling som ble foretatt pr. 15. august 1950. Av i alt 12 013 dekte farkoster beregnet på fiske var halvparten mellom 25 og 40 fot, mens ca. 5½ prosent var på 70 fot og over. Av 1 660 farkoster bygd i tiden 1945—52 var vel 8 prosent på 70 fot og over og ca. 40 prosent mellom 25 og 40 fot. Disse tallene viser at det nå jamt over bygges større farkoster enn tidligere.

Redskapsoppgavene for 1951 viser at det under vintersildfisket var i bruk 61 167 drivgarn, 56 154 settegarn, 1 160 snurpenøter, 575 landnøter og 5 tråler til en samlet verdi av 50,9 mill. kr. mot en tilsvarende verdi i 1950 på 44,3 mill. kr. Den norske islandsildflåte var i 1951 utstyrt med 12 921 drivgarn og 23 snurpenøter til en verdi av 3,6 mill. kr.

Sysselsetting.

Det regnes med at det i 1952 fant sted en mindre tilbakegang i den samlede sysselsettingen i fiske. Deltakingen i de store sesongfiskeriene holdt seg imidlertid godt oppe. Det utvidde snurpenotfisket i Lofoten førte til at deltakingen i lofotfisket økte med vel 1 600 mann, enda det for alle andre bruksarter var mindre deltaking enn året før. I vintersildfisket var også deltakingen noe større enn i 1951, mens den holdt seg omtrent uforandret i makrellfisket på Vestlandet og Skagerakkysten. I de siste par årene har det funnet sted et forholdsvis rikt makrellfiske nord for Stad, men det savnes oppgaver over hvor mange båter og mann som har deltatt her.

Fisket etter makrellstørje er blitt betydelig utvidd i den senere tid. Deltakerne er for endel kommet fra håbrannfisket, som har gitt et sviktende utbytte.

I denne sesongen ble det utrustet færre båter til torskefisket ved Vest-Grønland. Deltakingen fra Nord-Norge falt bort, og de fleste av båtene som dro over var fra Møre og Romsdal. For å få fullt mannskap måtte endel av disse legge veien om Færøyane. Det samme gjaldt for islandssildflåten, som var noe større enn i 1951. Deltakingen i trålsildfisket i Nordsjøen holdt seg på samme lave nivå som året før. Alt i alt var tallet på båter som drev fiske i fjerne farvann noe mindre enn i 1951.

Oppstillingen nedenfor viser for hvert enkelt kvartal de to siste årene tallet på deltakere i fiske:

	1951	1952
1. kvartal	67 300	67 800
2. »	67 500	66 500
3. »	51 900	51 600
4. »	42 600	42 600

For flere fiskerier har en ingen direkte tellinger, og tallene er derfor nokså usikre.

Det totale fangstresultat.

Det regnes med en årsfangst i 1952 på ca. 1 585 000 tonn. Dette er 84 000 tonn mindre enn i 1951. Nedgangen skyldes vesentlig mindre utbytte av sild- og brislingfiskeriene. Etter Byråets foreløpige nasjonalregnskaps-tall for 1952 er bruttoproduktet i fiske beregnet til ca. 500 mill. kr., eller knapt 2½ prosent av det samlede bruttonasjonalprodukt. Dette var både absolutt og relativt en mindre tilbakegang sammenliknet med 1951.

Tabell 1. *Samlet fangstutbytte.*

	Mengde tonn	Verdi 1000 kr.
Gj.snitt 1935—1939	950 670	89 316
Gj.snitt 1945—1949	993 797	271 022
1950	1 278 668	346 039
1951	1 669 263	492 902
1952	1 585 000	491 500

Torskefiskeriene.

Lofotfisket. Oppsynet ble satt 28. januar. Til å begynne med ble fisket hindret bl. a. av dårlig vær, men i slutten av februar bedret resultatene seg endel, og fangstmengden 1. mars lå høyere enn til samme tid i 1951. Det ble fisket forholdsvis bra med line

og juksa, men mindre bra med garn. Notfisket var noe hemmet av været og av at fisken sto dypt. Oppsynet ble hevet 25. april. Fangstmengden ble 86 344 tonn eller 29 620 tonn mindre enn i 1951. Den fordelte seg med 16 655 tonn på garnfiske, 11 856 tonn på linefiske, 15 196 tonn på juksafiske og 42 637 tonn på notfiske. Størst deltaking samlet fisket i uken til 22. mars med tilsammen 5 393 båter med 24 053 fiskere mot 5 236 båter og 22 004 fiskere ved største belegg i 1951. Av båtene var 594 garnbåter, 457 linebåter, 2 659 juksabåter og 1 683 notbåter.

Vinterfisket i Finnmark ga et fangstutbytte på 13 625 tonn, som er det beste etter krigen. I Troms og Vesterålen og i de andre skreidistriktene til og med Møre og Romsdal ble fisket mindre tilfredsstillende. Loddetorskfisket ga 38 769 tonn torsk, eller 17 000 tonn mer enn i 1951.

Tabell 2. *Skrei og loddetorsk. Bruken av fangsten.*

	Totalfangst tonn	Av dette brukt til:			Rogn hl	Lever hl	Tilvirket damp- tran hl
		Henging tonn	Salting tonn	Fersk og filet tonn			
Gj.sn. 1930—39	155 074	65 354	82 671	7 049	60 735	157 696	76 637
» 1940—49	138 436	31 352	58 447	48 637	61 526	132 699	61 752
1950.....	131 166	48 638	65 507	17 021	59 926	160 740	77 862
1951.....	171 501	64 166	87 225	20 110	70 870	230 713	120 645
1952.....	156 311	52 469	80 813	23 029	48 949	181 027	90 257

Stortrålernes fiske og fisket i fjerne farvann.

Stortrålerflåten driftet i første kvartal på de vanlige felt i Barentshavet og Norskehavet sørover til Røstbanken. Senere har flåten driftet ved Bjørnøya, i Barentshavet og ved Vest-Grønland. Vintersesongen langs norskekysten ble temmelig mislykket for de fleste trålere, men på sommerparten ble det tatt gode fangster i Barentshavet. Driften ved Vest-Grønland var også stort sett vellykket.

Et nytt trekk i årets tråldriften er driften av småtrålere, som falt delvis heldig ut. De to forsøkstrålerne som Fiskeridirektoratet disponerer har hatt bra resultater driftsmessig og har dessuten høstet verdifulle erfaringer om redskapstyper og bruksmåte for slike fartøyer.

Etter oppgaver fra 18 stortrålere (minimum 300 t.) og 23 småtrålere (50—300 t.) var det til 1. november brakt i land 14 577 tonn (beregnet ferskfiskvekt).

Vest-Grønland. Her deltok om lag 40 linebåter. Av disse var 26 tilsluttet A/L Utrustning, mens de andre fisket for egen

regning og fraktet fisken hjem selv. I beregnet ferskvekt utgjorde fangsten av torsk for alle linebåter ca. 13 900 tonn mot 25 392 tonn i 1951.

Bjørnøyfisket. Det deltok 35 fartøyer med tilsammen 54 turer og et samlet utbytte i beregnet ferskfiskvekt på 1 776 tonn torsk. Dette er noe mindre enn i 1951.

Bankfisket ved Island ble omfattet med betydelig interesse også i 1952. Saltfiskutbyttet utgjorde ca. 1 250 tonn, og til dette kommer endel fersk kveite, lever m. v.

Sildefiskeriene.

Vintersildfisket. Den 17. januar kom snurpere og drivere i kontakt med en mindre storsildforekomst utenfor Hellefjorden vest av Florø. Den 18. januar ble det fisket på havet 45—55 kvm nordvest av Runde, hvor «G. O. Sars» hadde påvist betydelige forekomster. Hovedtyngden av fisket kom til å ligge på feltene mellom Ålesund og Florø med størst tyngde nordfor Stad. Til sine tider ble fisket noe hemmet av værfor-

holdene, og silda sto med størst tyngde på så vidt utsatte felt at fangstutbyttet ikke ble så stort som året før. Det ble fisket 5 869 034 hl storsild mot 6 746 129 hl i 1951. Storsildperioden løp ut 15. februar. Vårsildfisket foregikk til å begynne med og den siste tiden mest i de samme distrikter som storsildfisket. Settegarnfisket i Haugesundsområdet kom også i gang nokså tidlig, men silda holdt seg stort sett på så begrensede strekninger at fisket neppe kunne sies å foregå helt rasjonelt. På feltene ved Egersund satte det den 15. mars inn med et ganske kortvarig intenst fiske. Fangstutbyttet i vårsildperioden ble på 2 953 235 hl mot 2 802 327 hl i 1951.

Det samlede vintersildutbytte utgjorde 8,8 mill. hl mot 9,5 mill. hl i 1951 og 8,3 mill. hl i 1950. Førstehåndsverdien av årets fangst beløp seg til 145,4 mill. kr. mot 144,6 mill. kr.

i 1951 og 113,5 mill. kr. i 1950. Snurpenot- og drivgarnfisket ga de beste driftsresultater i 1952. Fisket med settegarn ble meget ujamnt og var dårlig for mange av deltakerne. Landnotfisket var mislykket.

Tabell 3. Fangsten av vintersild fordelt etter redskapenes art. 1 000 hl.

	1950	1951	1952
Snurpenot	4 228	5 531	5 335
Garn	3 092	3 888	3 425
Landnot	974	129	62
I alt	8 294	9 548	8 822

Tabell 4. Vintersild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.

	Totalfangst	Av dette brukt til:					
		Fersk eksport	Salting	Mjøl og olje	Hermetikk	Agn	Fersk innenlands
Gj.sn. 1930—39	3 857	759	592	2 126	98	61	103
» 1940—49	4 293	757	832	2 350	156	67	131
1950	8 294	608	644	6 820	108	74	40
1951	9 548	795	883	7 551	177	82	60
1952	8 822	775	829	6 900	182	89	47

Feitsild- og småsildfisket. I første halvår ble det fisket ca. 222 000 hl feitsild og 1 367 000 hl småsild, dvs. henholdsvis ca. 100 000 og ca. 600 000 hl mer enn i første halvår 1951. Fisket i sommersesongen juli—september ble mindre bra, særlig av feitsild. I siste halvpart av oktober tok småsildfisket seg godt opp over vidstrakte kystområder, og det kan ventes at sluttresultatet for året i hvert fall for småsildfisket kommer til å ligge høyt. Fangsttallene pr.

1. november 1952 var 504 000 hl feitsild og 2 049 000 hl småsild, mot henholdsvis 684 000 og 1 643 000 til samme tid 1951.

Brislingfisket begynte 1. juni. Fisket var stort sett bra på Østlandet, men helst mindre enn vanlig på Vestlandet. Utbyttet pr. 8. november 1952 utgjorde 395 000 skjeeper, mens sluttresultatet i 1951 var 530 255 skjeeper. I tallet for årets fangst er tatt med 26 200 skjeeper levert til ansjosfabrikker, hvorav 6 000 skjeeper trålbrisling. Trålbrislingfisket ved Skagen har vært hemmet av avsetningsvansker, idet ansjosfabrikkene stort sett fikk nok råstoff av notfanget brisling fra Oslofjorden og ellers har hatt en begrenset bearbeidingssevne.

Sildefisket ved Island. Salgsutsiktene for årets islandssesong var bra, og utrustningen ble ganske omfattende. Det vanlige fiske ved Nord-Island slo imidlertid helt feil. Men flåten fant med støtte av forskingsfartøyet «G. O. Sars» sild på andre felt. Det ble således fisket på et felt syd av Jan Mayen, videre ut for Øst-Island og nordost av Færøyane. I juli og store deler av august var værforholdene mindre gode med meget tåke og regn, og dette var trolig hovedårsak-

Tabell 5. Feitsild og småsild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.

	Feitsild		Småsild	
	1951	1952	1951	1952
Fersk eksport . . .	38	15	18	12
Salting	44	55	28	25
Mjøl og olje . . .	689	410	1 971	2 350
Hermetikk	7	2	179	160
Agn	63	65	37	43
Fersk innenlands	11	13	10	10
I alt	852	560	2 243	2 600

ken til at snurpefisket ble lite vellykket. Den ordinære islandssesongen, som vanligvis avsluttes i første halvpart av september, ble forlenget fordi det på denne tiden var rike sildeforekomster på Færøfeltet. Flere drivgarnfartøyer rustet ut på ny og drev fiske nordost av Færøyane, hvor driften fortsatte til først i november. Det ble gjort i alt 238 turer med totalutbytte på 203 011 tønner mot 146 269 tønner i 1951.

Trålsildfisket på Fladen grunn. Her deltok ca. 15 norske motortrålere. Flere av dem hadde kort driftstid. Det ser ut til å være få fartøyer som høver for eller kan avses til dette fiske. Et par av deltakerne fisket godt. Fangstutbyttet er oppgitt til 20 805 hl fersk sild, hvorav 9 255 hl ble saltet ombord og 11 550 hl ble levert til sildolje.

Andre fiskerier.

Makrellfisket. Det foregikk et betydelig makrellfiske på strekningen svenskegrensen—Stad og dessuten endel fiske i distriktet Stad—Buholmsråsa og i Nord-Trøndelag og på Helgeland. Fisket begynte i slutten av april på Utsirafeltet og slo etter hvert bedre til i sørlige og sørøstlige farvann. I drivgarnsesongen til utgangen av juni var det fisket nærmere 9 700 tonn mot 8 360 tonn i 1951. Ut over sommeren var det endel not- og dorgefiske i vestlige, sørlige og sørøstlige distrikter og på høstparten et kortvarig fiske på Danskerevet. I Norges Makrellags distrikt ble det fisket i alt 14 579 tonn makrell, pir og gyt. I distriktet Stad—Buholmsråsa ble det i tiden 19. mai—30. september fisket 1 150 tonn og i distrik-

tet Buholmsråsa—Finnmark 3 410 tonn. Den samlede årsfangst kom opp i 19 139 tonn mot 18 425 tonn i 1951. Det meste av fangsten nord for Stad gikk til mjøl.

Seifisket ble alt i alt mindre enn i 1951. Det regnes med at fangstmengden har vært på høyde med forrige års fiske sørfra til og med Vesterålen, i visse distrikter større. I Finnmark og Troms var derimot utbyttet betydelig mindre enn i 1951, først og fremst fordi snurpefisket sviktet. Det kan neppe regnes med en samlet fangst stort over 50 000 tonn mot 57 619 tonn i 1951.

Bankfisket. Fartøyer som fisker på bankene i den nordlige del av Nordsjøen og Norske-havet hadde ved utgangen av oktober brakt i land i Møre og Romsdal og det nordlige Sogn og Fjordane tilsammen ca. 14 500 tonn lange, blålange, brosme, kveite, skate og pigghå mot vel 1 000 tonn mer i 1951. Det er blitt fisket mindre lange og brosme enn i 1951, omtrent like meget kveite, men mer pigghå. En kjenner ikke til om nedgangen i fangstmengde skyldes mindre fangstinnsats eller dårligere fiskeforhold.

Håbrannfisket viser fortsatt tilbakegang. Endel av de båter som har deltatt i dette fisket har funnet at det er bedre utsikter i annet fiske, f. eks. i vintersildfisket og makrellstørjefisket. Pr. 1. november var det fisket 376 tonn mot 668 tonn i 1951.

Makrellstørjefisket. I løpet av våren 1952 ble det fra fabrikkene levert mange nye nøter for makrellstørjefiske, og deltaker-tallet økte sterkt sammenliknet med 1951. Fisket begynte i juli og ble rikt. Størst var det på Vestlandet. Transport- og distribusjonsapparatet klarte ikke å følge med, og etter forhandlinger mellom salgslagene og myndighetene ble det innført totalstopp i fisket fra 16. august til og med 2. september. På dette tidspunkt mente en å kunne omsette ytterligere 3 000 tonn, som også ble fisket. Den 1. november var fisket på det nærmeste slutt. Fangstmengden ble i alt 11 070 tonn, hvorav ca. 6 000 tonn ble eksportert fersk og ca. 5 000 tonn frosset. Verdien av fangsten beløper seg trolig til 16,5 mill. kr. I 1951 var fangstmengden 5 041 tonn.

Fisket etter skalldyr antas å ville vise omtrent samme fangstresultater som de nærmest foregående år. Antakelig blir det fisket litt mer reker, anslagsvis 3 000 tonn mot 2 728 tonn i 1951. Hummerfisket i høstsesongen 1952 har ligget endel under fisket i de nærmest foregående sesonger slik at det samlede fangstutbytte neppe når høyere enn 750—800 tonn mot 862 tonn i 1951. Av krabbe antar en at fangsten blir ca. 3 500 tonn mot 3 927 tonn i 1951.

Tabell 6. Makrell, pir og gyt i Norges Makrellags distrikt. Tonn.

	1951	1952
Fersk innenlands	5 156	4 543
Fersk eksport	776	588
Frysing	3 521	5 395
Salting	117	397
Hermetikk	919	724
Filetering	—	—
Agn	240	149
Førmjøl	2 841	2 757
Røyking	51	20
Diverse	16	6
I alt.....	13 637	14 579

Priser.

Den 10. mars 1952 ble maksimalprisene for hvitting og levende flyndre opphevet. Samtidig ble maksimalprisen for fisk tatt på Skagerakkysten opphevet, med den begrensning at prisen ikke måtte settes høyere enn den eventuelle maksimalpris for levendefisk i de fylker som fisken ble solgt til.

For fisk brakt i land på strekningen fra og med Sogn og Fjordane til og med Finnmark ble det som tidligere fastsatt minstepriser. Minsteprisene for de ulike fiskesorter ved levering i Lofoten ble fra 1. januar 1952 tillatt hevet med 15 prosent i forhold til de priser som gjaldt fra 1. januar året før. Unntatt var prisen på flyndre, hvor avsetningsforholdene ikke tillot et tillegg på mer enn 5 prosent. Minsteprisen i Lofoten for sløyd torsk uten hode gikk derved opp fra 47 øre til 54 øre pr. kg. For de andre prissoner på denne kyststrekningen ble minsteprisene regulert oppover, slik at det ble den samme prisforskjell i øre pr. kg i forhold til prisen i Lofoten som i 1951. Ved levering i Finnmark av sløyd torsk uten hode var minsteprisen 46 øre i 1951 og kom i 1952 opp i 53 øre pr. kg. Herav ble 1 øre pr. kg skutt til av Prisreguleringsfondet for fisk. For sløyd hodeløs fisk utenom torsk, lange og brosme ble det ved levering direkte til fryseri gitt et pristillegg på 8 øre pr. kg.

Under lofotfisket kom prisen mot slutten av sesongen opp i 72 øre pr. kg, og vanligvis ble det betalt 58—60 øre, altså betydelig mer enn den minstepris som var fastsatt. Gjennomsnittsprisen under skreifisket i Finnmark var 54 øre pr. kg, dvs. ca. 1 øre pr. kg over minsteprisen.

Prisen for lever av torsk, lange og brosme, som i 1951 var fastsatt til 75 øre pr. liter i Finnmark og 85 øre pr. liter i andre prissoner, ble i 1952 hevet med 5 øre pr. liter. På grunn av nedgangen i tranprisen ved eksport, kunne denne prisen ikke opprettholdes, men ble 3. mars satt ned med 20 øre pr. liter. Også avsetningen av saltrogn var vanskelig, og for å unngå overproduksjon ble det innført salteforbud i Lofoten fra 17. mars. Fra samme dato ble det gitt et tilskott fra Prisutjevningfondet for fisk på 8 øre pr. liter torskerogn levert til oppmaling.

For vintersilden ble det som i foregående år truffet en ordning med faste, garanterte gjennomsnittspriser. Disse ble satt til kr. 18,50 pr. hl storsild og kr. 15,50 pr. hl vårsild mot i 1951 henholdsvis kr. 17,00 og kr. 14,00 pr. hl. Nettogjennomsnittsprisen til fisker gikk opp til kr. 16,48 pr. hl for vintersild i alt, en stigning på ikke fullt 9 prosent sammenliknet med 1951.

Maksimalprisene for feitsild (forfangstsild), småsild og nordsjøsild til de ulike anvendelser ble fra 18. januar 1952 hevet med 6 prosent i forhold til de priser som var fastsatt fra 30. april 1951. For det kvantum som var omsatt i tiden januar—juli 1952 var gjennomsnittsprisen for feitsild kr. 19,57 pr. hl og for småsild kr. 11,23 pr. hl mot kr. 19,89 pr. hl feitsild og kr. 12,53 pr. hl småsild i tilsvarende tidsrom i 1951.

Brisling av beste kvalitet ble gitt et pristillegg på kr. 0,75 pr. skjepe sammenliknet med maksimalprisene i foregående sesong både ved levering til hermetikk og ansjos. Maksimalprisen for hermetikkbrisling gikk derved opp til kr. 19,50 pr. skjepe og for ansjosbrisling til kr. 20,75 pr. skjepe. For brisling av dårligere kvalitet, dvs. brisling over 11½ cm eller med mindre enn 7 prosent fettinnhold ved levering til hermetikk og brisling over 14 cm ved levering til ansjos, var pristillegget kr. 0,25 pr. skjepe og maksimalprisen kr. 10,25 pr. skjepe. Av prisforhøyelsen gikk kr. 0,25 pr. skjepe til brislingsalgslaget til dekning av de økte utgifter som laget hadde ved inspeksjon på fiskefeltet. Gjennomsnittsprisen til fisker kom opp i ca. kr. 17,50 pr. skjepe mot kr. 15,97 i 1951.

Prisbevegelsen i de senere år for endel fiskesorter går ellers fram av tabell 7.

Tabell 7. *Gjennomsnittspriser i kroner pr. tonn.*

	1939	1949	1950	1951	1952
Sild og brisling	54	184	163	180	186
Torsk	136	397	456	530	585
Sei	108	282	255	324	370
Hyse	145	494	506	520	570
Makrell	286	490	440	530	530
Kveite	965	2 080	2 209	2 248	2 500
Makrellstørje ..	324	1 447	835	1 429	1 500

Lønnsomheten i fisket 1952.

Det foreligger foreløpig ingen spesiell driftsøkonomisk undersøkelse som kan belyse lønnsomhetsforholdene for fiskerne i 1952. I de av Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelser som er basert på fiskefarkosters årsdrift er 1951 det siste året en har oppgaver for, og av de tre undersøkelsesårene 1949—51 var 1951 avgjort best med omsyn til fangstinntekt. Også netto-mannslott og netto-ukelott viste stigning i 1951 sammenliknet med de to foregående år. En sammenlikning mellom farkostens nettoinntekt i de tre undersøkelsesårene viser at 1951 ga det beste resultat også for farkosteleierne (partederiene).

For 1952 foreligger det resultater fra de driftsøkonomiske undersøkelser for to av de

viktigste sesongfiskeriene, vintersildfisket og lofotfisket.

Vintersildfiskets lønnsomhet var i sesongen 1952 stort sett noe dårligere enn i 1951, men noe bedre enn i 1950 og 1949. Resultatene varierte endel med hensyn til de ulike bruksarter og farkoststørrelser. Drivere, små settegarnsbåter, større kombinerte garnbåter, og i det store og hele også snurpere, hadde gjennomsnittlig lavere bruttofangstinntekt, delingsfangst og mannslotter enn året før, mens det motsatte var tilfelle for større settegarnsbåter og for mindre kombinerte garnbåter. Netto-mannslottene var i 1952 for alle drivgarnsfarkoster gjennomsnittlig kr. 1 680 (i 1951 kr. 2 550), for settegarnsfarkoster kr. 2 340 (2 250). Alle garnfarkostene under ett hadde netto-mannslotter på kr. 1 800 (2 220). På dampsnurpere var lotten kr. 4 470 (5 670), på motorsnurpere kr. 3 400 (3 750) og på alle snurpere under ett kr. 3 450 (3 920).

Også for lofotfisket var lønnsomheten stort sett dårligere i sesongen 1952 enn i den foregående. Særlig gjaldt dette notdriften. Mens brutto-fangstinntekten i gjennomsnitt pr. notlag i 1951 var om lag 87 000 kr., var den i 1952 bare om lag 40 000 kr. Dette svarer til en reduksjon av netto-mannslotten fra gjennomsnittlig kr. 2 800 til kr. 1 180. Også for garnbrukerne var driftsresultatene ugunstigere enn året før, mens line og juksa derimot viste noe bedre lønnsomhet.

Hvalfangst.

Den norske hvalfangstflåten ble i 1952 redusert med et flytende kokeri som er ombygd til tankskip, og kokeriflåten var ved utgangen av 1952 på 9 flytende kokerier på tilsammen 131 000 bruttotonn. Av disse er 4 på tilsammen 67 000 bruttotonn bygd etter krigen.

Hvalbåtflåten er blitt ytterligere forbedret ved utskifting av eldre båter med nye og moderne. I alt ble flåten tilført 9 nybygninger i 1952, hver på omkring 600 bruttotonn. 8 eldre båter ble solgt til utlandet, mens 2 er ombygd til fiskefartøyer. Hvalbåtflåten består nå for det meste av nye eller forholdsvis nye enheter. Av i alt 145 hvalbåter på tilsammen 69 000 bruttotonn ved utgangen av 1952 er 75 på tilsammen ca. 40 000 bruttotonn nybygd etter krigen og har en maskinkraft på gjennomsnittlig 2 000 i.h.k. Videre er 45 innkjøpte eldre hvalbåter og korvetter fra utlandet, men de fleste av disse er bygd under krigen. Av de resterende eldre båter har bare 5 en maskinkraft på under 1 200 i.h.k. Økingen og forbedringen av den norske hvalbåtflåten i de siste årene framgår også av følgende oppstilling over anvendte

hvalbåter (kokeriflåten på 10 enheter uforandret i hvert av årene):

Antarktis-sesong	Hvalbåter pr. flytende kokeri	Hvalbåtenes gj.snittlige i.h.k.
1948—49	10,1	1 483
1949—50	11,9	1 576
1950—51	12,4	1 704
1951—52	13,2	1 811

For alle ekspedisjoner (norske og utenlandske) som tok del i den pelagiske fangst i Antarktis i sesongen 1951—52, var gjennomsnittstallet for hvalbåter pr. flytende kokeri 13,9 og for hvalbåtenes maskinkraft 1 903 i.h.k. Storbritannia hadde 15,8 hvalbåter pr. kokeri og en gjennomsnittlig maskinkraft pr. båt på 1 997 i.h.k. Den japanske og den panamaiske hvalbåtflåten var gjennomsnittlig oppe i henholdsvis 1 981 og 2 750 i.h.k. pr. båt.

I Antarktis-sesongen 1951—52 nyttet de norske ekspedisjoner de samme 10 flytende kokerier og landstasjonen i Husvik Harbour som i foregående sesong. Tallet på anvendte hvalbåter var økt til 139, fra 131 i foregående sesong.

De norske ekspedisjonene sysselsatte i sesongen 1951—52 i alt 5 253 nordmenn, og 2 681 nordmenn var dessuten ansatt på utenlandske ekspedisjoner. Alt i alt var det 14 205 mann på hvalfangst i Antarktis i denne sesongen, og av disse var 7 934 eller 56 pct. norske. Det samlede mannskapstallet var større enn i noen tidligere Antarktis-sesong. I foregående sesong deltok i alt 11 670 mann.

I etterkrigssesongene har det foruten en begrensning av fangsttiden vært gjennomført en maksimumsbegrensning av fangsten på 16 000 blåhvalenheter. Jakten på de 16 000 blåhvalenheter er imidlertid etter hvert blitt mer og mer intens, med det resultat at maksimumskvoten i hver av sesongene siden 1947—48 er blitt nådd på stadig kortere tid enn den fastsatte fangsttid.

I sesongen 1951—52 var fangsttiden begrenset til vel 3 måneder, fra og med 2. januar til og med 7. april, mot i de to foregående sesonger til 3½ måned, fra og med 22. desember til og med 7. april. Fangstperioden var i sesongen 1951—52 skjøvet fram 11 dager for om mulig å oppnå et bedre oljeutbytte av hvalen. I denne sesongen ble maksimumskvoten nådd og fangsten avblåst allerede 5. mars, etter bare 64 dagers forløp. Dette er den korteste fangstperiode i Antarktis etter krigen. I foregående sesong 1950—51 varte fangsten i 78 dager, mot 115 dager i sesongen 1947—48, som var den første sesong fangsten ble avblåst før den offisielt fastsatte avslutningsdag. Det er den sterke utvidelse og forbedring av fangstmate-

riellet, spesielt hvalbåtmateriellet, i løpet av de siste årene som har muliggjort et slikt fangstresultat. Mens det i den pelagiske fangst i sesongen 1947—48 deltok i alt 17 flytende kokerier og 162 hvalbåter med en gjennomsnittlig størrelse av 347 bruttotonn og maskinkraft på 1 376 i.h.k. pr. båt, var deltakingen i 1951—52 i alt 20 kokerier og 265 hvalbåter, de siste med en gjennomsnittsstørrelse på 472 bruttotonn og en gjennomsnittlig maskinkraft på 1 903 i.h.k. Tallet på mannskaper som var satt inn i fangsten, var i sesongen 1947—48 8 697 og i sesongen 1951—52 som nevnt foran 14 205.

Når det har vært mulig å nå maksimumskvoten på 16 000 blåhvalenheter på stadig kortere fangsttid, er det fordi den lave blåhvalfangsten som har preget etterkrigssesongene har kunnet oppveies ved en sterkere beskatning av finnhvalen og til dels også av knøl- og seihval. Pelagisk fangst av knølhval i Antarktis var forbudt i de første etterkrigssesongene, men fra og med sesongen 1949—50 har en maksimumsfangst på 1 250 dyr vært tillatt. Denne maksimumskvote er imidlertid blitt en del overskredet. Den sterke nedgang i blåhvalfangsten og den helt motsatte utvikling av finnhvalfangsten vil framgå av tabell 1.

Tabell 1. *Fanget bardehval, etter art.*

Sesong	Blåhval	Finnhval	Knølhval	Seihval	Fanget hval i alt ¹
1932—33	18 624	4 441	159	—	23 331
1938—39	13 849	19 477	883	3	36 681
1946—47	8 865	12 877	1 ²	2	23 043
1947—48	6 862	18 999	2 ²	12	28 369
1948—49	7 399	17 201	13 ²	16	28 494
1949—50	6 168	18 061	2 117	101	29 017
1950—51	6 966	17 474	1 630	367	31 180
1951—52	5 119	20 507	1 544	32	32 539

¹) Herunder er også tatt med spermhval.

²) Pelagisk fangst av knølhval i Antarktis forbudt i de første etterkrigssesongene.

For de norske ekspedisjonene ble fangsten i sesongen 1951—52 omtrent den samme som i foregående sesong. I alt ble det fanget 16 413 hval og produsert 1 156 308 fat hval- og spermolje mot 16 844 hval og 1 116 284 fat hval- og spermolje i sesongen 1950—51. I begge sesongene er tatt med fangsten fra landstasjonen i Husvik Harbour på Sør-Georgia. I tallene for sesongen 1951—52 er dessuten tatt med 763 spermhval med oljeutbytte 19 665 fat fra et norsk kokeri som fanget på kysten av Peru høsten 1951 før sydhavsfangsten tok til.

Spermoljeproduksjonen var litt større i 1951—52 enn i foregående sesong, nemlig 137 402 fat (inkl. den nevnte fangst fra Perukysten) mot 129 467 fat. Holdes spermoljen utenfor, var hvaloljeproduksjonen 1 018 906 fat i sesongen 1951—52 mot i foregående sesong 986 817 fat.

Følgende kvanta av hvaloljeproduksjonen i sesongen 1951—52 ble levert til Norge og til andre land:

	Long ton
Norge, til innenlandsk forbruk	39 370
Norge, til herdingsfabrikkene til for- edling og senere eksport	49 807
Tyskland	40 618

Sverige	9 248
Storbritannia	8 456
Danmark	5 999
Frankrike	5 993
Nederland	5 990
Belgia	4 986
Italia	75

I alt 170 542

Den oppnådde pris for eksportoljen fra sesongen 1951—52 ble gjennomsnittlig bare £ 82.10 pr. long ton mot gjennomsnittlig ca. £ 112 i foregående sesong. Salgene av eksportoljen i 1951—52 skjedde til sterkt varierende priser. 85 000 long ton ble solgt til £ 72,10 pr. ton, 20 000 long ton til £ 100, 15 000 long ton til £ 120, 8 855 long ton til £ 80, og 2 000 long ton til £ 75 pr. ton. For den oljen som ble levert til innenlandsk bruk, i alt 40 000 metr. tonn, fikk selskapene en pris av kr. 1 727 pr. tonn mot kr. 950 i foregående sesong. Verdiutbyttet av hvaloljen i sesongen 1951—52 ble på grunnlag av disse priser tilsammen 284 mill. kr.

For spermoljen ble det oppnådd en gjennomsnittspris av kr. 925 pr. long ton, og verdiutbyttet ble i alt 21 mill. kr. Herunder er reg-

net med ca. 600 long ton spermolje som ennå ikke var solgt pr. november 1952. I foregående sesong var gjennomsnittsprisen kr. 1 790 pr. long ton og totalverdien 38 mill. kr.

Produksjonen av biprodukter utgjorde i sesongen 1951—52 ca. 5 100 long ton, hvorav:

3 879 long ton kjøttmjøl.
415 —»— saltet lever.
46 —»— levermjøl.
84 —»— leverolje.
659 —»— solubles.
og en del hvalhypofyser.

En del av biproduktene var ennå ikke solgt pr. november 1952, men verdien er i alt anslått til ca. 6 mill. kr.

Totalverdien av den norske produksjon av hvalolje, spermolje og biprodukter i Antarktis-sesongen 1951—52 ble etter dette ca. 311 mill. kr. I foregående sesong var verdiutbyttet i alt 358 mill. kr. og i sesongen 1949—50 i alt 285 mill. kr.

Lønninger utbetalt til norske mannskaper som var tilsatt på utenlandske ekspedisjoner i Antarktis i sesongen 1951—52 beløp seg til ca. 28 mill. kr.

I tabell 2 er gitt en oversikt over fangstutbyttet og fangstmateriellet for de enkelte land som tok del i fangsten i Antarktis i sesongen 1951—52 og i foregående sesong.

Tabell 2. *Samlet fangstutbytte og anvendt materiell.*

Sesong og land	Hval fanget	Olje-produksjon fat	Land-stasjoner	Kokerier	Fangst-båter
1951—52:					
Norge	15 650	1 136 643	1	10	139
Storbritannia	9 432	682 070	1	4	70
Nederland . .	1 650	110 300	—	1	12
Japan	3 831	259 476	—	3	32
Sovj.-Samv.	2 459	147 647	—	1	15
Panama	1 408	97 073	—	1	16
Argentina . .	798	41 825	1	—	7
I alt	35 228	2 475 034	3	20	291
1950—51:					
Norge	16 844	1 116 284	1	10	131
Storbritannia	8 768	636 241	1	4	67
Nederland . .	1 660	103 560	—	1	12
Japan	2 741	170 596	—	2	18
Sovj.-Samv.	1 691	109 894	—	1	15
Panama	1 497	126 522	—	1	12
Argentina . .	796	40 593	1	—	7
I alt	33 997	2 303 690	3	19	262

Fangsten i sesongen 1951—52 ble drevet av de samme land som i foregående sesong, men fangstapparatet var økt med 1 flytende kokeri og 29 hvalbåter. Kokeriet, som var japansk og opererte med 5 hvalbåter, drev imidlertid bare spermhvalfangst.

Det samlede fangstutbytte i Antarktis ble større i 1951—52 enn i foregående sesong, idet det økte med 1 231 hval og 171 344 fat olje. Økingen skyldes for en del den store spermhvalfangst i sesongen 1951—52, som er den største en har hatt i Antarktis. Det ble i alt fanget 5 485 spermhval med oljeutbytte 286 355 fat, eller 517 spermhval og 33 533 fat spermolje mer enn i foregående sesong. Ellers består økingen av 714 bardehval og 137 811 fat hvalolje. Denne sterke stigning i hvalolje-produksjonen i forhold til stigningen i tallet på fanget bardehval, har sin grunn i et bedre oljeutbytte av hvalen. Gjennomsnittskoket pr. beregnet blåhvalenhet var 129,3 fat i sesongen 1951—52 mot 117,3 fat i foregående sesong. Oljeutbyttet pr. blåhvalenhet i 1951—52 er, bortsett fra en av krigssesongene, det høyeste en har hatt i den pelagiske fangst.

Som nevnt foran, var fangstperioden for den pelagiske fangst i sesongen 1951—52 skjøvet fram for å få med noe mer av den fete hval i slutten av sesongen. Fangsten ble imidlertid avsluttet tidligere enn i foregående sesong, slik at den senere åpningsdag neppe har bevirket særlig høyere oljeutbytte. Minstemålstørrelsen av finnhval som det var tillatt å fange i sesongen 1951—52, var hevet fra 55 fot til 60 fot. Denne endring og en bedre utnytting av hvalen har sikkert bidratt til å øke oljeutbyttet. Men den viktigste årsak til det høye oljeutbytte i sesongen 1951—52 har sannsynligvis vært at hvalen gjennomgående var fetere enn i foregående sesong.

Av totaltallet på fanget hval og av den samlede oljeproduksjon i sesongen 1951—52, falt på Norge henholdsvis 44 pct. og 46 pct. På Storbritannia falt henholdsvis 27 pct. og 28 pct. I foregående sesong utgjorde Norges andel nær 50 pct. både når det gjelder tallet på fanget hval og produsert olje.

For den pelagiske fangst i Antarktis i inneværende sesong 1952—53 gjelder den samme tidsbegrensning og maksimumskvote på 16 000 blåhvalenheter som i sesongen 1951—52.

Deltakingen i sesongen 1952—53 er fra norsk side atskillig mindre enn i foregående sesong. Som nevnt foran er et flytende kokeri ombygget til tankbåt, og to andre kokerier er også satt i tankfart. Norge deltar derfor i sesongen 1952—53 med 7 flytende kokerier, og disse bruker tilsammen 95 hvalbåter. De andre deltakere i denne sesong er de samme land

som i foregående sesong. Disse nytter nå et kokeri mindre, idet det japanske kokeri som drev spermfangst i Antarktis i sesongen 1951—52 ikke er med denne gang. I alt er det nå i den pelagiske fangst i Antarktis satt inn et fangstmateriell på 16 kokerier og 232 hvalbåter. De samme 16 kokerier nyttet i sesongen 1951—52 224 hvalbåter.

Sør-Georgia-fangsten drives i 1952—53 fra de samme 3 landstasjoner som tidligere og med 7 hvalbåter fra hver av stasjonene. Det samlede fangstmateriell i Antarktis i sesongen 1952—53 er etter dette 3 landstasjoner, 16 flytende kokerier og 253 hvalbåter.

Gruverdrift, industri og kraftforsyning.

I årene etter krigen og fram til 1951 har industrien i Norge stort sett arbeidd under gode pris- og avsetningsforhold. Dette har gitt seg utslag i en sterk produksjonsøking. Mens produksjonsvolumet i 1946 lå på 97 (1938 = 100), hadde det i 1951 passert 150. De produksjonsfaktorer som satte en grense for produksjonen i denne periode var i det alt vesentlige å finne blant innsatselementene, nemlig arbeidskraften, råstofftilgangen og produksjonsutstyret. I siste halvår av 1951 inntrådte det imidlertid en endring i dette forhold, idet en rekke bransjer ble rammet av avsetningsvansker. I første omgang gjaldt dette for visse grupper bedrifter innen hjemmeindustrien som produserer konsumvarer. Dette forhold ble ytterligere forsterket i 1. halvår 1952. I tillegg ble da også endel av de viktigste bransjer innen eksportindustrien rammet av avsetningsvansker. Dette ga seg ikke umiddelbare utslag i produksjonen, da bedriftene, særlig innen treforedlingsindustrien, for en stor del foretok leveringer på gamle ordrer. Fra midten av året sank imidlertid produksjonen sterkt innen eksportindustrien.

På det nåværende tidspunkt er det vanskelig å si noe om hvor langvarige avsetningsvanskene vil bli for industrien. Det er tegn som tyder på at i første rekke konsumvareindustrien som leverer varer på hjemmemarkedet har funnet lettere avsetning for sine produkter i årets siste måneder. Spesielt gjelder dette for skotøyfabrikkene og tekstilindustrien. Også innen treforedlingsindustrien synes det som om etterspørselen stabiliserte seg på høstparten. Avsetningsforholdene der er imidlertid sterkt avhengig av andre lands, og da spesielt Storbritannias importpolitikk.

I gjennomsnitt for månedene januar—oktober 1952 var den månedlige produksjonsindeks (1938 = 100) 148 mot 149 i samme tidsrom 1951. Indekstallet gikk således ned fra 1951

Tabell 1. Månedlig produksjonsindeks.
Gjennomsnitt av de månedlige indekstall.
1938 = 100.

	Jan.— okt. 1950	Jan.— okt. 1951	Jan.— okt. 1952
Hele industrien	140,0	148,5	147,8
Produksjonsmiddelindustri i alt	142,5	150,9	152,0
Konsumvareindustri i alt	134,6	143,3	138,7
Eksportindustri i alt	124,5	136,6	135,8
Hjemmeindustri i alt	147,4	154,2	153,5
Malm- og metallutvinning	103,1	111,9	121,1
Jern- og metallindustri	157,8	163,6	164,1
Kjemisk og elektrokjemisk industri	166,1	171,2	179,4
Tremasse-, cellulose- og papirindustri	114,2	123,5	114,7
Tekstilindustri	137,8	154,4	142,8
Skotøyfabrikker	110,8	113,6	86,0
Hermetikfabrikker	90,0	119,4	98,8
Annen nærings- og nytelsesmiddelindustri	131,1	134,0	142,8
Andre grupper	150,3	164,0	157,2

til 1952, mens det fra 1950 til 1951 økte med 5 pct. Det er første gang etter krigen at indekstallet for januar—oktober viser nedgang i forhold til samme periode foregående år. Dette behøver imidlertid ikke bety at produksjonsvolumet i virkeligheten er gått ned, da nedgangen i indekstallet er så liten at den knapt er utsagnskraftig. I tillegg må en også ta i betraktning at for en så viktig bransje som jern- og metallindustrien, som teller mer enn en femtedel av indeksen, beregnes indekstallet på grunnlag av timeverksoppgaver. Der som produksjonen pr. timeverk stiger, vil indekstallet for denne bransje ligge for lavt. Det har også vist seg i årene etter krigen at stigningen i den årlige produksjonsindeks, som utarbeides på grunnlag av et større materiale, har være sterkere enn stigningen i månedsindeksene.

Ser en på endringene i indekstallet fra et kvartal i 1951 til det tilsvarende kvartal i 1952, finner en at produksjonen i 1. kvartal 1952 lå knapt 0,7 pct. over tilsvarende tall året før, mens 2. kvartal viste en nedgang på 0,4 pct. og 3. kvartal en nedgang på 2,5 pct. for hele industrien.

Dette må i første rekke ses i sammenheng med utviklingen innen eksportindustrien. I 1. kvartal lå således indekstallet for denne industrigruppe 3,5 pct. over tilsvarende tall i 1951 og i 2. kvartal 0,8 pct. I 3. kvartal slo produksjonssvikten ut for alvor og indekstallet lå da hele 6,9 pct. lavere enn for tilsvarende

Tabell 2. Prosentvis stigning i den månedlige produksjonsindeks, beregnet for samme antall arbeidsdager i hver måned.

	Hele industrien	Eksportindustrien	Hjemmeindustrien
1950 til 1951	5,0	7,5	3,8
1951 til 1952	* ÷ 0,5	* ÷ 0,6	* ÷ 0,5
1. kv. 1950 til 1. kv. 1951	5,5	11,3	3,1
2. kv. 1950 til 2. kv. 1951	6,1	7,6	5,5
3. kv. 1950 til 3. kv. 1951	8,0	12,0	6,3
4. kv. 1950 til 4. kv. 1951	0,6	÷ 0,3	0,9
1. kv. 1951 til 1. kv. 1952	0,7	3,5	÷ 0,6
2. kv. 1951 til 2. kv. 1952	÷ 0,4	0,8	÷ 0,9
3. kv. 1951 til 3. kv. 1952	÷ 2,5	÷ 6,9	÷ 0,6

kvartal 1951. Av de enkelte bransjer innen eksportindustrien var det særlig olje- og fettrefineriene, treforedlingsindustrien og hermetikkfabrikkene som viste nedgang i produksjonen fra 1951 til 1952. Sterk produksjonsoppgang var det i samme tidsrom i bergverkenes. Dette skyldtes vesentlig at driften ved A/S Syd-Varanger er kommet i gang igjen.

Innen hjemmeindustrien har indekstallet i alle de tre første kvartaler av 1952 ligget knapt 1 pct. lavere enn tilsvarende tall for 1951. I denne industrigruppe har produksjonsnedgangen vært sterkest for såpefabrikkene, garveriene, trikotasjefabrikkene og skofabrikkene. Av viktigere bransjer innen gruppene som viste oppgang i produksjonen kan nevnes sementfabrikkene, konfeksjonsfabrikkene, margarifabrikkene, mineralvannfabrikkene og tobakkfabrikkene. Særlig sterk er økingen for de to sistnevnte bransjer.

Betrakter en fordelingen på produksjonsmiddel- og konsumvareindustri, viste indekstallet for produksjonsmiddelindustrien fortsatt oppgang fra 1951 til 1952, mens det for konsumvareindustrien var en nedgang på om lag 3 pct.

I tallene foran er elektrisitetsverkernes produksjon ikke regnet med. Denne vil antakelig bli 6—7 pct. høyere enn i 1951. Produksjonsøkningen er noe større enn økingen i maskinkapasiteten, men dette skyldes at produksjonen var relativt liten i 1951 på grunn av vannmangel.

Etter de foreløpige nasjonalregnskapstall som er utarbeidd i Byrået utgjorde bruttoproduktet innen gruverdrift, industri og kraftforsyning mellom 32 og 33 pct. av det samlede bruttonasjonalprodukt for årene 1950—52. De absolutte tall var:

1950	5 550 mill. kr.
1951	6 800 » »
1952	7 150 » »

Produksjonsutstyr. Industriens investeringer har også i 1952 holdt seg på et høyt nivå. Riktignok synes det som om bedriftenes investeringsvilje er noe mindre enn i de foregående år, og at investeringspresset er redusert noe, men dette forhold har ikke ført til nedgang i det faktiske investeringsvolum. Det reduserte investeringspress skyldes vesentlig de avsetningsvansker en rekke industrigrupper har stått overfor i 1952.

Byrået har ennå ikke fullstendige oppgaver over størrelsen av investeringene i 1952 ved bergverk, industri og kraftforsyning, men det regnes med at bruttoinvesteringene vil utgjøre om lag 2 000 mill. kr., hvorav om lag 500 mill. kr. ved elektrisitetsverkene. For årene 1949—51 er tall over investeringene gitt i tabell 3.

Tabell 3. Bruttoinvesteringene i gruverdrift, industri og kraftforsyning fordelt på industrigrupper. Millioner kroner.

	1949	1950	1951
Bryting av kull	..	2,0	5,0
Bryting av malm	40,6	51,4	70,1
Steinbrott	0,2	2,7	1,9
Ekstraktiv jord- og steinindustri ellers	5,0	4,9	6,1
Næringsmiddelindustri ..	38,2	53,0	53,4
Drikkevareindustri	12,0	13,3	12,9
Tobakkindustri	3,0	3,4	3,9
Tekstilindustri	57,4	63,8	72,3
Bekledningsindustri	18,3	19,1	14,4
Tre- og korkindustri ...	18,4	18,6	23,6
Møbel- og innredningsindustri	10,9	8,6	8,1
Treforedlingsindustri ...	125,3	148,5	189,7
Grafisk industri	19,1	17,8	16,8
Lærindustri	7,5	6,6	4,3
Gummivareindustri	12,3	10,2	6,9
Kjemisk industri	173,1	158,7	173,9
Produkter av petroleum og kull	0,3	3,4	1,3
Jord- og steinvareind. .	42,1	37,2	36,7
Primær jern- og metallind.	77,9	97,5	130,8
Jern- og metallvareind.	38,7	46,9	50,5
Maskinindustri (ikke elektrisk eller for transport)	19,5	18,3	17,5
Elektroteknisk industri.	23,7	29,0	27,9
Transportmiddelindustri	84,9	70,3	67,4
Diverse industri	5,4	4,0	4,2
Gassverk	3,5	3,7	3,1
Elektrisitetsverk	318,0	390,2	443,4
Alle grupper	1155,3	1283,1	1446,1

Som det framgår av tabellen, har den største delen av investeringene i de senere årene vært utført innen kraftverkene og de store elektrisitetsforbrukende industrier som kjemisk industri, primær jern- og metallindustri og treforedlingsindustrien. I 1951 utgjorde disse bransjers andel av de samlede investeringer 65 pct. mot 62 pct. i 1950 og 60 pct i 1949.

Råstoff. Industrien er for en stor del avhengig av importerte råstoffer. Ved årsskiftet 1951/52 var det internasjonale markedet stramt for de fleste råvarer. Situasjonen ble lettere utover våren, slik at bedriftene ikke kan sies å ha hatt noen vansker med tilførselene. En viser ellers til avsnittet om vareomsetningen med utlandet.

Med hensyn til innenlandske råstoffer var tilgangen på tømmer i 1952 rekordartet høy. Vintersildfisket var godt og lå ikke langt under rekordåret 1951. Brislingfangsten var derimot under middels, og det samme var tilfelle med de kvalitetene av småsild som nyttes av hermetikkindustrien.

Sysselsetting. Arbeidskraftsituasjonen i første halvår 1952 var relativt lett innen industrien, selv om det fortsatt var mangel på fagarbeidere innen enkelte bransjer. Ut på høsten ble imidlertid arbeidskraftsituasjonen noe strammere, i første rekke fordi etterspørselen etter en rekke av industriens produkter igjen tok seg opp. Samtidig måtte industrien i et par måneder unnvære endel av sine arbeidere som følge av militære repetisjonsøvelser. Ved utgangen av september var i alt om lag 7 250, eller 2,2 pct., færre arbeidere sysselsatt i industrien enn på samme tid i 1951. Nærmere oppgaver over sysselsettingen er gitt i eget avsnitt.

Produksjonsutviklingen i de enkelte industri grener.¹

Ved kullgruvene på Svalbard gikk produksjonen endel ned fra 1951 til 1952. Nedgangen falt i sin helhet på 2. halvår. I alt regner en med en produksjon på 420 000 tonn kull mot 470 000 tonn i 1951. Produksjons- og skipningsforholdene har vært tilfredsstillende. En stor del av årets skipning ble levert til Sverige.

Virksomheten ved bergverkene har i 1952 vist sterk stigning. I gjennomsnitt for de 10 første månedene av året steg produksjonen med om lag 25 pct. sammenliknet med samme tidsrom i 1951, men produksjonen lå fortsatt

under nivået i 1938. Avsetningsforholdene for gruveproduktene har vært gode i 1952.

Det er særlig produksjonen av jernmalm som har steget i 1952. I alt regner en med en produksjon på vel 900 000 tonn jernmalm og titanjernstein i året mot 437 000 tonn i 1951. Årsaken til denne sterke stigning i produksjonen er at A/S Syd-Varangers anlegg er kommet i drift i løpet av 1952. Bedriften er ennå ikke fullt utbygd, bl. a. mangler pelleteringsanlegget.

Svovelkisproduksjonen var omtrent som i 1951, da det ble produsert ca. 700 000 tonn svovelkis. Før krigen lå produksjonen på ca. 1 mill. tonn pr. år.

Produksjonen av andre bergverksprodukter viste bare mindre endringer fra 1951 til 1952.

Nærings- og nytelsesmiddelindustrien sett under ett økte produksjonen med om lag 4 pct. fra 1951 til 1952. I gjennomsnitt for månedene januar—oktober 1952 var indekstallet 137 (1938 = 100) mot 132 i samme tidsrom 1951. Utviklingen har imidlertid vært ujamn innen de forskjellige bransjer, og enkelte har hatt til dels sterk nedgang i produksjonen. Årsaken til dette har delvis vært sviktende etterspørsel og delvis svikt i råstofftilgangen.

Mjølkefabrikkenes produksjon var i 1952 om lag 15 pct. lavere enn i 1951. Årsaken til produksjonsnedgangen er svikt i mjølketilførselene. På grunn av den lave produksjonen har bedriftene stort sett bare kunnet levere på hjemmemarkedet.

Ved **hermetikkfabrikkenes** gikk produksjonen ned med om lag 15 pct. fra 1951 til 1952. Nedgangen skyldes først og fremst dårlig tilgang på råstoff. Avsetningsforholdene har i 1952 vært dårligere enn året før, spesielt gjelder dette for to av bransjens største markeder, Storbritannia og Australiasambandet, som har innført strenge importrestriksjoner på fiskehermetikk. Tilgangen på blikkeemballasje bedret seg sterkt i løpet av 1952.

Som kippers ble det i 1952 pakket om lag 176 000 hl vintersild. Dette er det samme kvantum som året før, og ligger om lag 25 pct. over et normalårs pakking.

Brislingpakkingen tok i 1952 til 3. juni. Som følge av et dårlig brislingfiske vil pakkingen antakelig bare utgjøre om lag 75 pct. av et normalårs pakking. Til den 11. oktober var det i alt pakket om lag 360 000 kasser mot 445 000 kasser til samme tid 1951. Den langt største delen av årets brisling er lagt ned i olivenolje.

Også pakkingen av småsild har vist nedgang fra 1951 til 1952. Inntil 4. oktober var det således bare pakket 306 000 kasser røykt småsild mot 575 000 kasser til samme tid i 1951.

¹ I tabellverket side *9—*10 er det gitt oppgaver over produksjonen av visse viktige varer.

En vesentlig årsak til det lave pakkingskvantum er at småsilda som ble fanget i sommermånedene var så storfallen at den egnet seg dårlig til nedlegging.

For middagshermetikken regner en også med nedgang i produksjonen i 1952. Årsaken til dette er først og fremst å finne i markedsforholdene hjemme og ute.

I det hele må en si at hermetikkindustrien i 1952 har arbeidd på et «kjøpers marked». Da bransjen vesentlig produserer for eksport, har dette gitt seg utslag i eksportnedgang. Spesielt har denne nedgangen vært sterk for kippers og røykt småsild, mens eksporten av brislingsardiner har holdt seg bedre oppe.

Handelsmøllene har økt produksjonen med om lag 5 pct. fra 1951 til 1952. Det har ikke vært noen vansker med tilgangen på råstoff. Tørkekapasiteten ved møllene er økt fortsatt, men er ennå for liten til å kunne ta imot de stadig større mengder av skurtresket norsk korn.

Ved sjokolade- og dropsfabrikkene gikk produksjonen ned med om lag 5 pct. fra 1951 til 1952. Tilgangen på de viktigste råstoffer har vært tilfredsstillende, og produksjonens størrelse blir begrenset av etterspørselen.

Margarinproduksjonen gikk i 1952 opp 4 pct. i forhold til året før. I løpet av 1951 lyktes det bedriftene å få opparbeidd en viss eksport av margarin, men denne er stort sett falt bort i 1952. Hele produksjonsøkingen i dette år skyldes således økt innenlandsk etterspørsel. Produksjonen av «sweetened fat», dvs. sukret bakefett, gikk sterkt tilbake i 1952 som følge av de britiske importrestriksjonene.

Bryggeriene har hatt en oppgang i produksjonen på om lag 3 pct. i 1952. Til tross for den dårlige sommeren økte den innenlandske etterspørselen, mens derimot eksporten gikk noe tilbake. I alt regner en med et eksportkvantum på om lag 35 000 hl mot 55 000 hl i 1951.

Mineralvannfabrikkenes produksjon økte med om lag 20 pct. fra 1951 til 1952. I likhet med bryggeriene er mineralvannfabrikkenes produksjon sterkt avhengig av været i sommermånedene. Når produksjonen i 1952 likevel er gått så sterkt opp, skyldes dette antakelig at bedriftene i 1952 fikk anledning til å framstille mineralvann uten tilsetning av kunstig søtningsstoff.

Ved tobakkfabrikkene økte produksjonen med 20 pct. i 1952 som følge av økt etterspørsel.

Innen tekstilindustrien har det i løpet av 1952 funnet sted en nedgang i produk-

sjonen. I gjennomsnitt for tidsrommet januar—oktober 1952 var indekstallet 143 mot 154 i samme tidsrom 1951. Nedgangen i produksjonen fordeler seg imidlertid ujamnt på de enkelte bransjer innen tekstilindustrien. Sterkest var den for trikotasjefabrikkene, hvor produksjonen i 1952 var om lag 13 pct. lavere enn i 1951. For bomullsvarefabrikkene var produksjonsnedgangen i 1952 om lag 6 pct., mens den for ullvarefabrikkene bare utgjorde ca. 5 pct.

Det var svikten i etterspørselen som førte til produksjonsnedgangen. Spesielt synes de usikre forhold ved overgangen til frilisteordningen for tekstiler og forventningen om prisfall å ha ført til at kjøperne stilte seg avventende. På høstparten bedret etterspørselen seg for de fleste av bransjens produkter, men det er fortsatt vanskelig å selge kardegarn og kardegarnstoffer.

Skotøyfabrikkenes produksjon gikk også sterkt tilbake i 1952. I gjennomsnitt for årets 10 første måneder gikk indekstallet ned med 24 pct. sammenliknet med samme tidsrom i 1951. Nedgangen i produksjonen hadde sin årsak i sviktende etterspørsel fra omsetningsleddene på grunn av de store lager av skotøy som var opparbeidd i 1951. I løpet av 1952 ble disse lagrene betydelig redusert, og ut på høsten tok etterspørselen seg opp igjen. En regner derfor med at produksjonen vil stige i de siste månedene av året. Dette vil vesentlig være avhengig av om bedriftene klarer å få dekket sitt behov for arbeidskraft.

Produksjonen innen konfeksjonsindustrien steg fortsatt litt i 1952. Tilgangen på stoffer har vært god i året, spesielt etter at tekstilvarene kom på friliste. Bedriftene er i stand til å dekke etterspørselen.

Sagbrukene økte produksjonen fra 1951 til 1952. På tross av den ekstraordinært store boligbyggingen i 1952 har bedriftene i året vært bedre i stand enn tidligere til å dekke etterspørselen. Det har derfra fra bransjen vært yttret ønske om å få adgang til igjen å ta opp en viss eksport.

Trevare- og møbelindustriens produksjon viser samlet en liten nedgang fra 1951 til 1952. Det er imidlertid til dels betydelige forskjeller fra bransje til bransje. De bedrifter som produserer bygningsinnredninger har således hatt samme produksjon som i 1951, mens produksjonen ved møbelfabrikkene viste nedgang i 1952. Tilgangen på trelast har bedret seg i løpet av året.

Sett under ett gikk produksjonen ved tremasse-, cellulose- og papirfabrikkene ned med om lag 7 pct. fra 1951 til 1952. I gjennomsnitt for årets 10 første måneder var indekstallet 115 (1938 = 100)

mot 124 i tilsvarende tidsrom i 1951. Ved årsskiftet 1951/52 inntraff et sterkt fall i etterspørselen etter næringens produkter, men dette ga seg ikke utslag i produksjonen i årets første måneder da bedriftene foretok leveringer på gamle ordrer. Produksjonen i 1. halvår 1952 var således høyere enn i tilsvarende periode året før. Fra og med mai har imidlertid produksjonen ligget til dels betraktelig under produksjonen i tilsvarende måneder i 1951. En rekke bedrifter måtte stanse produksjonen eller gå med innskrenket drift i sommer- og høstmånedene. Tømmertilgangen til fabrikkene har vært meget god i 1952.

Ved tresliperiene gikk produksjonen ned fra 554 000 tonn tremasse (tørr beregnet) i 1951 til om lag 520 000 tonn i 1952. Produksjonsnedgangen for tremasse satte for alvor inn alt i april. Etter den tid har månedsproduksjonen ligget til dels betydelig under de tilsvarende tall for 1951, men forskjellen ble mindre igjen på høstparten.

Cellulosefabrikkene viser omtrent det samme bilde i produksjonen som tresliperiene, men produksjonsnedgangen satte her først inn i juni. I alt regner en med en produksjon i 1952 på om lag 495 000 tonn cellulose (tørr beregnet) mot 530 000 tonn i 1951.

Ved papir- og pappfabrikkene regner en med en produksjon på om lag 475 000 tonn i 1952 mot 510 000 tonn i 1951. Flere bedrifter har måttet innskrenke driften, men bedriftene har søkt å holde på arbeidskraften og har i stor utstrekning nyttet den til moderniserings- og reparasjonsarbeider.

Walboardfabrikkene har også merket svikt i den utenlandske etterspørselen. På grunn av det høye innenlandske byggevolumet har en imidlertid kunnet holde produksjonen godt oppe. I alt regner en med en produksjon på om lag 75 000 tonn walboard i 1952 mot om lag 80 000 tonn året før.

Også i 1952 har den polygrafiske industri hatt vansker med å tilfredsstillende etterspørselen. Bedriftene nytter vesentlig faglært arbeidskraft som det er mangel på. En regner med at produksjonen har økt med ca. 5 pct. fra 1951 til 1952. Tilgangen på papir som i 1951 var meget knapp, har i 1952 vært tilfredsstillende.

Ved garveriene gikk produksjonen meget sterkt tilbake i 1952 og utgjorde bare om lag 50 pct. av produksjonen i 1951. Det er særlig produksjonen av bunnlær som er gått sterkt tilbake. En rekke faktorer har forårsaket dette. Bl. a. har den lave produksjonen ved skotøyfabrikkene og overgangen til bruk av andre sålematerialer spilt en sterk rolle. En kan regne med at produksjonen vil ta seg

noe opp ettersom avsetningsforholdene for skotøy bedrer seg.

Kjemisk og elektrokjemisk industri. I gjennomsnitt for de 10 første måneder av 1952 lå indekstallet på 179 mot 171 i tilsvarende måneder 1951. Stigningen i indekstallet skyldes vesentlig økt produksjon av kvelstoffprodukter. Denne utgjorde i januar—oktober 1952 146 000 tonn beregnet rent kvelstoff ved Norsk Hydro mot 140 000 tonn i tilsvarende tidsrom 1951. I alt regner en med en produksjon av kvelstoff på 175 000 tonn i 1952 mot 168 433 tonn i 1951 og 84 178 tonn i 1938. Produksjonen er således mer en fordoblet siden da. Arbeidet med å skifte ut elektrolyserne har fortsatt i året og dette har muliggjort produksjonsøkningen i 1952. Tilgangen på elektrisk kraft har, med unntak for Hydros anlegg i Glomfjord, stort sett vært god i 1952. Til og med oktober 1952 var det eksportert 716 397 tonn kalksalpeter mot 710 419 tonn i tilsvarende tidsrom 1951.

Karbidproduksjonen var høyere i 1952 enn året før, nemlig 22 967 tonn i januar—oktober mot 20 413 tonn i samme tidsrom 1951. Avsetningsforholdene for karbid har stort sett vært gode. I de 10 første måneder av året ble det eksportert 14 295 tonn karbid mot 15 882 tonn i samme tidsrom 1951. I de produksjonshallene som er nevnt ovenfor, er ikke den karbid som er nyttet til framstilling av cyanamid regnet med. I januar—oktober ble det produsert 21 811 tonn og eksportert 10 120 tonn cyanamid. De tilsvarende tall for 1951 var henholdsvis 23 826 tonn og 14 202 tonn.

I 1952 regner en med en produksjon av superfosfat på ca. 75 000 tonn. Dette er om lag samme produksjon som i 1951.

Ved sprengstoffabrikkene økte produksjonen sterkt i 1952, i første rekke som følge av stigende etterspørsel fra bygge- og anleggsvirksomheten.

Sildoljefabrikkene har også i 1952 hatt en meget høy produksjon, selv om det ventes en liten nedgang fra rekordåret 1951. I alt regner en med en produksjon i 1952 på om lag 76 000 tonn sildolje og 170 000 tonn sildmjøl. Det tilsvarende tall for 1951 var 80 000 tonn sildolje og 180 000 tonn mjøl. Det har ikke vært noen særlige vansker med avsetningen i 1952. En stor del av årets sildmjølproduksjon er eksportert. I tidsrommet januar—oktober ble det eksportert 103 185 tonn sildmjøl til en verdi av 86,4 mill. kr. Tilsvarende tall for 1951 var 107 000 tonn mjøl til en verdi av 88,1 mill. kr.

Ved olje- og fettraffineriene er produksjonen gått ned med om lag 16 pct. fra 1951 til 1952. Nedgangen skyldes svikt i etterspørselen. Spesielt har det vært trege avset-

ningsforhold på eksportmarkedet for raffinert olje og herdet fett. Ved oljemøllene har produksjonen holdt seg best oppe. Det har i året stort sett vært mulig å dekke etterspørselen, og rasjoneringen av linolje er opphevet. Råstofftilgangen til oljemøllene har vært lettere i året.

Ved såpefabrikkene gikk produksjonen ned med 14 pct. fra 1951 til 1952. Bedriftene er fullt i stand til å dekke etterspørselen, og produksjonsnedgangen skyldes svikt i denne.

Ved maling- og lakkfabrikkene har produksjonen gått tilbake fra 1951 til 1952 med om lag 10 pct. på grunn av svikt i etterspørselen. Bedriftenes tilgang på råstoffer har vært god i året.

Også ved fyrstikkfabrikkene har produksjonen gått tilbake. For denne bransjes vedkommende utgjorde produksjonsnedgangen om lag 15 pct. Dette har ført til at bedriftene har måttet si opp endel av sin arbeidskraft. Det har ikke lyktes å få i stand nevneverdig eksport til kompensasjon for den synkende innenlandske ettersørsel.

Ved teglverkene regner en med at produksjonen vil bli om lag like stor som i 1951. Streiken på vårparten 1952 satte produksjonen noe tilbake, men dette vil trolig til en viss grad bli kompensert av en relativt stor vinterdrift. Også i 1952 arbeidde bedriftene under vanskelige værforhold.

Produksjonen ved glassverkene viser ingen særlige endringer fra 1951 til 1952, men også her har det vært tegn på sviktende ettersørsel og økt utenlandsk konkurranse. Stort sett er bedriftene i stand til å dekke etterspørselen.

Ved porselensfabrikkene har det heller ikke vært store endringer i produksjonen fra 1951 til 1952. Produksjonen av sanitærporselen er gått noe tilbake, men denne produksjonsnedgangen er oppveid ved økt produksjon på andre områder. Bedriftene er nå i stand til i det vesentlige å dekke etterspørselen etter serviseporselen.

Sementfabrikkene viste fortsatt øking i produksjonen. I alt regner en med at det i 1952 ble produsert om lag 740 000 tonn mot 720 000 tonn i 1951. I 1938 var produksjonen 331 601 tonn. Til tross for denne sterke øking i produksjonen i etterkrigsårene er det fremdeles vanskelig for bedriftene å tilfredsstille etterspørselen. Dette henger sammen med det høye byggevolument og med den pågående utbygging av forsvarsanleggene. Det har i 1952 ikke funnet sted noen nevneverdig eksport.

Ved sementvarefabrikkene har produksjonen fortsatt vært høy. Bedriftene

har stort sett hatt god tilgang på de viktigste råstoffer. Bedriftene har etter krigen kommet på markedet med en rekke nye bygningsartikler som har fått stor betydning. Spesielt gjelder dette produksjonen av lettbetong, hvor produksjonskapasiteten har vært sterkt utbygd. I 1952 er således ytongfabrikken kommet i drift. På en rekke andre områder har sementvarefabrikkene vært i stand til å erstatte bruken av andre bygningsmaterialer. Dette gjelder spesielt for sementtakstein, hvor produksjonen nå er vel 3 ganger så stor som produksjonen av takstein av tegl.

I den elektrometallurgiske industri fortsatte produksjonen å stige også i 1952. I gjennomsnitt for de 10 første måneder av året lå produksjonen om lag 4 pct. over nivået i 1951 og om lag 55 pct. høyere enn i 1938. Bedriftene har i 1952 arbeidd under gode pris- og avsetningsforhold.

Rujernproduksjonen økte med om lag 5 000 tonn fra 50 612 tonn i 1951 til ca. 56 000 tonn i 1952. Bedriftene har i året hatt god tilgang på elektrisk kraft, så produksjonen har ikke vært hemmet av denne grunn.

Også produksjonen av ferrolegeringer har økt sterkt og utgjorde om lag 210 000 tonn i 1952 mot 191 000 tonn året før. Produksjonsøkningen har vært stor særlig når det gjelder ferrosilisium på grunn av at en ny ovn kom i drift ved årsskiftet. Også for ferrolegeringsfabrikkene har tilgangen på elektrisk kraft vært god i året.

Produksjonen av aluminium vil i 1952 utgjøre om lag 52 000 tonn mot 51 209 tonn i 1951. Bedriftene nytter for tiden sin kapasitet fullt ut, og en kan ikke vente nevneverdig øking i produksjonen før aluminiumsverket på Sunndalsøra kommer i drift.

I jern- og metallindustrien er det vanskelig å gi noe mål for produksjonsvolumet fra måned til måned. Den månedlige produksjonsindeks bygger på oppgaver over timeverk vesentlig ved store bedrifter (medlemmer av De Mekaniske Verksteders Landsforening). I gjennomsnitt for de 10 første måneder var indekstallet uforandret 164 fra 1951 til 1952. Disse tall kan imidlertid ikke direkte nyttes som uttrykk for produksjonsvolumet p. g. a. at de store rasjonaliseringsarbeidene som har pågått i industrien i de siste årene utvilsomt har økt produksjonen pr. timeverk. En må derfor kunne regne med at produksjonen i jern- og metallindustrien faktisk har økt litt fra 1951 til 1952. Ved årets begynnelse så det ut til at bedriftene skulle få store vansker med å skaffe tilstrekkelig råstoff til produksjonen. Situasjonen ble imidlertid lettere, og stort sett må en si at råstofftilgangen i året har vært god. Det er fremdeles tilgangen på

faglært arbeidskraft som er den største mangelfaktor for bransjen. I høstmånedene har også de mange innkallelser til det militære skapt vansker for bedriftene.

Støperiene har opprettholdt det høye produksjonsnivået også i 1952. Tilgangen på de viktigste råstoffer bedret seg sterkt i året, slik at bedriftene ikke av den grunn har hatt vansker med å holde produksjonen oppe.

Ved jern- og metallvarefabrikkene økte produksjonen fra 1951 til 1952. Særlig var dette tilfelle for de bedrifter som produserer investeringsvarer, men også ved aluminiumsvarefabrikkene er produksjonen økt. Bedriftene er nå stort sett i stand til å dekke behovet.

I den elektrotekniske industrien har produksjonen holdt seg høy i 1952. Bedriftene har etter hvert vært i stand til å dekke behovet for stadig flere forbruksvarer og har derfor kunnet ta opp produksjonen av nye varer. Ved de bedriftene som leverer tyngre maskiner til elektrisitetsutbyggingen, må en imidlertid fremdeles regne med lange leveringstider. Behovet for kabler er derimot dekket.

Innen transportmiddelindustrien har skipsbyggeriene økt nybyggingsvirksomheten i 1952. Særlig bemerkelsesverdig er økingen i størrelsen på de leverte båtene. I årets løp er det levert skip på vel 16 000 brutto reg. tonn, og i den nærmeste framtid vil et av verftene strekke kjølen til det første skip i en serie båter på 32 000 tonn. I alt regner en med at den leverte tonnasje i 1952 vil utgjøre om lag 100 000 brutto reg. tonn mot 78 000 brutto reg. tonn i 1951.

Heller ikke i 1952 har båtbyggeriene fått utnyttet sin kapasitet fullt ut, selv om forholdene har vært noe bedre enn i 1951. Det er fremdeles for liten etterspørsel etter nybygginger, og bedriftene arbeider for å få i gang eksport av båter.

Ved gassverkene har produksjonen av gass økt fra 1951 til 1952. I tidsrommet januar—oktober 1952 ble det produsert 40,3 mill. m³ gass mot 37,9 mill. m³ i tilsvarende periode 1951.

Elektrisitetsverk. Elektrisitetsproduksjonen ved verk på 1 000 kW og over vil sannsynligvis bli om lag 18 400 mill. kWh i 1952. Dette er en øking på om lag 1 100 mill. kWh fra 1951, eller vel 6 pct. Stigningen i strømproduksjonen skyldes dels økt kapasitet på grunn av nye verk som er kommet i drift eller utvidelse ved eldre verk, og dels bedre vannforhold. Bedringen i vannforholdene gjorde seg særlig gjeldende for Vestlandsområdet, hvor vanntilgangen var ekstraordinært liten i 1951.

Tabell 4. Elektrisitetsproduksjonen ved verk på 1 000 kW og over.

O m r å d e	Januar—september mill. kWh		Stig- ning pct.
	1952	1951	
Østlandet	7 877	7 745	1,7
Sørlandet	842	790	6,7
Vestlandet	3 112	2 694	15,5
Trøndelag	707	598	18,2
Nord-Norge	962	859	12,0
	13 500	12 686	6,4

For Østlandsområdet førte turbinskaden ved Abjøra til en beregnet nedgang i strømproduksjonen på om lag 50 mill. kWh i 1951 og 150 mill. kWh i 1952.

En har ingen nøyaktige oppgaver over hvor mye av økingen i strømproduksjonen som skyldes økt produksjonskapasitet, og hvor mye som skyldes bedre vannforhold. For Østlandsområdet var det imidlertid en øking fra januar—september 1951 til januar—september 1952 i produksjonen ved Abjøra, Kaggefoss og Dynjanfoss på ca. 300 mill. kWh, eller om lag det dobbelte av totaløkingen for hele området. For Sørlandet, Vestlandet og Trøndelag var det først og fremst bedringen i vannforholdene som var årsak til produksjonsøkningen. For Nord-Norge hadde bedringen i vannforholdene og økingen i anleggenes yteevne om lag samme andel i produksjonsstigningen.

Tabell 5. Reguleringsmagasinenes energi-beholdning pr. 30. sept. Mill. kWh.

	Østlands- området	Landet ellers	I alt
1950	4 402	3 274	7 676
1951	4 572	2 641	7 213
1952	4 080	2 985	7 065

Som tallene viser var vannfyllingen i magasinene dårligere ved utgangen av september 1952 enn til samme tid de to foregående år. Dette skyldes de relativt dårlige vannforhold en har hatt i Østlandsområdet. For landet ellers var det en betydelig øking i forhold til 1951, selv om magasinifyllingen ikke nådde opp i samme høyde som i 1950.

Ved utgangen av oktober var tilsiget om lag normalt på Østlandet og Vestlandet. På Sørlandet var det om lag dobbelt så stort som normalt, mens det i Trøndelag og Nord-Norge bare var 15—20 pct. av det normale.

Den utbygde vannkraft (årgangskraft) som ved utgangen av 1951 var kommet opp i 2,02 mill. kW, regnes å øke med minst 100 000 kW i 1952. I etterkrigsårene 1945—52 er det gjennomsnittlig bygd ut om lag 80 000 kW pr. år, eller om lag 4 ganger så mye som gjennomsnittlig pr. år i tiden 1935—39.

Bygge- og anleggsvirksomhet.

Forskjellige offentlige tiltak førte til en betydelig nedgang i sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomheten fra 1950 til 1951. I 1952 har sysselsettingen i denne sektor økt igjen, slik at den for de tre første kvartaler lå om lag 7 prosent høyere enn i de samme kvartaler 1951. Det samlede bruttoprodukt i bygge- og anleggsvirksomheten i 1952 er etter Byråets foreløpige beregninger anslått til 1 400 mill. kr., eller ca. 175 mill. kr. mer enn året før. Av det totale bruttonasjonalprodukt utgjorde dette nærmere 6½ prosent i 1952 mot 6 prosent foregående år.

Tabell 1. *Sysselsatte syketrygdpliktige bygge- og anleggsarbeidere. Kvartalstall i % av tallet for tilsvarende kvartal foregående år.¹*

	Bygg	Anlegg	Sum
1950 1. »	109,5	121,1	114,5
2. »	109,7	100,5	105,2
3. »	103,4	100,8	102,2
4. »	98,5	91,7	95,3
1951 1. »	93,5	91,3	91,4
2. »	93,4	89,8	91,8
3. »	96,8	91,2	94,3
4. »	101,4	98,7	100,2
1952 1. »	107,4	105,4	106,6
2. »	106,7	107,4	106,6
3. »	105,9	108,9	106,8

¹ Tallene er beregnet i Byrådet og korrigeret for endringer som skyldes heving av inntektsgrensen.

Økingen i sysselsettingen skyldes for endel utvidelsen av forsvarsprogrammet. En sesongmessig utjamning i bygge- og anleggsvirksomheten er også i 1952 søkt oppnådd bl. a. ved fastsetting av en maksimalramme for sysselsettingen i den kommunale og statlige anleggsvirksomhet i sommerhalvåret. I anleggsvirksomheten er det visse tekniske og økonomiske vansker med å utføre all slags arbeid i vinterhalvåret så noen sesongvariasjoner i sysselsettingen må vel ventes også i tiden framover.

Tilgangen av enkelte byggematerialer er vist i tabell 2. Da det ikke har vært mulig å ta omsyn til lagerendringer, kan tallene ikke gi nøyaktig uttrykk for det faktiske forbruk i de tidsrom som er ført opp i tabellen.

Streiken ved teglverkene våren 1952 har satt produksjonen av teglstein betydelig ned. Men mangelen på forskjellige teglartikler er til en viss grad blitt motvirket av en sterk øking i produksjonen av sementvarer som takstein, bygningsstein, eternitt og treullsementplater. Sementproduksjonen i 1952 har vært større enn noen gang før; men enda eksporten i 1952 har vært mindre enn i 1951, har det utover sommeren vært litt knapt med sement på enkelte byggeplasser. Det ble også importert litt sement i sommer. Når det gjelder tilgangen av trelast i 1952, har produksjonen vært større enn i noe annet etterkrigsår. I årets tre første kvartaler ble det dessuten importert 115 000 m³ skurlast mot vel 40 000 m³ i samme tidsrom 1951.

For å utnytte arbeidskraften og byggematerialene mest mulig er bestemmelsene om arealbegrensning av leiligheter og forbud mot å bygge eneboliger blitt opprettholdt inntil videre.

Som i 1951 ble det gitt lettelse til bolig-søkere som hadde materialer på eget lager eller var villig til å bruke trebesparende konstruksjoner. Lettelser i rasjoneringen ble også

Tabell 2. *Tilgangen¹ av enkelte byggematerialer. (Boligdirektoratets tall.)*

	1950	1951	3 første kvartaler av 1951	3 første kvartaler av 1952
Trelast, stds.	330 000	310 000	..	² 385 000
Murstein, 1000 stk.	100 800	100 900	86 400	80 000
Sement, tonn	581 000	697 000	504 000	570 000
Armeringsstål, tonn	45 100	44 800	35 100	35 800
Trefiberplater, tonn	47 900	56 800	42 700	44 100
Spiker og stift, tonn	15 500	13 000	9 200	10 900
Vindusglass, tonn	17 300	15 100	11 300	9 900

¹ Norsk produksjon pluss import minus eksport. ² Gjelder hele året.

gitt de såkalte selvbyggerlag og boligsøkere som kunne utføre overtidsarbeid, ekstra hogst-innsats eller bygging av jordhus. Disse kategorier boligsøkere ble bare belastet for en liten del av den materialkvote som fylkene har fått tildelt. I de 8 første måneder av 1952 ble det gitt byggeløyver for i alt 22 349 leiligheter med tilsammen 1 579 000 m² boligflate. Nesten $\frac{2}{3}$ av disse leilighetene fikk halv eller ingen kvotebelastning i materialkvoten for fylkene. Regnet i boligflate hadde byggeløyvene for boliger om lag samme omfang i de første månedene av 1952 som i samme tidsrom året før. For industribygg og landbruksbygg var det derimot en betydelig øking i det innvilgede areal sammenliknet med 1951.

Ved utgangen av 1. og 2. kvartal 1952 lå tallene for bygg under arbeid til dels betydelig over tallene i de tilsvarende kvartaler av 1951. Ved utgangen av juni 1952 var ca. 6 500 flere

Tabell 3.
Byggeløyver gitt i 1951 og 1952. 1 000 m² flate.
(Boligdirektoratets tall.)

	1951	3 første kv. 1951	Jan.-aug. 1952
Boliger	2 555	1 900	1 579
Industribygg	240	214	260
Landbruksbygg..	313	282	325

leiligheter under arbeid enn på samme tid året før. Oppgangen skyldes det store antall bygg som ble satt i gang i løpet av 2. halvår 1951. Av de 34 490 leiligheter som det ble gitt byggeløyve for i 1951, hadde vel 17 000 halv eller ingen kvotebelastning i materialkvoten til fylkene. Ca. 7 300 leiligheter var i bygg med trebesparende konstruksjoner.

Tabell 4.
Bygg under arbeid ved utgangen av hvert kvartal.
(Boligdirektoratets tall).

	Boligbygg		Landbruksbygg	Industribygg	Kontor- og forretn.-bygg	Andre bygg
	Leiligheter	Golvfl. 1000 m ²	Grunnfl. 1000 m ²	Golvfl. 1000 m ²	Golvfl. 1000 m ²	Golvfl. 1000 m ²
1950 3. kvartal	17 400	1 600	435	403	138	359
4. »	14 300	1 299	299	329	119	365
1951 1. »	12 100	1 039	284	407	103	389
2. »	16 700	1 324	384	425	106	384
3. »	25 200	1 902	345	461	115	440
4. »	25 500	1 904	258	433	119	428
1952 1. »	22 000	1 660	246	413	140	453
2. »	23 300	1 727	391	407	157	442
august	27 100	1 981	367	408	166	460

Tabell 5.
Bygg tatt i bruk, fordelt kvartalsvis
(Boligdirektoratets tall).

	Boligbygg		Landbruksbygg	Industribygg	Kontor- og forretn.-bygg	Andre bygg
	Leiligheter	Golvfl. 1000 m ²	Grunnfl. 1000 m ²	Golvfl. 1000 m ²	Golvfl. 1000 m ²	Golvfl. 1000 m ²
1951 1. kvartal	3 800	325	37	76	20	59
2. »	4 000	343	31	67	17	39
3. »	3 900	310	130	68	13	53
4. »	9 300	673	123	122	34	103
Sum 1.—4. kvartal.....	21 000	1 651	321	333	84	254
1952 1. kvartal	7 400	532	29	86	25	39
2. »	7 900	566	42	66	15	86
juli og aug.	3 800	274	91	37	11	72

I de første 8 måneder av 1952 ble det tatt i bruk vel 7 000 flere leiligheter enn i de første tre kvartaler i 1951. Dette kommer til dels av at det ved årsskiftet 1951—52 var ca. 11 300 flere leiligheter under arbeid enn ved årsskiftet 1950—51. Boligdirektoratet antar at det vil bli tatt i bruk ca. 30 000 leiligheter i 1952 mot ca. 21 000 i 1951.

Tallene for bygg under arbeid og bygg tatt i bruk viser at omfanget av byggevirksomheten var betydelig større i 1952 enn i 1951. Dette ble muliggjort dels ved at sysselsettingen økte og dels fordi reparasjons- og vedlikeholdsarbeid la beslag på betydelig mindre arbeidskraft som følge av de vidtgående restriksjoner det er lagt på denne del av byggevirksomheten.

Myndighetene har skåret ytterligere ned på materialløyver til reparasjoner, innskrenket sterkt adgangen til å nytte leid arbeidskraft og opprettholdt bestemmelsene om begrenset adgang til å kreve inntektsfra-drag ved skattelikningen for utført reparasjons- og vedlikeholdsarbeid.

Tallet på arbeidere som drev anleggsvirksomhet har i de tre første kvartaler av 1952 vist en gjennomsnittlig øking sammenliknet med de samme kvartaler i 1951 på vel 3 000 eller ca. 7 pct. Det er først og fremst statens anleggsvirksomhet som har økt i omfang. Sysselsettingen i den private anleggsvirksomhet har også vist noen øking. For kommunene var det derimot en ubetydelig nedgang.

Tabell 6. *Sysselsatte pliktig syketrygdete anleggsarbeidere.¹*

	Kommunal og fylkeskommunal	Statlig	Privat	I alt
1951 1. kvartal	17 932	14 361	5 477	37 770
2. »	19 344	16 807	6 420	42 571
3. »	21 078	19 942	7 851	48 871
4. »	20 328	17 901	7 288	45 517
1952 1. »	17 533	15 953	6 323	39 809
2. »	19 178	18 704	7 711	45 593
3. »	21 133	22 685	9 415	53 233

¹ Gjennomsnittstall for kvartalet.

Ved statens sivile anleggsvirksomhet økte tallet på arbeidere sysselsatt med veibygging og veivedlikehold med 1 000—1 500 mann sammenliknet med tilsvarende kvartal i 1951. Den største prosentvise øking i sysselsettingstallene viste imidlertid kraftutbyggingen. Her

var det en øking på 500—700 mann eller 30—40 pct. sammenliknet med tilsvarende kvartal 1951. Også ved jernbanens anleggsvirksomhet har sysselsettingen vist en betydelig oppgang i forhold til 1951.

Tabell 7. *Sysselsettingen i Statens sivile anlegg.¹*

	Vei-vesenet	Norges Statsbaner	Telegrafverket	Vassdrags- og elektr.-vesenet	Havne-vesenet	Diverse anlegg	I alt
1951 1. kvartal	4 554	1 789	920	2 078	83	833	10 257
2. »	5 700	1 924	1 050	1 934	526	1 236	12 370
3. »	6 167	2 383	1 230	1 894	642	1 142	13 458
4. »	6 250	1 799	990	2 330	480	1 020	12 869
1952 1. »	6 169	2 063	900	2 693	161	1 188	13 174
2. »	6 786	2 263	960	2 488	496	1 303	14 296
3. »	7 433	2 510	1 100	2 700	680	1 314	15 737

¹ Gjennomsnittstall for kvartalet.

Ved den militære anleggsvirksomhet var det for de tre første kvartaler under ett gjennomsnittlig sysselsatt om lag like mange mann i 1952 som i 1951. For denne virksomhet var det imidlertid stor forskjell mellom de enkelte

kvartaler. Mens sysselsettingen i første kvartal av 1952 lå vel 30 pct. lavere enn i samme kvartal 1951, var den om lag like stor i annet kvartal og vel 20 pct. større i tredje kvartal.

Skipsfart.

Handelsflåten.

Den norske handelsflåte, inklusive fiske- og fangstflåten, utgjorde ved begynnelsen av året 1952 i alt 5 975 284 bruttotonn. Derav var 2 989 597 bruttotonn eller 50 prosent tankskip.

I løpet av de tre første kvartaler av 1952 har det vært en brutto tilgang til flåten på i alt 110 skip på 330 719 bruttotonn. Fra utlandet ble det innført 26 nye skip på 222 801 bruttotonn og 18 eldre fartøyer på 30 740 bruttotonn. Hovedmassen av innførselen besto av tankskip. Innførselen fordelte seg på de forskjellige land som vist i tabell 1.

Tabell 1. Innførsel av nye og eldre skip i de tre første kvartaler 1952.

Land	I alt		Herav tankskip	
	Skip	Br.t.	Skip	Br.t.
Storbritannia ...	13	90 890	6	74 127
Sverige	14	117 187	10	105 669
Tyskland	7	16 713	2	13 374
Nederland	2	12 565	1	12 482
Danmark	6	11 442	1	8 622
U.S.A.	2	4 744	-	-
I alt	44	253 541	20	214 274

Fra norske verft ble det i de tre første kvartaler av 1952 levert i alt 66 skip på 77 178 bruttotonn. Av denne tonnasje var 31 båter på 1 559 bruttotonn av størrelse mellom 25 og 99 tonn, mens resten var skip over 100 bruttotonn. En ganske stor del var imidlertid relativt små fartøyer. Gjennomsnittsstørrelsen av alle skip over 100 bruttotonn levert fra norske verksteder i de tre første kvartaler av 1952 var bare 2 161 bruttotonn, mens gjennomsnittsstørrelsen for de nybygninger som ble innført fra utlandet i samme tidsrom var 8 569 bruttotonn.

Til utlandet ble det i de første tre kvartaler av 1952 solgt 59 skip på 148 109 bruttotonn. Praktisk talt all innførsel og utførsel av skip gjelder båter av størrelse over 100 bruttotonn. De skip som ble solgt til utlandet, var flere i antall enn de innførte fartøyer, men av størrelse var de mindre. Gjennomsnittsstørrelsen av skip solgt til utlandet var bare 2 510 bruttotonn, mot 5 762 bruttotonn for skip innført fra utlandet. Forskjellen i størrelse gjør seg gjeldende både innenfor tørrlast- og tankgruppen. Vel halvparten av den utførte tonnasje var tankskip. I alt ble 11 tankskip med en gjennomsnittsstørrelse på 6 834 bruttotonn solgt til utlandet. Den gjennomsnittlige størrelse for innførte tankskip var 10 714 bruttotonn. Gjennomsnittsstørrelsen for utførte tørrlastskip var 1 503 bruttotonn, mens den for innførte tørrlastskip var 1 640 bruttotonn.

Tabell 2. Tilgang og avgang i handelsflåten i de tre første kvartaler 1952.

	I alt		Over 100 tonn		Under 100 tonn	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Flåtens størrelse 1. januar 1952	5 557	5 975 284	2 215	5 821 566	3 342	153 718
<i>Tilgang i året:</i>						
Nybygg i utlandet	26	222 801	25	222 718	1	83
Eldre skip innkjøpt fra utlandet	18	30 740	17	30 653	1	87
Innført i alt	44	253 541	42	253 371	2	170
Nybygg i Norge	66	77 178	35	75 619	31	1 559
Tilgang i alt	110	330 719	77	328 990	33	1 729
<i>Avgang i året:</i>						
Skip solgt til utlandet	59	148 109	58	148 054	1	55
Forlis, kondemnasjon etc.	28	3 897	13	3 062	15	835
Avgang i alt	87	152 006	71	151 116	16	890
Annen tilgang og avgang enn nevnt ovenfor (netto)	37	13 476	7	12 432	30	1 044
Netto tilgang i alt	60	192 189	13	190 306	47	1 883
Flåtens størrelse 1. oktober 1952	5 617	6 167 473	2 228	6 011 872	3 389	155 601

Småskipsflåten, som utgjør en minkende del av den norske handelsflåte, har i de senere år til dels også gått tilbake i absolutte tall. De tre første kvartaler av 1952 har det vært stillstand i størrelsesgruppen 500—2 500 bruttotonn, som gjerne regnes for den mest karakteristiske småskipsgruppe. Bortsett fra fiske- og fangstfartøyer ble det solgt til utlandet 24 skip på tilsammen 25 397 bruttotonn i denne gruppen. Det ble levert til norske redere 9 nybygninger fra verksteder i Norge på tilsammen 12 988 bruttotonn i samme størrelsesgruppe, og annen tilgang i tidsrommet utgjorde 7 skip på tilsammen 13 470 bruttotonn. I alt var tilgangen således 16 skip på 26 458 bruttotonn. I samlet tonnasje var det altså en svak stigning på vel 1 000 tonn, mens antallet skip av størrelse mellom 500 og 2 500 tonn gikk tilbake med 8. Dette må tas som et uttrykk for at den alminnelige forskyvning i retning av større fartøyer også har gjort seg gjeldende innenfor småskipsgruppen. Gruppen 1 200—2 500 tonn har vist framgang, mens gruppen 500—1 200 bruttotonn er gått tydelig tilbake både i antall skip og samlet tonnasje. To tredjedeler av de skip som ble solgt til utlandet var på mellom 500 og 1 200 bruttotonn, mens ingen av de innførte skip falt i denne gruppen. Imidlertid hadde den en tilgang på 4 norske nybygninger.

Tilgang og avgang av tonnasje i de tre første kvartaler 1952 fordeler seg på de ulike skipstyper (skip over 100 bruttotonn) som vist i tabell 3.

Tabell 3. Tilgang og avgang på tonnasje.

	Tilgang		Avgang	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Motor tørrlastskip.	47	75 968	21	23 717
Damp tørrlastskip.	14	29 075	39	52 221
Motortankskip	21	226 249	9	57 387
Damptankskip	2	10 130	2	17 791
Tilsammen	84	341 422	71	151 116

Her er også regnet med den nettoøkning på i alt 13 476 bruttotonn som har vært resultatet av tilbygging og ombygging av enkelte skip. Motortonnasjen viser sterk stigning, mens damptonnasjen er gått tilbake. Tørrlastflåten er steget langt mindre enn tankflåten.

Ved utgangen av tredje kvartal 1952 besto handelsflåten av 5 617 skip på over 25 bruttotonn med en samlet tonnasje på 6 167 473 bruttotonn. Motorskipsflåten alene utgjorde 4 750 246 bruttotonn, dvs. omtrent like mye

som hele handelsflåten i 1939. I alt 77 prosent av flåten består nå av motorskip, mot 64 prosent i 1939. Tankflåten var den 1. oktober 1952 på tilsammen 3 146 928 bruttotonn. Det tilsvarer 51 prosent av hele handelsflåten (inklusive fiske- og fangstfartøyer), mot 42 prosent i 1939.

Tabell 4. Flåtens aldersfordeling etter bruttotonnasjen ved utgangen av året. Prosent.

	1939	1946	1950	1951
Under 5 år.....	25	17	33	42
5—9 år	21	21	23	19
10—14 »	18	10	13	12
15—19 »	15	22	7	5
20—29 »	14	19	11	13
30 år og over...	7	11	13	9
I alt.....	100	100	100	100

Det er ikke foretatt noen beregning over handelsflåtens alderssammensetning ved utgangen av 3. kvartal 1952, men tallene ved slutten av året 1951 viser at det har vært en jamn bedring i alderssammensetningen i de siste årene. I 1946 var bare 17 prosent av tonnasje under 5 år gammel, mot 25 prosent i 1939. Den store tilveksten av ny tonnasje økte prosenten av skip under 5 år til 33 prosent ved utgangen av 1950. Ved utgangen av 1951 var prosenten av skip under 5 år økt ytterligere til 42 prosent.

Den overårige flåten, dvs. skip på 20 år og derover, viste mindre forandring. Den utgjorde 22 prosent av tonnasje ved utgangen av 1951 mot 21 prosent i 1939.

Vilkårene for å få tillatelse til kjøp eller kontrahering i utlandet ble i begynnelsen av 1952 gjort noe lettere idet de tidligere kredittbestemmelser for kontrahering av tørrlastskip ble opphevet. Derimot kreves fortsatt full valutamessig dekning for kjøpe- eller kontraktsummen når det gjelder tankkontraheringer og all slags second hand tonnasje. I de første månedene av 1952 ble det bestilt et stort antall nybygninger for norsk regning, men i tredje kvartal har kontraheringsvirksomheten vært svært liten. Dette henger i første rekke sammen med fallet på fraktmarkedet. De skip som er bestilt i 1952, vil for størstedelen neppe kunne bli levert før i annen halvpart av 1950-årene. Kontraktbestanden pr. 1. november 1952 ifølge Norges Banks oppgaver framgår av tabell 5.

Salget av second hand tonnasje til utlandet, som også lå på et høyt nivå i begynnelsen av 1952, har i løpet av tredje kvartal vist en

Tabell 5. *Sannsynlig levering av tonnasje fra utenlandske verksteder etter kontraktbestand pr. 1. november 1952. 1000 tonn dv.*

Land	1/11— 31/12 1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958 og senere	I alt
Belgia	—	34	38	—	—	—	—	72
Danmark	13	15	14	25	9	—	—	76
Nederland	—	9	41	8	48	18	—	124
Storbritannia	89	418	386	263	252	55	—	1 463
Sverige	50	236	448	402	349	158	9	1 652
Tyskland	18	212	69	90	32	—	—	421
Hong Kong	—	2	2	—	—	—	—	4
I alt....	170	926	998	788	690	231	9	3 812

kraftig tilbakegang. Likesom for nykontraheringene gjør det seg her gjeldende en sammenheng med utviklingen på frakktmarkedet. Fraktfallet har trukket etter seg en nedgang i prisene på second hand tonnasje. Prisen for et Liberty-skip, som våren 1950 var noe over 2 millioner kroner, viste senere en sterk stigning helt til januar 1952. Det ble da omsatt enkelte skip av denne typen til en pris av ca. 12 millioner kroner. Senere falt imidlertid prisene raskt, og Liberty-skipene var i oktober kommet ned i en verdi av vel 5 millioner. Selv denne prisen ligger imidlertid betydelig høyere i forhold til fortjenestemulighetene enn for to og et halvt år siden. Blant annet synes endel redere som i dag har skip til salgs å regne med en kommende ny oppgang på frakktmarkedet. Imidlertid er svært få kjøpere villige til å gå til anskaffelse av tonnasje under slike forutsetninger, og det har bare vært omsatt et fåtall båter siden sommeren.

Beskjeftigelse.

Endringene i flåtens beskjeftigelse i 1952 har ikke vært særlig store. En oppgave utarbeidd av Fraktkontrollen i Rederforbundet viser fordelingen av tonnasje på de viktigste fartsgrupper den 1. november 1952. Fiske- og fangstflåten er her holdt utenfor. Oversikten gjelder bare skip på over 500 dødvekttonn (ca. 350 bruttotonn) og er gitt særskilt for alminnelige lasteskip, herunder frukt- og passasjerskip, og for tankskip:

Alminnelige lasteskip:	Br.tonn
I løsfart	460 000
I linjefart	1 300 000
På tidscerteparti og konsekutive reiser	775 000
I opplag	35 000
I alt ca.	<u>2 570 000</u>

T a n k s k i p :

	Br.tonn
I løsfart	230 000
På tidscerteparti	2 335 000
På konsekutive reiser	525 000
I alt ca.	<u>3 090 000</u>

Av tørrlastskipene gikk endel flere i løsfart enn ett år tidligere, om lag 18 prosent av flåten, mot vel 15 prosent den 1. november 1951. Den delen som gikk på tidscerteparti var litt mindre enn året før, nemlig 30 prosent, dvs. en tilbakegang på om lag 1 prosent. Andelen av tørrlastskip i linjefart viste en litt større tilbakegang, fra vel 52 til noe under 51 prosent. I løpet av høsten 1952 er endel tørrlastskip gått i opplag, men tallene er ennå ikke kommet opp i noen nevneverdig størrelse.

Andelen av tankskip i løsfart er steget til 7,5 prosent den 1. november 1952. Det er 1 prosent mer enn ett år før. Siden den tidlige del av etterkrigsperioden har det imidlertid vært en sterk tilbakegang i andelen av tankskip i løsfart. Den var i august 1948 opp i mer enn 18 prosent. Senere har tankredere i langt større grad sluttet opp sine skip på langsiktige kontrakter, dels for å oppnå større sikkerhet og dels på grunn av de norske valutamyndigheters bestemmelser om selvfinansiering.

Fraktkontrollen utarbeider også oppgaver over kontraktbestanden. Disse er laget etter andre prinsipper enn oppgavene fra Norges Bank, som de derfor ikke uten videre kan jamføres med. Det har imidlertid sin interesse å se hvordan kontraktmassen fordeler seg på skipstyper og på uten- og innenlandske verksteder ifølge Fraktkontrollens oppgaver.

Pr. 1. november 1952 hadde norske tankredere nybygningskontrakter på i alt ca. 200 skip med en tonnasje av 2,3 millioner bruttotonn. Av disse var ca. 100 skip på 1 million

tonn avsluttet, mens resten var sluttet opp, de fleste for lengre perioder. Av tørrlastskip var det for norsk regning likeledes kontrahert ca. 200 nybygninger pr. 1. november 1952, med en samlet tonnasje på bortimot 850 000 bruttotonn. Vel en fjerdedel av disse kontraktene var plassert ved norske verksteder, til en samlet tonnasje av bortimot 175 000 bruttotonn. Av tankskipskontraktene var 55 til en samlet tonnasje av 530 000 bruttotonn plassert ved norske verksteder.

Fraktmarkedet.

Fraktene var mot slutten av 1951 kommet opp i en helt usedvanlig høyde. Omkring årsskiftet gjorde imidlertid en svakere tendens seg gjeldende, til å begynne med særlig på småskipsmarkedet, men snart også for store tørrlastskip. På tankmarkedet satte det inn en kraftig sesongmessig nedgang i løsfraktene fra mars av.

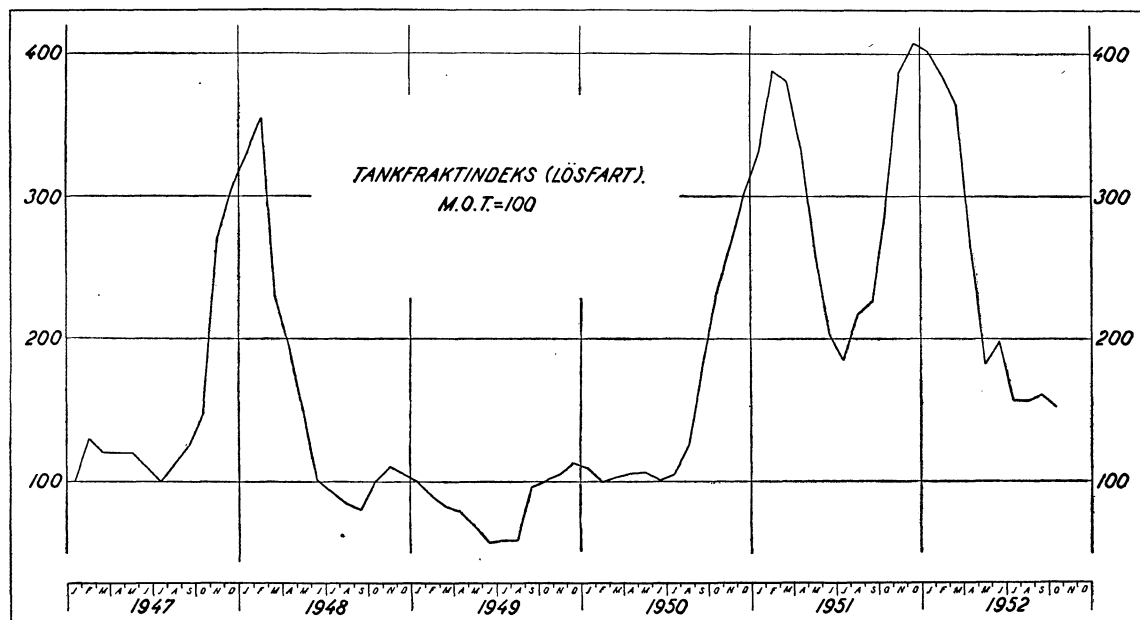
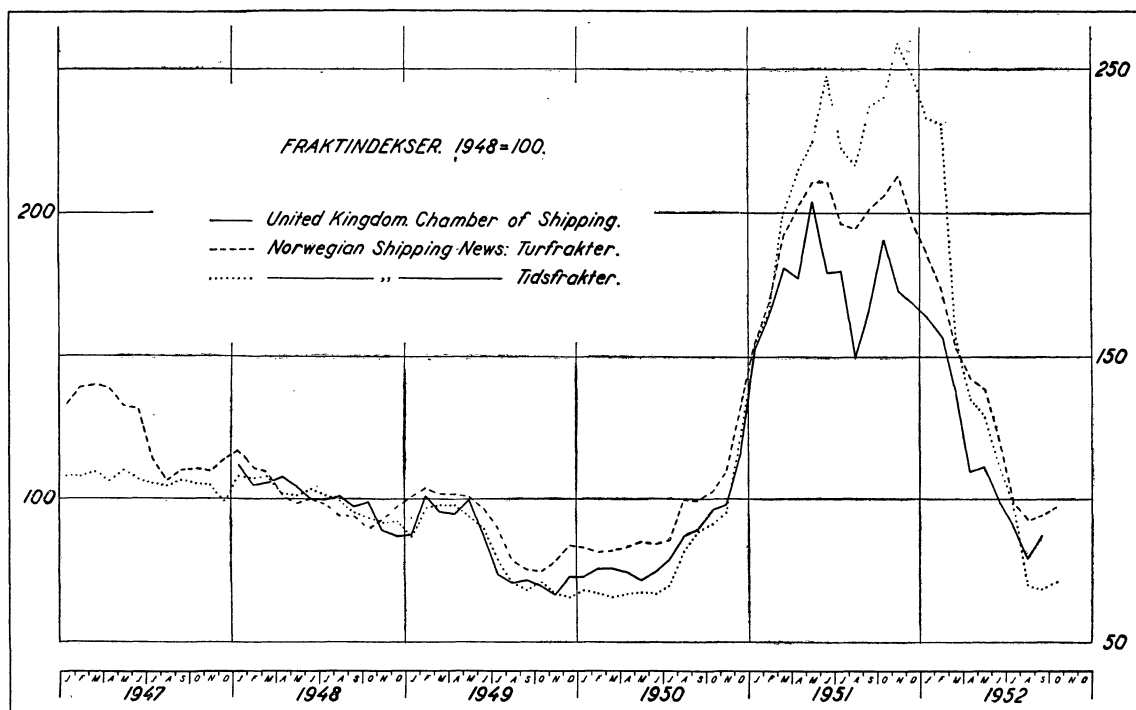
Ut over våren og sommeren fortsatte fraktfallet nesten uavbrutt og med stor fart. For store trampskip begynte det på atlantehavsmarkedet, men bredte seg snart til alle andre markeder. For kull fra U.S.A. til det europeiske kontinent lå frakten pr. tonn i januar på over 10 dollar, men i august måned var den nede i tredjeparten. Mot slutten av november lå den mellom 4 og 5 dollar. På andre markeder har utslagene til dels vært noe mindre sterke. Den indeks for tørrlast-frakter på reisebasis som beregnes av «Norwegian Shipping News», falt fra 192,0 poeng i november 1951 til 83,7 poeng i august 1952. For tidscertepartier var det et enda sterkere fall. Timecharterfraktene var blitt presset særlig høyt opp i 1951, fordi linjerederiene fikk så stor tilgang på last at de måtte befrakte trampskip til supplering av sine egne flåter. Da linjene i 1952 fikk mindre last, falt også timechartermarkedet for trampskip sammen. Indeksen gikk ned fra 249,5 poeng i november 1951 til 66,0 i september 1952. Det siste var lavere enn nivået før Korea-krigen. Da alle skipsutgifter er steget siden den gang, har reduksjonen i lønnsomheten vært tilsvarende sterkere. Sommeren 1952 måtte endel trampskip godta frakter som gå direkte tap, både hvis de gikk i løsfart og hvis de skulle sluttet på nye tidscertepartier. Rederne valgte likevel stort sett å holde båtene i fart i håp om at høsten ville bringe et oppsving, i hvert fall av sesongmessig art. September og oktober måned viste da også en tydelig fraktstigning for større skip, men tendensen ble svakere igjen i november. For småbåter lå fraktene også utover høsten hele tiden på et lavt nivå, som gjorde det ulønnsomt å seile for mange norske fartøyer.

I begynnelsen av november var 17 norske skip rapportert opplagt. De fleste hørte til størrelsesgruppen mellom 500 og 2 000 bruttotonn, og alle unntatt 3 var eldre skip, 20 år gamle eller mer. Foruten disse har også et visst antall mindre båter ligget ubeskjeftiget i lengre tid, bare delvis opptatt med reparasjoner.

Det voldsomme fraktfallet i første halvdel av 1952 skyldtes flere faktorer. Til å begynne med var tilbakeslaget delvis av sesongmessig karakter. På småskipsmarkedet i Europa er vinteren ofte en stille tid, blant annet fordi ishindringer alltid stopper trelastskipningene fra Østersjøen og Kvitehavet. På markedet for store trampskip har det gjerne vært oppgang i vintersesongen. Særlig har kullskipningene fra U.S.A. skapt et stort behov for tonnasje i enkelte etterkrigsvintre. Vinteren 1951/52 viste seg imidlertid å bli mild. Samtidig var kullutvinningen i Europa stigende, mens stigningen i industriproduksjonen og dermed også i kullforbruket viste tendens til å stagnere. Til ut i januar 1952 satte amerikanerne stadig flere av sine reserveskip i fart, og i slutten av måneden var det bare 1 021 Liberty-skip opplagt i den amerikanske reserveflåten. Men samtidig begynte kullimportørene i Europa å innskrenke sine innkjøp ganske betraktelig og i løpet av våren gikk kullskipningene ganske sterkt tilbake. Riktignok ble da også storparten av amerikanernes reserveskip litt etter litt trukket ut av fart igjen, slik at tallet på Liberty-skip i opplag ved slutten av september var steget til 1 458, og ca. 100 andre krigsbygde lasteskip likeledes var gått tilbake til opplagsbøyene i U.S.A. Dette var imidlertid ikke tilstrekkelig til å bremse nevneverdig på fraktfallet. I løpet av vårmånedene kom nemlig et nytt moment til, som ytterligere forsterket tendensen nedover. Det var de importrestriksjoner som ble innført i en rekke viktige land, og som etter hvert gjorde sitt til å bringe verdenshandelen ned på et lavere nivå enn i de foregående år.

Den sesongmessige stigning utover høsten 1952 har ikke vært så sterk at den gir grunn til å tro på noen betydelig oppgang i fraktene for vintersesongen 1952/53. Dette gjelder også tankfarten, hvor fraktnivået for de få skip som går i løsfart er blitt skrudd svært høyt opp under fyringssesongen i enkelte høykonjunkturvintre i etterkrigstiden. Noen stigning i løsfraktene tilsvarende de to foregående høstsesonger har ikke inntruffet på tankmarkedet i 1952, og timecharterfraktene for tankskip har vist fallende tendens fra sensommeren av.

Fraktsatsene i linjefarten, som alltid påvir-

kes langsommere og mindre kraftig enn trampfraktene, ble satt opp med 25—50 pct. i løpet av 1951, og de ble holdt uforandret i første halvår 1952. Senere er visse nedslag gjort i enkelte fartsområder.

Nedgangen i fraktratene har neppe fått særlig stor virkning for den norske flåten i 1952, fordi bare en liten del av den — om lag 12 pct. av tørrlast- og tankskipene tilsammen — gikk i løsfart. Resten var enten bundet til langsik-

tige tidscertepartier, vesentlig inngått før fraktnedgangen i 1952, eller gikk i linjefart og fraktene i linjefarten falt som nevnt lite i 1952. Tar en hensyn til at flåten økte med 3—4 pct. i året kan en antakelig regne med at de samlede nettofraktinntekter i utenrikfarten vil bli omtrent de samme som i foregående år.

Skipsfartens driftsutgifter i utlandet regner en er steget med mellom 5 og 10 pct. i 1952.

Annen samferdsel.

Etter Arbeidsdirektoratets beregninger har tallet på sysselsatte i annen samferdsel enn skipsfart økt fra ca. 80 300 i vintersesongen 1951/52 til ca. 81 000 i vintersesongen 1952/53. Sysselsettingen fordeler seg slik:

	Vin- teren 1951/52	Vin- teren 1952/53
Jernbaner, sporveier, forstads- baner	27 100	27 300
Biltransport	25 500	25 600
Telekommunikasjoner etc. ...	19 000	19 300
Sivil luftfart	1 400	1 400
Dampskipsekspedisjon, laste- og lossearbeid etc.	7 300	7 400
I alt ...	80 300	81 000

Bruttonasjonalproduktet for sektoren «Annen samferdsel» er etter Byråets foreløpige nasjonalregnskapstall beregnet til ca. 1 050 mill. kr. i 1952, dvs. ca. 100 mill. kr. mer enn i 1951. I begge de to år svarte dette til om lag 5 pct. av det totale bruttonasjonalprodukt. Bruttoinvesteringene i annen samferdsel er både for 1952 og 1951 foreløpig beregnet til ca. 750 mill. kr.

Jernbanetraffikk (Norges Statsbaner).

Arbeidet med omleggingen til elektrisk drift av de mest trafikkerte jernbanestrekninger, har fortsatt i 1952. For tiden pågår elektrifiseringsarbeidet på strekningene Lillestrøm—Hamar (105 km), Egersund—Stavanger (73 km) og Voss—Bergen (107 km). Lillestrøm—Hamar-banen vil bli ferdig i 1953, mens de to andre banene ikke ventes ferdig før i henholdsvis 1954 og 1955.

Elektrifiseringen av jernbanene setter sitt preg på sammensetningen av lokomotiv- og motorvognbestanden. Den 1. juli 1952 hadde Statsbanene i alt 86 elektriske lokomotiver og 58 elektriske motorvogner, dvs. en øking på henholdsvis 9 og 7 sammenliknet med et år tidligere. Tallet på bensin- og dieseldrevne motorvogner økte i samme tidsrom fra 85 til 86, mens tallet på damplokomotiver gikk ned fra 481 til 479.

Kapasiteten av Statsbanenes godsvogner av alle slag var 188 134 tonn den 1. juli 1952. Samtidig hadde personvognene (inkl. motorvogner) av alle slag 62 164 sitteplasser. Tidligere tyske vogner er da regnet med.

Trafikken ved Statsbanene økte i de første åtte måneder av 1952 sammenliknet med tilsvarende periode i 1951. Økingen var størst for godstrafikken, nemlig 4 pct. når malmtra-

fikken på Ofotbanen holdes utenfor, og 5 pct. når denne trafikken regnes med. Persontrafikken økte samtidig med 2 pct. Tonnkilometertallet for perioden januar—august 1952 var 750 mill. eksklusive malmtrafikken på Ofotbanen og 986 mill. inklusive denne trafikken. Personkilometertallet var i samme periode 1 078 mill.

Våren 1952 ble jernbanetakstene forhøyd. Fra 18. april økte således takstene for ekspressgods, ilstykkegods, ilgods i vognlaster, mjølk, fraktstykkegods og levende dyr samt enkelte avgifter med ca. 10 pct. Samtidig ble takstene for fraktgods i vognlaster forhøyd med fra 5 pct. til 15 pct. for forskjellige vognlastklasser. Fra 1. mai 1952 ble også takstene for befordring av reisende med enkeltbilletter, dobbeltbilletter, kupongbilletter og billett kort forhøyd med ca. 5 pct. Fra 1. juli 1952 ble det gjennomført en ny generell takstforhøyelse på 15 pct. for all godstransport med jernbanen.

Underskottet ved jernbanedriften var 35,8 mill. kr. i de første åtte måneder av 1952 mot 29,4 mill. kr. i tilsvarende periode i 1951.

Sporveis- og forstadsbanetraffikk.

I første halvår 1952 gikk sporveistrafikken i Oslo ned med ca. 3 pct. sammenliknet med første halvår 1951. På den annen side økte trafikken ved forstadsbanene i Oslo i samme tidsrom med 2 pct. I alt reiste 43,5 mill. passasjerer med trikkene og 21,9 mill. med forstadsbanene i Oslo i første halvår 1952.

Innenlandsk sjøfart.

For trafikken med hurtigruten på Nord-Norge foreligger nå oppgaver for 1951. Disse viser at tallet på passasjerer falt med 2 pct. til 399 198 i 1951 og passasjerkilometertallet gikk ned med 3 pct. til 131,0 mill. Stykkgodstransporten nordover med hurtigruten viste også nedgang fra 46 631 tonn til 44 551 tonn, mens derimot ferskfisktransporten sørover økte fra 43 711 tonn til 46 045 tonn. Stykkgodstransporten sørover økte også, nemlig fra 6 181 tonn i 1950 til 8 933 tonn i 1951. Postbefordringen nordover var uforandret, ca. 25 480 m³.

Landeveistransport.

Det offentlige veinett i Norge økte med 681 km fra 30. juni 1951 til 30. juni 1952 eller med vel 200 km mer enn året før. Av økingen falt 193 km på hovedveier (riksveier og fylkesveier) og 488 km på bygdeveier. Den 30. juni 1952 var det i landet i alt 22 268 km hovedveier og 23 541 km bygdeveier, tilsammen 45 809 km offentlige veier.

Ved utgangen av 1951 var det registrert i alt 133 899 biler og 27 017 motorsykler her i landet. Av bilene var 60 392 lastebiler og kombinerte biler, 3 721 personbusser, 4 647 dro-sjer og resten, 65 139, for det meste private personbiler. Tallet på biler hadde da økt med 14 111 i løpet av et år, og tallet på motorsykler med 2 087. Det er den største årlige øking i tallet på motorkjøretøyer siden 1946. Tilveksten til bilparken har fortsatt i 1952 og det ser ut til at den for hele dette året vil bli betydelig større enn i 1951. I de tre første kvartaler av 1952 er det importert 16 198 komplette biler (nye og brukte) foruten 517 understell til biler, mens tallene for tilsvarende periode i 1951 var henholdsvis 8 935 og 679. Importen har hatt en helt annen karakter i 1952 enn året før. Mens bare 36 pct. av de biler som ble importert i månedene januar—september 1951 var personbiler, var andelen i 1952 hele 59 pct. Importen av motorsykler var over tre ganger større i de tre første kvartaler av 1952 enn i tilsvarende periode av 1951. Tallene var henholdsvis 647 og 202 i de to år.

Rutebiltrafikken økte i 1951, sammenliknet med året før, med 4½ pct. for persontrafik-kens vedkommende og med 4 pct. for gods-trafikken. Dette var en betydelig mindre øking enn i de nærmest foregående år. Den samlede transportytelse var i 1951 henholdsvis 1 572,7 mill. personkilometer og 48,7 mill. tonnki-lometer, og det ble transportert i alt 181,6 mill. passasjerer og 1,9 mill. tonn gods. Kapasitets-utnyttningen var den samme som i 1950 når trafikken i og utenfor rute ses samlet, nemlig 35 pct. for persontrafikken og 50 pct. for gods-trafikken. I likhet med i 1950 gikk rutebildrif-ten, sett under ett, også i 1951 med underskott. Ser vi bort fra statstilskott og andre tilskott til driften, var underskottet på 7,2 mill. kr. i 1951 eller 1,1 mill. kr. større enn året før. Om-trent halvparten av underskottet gjaldt Oslo Sporveiers rutebildrift.

Den ervervsmessige godstransport med lastebil ble i 1951 utført av ca. 9 750 leiebiler. Virksomheten viser betydelige sesongsvin-ninger, med størst aktivitet i månedene mai—november. Kapasitetsutnyttningen varierer sterkt fra fylke til fylke. Den er gjennomgå-ende høyest på Østlandet, spesielt i fylkene rundt Oslofjorden, og lavest i Nord-Norge. En har anslått at alle leiebilene i landet i 1951 transporterte 23 mill. tonn og utførte et trans-portarbeid på 230 mill. tonnkilometer. De tilsvarende tallene for 1950 var henholdsvis 22 mill. tonn og 212 mill. tonnkilometer. Det er videre beregnet at godstransporten med leie-bilene i alt kostet 164 mill. kr. i 1951 mot 145 mill. kr. i 1950.

Flytrafikk.

Ved utgangen av 1951 var det innregistrert i alt 119 sivile motorfly av alle typer i Norge. Dessuten var det 23 glidefly.

Oppgavene over ruteflygingen viser en øking fra 5,2 mill. flykilometer i månedene januar—juli 1951 til 5,4 mill. flykilometer i samme tids-rom i 1952. Passasjerkilometertallet steg sam-tidig fra 113,8 mill. til 124,2 mill. eller med ca. 9 pct., mens tonnkilometertallet for gods og post falt fra 4,8 mill. til vel 4,5 mill.

Reiseliv.

Turisttrafikken var i 1952 større enn i noe tidligere år. Til og med august måned hadde Norge vært besøkt av 508 500 utlendinger, mens det tilsvarende tall for samme periode i 1951 var 396 400. Hele 70 pct. av de innreiste utlendinger i 1952 var svensker og 63 pct. av utlendingene kom til Norge landveien med bil, buss eller på annen måte. En regner med at mellom 15 000 og 20 000 utlendinger kom til landet i forbindelse med Vinterolympiaden i Oslo i februar 1952. Større betydning for det rekordmessige antall innreiste utlendinger hadde sannsynligvis innføringen av passfrihet for nordiske reisende (dansker, finner og sven-sker) fra 12. juli 1952. Det kan ikke gis noe nøyaktig tall for hvilken rolle denne bestem-melse har spilt, men det kan nevnes at mens tallet på innreiste svensker i månedene januar—juni 1952 lå gjennomsnittlig 19 pct. over tilsvarende tall for 1951, var juli-tallet 36 pct. høyere og august-tallet hele 84 pct. høyere enn tilsvarende tall for 1951. I alt kom 392 822 ut-lendinger, hvorav 281 147 svensker, til landet i sommermånedene juni, juli og august 1952.

Også hotellbesøket var betydelig større i 1952 enn året før. I vintersesongen februar—april 1952 kom det 38 554 gjester til turist-og høyfjellshotellene, 207 797 gjester til de godkjente byhotellene og 49 051 gjester til de godkjente landhotellene, mens de tilsva-rende tall for 1951 var henholdsvis 34 922, 197 692 og 43 772. I sommersesongen juni—august 1952 kom det 161 544 gjester til turist-og høyfjellshotellene mot 148 156 gjester som-meren 1951. Byhotellene hadde henholdsvis 402 118 og 351 170 gjester i de to sommer-sesonger og landhotellene 167 285 og 152 828 gjester. Tallet på utenlandske gjester økte gjennomgående noe mer enn tallet på norske gjester.

Postverket.

Mens postverket i årene etter krigen til og med 1950 gikk med overskott, viste driften i

1951 et underskott på 0,5 mill. kr. I de tre første kvartaler av 1952 var underskottet 4,4 mill. kr. mot 6 mill. kr. i samme tidsrom året før. For å motvirke denne utvikling, som i første rekke skyldes lønnsforhøyelser, ble brevportoene økt med ca. 20 pct. fra 1. oktober 1951 og en rekke andre takster (pakker, trykksaker, postanvisninger etc.) fra 1. juni 1952.

Tallet på bokførte sendinger har gått jamt nedover i etterkrigsårene og utgjorde ca. 14,5 mill. i 1951 mot 19,0 mill. i 1945. Nedgangen har fortsatt i 1952, idet tallet for de ni første månedene var 9,9 mill. mot 10,1 mill. i tilsvarende tidsrom i 1951.

Postgirovirksomheten viser derimot fortsatt framgang. Kontoierens tilgodehavende ved utgangen av oktober 1952 var 243 mill. kr. mot 173 mill. kr. et år tidligere. Det er en oppgang på 40 pct. Omsetningen i årets ti første måneder utgjorde ca. 16,4 milliarder kr. eller 37 pct. mer enn i de samme måneder i 1951.

I postsparebanken økte innskottsmassen med 71 pct. fra 63 mill. kr. ved utgangen av september 1951 til 108 mill. kr. i september 1952. Tallet på innskytere steg samtidig fra 149 000 til 220 000.

Telegrafverket.

I likhet med Postverket har også driften ved Telegrafverket vist overskott i alle etterkrigsår til og med 1950. I 1951 var det et lite underskott på 16 000 kr., og det ser ut til at det også skal bli underskott i 1952. I de åtte første måneder av året var det et underskott på 1,8 mill. kr. og det er lite trolig at det med det første blir foretatt takstforhøyelser. Telegramtakstene var gjenstand for store forhøyelser fra 1. juni 1952.

Rikstelefontrafikken har, som i alle etterkrigsårene, økt også i 1952. Tallet på rikstelefon samtaler i de første åtte månedene av året var 26,5 millioner mot 25,4 millioner i de samme måneder i 1951. Derimot var det fortsatt nedgang for telegramtrafikken. Tallet på ekspederte telegrammer var ca. 3 pct. lavere i januar—august 1952 enn i tilsvarende periode i 1951.

Offentlige finanser.

Enkelte hovedtrekk i utviklingen etter krigen.

I Byråets publikasjon «Tendenser i den økonomiske utvikling. Våren 1952» ble det, på

Tabell 1. Statens¹ og kommunenes inntekter og utgifter. Mill. kr.

	1938	1946	1947	1948	1949	1950*	1951*
Inntekter:							
Formuesinntekt.....	49	38	52	24	70	91	83
{ stat.....							
{ kommuner	12	16	14	14	11	5	5
Skatter og andre ytelser fra private	574	1939	2610	2962	2953	3071	3885
{ stat.....							
{ kommuner	329	634	793	999	1151	1257	1360
Nettostønader fra utlandet.....stat	—	64	22	208	638	1036	378
Nettooverføringer til kommunene fra staten..	73	80	150	164	170	127	130
I alt....	1037	2771	3641	4371	4993	5587	5841
Utgifter:							
Nettokjøp av fast eiendom.....	÷1	1	4	3	÷1	÷2	÷1
{ stat.....							
{ kommuner	10	12	17	17	14	18	20
Nettoinvestering i offentlig konsum-	30	71	78	76	83	91	83
kapital ²							
{ stat.....	47	64	100	139	187	209	219
{ kommuner	192	896	783	755	793	791	1109
Offentlig konsum ^{2, 3}	226	458	530	583	632	677	719
{ stat.....							
{ kommuner	63	141	127	125	151	152	148
Renteutgifter.....	27	18	19	13	11	11	13
{ stat.....							
{ kommuner	164	827	1166	1432	1448	1393	1413
Offentlige tilskott til private....	112	188	235	281	321	386	456
{ stat.....							
{ kommuner	73	80	150	164	170	127	130
Nettooverføringer fra staten til kommunene..	73	80	150	164	170	127	130
Saldo: Netto fordringsøking.....stat	102	24	375	639	1017	1646	1464
{ kommuner	÷8	÷9	57	144	167	88	68
I alt....	1037	2771	3641	4371	4993	5587	5841

¹ «Staten» omfatter her både den egentlige statsforvaltning, de offentlige fond og de sosiale trygder, men ikke de offentlige bedrifter.

² Forsvarets nyanlegg og nyanskaffelser betraktes ikke som investering, men som konsum.

³ Offentlig bruk av varer og tjenester til konsumformål, herunder også kapitalslit på offentlig konsumkapital. Inntekter ved salg av varer og tjenester er trukket fra.

grunnlag av det nye nasjonalregnskapet for etterkrigsårene, gjort rede for virkningene på den private disponible inntekt av den offentlige finanspolitikk, og hvordan finanspolitikken, sett på denne måten, i årene etter krigen har bidratt til å redusere den private etterspørsel etter varer og tjenester.

Her skal en først behandle sammensetningen av de offentlige skatteinntekter og fordelingen av det offentliges bruk av varer og tjenester etter formål. Deretter skal en se på endringene i enkelte av statsforvaltningens statusposter.

Til slutt skal en feste oppmerksomheten ved finanspolitikken virkninger på fordelingen mellom den offentlige og den private sektor i samfunnet av formuestilveksten i den perioden som blir behandlet her.

Fra 1938 til 1951 fant det sted en seksdobling av den offentlige forvaltnings inntekter regnet i løpende kroner. En viser til tabell 1. Naturlig nok skyldes den aller største delen av denne inntektsøkningen en øking i skatteinntektene. I tabell 2 har en gitt en oversikt over hvordan disse inntekter er sammensatt.

Tabell 2. De offentlige skatteinntekter. Mill. kr.

	1938	1946	1947	1948	1949	1950*	1951*
Skatter og andre ytelser fra private i alt	903	2 573	3 403	3 961	4 104	4 328	5 245
Direkte skatter	526	1 365	1 859	2 437	2 446	2 522	2 765
Trygdepremier	67	145	208	212	238	272	310
Formues- og inntektsskatt	432	974	1 175	1 520	1 768	2 014	2 249
Arveavgift	7	11	38	18	16	15	18
Bøter og inndragninger	1	197	78	38	26	21	24
Krigsskadeavgift og verneskatt	—	—	256	423	177	44	30
Engangsskatt på formuesstigning	—	—	35	77	113	95	85
Andre direkte skatter	19	38	69	149	108	61	49
Indirekte skatter	377	1 208	1 544	1 524	1 658	1 806	2 480
Toll	150	162	219	147	164	177	201
Alminnelig omsetningsavgift	37	467	517	420	452	499	799
Spesielle produksjons- og omsetningsavgifter..	155	522	694	804	862	961	1 196
Eksportavgifter o. l.	1	13	30	47	77	55	189
Krigsskadeutlikning på bygninger og yrkesløse	—	4	40	62	40	40	22
Andre indirekte skatter	34	40	44	44	63	70	73

En betydelig del av skatteinntektene i etterkrigsårene skriver seg fra de forskjellige ekstraordinære direkte skatter som er blitt utliknet. Tilsammen har krigsskadeavgift, verneskatt, engangsskatt og krigsskadeutlikning på bygninger og løse i årene 1946—1951 brakt inn 1 543 mill. kr. i statens kasser. Ser en bort fra disse inntektene har forholdet mellom de direkte og de indirekte skattene forskjøvet seg betydelig i retning av sterkere indirekte skattlegging. Det er særlig økingen av den alminnelige omsetningsavgift og de spesielle produksjons- og omsetningsavgiftene på vin, brennevin og tobakk som har bidratt til denne økingen. På den annen side har tollinntektene vist bare ubetydelig øking. Dette skyldes dels at den norske tolltariffen for en vesentlig del bygges på vektollsystemet, slik at tollinntektene ikke har økt i takt med den store stigning i importverdien, og dels at en rekke tollsatser er blitt redusert ved de internasjonale tollfor-

handlinger som Norge har deltatt i etter krigen.

Mens de kommunale skatteinntekter i 1938 utgjorde 65 prosent av statens (trygdepremiene unntatt), var de i 1951 sunket til 35 prosent. Utviklingen belyses også av at mens tallet på kommuneskattytere fra 1937—38 til 1950—51 steg med 30 prosent, steg tallet på statsskattytere med 180 prosent.

I løpet av årene 1946—51 har staten hatt en nettoinntekt på 2 346 mill. kr. av stønader fra utlandet. Nettoinntekten er regnet som differansen mellom de stønader som gjennom staten er blitt ytt oss av utlandet (for den alt overveiende del fra U.S.A.) og de tilsvarende stønader som vi har ytt til utlandet. Det aller meste, både av de stønader som er mottatt og de som er ytt, er ytelser i henhold til samarbeids- og hjelpeprogrammer, i første rekke Det europeiske gjenreisningsprogram.

Tabell 3. Formålsgruppering av den offentlige bruk av varer og tjenester. Mill. kr.

	1938	1946	1947	1948	1949	1950*	1951*
Offentlig bruk av varer og tjenester, i alt ...	495	1 489	1 491	1 553	1 695	1 768	2 130
Administrasjon	69	227	237	233	240	..	..
Forsvar	57	464	331	307	336	325	593
Politi og rettspleie	30	121	108	92	88	..	..
Kirke	15	23	26	29	31	..	..
Undervisning og forskning	120	197	241	276	315	..	..
Sosiale formål	28	43	51	55	61	..	..
Helsevern	41	85	107	124	137	..	..
Veier, trafikkformål, vann, kloakk m. v.	122	236	278	313	346	..	..
Annet	13	93	112	124	141	..	..
Offentlig bruk av varer og tjenester i prosent av nettonasjonalproduktet	9,9	16,0	13,6	13,2	13,4	12,6	12,3
Do. eksklusive utgifter til forsvarsformål.	8,8	11,0	10,6	10,6	10,8	10,3	8,8

Går en over til regnskapenes utgiftsside og sammenlikner de statlige og de kommunale nettoinvesteringer, ser en at de viser en nokså ulik utvikling. Stigningen i statens investeringer har vært relativt begrenset. Regnet i 1938-kroner steg de fra 30 mill. kr. i 1938 til 41 mill. kr. i 1950 og sank igjen til 22 mill. kr. i 1951. Kommunenes investeringer steg fra 47 mill. kr. i 1938 til 95 mill. kr. i 1950 og 79 mill. kr. i 1951, alt regnet i 1938-kroner. Disse tallene omfatter ikke investeringer i offentlige bedrifter. Det synes således som om det i det vesentlige har lyktes å gjennomføre den begrenning av investeringene i den statlige konsumkapital som det er tatt sikte på, mens det har vært vanskeligere å begrense de kommunale investeringer. For endel skyldes dette de store krav som i forbindelse med boligbyggingen har vært stilt til kommunale investeringer i gater, veier, vann- og kloakkvesen m. v.

Regnet i 1938-kroner har det offentlige konsum (inklusive forsvar) steget fra 418 mill. kr. i 1938 til 854 mill. kr. i 1951. Det kommunale konsum utgjorde i 1938 54 prosent av det samlede offentlige konsum mot 39 prosent i 1951. Stigningen har således vært noe sterkere i staten enn i kommunene.

Ser en på den offentlige forvaltnings samlede bruk av varer og tjenester (altså både til konsum- og investeringsformål), har dette i prosent av nettonasjonalproduktet ligget vesentlig over førkrigstidens nivå. Av tabell 3 framgår det at størsteparten av den stigning som har funnet sted skyldes det økte konsum til forsvarsformål. Holder vi dette utenfor, er den offentlige bruk av varer og tjenester i prosent av nettonasjonalproduktet bemerkelsesverdig fast. Regnet i 1938-kroner har den offentlige bruk av varer og tjenester (inklu-

sive forsvar) steget fra 495 mill. kr. i 1938 til 955 mill. kr. i 1951.

Nest etter forsvarer viser utgiftene til administrasjon den sterkeste stigning. Den minste øking finner en i utgiftene til kirke, undervisning og forskning og til sosiale formål.

Renteutgiftene har steget langt mindre enn de offentlige utgifter ellers. Kommunenes renteutgifter viser til og med en betydelig nedgang. De offentlige inntektsoverføringer i form av tilskott til private har derimot ligget på et svært høyt nivå etter krigen. De viktigste årsakene til dette er subsidiepolitikken og utbetalingene fra Krigsskadetrygden. Avviklingen av Krigsskadetrygden og senere reduksjonen av subsidene har ført til at stigningen etter 1948 har vært relativt liten.

Gjennom det offentliges inntekt fra sin formue eller gjennom skatter og andre ytelser fra private, legges det beslag på en tilsvarende del av den inntekt som ellers ville ha stått til disposisjon for private. I den utstrekning disse midlene ikke blir brukt av det offentlige, enten til overføringer til private (i form av renteutbetalinger eller tilskott) eller til kjøp av varer og tjenester for offentlig konsum, vil den offentlige formue øke. Det finner på denne måten sted en sparing hos den offentlige sektor. Det samme gjelder om det offentlige mottar nettostønader fra utlandet. Men i dette tilfelle medfører ikke formuestilveksten (sparing) noen reduksjon av formue eller inntekt i den private sektor.

Den offentlige formuestilvekst (sparing) kan bl. a. ta form av investeringer i offentlig konsumkapital, som skoler, kirker, administrasjonsbygninger m. v. Den vil også kunne ta form av at det offentlige øker sine nettofordringer overfor de andre sektorer, f. eks.

Tabell 4. Offentlig formuestilvekst og øking i nasjonalformuen. Mill. kr.

	1946	1947	1948	1949*	1950*	1951*	1946— 1951*
Offentlig nettoforordringsøking ¹	15	432	783	1 184	1 734	1 532	5 680
Offentlig nettoinvestering i sivil konsumkapital ²	148	199	235	283	316	321	1 502
Fondsopplegg i offentlige bedrifter	80	40	40	50	70	30	310
Offentlig formuestilvekst (sparing)	243	671	1 058	1 517	2 120	1 883	7 492
Av dette: Krigsskadeerstatninger og ERP-gaver	64	26	203	630	1 036	394	2 353
Øking i nasjonalformuen	1 185	1 553	2 193	2 662	3 272	4 273	15 138
Offentlig formuestilvekst i prosent av øking i nasjonalformuen	20,5	43,2	48,2	57,0	64,8	44,1	49,5
Do. eksklusive ERP-gaver m.v.	16,0	42,2	43,0	43,7	48,5	38,4	40,2

¹ Her er ikke inkludert de offentlige bedrifters nettoforordringsøking.

² Inklusive nettokjøp av fast eiendom.

ved å nedbetale sin gjeld, øke sine innskott i Norges Bank, kjøpe aksjer eller foreta investeringer i de offentlige bedrifter¹.

Økingen i den offentlige forvaltnings nettoforordringer har steget sterkt fra år til år fram til 1951. Dette gjelder stort sett både staten og kommunene, men det er likevel utviklingen i statens nettoforordringer som dominerer bildet. Stønadene fra utlandet er en vesentlig årsak til den sterke økingen fra og med 1949, men tallene viser en betydelig stigning, selv om stønadene blir holdt utenfor.

Det er meget vanskelig å skaffe seg et pålitelig bilde av hvordan kommunene har plassert sin nettoforordringsøking. Imidlertid kan en gå ut fra at deres midler i det alt vesentlige er plassert slik at de er blitt tilført det ordinære kredittmarked. Dette kan f. eks. ha skjedd ved at kommunen har betalt tilbake lån eller satt pengene inn i bank.

For statens vedkommende har en betydelig del av nettoforordringsøkingen funnet sted som kapitaltilførsler til statens egne bedrifter. I de senere år har disse beløpene ligget mellom 200 og 300 mill. kr. Videre har staten tilført kredittmarkedet midler gjennom tilbakebetaling av innenlandske obligasjonslån og ved direkte utlån. I de to siste årene har statens lån til statsbankene på i alt rundt 600 mill. kr. vært særlig viktig.

Den samlede offentlige formuestilvekst (sparing) omfatter foruten den offentlige forvaltnings nettoforordringsøking og nettoinvesteringer i sivil konsumkapital også fondsopplegg i de offentlige bedrifter. Om lag halvparten av den samlede formuestilvekst i landet i årene

¹ Da de offentlige bedrifter ikke hører med til den offentlige forvaltning, vil investeringer i disse bedriftene bety en forordringsøking for forvaltningen. For den offentlige sektor inklusive bedriftene vil det derimot ikke innebære noen forordringsøking, men selvsagt en formuesøking.

1946—1952 har funnet sted hos det offentlige. Om vi ser bort fra nettostønadene fra utlandet, blir den tilsvarende andel ca. 40 prosent. Begge disse andeler viser imidlertid til dels betydelige endringer fra år til år. Særlig legger en merke til at den offentlige formuestilvekst utgjorde en forholdsvis liten del av økingen i nasjonalformuen i 1951. Dette skyldes ikke at den offentlige sparing i absolutte tall var mindre dette året enn de andre årene, men at den private sparing som sikkert for den største delen besto av sparing i bedriftene, var usedvanlig høy, noe som særlig henger sammen med det gunstige bytteforholdet overfor utlandet i 1951.

Det er ikke mulig på grunnlag av tallene i tabell 4 å trekke noen sikre konklusjoner om virkningene på landets samlede sparing av en høyere eller lavere offentlig sparing. Skattleggingen, som jo er den viktigste inntektskilde for det offentlige, kan ha svært ulike virkninger på det private konsum, alt etter hvordan skattene kreves inn. Det er således grunn til å tro at skatter som krigsskadeavgift på formue og engangsskatt i mindre grad enn andre skatter virker til å redusere det private konsum, idet mange av skattyterne i første rekke betrakter dem som en reduksjon i sin formue. På den annen side virker nok den ordinære inntekts- og formuesskatt på personlige skattytere til å redusere det private konsum med den aller største del av sitt beløp. Også statens utgifter vil kunne ha forskjellig virkning på den private sparing, alt etter deres karakter. Mens på den ene side de offentlige tilskott til investeringsformål (f. eks. nedskrivningsbidrag til boliger) bidrar til å øke den private sparing, har ikke statens rene konsumutgifter (f. eks. forsvarsutgiftene) noen tilsvarende virkning. Hva som ville ha skjedd hvis den offentlige sparing hadde vært en annen, avhenger derfor av hvilke deler av

Tabell 5. Nasjonaløkonomisk gruppering av statens inntekter og utgifter. Mill. kr.

	1950					1951*					1952*				
	Bud- sjett- regn- ska- pet	And- re stats- regn- ska- per	Pris- dir. fond	So- siale tryg- der	I alt	Bud- sjett- regn- ska- pet	And- re stats- regn- ska- per	Pris- dir. fond	So- siale tryg- der	I alt	Bud- sjett- regn- ska- pet	And- re stats- regn- ska- per	Pris- dir. fond	So- siale tryg- der	I alt
Inntekter:															
Salg av fast eiendom	2	—	—	—	2	1	1	—	—	2	1	1	—	—	2
Renter (vesentlig av kapital i statens bedrifter)	77	22	—	16	115	70	17	—	18	105	52	17	—	20	89
Aksjeutbytte og overskott på forretningsdrift	÷ 26	2	—	—	÷ 24	÷ 24	2	—	—	÷ 22	÷ 9	2	—	—	÷ 7
Direkte skatter	858	171	—	—	1029	991	141	—	—	1132	1161	115	—	—	1276
Indirekte skatter	1558	89	123	—	1770	2021	67	355	—	2443	2344	48	300	—	2692
Trygdepremier	—	—	—	272	272	—	—	—	310	310	—	—	—	335	335
Overføringer fra kommuner	115	85	—	35	235	139	86	—	44	269	147	86	—	47	280
Stønader fra utlandet	12	1131	—	—	1143	12	398	—	—	410	55	92	—	—	147
	2596	1500	123	323	4542	3210	712	355	372	4649	3751	361	300	402	4814
Utgifter:															
Kjøp av fast eiendom.....	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	4	—	—	—	4
Nettorealinvesteringer i sivil konsumkapital	87	4	—	—	91	76	7	—	—	83	83	7	—	—	90
Beregnet kapitalslit på konsumkapitalen	66	3	—	—	69	74	3	—	—	77	82	3	—	—	85
Bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål ..	372	5	2	18	397	416	2	1	20	439	485	2	—	21	508
Bruk av varer og tjenester til forsvarsformål	325	—	—	—	325	593	—	—	—	593	854	—	—	—	854
Renteutgifter (vesentlig av statsgjelden)	146	6	—	—	152	142	5	1	—	148	152	5	—	—	157
Subsidier ¹	843	77	89	—	1009	691	64	267	—	1022	695	54	225	—	974
Andre overføringer til private.....	51	25	—	308	384	36	12	—	343	391	37	10	—	360	407
Overføringer til kommuner	334	28	—	—	362	369	30	—	—	399	403	30	—	—	433
Stønader til utlandet.....	12	95	—	—	107	12	20	—	—	32	12	5	—	—	17
Korrekasjon: Netto overføringer avgitt til (+) eller mot- tatt fra (÷) andre statssektorer	÷ 18	+ 68	—	÷ 50	0	+100	÷ 48	÷ 2	÷ 50	0	+ 24	+ 30	—	÷ 54	0
Saldo: Netto fordringsøking ²	378	1189	32	47	1646	+700	617	88	59	1464	920	215	75	75	1285
	2596	1500	123	323	4542	3210	712	355	372	4649	3751	361	300	402	4814

¹ Herunder også kapitaltilskott til private, som nedskrivningsbidrag på boliger o. l.² Herunder kapitalutgifter ved statens anlegg og bedrifter.

de offentlige inntekter og utgifter en tenker seg annerledes. Således kan en antakelig si at under forutsetning av at de offentlige utgifter hadde vært de samme, ville det ha vært vanskelig å holde nivået for den samlede sparing så høyt som det har vært i årene etter krigen uten den relativt strenge skattlegging. Gjennom skattleggingen er midler som ellers ville blitt brukt til privat konsum stilt til disposisjon for investeringsformål, f. eks. gjennom lån til statsbankene. Sterkt forenklet kan en således si at den strenge beskatning i noen grad har vært en forutsetning for det høye investeringsnivå i etterkrigsårene.

Statens finanser.

Når det i Økonomisk Utsyn blir nyttet betegnelsen «statens finanser» tenker en ikke bare på statens budsjettregnskap, men også på de andre statsregnskaper, som statens deposita- og forskottskonti, stønadene til og fra utlandet, krigsskadetrygdens regnskaper og statsregnskapets fond. Videre hører også Prisdirektoratets fond og de sosiale trygder inn under statens finansforvaltning i denne vide mening. Den gruppering av statens inntekter og utgifter fordelt etter deres nasjonal-økonomiske karakter som er gitt i tabell 5, omfatter da også hele dette feltet. I de senere år har inn- og utbetalinger utenom budsjettregnskapet spilt en så vesentlig rolle at det bare er en slik samlet oversikt som kan gi et grunnlag for å studere virkningene av statens finanspolitikk.

Tallene for de to siste årene i tabellen må i vesentlig utstrekning betraktes som foreløpige. Naturlig nok gjelder dette særlig for 1952.

Inntektene av den direkte statsskatt viser en stigning fra 1951 til 1952 på 13 prosent. Skatteinntektene i 1951 skriver seg (om vi ser bort fra gjennomsnittlikningen) fra de inntekter som skattyterne hadde i 1949 og 1950 og skatteinntektene i 1952 skriver seg tilsvarende fra inntektene i 1950 og 1951. Fra 1949 til 1950 viser den antatte inntekt til statskattelikningen en stigning på 11 prosent, og fra 1950 til 1951 vil stigningen antakelig ligge nærmere 20 prosent. Statens inntekter av den direkte skattlegging viser således ikke noen relativ sterkere stigning enn den antatte inntekt, til tross for at mange skattytere på grunn av stigningen i de nominelle inntekter har rykket opp på høyere progresjonstrinn. Den viktigste årsaken til dette er nok de nye skattetabeller som ble vedtatt for budsjettåret 1951—52. I kapitlet om inntektsutviklingen er en kommet nærmere inn på hvordan forholdet mellom den private inntekt og de direkte skatter har utviklet seg.

Ved fastsetting av skattesatsene for personlige skattytere for 1952—53 ble formuesskatten sløyfet for formuer under 20 000 kr. Videre ble de forskjellige prosentvise tillegg til inntektsskatten arbeidd inn i selve skattesatsene. Denne tekniske omleggingen førte bare til ubetydelige endringer i skattleggingen.

Ved lov av 13. juni 1952 ble bestemmelsene i skattelovene om gjennomsnittsberegning av inntekt ved skattlegging av næringsdrivende satt ut av kraft fra og med skattåret 1952—53. Ved lov av 12. desember 1952 ble også reglene om prosentlikning av jord- og skogbruk opphevet med virkning fra og med skattåret 1954—55.

I januar 1952 ble det gjennomført betydelige forhøyelser av tollsatsene. I avsnittet om varebyttet med utlandet er det gjort nærmere rede for dette. Fra 1951 til 1952 viste tollinntektene i månedene januar—september en stigning fra 157 til 240 mill. kr. eller 53 prosent, bare en mindre del av denne stigningen skyldes stigning i importvolumet.

Også de andre indirekte skatter som tas til inntekt over budsjettregnskapet, viser betydelig stigning. Disse skattene blir utliknet med praktisk talt de samme satser for budsjettåret 1952—53 som for 1951—52. For endel skyldes stigningen fra 1951 at omsetnings-skatten, som ble liknet ut med 10 prosent bare i de tre siste kvartaler av 1951, har vært liknet ut etter denne satsen i hele 1952. Stigningen i prisene og i de nominelle inntekter har likevel vært en langt viktigere årsak til økingen i statens inntekter av de indirekte skatter. Den største del av de indirekte skatter utliknes i forhold til verdien av de varer som omsettes, og skatteinntektene vil derfor stige i takt med stigningen i omsetningsverdien. Inntektene av den direkte beskatning avhenger derimot av skattyternes inntekt fra 8 måneder til 2½ år før skatten betales. (8 måneder—4½ år før opphevingen av gjennomsnittlikningen.) I en periode da den nominelle inntekt stiger sterkere enn i de nærmest foregående år, slik som den har gjort i vårt land etter 1949, vil det derfor være en tendens til at inntektene av de indirekte skatter utgjør en stigende del av statens samlede skatteinntekter. Enda viktigere har det sannsynligvis vært at omsetningsskatten er blitt hevet og at forskjellige ekstraordinære direkte skatter er falt bort. Av statens samlede skatteinntekter har i de senere år de indirekte skatter utgjort følgende prosentdel:

1948	1949	1950	1951	1952
54,1	59,5	63,2	68,3	67,8

Økingen i inntektene i de sosiale trygder, skyldes foruten den alminnelige inntektsøkning,

også at området for trygdene er blitt utvidd og at premiesatsene er blitt hevet.

Inntektene av prisutjammingsavgifter, i første rekke eksportavgifter, er betydelig lavere i 1952 enn året før. I løpet av 1951 viste disse avgiftene en sterk stigning som hang sammen med prisstigningen på våre eksportvarer, særlig treforedlingsprodukter. Også i de første månedene av 1952 ga disse avgiftene betydelige inntekter. Slik som avgiftsbestemmelsene var utformet, førte fallet i eksportprisene for treforedlingsprodukter automatisk med seg et fall også i inntektene av slike eksportavgifter. Da prisene utover sommeren falt så sterkt at det ikke lenger var noe grunnlag for innkreving av avgiftene, bestemte Finansdepartementet at de skulle falle bort for treforedlingsprodukter som ble eksportert etter 30. juni 1952.

Statens nettoinntekter av krigsskadeerstatninger, E.R.P.-gaver og internasjonale tilskott til fellesfinansierte byggearbeider har beløpet seg til ca. 2 500 mill. kr. i årene etter krigen. I 1952 er denne inntekten for en vesentlig del falt bort, idet slike nettostønader fra utlandet dette året utgjorde ca. 150 mill. kr. mot ca. 375 mill. kr. i 1951. Det er gjort nærmere rede for dette i kapitlet om betalingsbalansen.

På utgiftssiden har nettorealinvesteringen i sivil konsumkapital steget noe i forhold til 1951. Det er ennå ikke mulig å si hvor mye av denne stigningen som representerer en volumøking og hvor mye som skyldes økte kostnader ved nyanlegg og reparasjoner, men det er grunn til å tro at den aller største delen må tilskrives de økte kostnadene.

Det statlige konsum kan en dele i to grupper, det sivile konsum og forsvarsmessige konsum. Det sivile konsum omfatter bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål og beregnet kapitalslit på statens konsumkapital. Den øking som denne delen av konsumet viser for 1952 i forhold til 1951, skyldes først og fremst de lønnsreguleringer som har funnet sted for de forskjellige grupper av statens funksjonærer og arbeidere. Noen nevneverdig øking i volumet av det sivile statlige konsum har det etter alt å dømme ikke vært i denne perioden.

Derimot har det vært en kraftig øking i det forsvarsmessige konsum. Regnet i løpende kroner utgjør det i 1952 854 mill. kr. eller 44 prosent mer enn i 1951. Her er ikke inkludert våpen og utstyr som er mottatt fra utlandet under Det gjensidige sikkerhetsprogram. Selv om pris- og lønnsstigninger også her spiller en betydelig rolle, er det grunn til å tro at det meste av denne økingen må tilskrives en øking i volumet av det forsvarsmessige konsum. Det har således vært en betydelig øking, både i det militære personell og

i tallet på arbeidere knyttet til forsvarets bygge- og anleggsvirksomhet. I tillegg til dette kommer økingen i forsvarets kjøp av varer og tjenester fra bedriftene.

En må kunne gå ut fra at det forsvarsmessige konsum i 1952 ikke i sin helhet har foregått på bekostning av sivilt konsum eller investering. Forsvaret har plasert betydelige ordrer i industrier som har vært forholdsvis sterkt rammet av svikt i etterspørselen, i første rekke i tekstil- og skotøyindustrien. Dette har bidratt til å holde produksjon og nettoprodukt oppe i disse industriene. For den største del betyr nok likevel det forsvarsmessige konsum en reduksjon av den tilgang av varer og tjenester som kan disponeres til andre formål. En må her også ta hensyn til at den sivile etterspørsel i noen grad har sviktet, blant annet fordi det har vært krevd inn høye skatter til dekning av forsvarets utgifter.

Subsidiene viser en nedgang på ca. 50 mill. kr. fra 1951 til 1952. En nærmere omtale av subsidielolitikken er gitt i avsnittet om priser og levekostnader.

Statens nettoforordringsøking var mindre i 1952 enn i 1951. Også om en ser bort fra nettostønadene fra utlandet, viser den en nedgang. Denne nedgangen faller i det vesentlige på budsjettregnskapet og inntektene av Krigsskadetrygden. Når nettoforordringsøkingen er så vidt høy i statsregnskapets fond, er overføringen av 100 mill. kr. fra budsjettregnskapet til Utbyggingsfondet for Nord-Norge en vesentlig årsak til dette.

Av den samlede nettoforordringsøking faller 254 mill. kr. på kapitalutgifter ved statens anlegg og bedrifter. De tilsvarende tall for 1950 og 1951 var henholdsvis 216 og 225 mill. kr.

Som oppstillingen i tabell 6 viser har statens samlede gjeld praktisk talt ikke endret seg i løpet av siste budsjettår. Endel av den

Tabell 6. Statens lånegjeld.¹ Mill. kr.

	Opp-tatt uten-lands	Opptatt innenlands			I alt
		Faste lån	Stats-(kasse)veksler	Andre midler-tidige lån	
31/12-47	702,1	3 385,8	1 876,3	153,1	6 117,3
31/12-48	904,3	3 338,0	1 684,0	164,1	6 090,4
31/12-49	1 081,1	3 283,7	539,7	248,5	5 153,0
30/6-50	1 073,8	3 251,6	83,7	295,9	4 705,0
31/12-50	1 056,1	3 316,8	81,7	315,6	4 770,2
30/6-51	1 151,5	3 306,9	72,6	342,3	4 873,3
31/12-51	1 173,5	3 269,1	86,1	344,5	4 873,2
30/6-52	1 198,5	3 053,3	150,0	472,0	4 873,8

¹ Omfatter ikke gjeldsbevis til Den internasjonale bank og Det internasjonale pengefond.

innenlandske gjelden finnes igjen som aktiva hos andre deler av stats-sektoren enn den egentlige statsforvaltning. Særlig gjelder dette posten «Andre midlertidige lån». Oversikten gir derfor ikke noe pålitelig bilde av gjelds- endringene for hele statssektoren. Byrået vil i noenlunde nær framtid kunne skaffe statistikk som kaster et bedre lys over disse ford- ringsforskyvningene. I oversikten er den uten- landske gjeld ført opp til de kurser som gjaldt da lånene ble tatt opp. Etter dagens kurser vil den utenlandske statsgjeld være på 1 628 mill. kr.

Den utenlandske gjeld har steget med 47 mill. kr. i løpet av budsjettåret. Økingen skyl- des dels at en har trukket restbeløpet av sta- tens pund-lån av 1951, ca. 40 mill. kr. Dessuten er det trukket ca. 42 mill. kr. på et lån til bygging av aluminiumsverket på Sunndalsøra, og gjennom Det gjensidige sikkerhetsprogram har en fått et lån på ca. 17 mill. kr. Samtidig er det betalt 52 mill. kr. i avdrag på uten- landsk gjeld.

Den innenlandske faste gjeld er redusert med 254 mill. kr. Av dette faller 160 mill. kr. på statens $1\frac{1}{2}$ pct. lån av 1947 som forfalt i sin helhet til betaling i 1952. Resten, 94 mill. kr., faller på avdrag på andre lån. I juli, så- ledes etter utløpet av budsjettåret 1951—52, tok staten opp et nytt $2\frac{1}{2}$ pct. lån med 10 års løpetid.

Ved stortingsvedtak av 27. juni 1952 fikk Finansdepartementet høve til å utstede inntil 500 mill. kr. i statsveksler. Disse statsveks- lene er utstedt på 3, 6, 9, 12 og 18 måneder. Denne fullmakten var utnyttet i sin helhet ved utgangen av oktober. I avsnittet om penge- og kredittmarkedet er enkelte av de endringer som i årets løp har funnet sted i statens aktiva og passiva, gjort til gjenstand for nærmere omtale.

Statsregnskapet for budsjettåret 1951—52 er gjort opp med et regnskapsmessig over- skott på driftsregnskapet på 804 mill. kr. og på totalregnskapet på 279 mill. kr. I det vedtatte statsbudsjett for 1952—53 er over- skottet på driftsbudsjettet 499 mill. kr. Total- budsjettet er gjort opp med balanse. (Når tallene i oppstillingen på side *12—*13 i ta- bellverket skiller seg noe fra de ovennevnte, skyldes dette at en her også har trukket inn de offentlige fond.)

De overførte bevilgninger utgjorde pr. 30. juni 1952 576 mill. kr. mot 227 mill. kr. på tilsvarende tidspunkt året før. Økingen skyl- des for den overveiende del en øking i de overførte bevilgninger til forsvar og bered- skap fra 85 mill. kr. i 1951 til 418 mill. kr. i 1952. Ser en bort fra de ekstraordinære be- redskapsformål, ligger ikke de overførte be-

vilgninger høyere nå enn de gjorde de siste årene før krigen, hverken sett i forhold til driftsregnskapets totalbalanse eller til statens kontantbeholdning.

Kommunenes finanser.

Mens det er mulig å skaffe seg en noenlunde brukbar oversikt over statsfinansene allerede før utløpet av den perioden som oversikten gjelder, kjenner en, når «Økonomisk Utsyn over året 1952» utarbeides, ikke kommunenes finanser lenger enn til og med budsjettåret 1950—51. En må derfor her i det vesentlige begrense seg til å behandle denne perioden. Fra og med i år foretar Byrået en statistisk bearbeidelse også av kommunenes budsjetter, slik at en for framtida vil kunne bringe over- sikten over kommunenes finanser like langt fram som for staten. Tallene i tabell 7 for 1950/51 må betraktes som foreløpige da en ennå mangler regnskap for enkelte kommuner, deriblant Oslo.

Mellom 60 og 65 prosent av kommunenes inntekter skriver seg fra skattene. I tabell 8 har en stilt sammen enkelte hovedtall fra den kommunale skattelikning i de senere år. Både den antatte inntekt og de samlede skatter har steget uavbrutt i den perioden oversikten om- fatter. Særlig sterk var stigningen fra 1950 —51 til 1951—52, da den antatte inntekt steg med ca. 11 og skattene med ca. 12 prosent. De foreløpige oppgaver som Byrået har for skattelikningen 1952—53, viser en stigning i antatt inntekt fra inntektsåret 1950 til 1951 på ca. 18 prosent. Disse oppgavene omfatter ikke rederi-inntekt. Særlig i de tre nordligste fylker har inntektsstigningen vært sterk.

Det gjennomsnittlige skattøre steg fra 1950 —51 til 1951—52 betydelig mer i forhold til antatt inntekt enn i forhold til skattbar inn- tekt. Dette skyldes for endel at tilleggsstat-

Tabell 8. Hovedtall fra den kommunale skatte- likning.

Budsjett- år	Antatt inntekt ¹	Samlede skatter	Gj.sn. skattøre av skattbar inntekt	Gj.sn. skattøre av antatt inntekt
	Mill. kr.	Mill. kr.		
1940/41	3 087	439,0	16,32	11,23
1946/47	4 558	691,7	17,53	12,50
1947/48	5 478	839,0	17,53	12,89
1948/49	6 521	1 017,1	17,37	13,28
1949/50	7 328	1 148,5	17,29	13,23
1950/51	7 972	1 246,4	17,35	13,22
1951/52	8 824	1 391,9	17,37	13,37

¹ Anntatt inntekt 1946/47 gjelder kalenderåret 1945 osv.

Tabell 7. Nasjonaløkonomisk gruppering av kommunenes inntekter og utgifter. Mill. kr.

	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51*
Inntekter:				
Løpende inntekter i alt	1 506	1 740	1 926	2 130
Salg av varer og tjenester	152	162	177	177
Renteinntekter	8	6	6	9
Aksjeutbytte og overskott på forretningsdrift	19	21	19	77
Utlignede skatter og avgifter	951	1 121	1 245	1 347
Overføringer fra staten og offentlige trygder	272	308	341	374
Overføringer fra fylket og andre kommuner	97	112	129	135
Overføringer fra private	7	10	9	11
Fordringsnedgang i alt	202	210	278	303
Inntektsførte overskott fra tidligere års regnskaper	41	43	46	71
Tatt av beholdninger og fonds	74	100	133	147
Salg av fordringer	30	15	6	13
Låneopptak	53	48	88	66
Underskott på årets driftsregnskaper	2	2	1	..
Underskott på årets kapitalregnskaper	2	2	4	6
Bruttoinntekter i alt	1 708	1 950	2 204	2 433
Utgifter:				
Nettokjøp av fast eiendom	22	13	15	20
Nettorealinvestering i alt	121	155	218	190
Nybygg og nyanlegg	120	144	197	188
Reparasjon og vedlikehold	93	108	124	117
÷ beregnet kapitalslit på konsumkapitalen	92	97	103	115
Løpende utgifter i alt	1 275	1 393	1 558	1 815
Bruk av varer og tjenester til konsumformål	619	671	732	768
Beregnet kapitalslit på konsumkapitalen	92	97	103	115
Renteutgifter	15	11	10	13
Overføringer til staten og offentlige trygder	136	139	175	201
Overføringer til fylket og andre kommuner	96	112	131	148
Overføringer til kommunale bedrifter	14	15	16	85
Overføringer til private	260	302	342	432
Skattesvikt	43	46	49	53
Fordringsøking i alt	290	389	413	408
Dekning av underskott på tidligere års regnskaper	9	13	6	..
Fondsavsetninger	173	264	272	325
Avsetning til skatteavskrivningsfond utover årets virkelige skattesvikt	9	1	4	-
Kjøp av fordringer	20	14	9	..
Avdrag på gjeld	32	38	39	56
Overskott på årets driftsregnskaper	28	39	51	..
Overskott på årets kapitalregnskaper	19	20	32	27
Bruttoutgifter i alt	1 708	1 950	2 204	2 433

ten på større inntekter har fått større anvendelse enn før. Dels skyldes det nok også at tilross for de nye reduksjonstabellene som ble brukt ved likningen for 1951—52, har de skattefrie fradrag utgjort en relativt mindre del av den antatte inntekt ved denne skattelikningen enn ved den foregående. Stigningen i det nominelle inntektsnivå har likevel ikke ført til så stor øking i de direkte skatter til kommunene som til staten.

Det har vært visse forskyvninger fra 1950—51 til 1951—52 i de inntektsskattører som kommunene bruker, men en kan neppe si at det har gjort seg gjeldende noen bestemt tendens. Utviklingen i kommunenes reduksjonstabeller lar seg vanskelig analysere, da det var forskjellige sett av tabeller som ble brukt i de to årene. Det synes likevel som om det med innføringen av de nye tabellene i 1951—52 har vært en sikker tendens bort fra de dårligste tabellene. Mens 81 prosent av landkommunene brukte de tre dårligste tabellene i 1950—51, var den tilsvarende prosentdel 71 i 1951—52.

Ved lov av 20. juni 1952 ble det bestemt at det også for budsjettåret 1952—53 skal utlikes tilleggs-skatt på større inntekter. Mens slik skatt for budsjettåret 1951—52 ble utliknet på skattbar inntekt over kr. 15 000, er grensen nå satt til kr. 20 000. En har også fått nye bestemmelser om skattefrie fradrag ved beregning av tilleggs-skatten. Som før skal $\frac{1}{3}$ av inntektene av denne skatten gå inn i Skattefordelingsfondet.

I Ot. prp. nr. 70, (1952), har Regjeringen lagt fram forslag til nye reduksjonstabeller for kommunene. I forslaget er tallet på tabeller redusert fra 9 til 7 ved at de minst gunstige av de gamle tabellene er sløyfet. Dessuten er de skattefrie fradragene i de øvrige tabellene blitt noe økt. Økingen er større for de høyere skatteklasser enn for de lavere.

Som nevnt i avsnittet om statens finanser ble gjennomsnittslikningen opphevet ved lov av 13. juni 1952. Da inntektsnivået i de senere år har steget, vil kommunene derfor i den nærmeste tiden framover få større skattinntekter enn de ville ha fått om gjennomsnittslikningen fremdeles hadde stått ved lag. Ved lov av 28. juni 1952 ble det bestemt at de merinntekter som kommunene på denne måten får, skal avsettes til kommunenes skattereguleringsfond.

Overføringene til og fra staten og de sosiale trygder viser fortsatt stigende tendens. Dette henger særlig sammen med økte refusjoner til trygdene på grunn av økingen i trygdenes ytelser, og med økte statlige tilskott av ymse slag. Tilskottene av Skattefordelingsfondet steg fra 8,8 mill. kr. i 1949—50 til 9,3 mill. kr. i 1950—51. I alt måtte 151 kommuner ha til-

skott fra Skattefordelingsfondet for å kunne balansere sine budsjett. Av disse hører 90 hjemme i Nord-Norge. Av de samlede utbetalinger fra Skattefordelingsfondet gikk ca. 86 prosent til nord-norske kommuner. For budsjettåret 1951—52 er det ytt tilskott til 148 kommuner med i alt 12,2 mill. kr.

I St. prp. nr. 180 (1952) er det satt fram forslag om å øke tilskottene til skatteutjaming mellom kommunene til i alt om lag 60 mill. kr. Departementet vil foreta fordelingen mellom fylkene, mens fordelingen på de enkelte kommuner vil bli foretatt av fylkesutvalgene. Fordelingen skal finne sted før budsjettbehandlingen i kommunene. Endel av tilskottene vil også kunne bli gitt til fylkeskommunene, enten til ordinær dekning av deres budsjetter eller til nedsetting av fylkesskatten for de kommuner som særlig trenger det. Forslaget forutsetter at det blir gitt en tilleggsbevilgning på statsbudsjettet for 1952—53 på 25 mill. kr.

Tilskottene til private har steget med 90 mill. kr. fra foregående budsjettår. Det er særlig de økte utbetalingene til alderstrygdene som har bidratt til denne stigningen.

Kommunenes investeringer i konsumkapital (skoler, sykehus, veier m. v.) gikk noe ned fra 1949—50 til 1950—51. Tar en hensyn til at det i denne perioden fant sted en ganske betydelig prisstigning, betyr dette at det har vært en ikke ubetydelig nedgang i volumet av de kommunale investeringer.

I rundskriv av 22. juli 1950 henstilte Kommunal- og Arbeidsdepartementet til kommunene å foreta en begrensning i bevilgningene til investeringsformål med 6 prosent i forhold til det som var ført opp på budsjettene. Da finansieringsmulighetene for ny-investeringer har vært relativt gode, må en kunne gå ut fra at nedgangen i investeringene i alle fall for endel skyldes departementets henstilling. For budsjettåret 1951—52 henstilte departementet til kommunene å redusere investeringene, eksklusive ordinært vedlikehold av gater og veier med 10 prosent i forhold til det utgangspunkt som ble tatt i henstillingen det foregående år. For 1952—53 er det anmodet om at bevilgningene til investeringer ikke blir økt i forhold til foregående år.

Den øking som har funnet sted i konsumet av varer og tjenester skyldes nok for en vesentlig del stigningen i pris- og lønnsnivået. En indikator for utviklingen i volumet av det kommunale konsum har vi i tallet på arbeidere og funksjonærer i den kommunale forvaltning og kommunale institusjoner (eksklusive kommunal forretningsdrift og investeringsarbeider). Pr. 30. juni 1951 var dette 38 900 mot 38 150 ett år tidligere. På samme

tidspunkt i 1952 var tallet steget til 40 250. I de seneste årene er sysselsettingen ved de ulike kriseinstitusjoner, særlig i samband med rasjoneringen, gått noe ned. Etter opphevingen av kaffe- og sukkerrasjoneringen har kommunene bare beholdt en kjerne av det personell som har vært knyttet til rasjoneringsordningene. I den ordinære kommunaladministrasjon er sysselsettingen økt, og likeledes viser den en betydelig øking ved de kommunale skoler.

Skattesvikten har steget relativt like mye som de utlignede skatter.

Nettoøkingen i kommunenes tilgodehavender var i 1950—51 ca. 100 mill. kr. mot 124 mill. kr. i 1949—50. Den største delen av denne økingen fant sted som fondsopplegg. Kommunene hadde et netto låneopptak i 1950—51 på 10 mill. kr.

Etter den telling av kommunenes gjeld og beholdninger pr. 30. juni som Byrådet foretar hvert år, viste lånegjelden ved utgangen av 1950—51 en stigning på 48 mill. kr. fra foregående år. Forvaltningsgjelden steg i samme tidsrom med 19 mill. kr. Kommunenes samlede gjeld ved utgangen av budsjettåret var 1 401 mill. kr., hvorav 780 mill. kr. falt på elektrisitetsverkens lånegjeld. Beholdningene viste en stigning på 12 mill. kr. og kom dermed opp i 1 011 mill. kr. Da bedrifter med særregnskap ikke er tatt med i tabell 7, vil ikke de endringer en der har funnet i kommunens gjeld og tilgodehavender, stemme overens med de endringer som framgår av de ovennevnte tellinger.

Kommunenes garantiforpliktelser har steget sterkt i de senere år. Ved utgangen av 1950—51 lå de på 735 mill. kr. mot 641 mill. kr.

Tabell 9. Samlede inntekter og utgifter hos de kommunale (og felleskommunale) bedrifter med særregnskap. Mill. kr.

	1947/ 48	1948/ 49	1949/ 50
Inntekter			
Tilskott og refusjoner ...	34	44	33
Andre løpende inntekter	349	407	442
Bruk av tilgodehavender, låneopptak m. v.	153	233	286
Bruttoinntekter i alt...	536	684	743
Utgifter			
Tilskott og refusjoner..	51	63	53
Varer og tjenester:			
Løpende utgifter	219	247	254
Bruttorealinvestering.	173	221	259
Øking av tilgodehavender m. v.	93	153	177
Bruttoutgifter i alt	536	684	743

året før. Av denne stigningen gjaldt 64 mill. kr. garantier for lån i Husbanken.

For de kommunale bedrifter med særregnskap er den statistiske bearbeiding av regnskapene kommet enda kortere enn for den egentlige kommunalforvaltning. Likevel har en i tabell 9 gitt et sammendrag for årene 1947/48—1949/50. Bruttorealinvesteringene var i dette siste året kommet opp i 259 mill. kr. Av dette var 91 mill. kr. finansiert ved nedgangen i nettotilgodehavender. Da kapitalslitet i kommunale bedrifter kan anslås å ligge noe over 100 mill. kr., har det således foregått en ikke uvesentlig sparing i disse bedriftene.

Penge- og kredittmarkedet.

Den nedgang i bankenes og publikums likviditet som har vært et så framtrødende trekk i utviklingen på penge- og kredittmarkedet i tiden etter krigen, opphørte for bankenes vedkommende i mars 1951. Årsaken til dette var i første omgang frigivingen av riksinnskottene; senere på året virket statens lån til statsbankene og den gunstige utvikling av vare- og tjenestebalansen overfor utlandet i samme retning. Selv om det i 1951 likesom i tidligere år ble dratt inn meget store beløp gjennom offentlige inntektsoverskott, kunne dette bare delvis motvirke disse likviditetsøkende tiltakene. Ved utgangen av året var således bankenes sterkt likvide midler (kasse- og postgirobeholdning, folio i Norges Bank og stats(kasse)-veksler) kommet opp i 1398 mill. kr. mot 1 046 mill. kr. ved årets begynnelse.

Til tross for denne øking i likviditeten steg den effektive obligasjonsrente helt fram til slutten av året. For langsiktige statsobligasjoner lå den i desember 1951 på godt over 3 pnt.

Det er tre ulike faktorer som særlig påvirker bankenes og publikums likviditet. For det første bidrar publikums og bankenes kjøp av valuta fra Norges Bank til å minske deres beholdninger av likvide midler, og på tilsvarende måte bidrar salg av valuta til å øke deres beholdninger. For det andre kan staten redusere eller øke publikums og bankenes likviditet ved gjennom overskott eller underskott på sine regnskaper å øke eller minske sine nettofordringer overfor Norges Bank. For det tredje kan staten påvirke likviditeten ved forskjellige finansielle transaksjoner med publikum og bankene. Således vil likviditeten bli økt ved tilbakebetaling på statens lån, ved yting av lån eller ved andre kjøp av fordringer. Tilsvarende minskes likviditeten ved låneopptak, tilbakebetaling av lån som staten har ytt til andre og ved andre salg av fordringer.

Med utgangspunkt i Norges Banks status, som er gjengitt i tabell 1, skal en se på hvordan likviditetsutviklingen i de tre før-

ste kvartaler av 1952 er blitt påvirket av disse faktorene.

Tabell 1.

Norges Bank. Status. Mill. kr.

	31. des. 1950	30. sept. 1951	31. des. 1951	31. mars 1952	30. juni 1952	30. sept. 1952
Aktiva:						
Valuta og gull	760	995	962	979	977	983
Utlån.....	43	44	49	49	54	43
Norske verdipapirer	47	46	46	46	46	45
Okkupasjonskonto (netto)	6 202	6 202	6 202	6 202	6 202	5 546
Andre aktiva	79	156	259	62	52	69
I alt....	7 131	7 443	7 418	7 338	7 331	6 686
Passiva:						
Sedler og skillemyntsedler	2 416	2 478	2 667	2 558	2 679	2 751
Folioinnskott i alt	3 301	3 942	3 899	4 200	4 121	3 371
Innenlandske banker	739	1 153	1 038	1 028	1 146	723
Staten ¹	1 600	1 903	1 850	2 211	2 090	1 746
Reguleringskonto	733	358	360	366	21	24
Konto for lån til statsbankene ..	—	109	—	9	217	177
Motverdi av E.R.P.- og M.S.A.-midler	355	813	898	949	973	289
Andre statskonti	512	623	592	887	879	1 256
Andre offentlige konti	806	680	830	755	691	737
Andre	156	206	181	206	195	164
Riksinnskott	515	—	—	—	—	—
Rederoppgjør ²	144	138	18	—	—	—
Valutagjeld	459	457	444	288	224	222
Andre passiva	296	428	390	292	307	342
I alt....	7 131	7 443	7 418	7 338	7 331	6 686

¹ Her er forskottskonto og konto for innløsning av aksjer i Norges Bank trukket fra.

² Fra og med 1952 er posten «Rederoppgjør» tatt med under «Andre folioinnskott».

Fra 31. desember 1951 til 30. september 1952 økte Norges Bank sine nettofordringer overfor utlandet (øking i valutabeholdningen pluss minskning i valutagjelden) med 243 mill. kr. Av kapitelet om betalingsbalansen framgår at i det samme tidsrommet var overskottet på driftsbalansen overfor utlandet 280 mill. kr. Det har således funnet sted en viss øking også i bankenes og publikums nettofordringer overfor utlandet.

En mindre del av økingen i Norges Banks nettofordringer overfor utlandet skyldes nettostønader. Når en i det følgende skal bedømme likviditetsvirkningene av Norges Banks valutakjøp, skal en se bort fra dette og anta at hele økingen skyldes kjøp av valuta fra bankene og publikum. Til gjengjeld skal en se bort fra at også endel av statens nettofordringsøking skyldes disse nettostønadene fra utlan-

det og i stedet anta at den, sett isolert, i sin helhet skyldes innbetalinger fra publikum og bankene.

Som det er gjort rede for i kapitelet om de offentlige finanser, har staten økt sine nettofordringer i 1952 med rundt 1 300 mill. kr. Av denne nettofordringsøkingen er 254 mill. kr. brukt til kapitalutlegg ved statens egne anlegg og bedrifter. Videre er det en nedgang i statens faste innenlandske gjeld på om lag 210 mill. kr., og av Statens konto for lån til statsbankene var det til 20. november lånt ut 176 mill. kr. Ved disse tiltakene er den reduksjon i bankenes og publikums likviditet som statens nettofordringsøking isolert sett ville medføre, i vesentlig grad blitt motvirket.

Bevegelsen i statens og andre offentlige konti i Norges Bank gir et inntrykk av hvordan statens nettofordringsøking og dens pla-

sering av sine midler under ett har virket på publikums og bankenes likviditet. Tilsammen gikk innskottene på disse kontiene ned med 197 mill. kr. i de tre første kvartaler av 1952. Da er imidlertid statens foliokonto redusert med 656 mill. kr. ved avskrivning mot okkupasjonskontoen og økt med 411 mill. kr. ved salg av statsveksler. Som en skal komme inn på senere, har ingen av disse endringene noen virkning på publikums og bankenes beholdning av sterkt likvide midler. En finner således at det i de tre første kvartaler har funnet sted en likviditetsinndragning på 48 mill. kr. over statens konti i Norges Bank.

Norges Bank har minsket sin nettobeholdning av andre aktiva med 50 mill. kr. Også dette bidrar til å redusere bankenes og publikums likviditet.

Ser en bankens valutakjøp og minskning av andre aktiva og likviditetsreduksjonen over statens konti i Norges Bank under ett, finner en at publikums og bankenes likviditet er økt med nær 150 mill. kr. Av dette faller sannsynligvis omlag 100 mill. kr. på økte seddelbeholdninger hos publikum.

Etter Stortingets vedtak av 19. mai 1952 ble 656 mill. kr. av motverdien av E.R.P.-midlene brukt til avskrivning på okkupasjonskontoen, som dermed er brakt ned i 5 546 mill. kr. Det dreier seg her om en ren postering i Norges Banks regnskap uten noen øyeblikkelig virkning på pengemarkedet. Samtidig vedtok Stortinget å bruke 86 mill. kr. av de samme

motverdimidlene til spesielle investeringstiltak, i første rekke i Nord-Norge. Dette beløpet ble foreløpig ført over til en egen konto som i tabell 1 er inkludert under «Andre statskonti». Under «Andre statskonti» er også tatt med kontoen for motverdien av statsvekslene. Pr. 30. juni 1952 var det bokført 150 mill. kr. på denne kontoen og pr. 30. september 497 mill. kr.

I april ble det ført over 350 mill. kr. fra Statens reguleringskonto til Konto for lån til statsbankene. En vil komme tilbake til dette under omtalen av statsbankenes utlånsvirksomhet.

Norges Banks gullbeholdning har ikke vist noen endring i løpet av året. Seddelomløpet har fortsatt vist stigning. I gjennomsnitt for de tre første kvartaler ligger det ca. 12 pct. høyere enn foregående år. Denne stigningen er noe større enn stigningen i bruttonasjonalproduktet regnet i løpende kroner.

I tabellene 2 og 3 er det gitt et sammendrag av status for aksje- og sparebankene og for offentlige banker og kredittforeninger.

Tallet på aksjebanker har sunket betydelig i årene etter krigen:

1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
99	96	93	93	89	88	85 ¹

¹ Her er bare regnet med de sammenslutninger som er kjent ved utgangen av november. Ved utgangen av året vil tallet sannsynligvis være 82.

Tabell 2. Aksje- og sparebanker. Status.¹ Mill. kr.

	31. des. 1950	30. sept. 1951	31. des. 1951	31. mars 1952	30. juni 1952	30. sept. 1952
Aktiva:						
I kasse, Norges Bank og på postgiro	978	1 346	1 323	1 279	1 427	975
Stats(kasse)-veksler	68	83	75	132	132	460
Sterkt likvide midler i alt.....	1 046	1 429	1 398	1 411	1 559	1 435
Verdipapirer.....	2 962	2 804	2 759	2 665	2 602	2 643
Pantelån	1 878	1 971	2 022	2 065	2 104	2 142
Andre utlån.....	3 599	4 126	4 253	4 449	4 575	4 575
Andre aktiva.....	1 506	2 106	1 804	1 991	2 012	2 349
I alt....	10 991	12 436	12 236	12 581	12 852	13 144
Passiva:						
Innskott: Folio og termin	2 371	3 213	2 903	3 248	3 402	3 314
Tid	6 152	6 424	6 483	6 698	6 753	6 843
Innskott i alt	8 523	9 637	9 386	9 946	10 155	10 157
Andre passiva	2 468	2 799	2 850	2 635	2 697	2 987
I alt....	10 991	12 436	12 236	12 581	12 852	13 144

¹ Kvartalstallene er beregnede tall for alle banker.

Nedgangen skyldes at det har vært en tydelig tendens til at en eller flere mindre banker har sluttet seg sammen med en større bank i distriktet. Med den stigning som har funnet

sted i administrasjonskostnadene, har det vært vanskelig for mange av disse mindre bankene å fortsette driften på en måte som de har funnet forsvarlig.

Tabell 3. *Offentlige banker og kredittforeninger. Statusutdrag. Mill. kr.*

	31. des. 1950	30. sept. 1951	31. des. 1951	31. mars 1952	30. juni 1952	30. sept. 1952
Aktivaposter:						
Beholdning av egne ihendehaverobligasjoner	96	100	118	84	116	105
Andre verdipapirer	60	47	49	47	47	50
Kassebeholdning og kortsiktige tilgodehavender	90	93	102	122	92	139
Utlån	2 670	2 985	3 159	3 289	3 409	3 550
Passivaposter:						
Aksjekapital og fonds	324	325	333	333	335	346
Ihendehaverobligasjonsgjeld	2 138	2 159	2 230	2 230	2 240	2 265
Gjeld til statskassen	50	261	430	515	546	572
Gjeld til Norges Bank og aksje- og sparebanker	189	228	125	192	208	281
Gjeld til offentlige fond	}	..	315	..	236	240
Gjeld til andre institusjoner					52	74

I perioden 30. september 1951 til 30. september 1952 har innskottene i aksje- og sparebankene økt med 520 mill. kr. Ser en bare på de tre første kvartaler av 1952 har innskottøkningen vært betydelig større, men dette skyldes en sesongmessig nedgang i innskottsmassen i månedene november og desember. Den viktigste årsaken til denne nedgangen er nok at mange tar pengene sine ut av bankene før nyttår for å unngå renteskatten.

Tabell 4 gir en sammenlikning mellom utviklingen i bankenes innskott og deres utlån i de siste årene.

Det betydelige utlånsoverskott som en hadde hatt til og med 1950, slo i 1951 om i et innlåningsoverskott. Dette må særlig ses på bakgrunn av frigivingen av riksinnskottene. I løpet av de 12 månedene fram til 1. oktober 1952, var det et mindre utlåningsoverskott både i aksjebankene og i sparebankene.

Bankenes beholdninger av sterkt likvide midler har vært noe større enn foregående år. Samtidig har imidlertid både folio- og tidsinnskott økt, slik at bankenes likviditetsstilling sett under ett neppe har endret seg særlig mye.

Ved vedtak i Stortinget 27. juni 1952 ble Finansdepartementet gitt fullmakt til å ta opp innenlandske statsveksellån for inntil 500 mill. kr. I løpet av månedene august—september

Tabell 4. *Utlåns- og innskottsbevegelse i aksje- og sparebankene. Mill. kr.*

	1950	1951	Okt. 1951— sept. 1952
Utlånsoeking, i alt	744	798	620
Aksjebanker	452	543	322
Sparebanker	292	255	298
Innskottsoeking, i alt	37	863	520
Aksjebanker	÷ 75	710	267
Sparebanker	112	153	253
Utlånsoverskott, i alt	707	÷ 65	100
Aksjebanker	527	÷ 167	55
Sparebanker	180	102	45

trakk bankene på sine foliokonti i Norges Bank og kjøpte statsveksler i stedet. Ved utgangen av september var det utstedt for 497 mill. kr. i statsveksler, eller 411 mill. kr. mer enn ved utløpet av 1951. Disse nye statsvekslene er utstedt med 3, 6, 9, 12 og 18 måneders løpetid. Det er grunn til å tro at bankene ved

kjøp av statsveksler innretter seg slik at statsvekselbeholdningen ikke hemmer dem i deres ordinære utlånsvirksomhet. I tillegg til dette kan statsvekslene omsettes mellom bankene innbyrdes og mellom bankene og Norges Bank. Under disse forhold må statsvekslene betraktes som sterkt likvide midler, praktisk talt på linje med folioinnskott i Norges Bank.

Ved lov av 28. juni 1952 har Kongen fått fullmakt til å bestemme at aksje- og sparebankene skal ha stående en innskottsreserve på folio i Norges Bank. Innskottsreserven fastsettes som en viss prosentdel av vedkommende banks folioinnskott og dens netto a vista forpliktelser i mellomregning med andre banker. Denne prosentdelen kan ikke settes høyere enn 25 pct. Formålet med loven er at staten skal kunne øve innflytelse på kredittvolumet ved å påvirke omfanget av de midler som tjener som grunnlag for aksje- og sparebankenes kreditttyting. Særlig blir en slik kontroll funnet ønskelig i samband med en finansiering av statsbankene som ellers ville medføre en øking i bankenes likviditet.

Både i 1951 og 1952 har det vært en nedgang i bankenes beholdning av ihendehaverobligasjoner. Nedgangen har gjort seg gjeldende både hos aksje- og sparebankene. For en del er denne nedgangen fiktiv og skyldes avskrivning på verdipapirer, i 1951 ble det således skrevet av ca. 19 mill. kr. Dels skyldes den også at staten i de senere år har betalt ned på sin faste gjeld. Men så stor som nedgangen er, må det også ha funnet sted et nettosalg av verdipapirer fra aksje- og sparebankene til andre grupper i samfunnet.

Som nevnt innledningsvis, steg den effektive obligasjonsrente allerede i 1950 over 2,5 pct. Da statsbankene har holdt fast ved 2,5 pct.-nivået for sine obligasjoner, har de bare for en mindre del kunnet dekke sitt finansierings-behov ved salg av obligasjoner. Det meste av sin utlånsøking har statsbankene derfor måttet dekke ved forskjellige andre former for låneopptak. I 1951 vedtok Stortinget å føre over 400 mill. kr. fra Statens reguleringskonto til en nyopprettet «Statens konto for lån til statsbankene». Innen årets utgang var hele dette beløpet disponert. Den 3. april 1952 vedtok Stortinget å føre over ytterligere 350 mill. kr. på samme måte. Endelig ga Stortinget den 27. juni 1952 Finansdepartementet fullmakt til å føre over 350 mill. kr. fra statskassens kontantbeholdning til overnevnte konto. Finansdepartementet ble samtidig gitt fullmakt til å utstede nye statsveksler for 350 mill. kr. I realiteten vil således statsbankenes utlån bli finansiert ved salg av statsveksler, for så vidt disse bankene blir tilført midler i henhold til Stortingets vedtak av 27. juni.

Pr. 20. november hadde statsbankene i 1952 lånt 176 mill. kr. over «Statens konto for lån til statsbankene» som fordelte seg slik på de enkelte banker:

Husbanken	123	mill.	kr.
Småbruk og bustadbanken	20	»	»
Kommunalbanken	19	»	»
Hypotekbanken	5	»	»
Fiskarbanken	4	»	»
Industribanken	5	»	»

I alt ..... 176 mill. kr.

I noen grad har bankene også finansiert sine utlån ved å ta opp lån i aksje- og sparebankene.

Kredittforeningene har dels fortsatt salget av obligasjonsserier som er lagt ut tidligere, dels tatt opp nye lån. En kommer tilbake til dette under omtalen av obligasjonsmarkedet.

Innskottene i Postsparebanken økte med 45 mill. kr. fra 1. oktober 1951 til 30. september 1952, og innskottsmassen var dermed kommet opp i 108 mill. kr.

I tabell 5 har en gitt en oppstilling for de

Tabell 5. Kjent årlig utlånsøking. Mill. kr.

	1950	1951	Okt. 1951—sept. 1952
Pantelån:			
Statsbanker	413	420	500
Husbanken	238	277	226
Andre boligbanker	42	66	128
Kommunalbanker	74	54	93
Industribanken	34	9	31
Andre statsbanker	25	14	22
Kredittforeninger	75	62	59
Private aksjebanker	73	÷ 6	34
Sparebanker	158	150	137
Postsparebanken og Postgiroen	8	16	17
Trygdeselskaper	79	91	..
Pensjonskassen og offentlige fond	7	10	..
Pantelån i alt	813	743	ca. 850
Andre lån:			
Statsbanker og kredittforeninger	8	7	6
Private aksjebanker	379	549	288
Sparebanker	134	105	161
Trygdeselskaper	5	29	..
Andre lån i alt	526	690	ca. 480
Kjent utlånsøking i alt ..	1 339	1 433	1 330

siste årene over den kjente utlånsøking fra forskjellige institusjoner.

Utlånsøkingen for pantelån var noe større i perioden oktober 1951—september 1952 enn i 1951. Ser en på de enkelte kredittinstitusjoner, viser utlånsøkingen i Husbanken en viss nedgang, mens den i de andre boligbankene (først og fremst Småbruk- og bustadbanken) viser en omtrent tilsvarende stigning. Nedgangen for Husbanken henger sammen med at dens utbetalinger i 1952 først og fremst omfatter bygg som ble satt i gang i 1950, da det ble gitt forholdsvis få byggeløyver, mens utbetalingene i 1951 mer svarer til igangsettingen i 1949 da antallet byggeløyver var stort. Husbankens utstedelse av lånetilsagn har imidlertid vært av vesentlig større omfang i 1952 enn i noe tidligere år, og må for kalenderåret regnes å komme opp i ca. 400 mill. kr. i rentebærende lån. Dette skyldes først og fremst økingen i den boligmassen som det er gitt byggeløyve for, men den del av boligbyggingen som finansieres av Husbanken synes også å stige litt og kan nå anslåes til ca. 65 pct. regnet etter antall leiligheter. Stigningen for Bustadbanken, som i motsetning til Husbanken utbetaler sine lån i løpet av byggetiden, kan bl. a. ses på bakgrunn av at bestemmelsene fra 1951 om lettere adgang til å få byggeløyve for dem som har egne materialer, etter alt å dømme har ført til en særlig stor øking i boligbyggingen i bygdene. De andre statsbankene viser en større utlånsøking enn i 1951. Det samme gjelder aksje- og sparebankene, men en legger merke til at det i de senere år har vært svært liten øking i aksjebankenes pantelån. Alt i alt vil den kjente øking i pantelånene antakelig ligge vel 100 mill. kr. høyere i 1952 enn i 1951. Selv om en tar hensyn til det høyere prisnivå, skulle utlånsøkingen ha kunnet finansiere større investeringer i 1952 enn i året før.

For andre lån enn pantelån har utviklingen vært noe annerledes. Utlånsøkingen her var betydelig mindre i perioden oktober 1951—september 1952 enn i 1951. Det ligger nær å se dette i sammenheng med de mindre lageropplegg i 1952, og at stigningen i importprisnivået i løpet av året har slått om i et prisfall.

Det har neppe foregått noen vesentlig endring i næringslivets nettogjeld til utlandet i de tre første kvartaler av 1952. Som det framgår av tabell 3 i avsnitt om betalingsbalansen, har rederne i denne perioden foretatt en netto nedbetaling av gjeld på skipsinnførsel på 198 mill. kr. På den annen side må en regne med at norske importører har gjort bruk av kortsiktede kreditter i større utstrekning enn tidligere. Det er også benyttet utenlandske lånemidler til utbygging av Sunndalsøra.

Tabell 6. *Kjent årlig utlånsøking fordelt på låntakergrupper. Mill. kr.*

	1950	1951	Okt. 1951— sept. 1952
Private konsumlån . . .	60	27	7
Hus- og tomteeiere m.v.	338	437	539
Jordbruk og skogbruk .	143	93	114
Fiske og fangst	46	10	18
Bergverk og industri ..	219	326	234
Skipsfart	93	90	÷ 8
Handel	198	201	165
Andre sektorer	166	86	116
Utlån som ikke lar seg fordele etter låntakere	76	163	..
Kjent utlånsøking i alt	1 339	1 433	ca. 1330

Den statistikk som står til rådighet for en undersøkelse av utlånsøkingens fordeling på låntakergrupper, er på langt nær tilfredsstillende. Særlig gjelder dette når en, slik som i tabell 6, ønsker å betrakte en årsperiode som ikke avsluttes pr. 31. desember eller pr. 30. juni. Det må derfor tas forbehold om påliteligheten av tallene i denne tabellen. Visse hovedtendenser i utviklingen kan likevel trekkes ut av den. En legger særlig merke til at utlånene til hus- og tomteeiere, som for det alt vesentlige gjelder lån til boligbygging, viser en sterk øking i de siste årene. Dette forholdet blir enda mer utpreget om det tas omsyn til at en vesentlig del av de utlånene en ikke har kunnet fordele (bl. a. utlån fra trykkeselskap) uten tvil gjelder boligbygging. Den øking i långivingen som har funnet sted på dette området, står i nær sammenheng med de økte investeringer i boliger. Men ellers er det vanskelig å finne noen klar sammenheng mellom utlån og investeringer i de enkelte næringer. Hvis en hadde hatt oppgaver over nye utlån i stedet for over utlånsøkingen, er det mulig at en slik sammenheng ville ha gått klarere fram.

For å kaste lys over bankutlånenes geografiske fordeling har Byrået foretatt en gruppering av aksje- og sparebankenes utlån pr. 31. desember 1950 etter låntakerens og bankens fylke. Filialer er her regnet til det fylke hvor de ligger. En må kunne gå ut fra at den utlånsstruktur som på denne måten er blitt belyst, ikke forandrer seg særlig raskt, slik at tallene fortsatt vil ha interesse. Grupperingen viser for det første at den aller største delen av bankenes utlån går til låntakere i eget fylke. For alle bankene tilsammen var denne prosentdelen 86 og for aksjebankene

og sparebankene særskilt er den tilsvarende prosentdel 80 og 94. For bankene i våre største byer, Oslo, Bergen og Trondheim, er ikke dette forholdet på langt nær så markert. Således går 31 pct. av Oslobankenes og 34 pct. av Bergensbankenes utlån til låntakere utenfor byen. I samtlige fylker, byfylkene og Sør-Trøndelag unntatt, blir det lånt opp mer utenfra enn bankene i fylket låner ut til andre fylker. For en stor del er dette bare uttrykk for at landdistriktene bruker bankene i de større

byer som sine banker. Et bedre bilde av i hvilken utstrekning de forskjellige deler av landet er avhengig av bankkreditt utenfra, får en ved å se på større distrikter under ett som i særlig grad hører sammen økonomisk. I tabell 7 har en stilt sammen de samlede lån til låntakere i de ulike distrikter og nettoopplåningen, dvs. lån fra banker i andre distrikter fratrukket lån fra distriktets banker til låntakere utenfor distriktet.

Hvilken nettoopplåning en kommer fram til avhenger i betydelig grad av hvordan en grupperer fylkene sammen, og dette vil være mye av et skjønnsspørsmål. Visse hovedtrekk går likevel fram av tabellen, særlig den store nettoopplåning i Nord-Norge.

I 1951 ble det tatt opp obligasjonslån for 232 mill. kr., mens tilbakebetalinger ved oppkjøp eller innløsning utgjorde 267 mill. kr. Det var således en nettonedgang på 35 mill. kr. i obligasjonsgjelden i 1951. Mens det dette året ble lagt ut relativt få nye lån på obligasjonsmarkedet, har denne lånekilden i 1952 igjen fått økt betydning. Selv om det ennå er for tidlig å ha noen full oversikt over obligasjonsmarkedet, har en likevel i tabell 8 gitt en oversikt over ihendehaverobligasjonslån som er tatt opp i løpet av 1952 og som Byrådet har fått kjennskap til. I tillegg til de lånene som er nevnt der, har A/S Norsk Skibs Hypotekbank lagt ut et obligasjonslån i Sverige til sv. kr. 22 825 000.

Etter at rentenivået på obligasjonsmarkedet begynte å stige i 1950, la staten ikke ut nye lån før i juli 1952. Formålet med det lånet

Tabell 7. Aksje- og sparebankenes utlån etter låntakerdistrikt. Mill. kr.

Distrikt	Lån opp-tatt av lån-takere i distriktet	Lån til (÷) eller fra (+) andre distrikter (netto)	Netto-opp-lånings-prosent
			%
Østfold, Akershus og Oslo	1 983	÷ 223	÷ 11,6
Hedmark og Opp-land	353	+ 28	7,8
Buskerud, Vestfold og Telemark ..	743	+ 36	4,9
Agderfylkene	351	+ 58	16,5
Vestlandfylkene.	1 310	+ 16	1,2
Trøndelagsfylkene	390	+ 9	2,4
Nord-Norge	370	+ 74	20,3
Ikke fylkesfordelte lån	2	+ 2	..

Tabell 8. Kjente ihendehaverobligasjonslån tatt opp i 1952.

Når tatt opp	Låntaker	Beløp mill. kr.	Løpetid år	Rentefot prosent	Emisjonskurs
Januar	Oslo kommune	40,0	10	3,0	100
Februar	Denofa	20,0	15	3,5	100
April	Industribanken	20,0	8	2,0	100
April	Industribanken	10,0	12	2,5	100
April	Hypotekforeningen for Næringslivet	50,0	20	3,5	..
Juni	Oslo kommune	10,2	8	3,5	100
Juni	Bergen kommune	15,0	8	3,0	100
Juli	Staten	100,0	10	2,5	100
Sept.	Det Norske Nitridaksjeselskap	12,5	16	4,0	100
Sept.	Oslo kommune	10,0	8	3,0	100
Sept.	Kommunalbanken	10,0	12	2,5	100
Oktober	Tyssefallene	27,0	20	3,5	100
Oktober	A/S Union	20,0	20	3,5	99,5
Nov.	Industribanken	25,0	12	2,5	100
Nov.	Hypotekbanken	20,0	10	2,5	100

som da ble lagt ut, var å motvirke en del av den øking i banklikviditeten som måtte bli en konsekvens av den framgangsmåten en hadde valgt for finansieringen av statsbankene. Det var også i 1952 mulig både for staten og statsbankene å ta opp lån til 2,5 pct., men da bare ved å gjøre løpetiden betydelig kortere enn den var for 2,5 pct. lån før rentestigningen satte inn og ved å sløyfe oppkjøpsklausulene. Mens kommunene ikke kunne ta opp obligasjonslån i 1951 til betingelser som statsmyndighetene ville godkjenne, har både Oslo og Bergen tatt opp lån i 1952, i første rekke for finansiering av elektrisitetsutbyggingen. Også det private næringsliv har gjort større bruk av obligasjonsmarkedet som finansieringskilde i 1952 enn i året før. Lånebetingelsene har i det vesentlige vært de samme som foregående år.

Bevegelsen i den effektive rente for langsiktige ihendehaverobligasjoner framgår av oversikten nedenfor, som gjelder 2,5 pct. statsobligasjoner av 1946 med 30 års løpetid (gjennomsnittlige kvartalstall).

1951	Ved uttrekning	Ved oppkjøp
1. kvartal	3,05	2,84
2. »	3,16	2,91
3. »	3,43	3,07
4. »	3,55	3,14
1952		
1. kvartal	3,39	3,04
2. »	3,42	3,06
3. »	3,42	3,05
4. »	3,38	3,02

Den effektive obligasjonsrente har sunket noe i forhold til det høye nivå den lå på ved utgangen av 1951, og renten ved oppkjøp har ligget litt over 3 pct. Når det har vært tatt opp så mange flere ihendehaverobligasjonslån i 1952 enn året før, må det nok dels ses på bakgrunn av denne stabilisering av obligasjonsrenten, dels også at staten, foruten selv å legge ut lån, har tillatt at både statsbankene og kommunene har tatt opp lån på strammere vilkår enn for noen år tilbake.

Det vil alltid være forbundet med betydelig usikkerhet å forsøke å gi en forklaring på obligasjonsrentens utvikling. Likevel kan en sannsynligvis si at det for 1952 er to forhold som særlig må tas i betraktning. For det første har som tidligere nevnt bankenes likviditet ikke vært vesentlig knappere enn ved utgangen av foregående år. For det andre er det i løpet av året blitt skapt større sikkerhet omkring det framtidige rentenivå. Ved Penge- og finansrådets innstilling av 13. januar 1952 og den behandling Finansdepartementet ga disse problemene i St. Meld. nr. 75, «Retningslinjer for penge- og kredittpolitikken», ble det gjort

klart at myndighetene har til hensikt å holde fast ved «den lave rente», iallfall for den nærmeste tid framover. I den nevnte Stortingsmeldingen ble det også sagt at det ville bli lagt fram forslag til lov som hjemler en direkte kontroll med innlåns- og utlånsrentens høyde. Slikt forslag vil antakelig bli lagt fram i løpet av våren 1953. I Ot. prop. nr. 72, 1952, er det framsatt forslag om å forlenge den någjeldende «lov om midlertidig regulering av visse renter m. v.» av 5. des. 1947 til ut 1953.

Også i 1952 har Norges Banks diskonto vært holdt fast på 2,5 pct. Erfaringsmessig viser bankenes innskotts- og utlånsrenter en sterk sammenheng med Norges Banks diskonto. Den knappere likviditetssituasjon og de forventninger som har ført til svingninger i obligasjonsrenten i de senere år, har derfor etter alt å dømme bare ført til en relativt svak stigning i bankenes utlånsrenter. Selv om den statistikk som en rår over på dette området er svært mangelfull, synes det likevel å ha vært en tendens til stigning i utlånsrenten fra 1950 til 1951. Innskottsrentene har derimot bare vist helt ubetydelige endringer. For 1952 har en ennå ikke noe materiale som kan belyse dette spørsmålet.

Et annet forhold som bidrar til å forklare at det har vært så liten bevegelse i utlånsrentene, er at en meget vesentlig del av bankene er bundet av gjensidige avtaler, både når det gjelder innskotts- og utlånsrenter. Dette utelukker for disse bankenes vedkommende at rentenivået heves litt etter litt, ved at bankene enkeltvis endrer sine rentesatser.

Fra 1950 til 1951 økte aksje- og sparebankenes nettorenteinntekter fra 148 til 180 mill. kr. For endel skyldes dette den øking som har funnet sted i utlånsrentene, samtidig som innskottsrentene er blitt holdt fast, og at bankenes rentemarginal således er økt. Dels skyldes det også at utlånsformer med høyere rente har fått relativt større anvendelse enn tidligere. Det er grunn til å tro at den rentestigning som ligger i at bankenes kunder er blitt henvist til å bruke dyrere låneformer, har vært av minst like stor betydning som hevingen av rentesatsene for de ulike typer av utlån.

Sammenlikner en utlånsrenten i de ulike bankene, finner en at satsene gjennomgående ligger noe høyere i sparebankene enn i aksjebankene. Videre ligger satsene noe høyere i de tre nordligste fylker enn i landet ellers og høyere i de små bankene enn i de større.

Industribanken hevet i 1951 sin utlånsrente fra 2¾ til 3 pct. Det samme gjorde Kommunalbanken for lån som var ytt etter 30. juni 1949 med lenger løpetid enn 10 år. Ellers

har ikke statsbankene foretatt noen endringer i sine utlånsrenter i de senere år. Derimot har kredittforeningene satt sine utlånsrenter for nye lån opp etter hvert som de selv har måttet betale høyere rente for nye obligasjonslån. Mens kredittforeningenes utlånsrente i 1950 jamt over lå på $2\frac{1}{2}$ —3 pct., lå den de siste månedene av 1952 for det meste på 3— $3\frac{1}{2}$ pct. Også hos forsikringsselskapene har det vært en tendens til heving av rentenivået for nye utlån. Ved siden av dette har de gjerne gått over til å yte nye lån med kortere løpetid enn tidligere.

Hvordan penge- og kredittmarkedet vil komme til å arte seg i tiden framover, vil blant annet avhenge av utviklingen i vår utenriksøkonomi. Et underskott på vare- og tjenestebalansen overfor utlandet vil bidra til å redusere bankenes likviditet. Sammenliknet med førkrigsforhold kan bankenes likviditet ennå synes å være ganske rommelig, men en må være merksam på at bankene i dag sikkert setter større krav til sin likviditet enn de gjorde før, og at de derfor vil være uvillige til å redusere den til et nivå som, innskottsmassens størrelse og sammensetning tatt i betraktning, svarer til den likviditet det ble funnet rimelig å sitte med i årene før krigen. Det kan derfor bli vanskelig å finansiere et underskott på vare- og tjenestebalansen av noen størrelse uten en viss likviditetstilførsel fra det offentlige. I tiden som kommer vil således stillingen på penge- og kredittmarkedet stå under sterk innflytelse ikke bare av utenriksøkonomien, men også av den offentlige finanspolitikk.

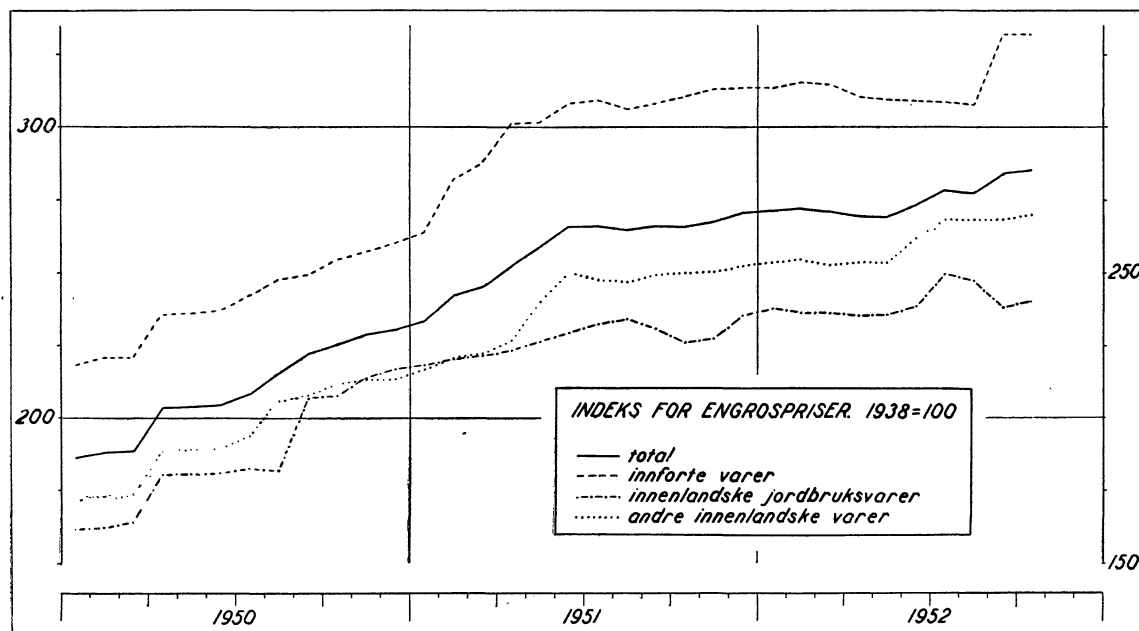
Priser og levekostnader.

Etter en temmelig kraftig prisstigning her i landet i første halvdel av 1951 holdt prisnivået seg på det nærmeste stabilt resten av året. Rundt årsskiftet 1951—52 fikk vi igjen litt stigning både i engrospriser og levekostnader, og på dette høyere nivå ble så prisene liggende noenlunde uforandret gjennom første halvår 1952. Senere har prisnivået på ny vist noen stigning.

Engrosprisnivået.

I oktober 1952 lå engrosprisindeksen vel 7 prosent høyere enn ett år tidligere, mens stigningen i løpet av tilsvarende periode 1950—51 var på 18 prosent. Fra oktober 1951 steg indeksen til i februar året etter, deretter fulgte en mindre nedgang i vårmånedene mars—mai. Senere har indeksen vist stigning, bortsett fra en liten sesongmessig nedgang i august.

For importvarer viser også indeksen en topp i februar 1952. Den etterfølgende nedgangen varte til i august, men i september førte opphevelsen av kaffe og sukkersubsidiene til oppgang. For innenlandske varer var prisbevegelsen mer ujevn. Endringene var små til ut på våren; så inntraff en betydelig oppgang i indeksen fra mai til juli, som følge bl. a. av prisstigning på jordbruksvarer, trelast og gummiprodukter. Den kraftige stigningen i indekstallet for øl og tobakk fra juni til juli skyldes bare i mindre grad en reell prisoppgang på øl, og henger vesentlig sammen med en endring i beregningsgrunn-

Tabell 1.

Indekstill for engrospriser. 1938 = 100.

	General- indeks	Inn- førsels- varer	Innenlandske varer				
			I alt	Ani- malske jord- bruks- produkter	Vege- tabilske jord- bruks- produkter	Jord- bruks- varer i alt	Andre innen- landske varer
August 1939.....	98,4	99,3	98,0	98,2	87,9	95,1	99,5
April 1945	178,1	230,3	149,3	150,4	113,3	139,4	154,7
August 1949.....	185,8	212,8	170,6	174,2	156,7	169,0	171,5
Mars 1950.....	188,3	220,8	170,2	168,8	153,1	164,1	173,6
Januar 1951.....	233,8	263,9	217,0	228,6	192,7	217,9	216,6
Februar »	242,3	281,8	220,4	232,0	192,7	220,2	220,6
Mars »	245,3	287,8	221,8	233,7	192,7	221,4	222,0
April »	252,5	301,0	225,6	236,6	192,7	223,4	226,7
Mai »	258,9	301,4	235,4	241,0	192,7	226,6	240,2
Juni »	266,1	308,1	242,8	245,1	192,7	229,5	250,2
Juli »	266,2	309,0	242,5	249,9	192,7	232,8	247,8
August »	265,1	306,0	242,5	252,0	192,7	234,3	247,0
September »	266,3	308,3	243,0	248,9	189,0	231,0	249,6
Oktober »	266,1	310,5	241,5	242,7	186,5	225,9	250,1
November »	267,6	313,0	242,5	244,0	189,0	227,6	250,6
Desember »	270,4	313,5	246,7	254,0	192,7	235,7	252,6
Januar 1952.....	271,2	313,5	248,0	255,7	196,3	238,0	253,4
Februar »	272,2	315,5	248,3	253,7	196,3	236,6	254,7
Mars »	270,9	314,4	247,0	253,1	197,6	236,5	252,7
April »	269,6	310,3	247,3	251,7	197,6	235,5	253,8
Mai »	269,3	309,3	247,3	252,3	197,6	235,9	253,5
Juni »	273,3	308,7	253,8	255,0	200,2	238,7	262,0
Juli »	278,3	308,3	261,8	268,7	203,9	249,4	268,6
August »	277,5	307,4	261,1	268,7	197,8	247,5	268,5
September »	284,2	331,9	258,0	260,6	186,7	238,6	268,6
Oktober »	285,2	331,8	259,5	262,7	188,0	240,4	270,0
Prosentvis stigning:							
Mars 1950—oktober 1952.	51,5	50,3	52,5	55,6	22,8	46,5	55,5
Okt. 1951—okt. 1952	7,2	6,9	7,5	8,2	0,8	6,4	8,0

laget for ølavgiften. Ut over høsten har det sesongmessige prisfall på vegetabiliske jordbruksprodukter bevirket en mindre nedgang i indeksen.

De enkelte varegrupperes andel i stigningen i engrosprisindeksen det siste året (oktober 1951—oktober 1952) var slik:

Animalske næringsmidler	1,6
Vegetabiliske næringsmidler	2,0
Vegetabiliske nytelsesmidler	2,3
Førstoffer og gjødning	0
Brensel og oljer	0,2
Jern og metaller	0,5
Stein, leir- og glassvarer	0,2
Trevarer	1,5

Tremasse, cellulose og papir	0,1
Tekstilvarer	÷ 0,8
Huder, lær og skotøy	÷ 0,7
Gummiprodukter	0,2
Kjemiske og tekniske varer	0,1

Generalindeks .....

Generalindeks	7,2
Industrivarer i alt	2,2
Jordbruksvarer i alt	1,2
Kolonialvarer i alt	3,6
Andre varer i alt	0,2
Generalindeks	7,2

Det er prisstigningen på matvarer som har veid tyngst i indeksen i dette tidsrommet. Oppgangen i kolonialvareprisene, som i det alt vesentlige henger sammen med subsidieoppehevelsen på kaffe og sukker, svarer alene for

halvparten av den samlede stigning i engrosprisindeksen. Bare to varegrupper, tekstilvarer og huder, lær og skotøy, viser prisnedgang.

Tabell 2. *Indekstall for innenlandske engrospriser. 1938 = 100.*

	Trevarer	Tremasse, cellulose og papir	Jern og metaller og jern- og metallvarer	Stein-, leirvare og liknende	Tekstilvarer	Lær og skotøy	Gummi- produkter	Kjemiske og tekniske varer	For-skjellige næringsmidler	Øl og tobakk
August 1939	105,5	88,5	98,2	100,7	98,2	94,5	109,7	97,2	107,5	100,0
April 1945	154,8	144,4	168,7	147,2	171,4	154,0	183,1	205,7	147,9	132,3
August 1949	250,7	215,0	188,9	185,6	159,2	164,3	150,4	310,0	89,4	155,5
Mars 1950	250,7	215,0	200,9	186,5	159,9	167,2	161,1	333,4	90,4	155,5
Januar 1951	260,2	217,0	235,2	186,5	223,2	266,6	182,5	359,0	170,9	171,3
Februar »	260,2	217,0	236,5	186,5	231,3	303,0	182,5	365,5	170,9	171,3
Mars »	260,2	217,0	236,5	186,7	233,2	319,1	182,5	365,9	171,1	171,3
April »	260,2	217,0	244,6	198,2	233,2	367,8	182,5	377,9	172,5	171,3
Mai »	260,9	272,4	244,6	205,2	254,0	367,8	201,3	377,7	174,2	171,3
Juni »	328,8	290,6	247,3	208,6	254,0	367,8	201,3	377,7	175,4	174,7
Juli »	328,8	290,6	251,4	211,3	249,7	335,6	201,3	377,7	175,4	174,7
August »	330,9	290,6	258,5	212,4	243,4	335,6	201,3	377,4	175,4	174,7
September »	330,9	290,6	258,5	214,3	236,7	335,6	201,3	383,9	175,8	197,3
Oktober »	330,9	290,6	260,1	214,3	237,3	334,7	201,3	387,1	175,8	197,3
November »	330,9	290,6	267,7	214,3	237,5	335,5	201,3	387,1	175,8	197,3
Desember »	331,3	290,6	267,8	214,3	241,6	335,8	201,3	407,0	178,3	197,3
Januar 1952	331,3	290,6	278,3	214,3	242,2	333,6	201,3	406,7	179,6	197,3
Februar »	331,3	290,6	278,3	218,2	244,5	332,8	201,3	406,3	182,7	197,3
Mars »	331,3	290,6	278,4	227,4	232,4	319,2	201,3	413,9	184,3	197,3
April »	331,3	290,6	282,9	227,8	232,4	315,1	201,3	413,9	184,3	197,3
Mai »	331,3	290,6	283,5	227,8	231,9	315,1	201,3	413,9	184,3	197,3
Juni »	406,4	290,6	283,5	232,7	230,7	313,4	201,3	413,9	190,9	197,3
Juli »	418,7	290,6	291,6	236,1	230,6	313,4	250,0	407,1	193,6	222,2
August »	421,1	290,6	284,8	237,8	230,0	312,1	250,0	414,0	193,7	222,2
September »	421,1	290,6	283,6	237,8	230,1	311,5	250,0	413,6	193,7	222,2
Oktober »	421,1	295,2	282,8	237,8	231,5	326,7	250,0	413,6	193,7	222,2
Prosentvis stigning:										
Mars 1950—okt. 1952	68,0	37,3	40,8	27,5	44,8	95,4	55,2	24,1	114,3	42,9
Okt. 1951—okt. 1952	27,3	1,6	8,7	11,0	÷ 2,4	÷ 2,4	24,2	6,8	10,2	12,6

Levekostnadene.

Mellom oktober 1951 og oktober 1952 steg levekostnadsindeksen med 8,4 prosent, mens stigningen i tilsvarende periode 1950—51 var på vel 15 prosent. Det siste året har således den prosentvise stigning i levekostnadene vært

noe større enn engrosprisstigningen, mens det omvendte var tilfelle i 1950—51.

Bortsett fra ubetydelig nedgang i august og oktober 1952, var det en stigende tendens i levekostnadene hele året. Størst var oppgangen fra juni til juli, da særlig prisene på jordbruksprodukter viste stigning.

Tabell 3.

Indekstall for levekostnadene. 1949 = 100.

	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Brensel og pe-troleum	Gass og elektrisitet	Bekledning	Husleie	Andre utgifter	Total
September 1939 .	68,0	44,2	35,2	98,9	46,7	108,6	59,0	63,8
April 1945	104,2	76,6	116,2	100,8	91,2	99,7	85,1	97,6
August 1949	105,6	100,0	100,1	100,0	99,9	100,0	100,8	102,7
Mars 1950	100,1	102,4	99,9	100,1	100,6	100,3	102,3	100,9
Januar 1951	118,7	112,8	99,3	100,4	116,2	100,3	107,4	112,6
Februar »	119,8	112,8	104,1	100,4	118,3	100,3	108,0	113,6
Mars »	121,0	112,8	104,7	100,4	120,9	102,7	108,9	115,0
April »	127,1	116,6	108,5	100,4	128,4	102,7	112,3	119,8
Mai »	129,9	116,6	111,8	100,4	134,3	102,7	113,5	122,2
Juni »	130,5	117,1	115,0	100,4	139,1	102,7	115,3	123,8
Juli »	132,7	117,1	130,2	100,4	140,3	102,7	116,5	125,5
August »	132,3	117,1	131,9	100,4	140,5	102,7	116,8	125,5
September »	131,8	121,8	133,7	101,2	140,3	102,7	117,4	125,8
Oktober »	131,1	121,8	134,2	101,2	139,7	102,7	117,9	125,5
November »	132,7	121,8	135,2	103,5	139,2	102,7	118,6	126,3
Desember »	134,1	122,2	135,3	104,2	140,2	102,7	118,9	127,1
Januar 1952	139,1	122,3	135,6	104,3	140,0	102,7	119,8	129,3
Februar »	140,1	122,3	136,9	104,3	138,8	102,7	120,4	129,7
Mars »	140,8	122,8	137,5	104,7	138,6	105,8	120,6	130,3
April »	141,4	122,8	137,6	104,7	137,8	105,8	121,2	130,6
Mai »	141,8	122,8	138,3	104,7	136,9	105,8	122,0	130,8
Juni »	143,4	123,4	139,8	104,7	135,4	105,8	122,4	131,3
Juli »	149,9	124,2	147,8	104,7	136,8	105,8	125,0	135,0
August »	149,3	124,0	148,6	104,7	136,8	105,8	125,4	134,9
September »	152,3	124,0	148,5	104,8	137,0	105,8	125,9	136,2
Oktober »	151,5	124,0	149,2	104,8	137,3	105,8	126,4	136,1
Prosentvis stign. Mars 1950—okto- ber 1952	51,3	21,1	49,3	4,7	36,5	5,5	23,6	34,9
Oktober 1951— oktober 1952 . .	15,6	1,8	11,2	3,6	÷ 1,3	3,0	7,2	8,4

De enkelte varegruppens andel i stigningen i levekostnadene fra oktober 1951 til oktober 1952 var slik:

Kjøtt og kjøttvarer	1,3
Flesk	0
Fisk	0,6
Mjølkk, smør, ost, egg	1,2
Poteter, grønnsaker, frukt og bær	0,7
Mjøl, gryn m. v.	0
Brød og andre bakervarer	0,2
Kolonialvarer	2,0
Matvarer ellers	0,3
Matvarer i alt	6,3
Drikkevarer og tobakk	0,1
Kull, koks, ved	0,3

Gass, elektrisitet	0,1
Bekledning	÷ 0,3
Husleie	0,2

Andre utgifter	1,8
Hovedsum	8,4

Det aller meste av stigningen i levekostnadene det siste året faller på matvarer. Prisene på jordbruksprodukter som kjøtt, mjølkk, ost, poteter m. v. har steget betydelig, og opphevelsen av subsidiene på sukker og kaffe har bevirket en kraftig øking for gruppen kolonialvarer. Høyere vedpriser har medført en del oppgang i indekstallet for brensel. For en enkelt varegruppe, bekledning, har det vært prisfall.

Tabell 4.

Indekstall for matvarer. 1949 = 100.

	April 1945	Mars 1950	Oktober 1951	Oktober 1952	Stigning i pct. fra okt. 1951 til okt. 1952
Kjøtt og kjøttvarer	93,3	100,5	144,7	173,2	19,7
Flesk	95,2	100,0	168,1	170,6	1,5
Fisk og fiskevarer	105,0	102,3	124,9	142,1	13,8
Mjøl, smør, ost og egg	104,7	97,2	129,9	142,7	9,9
Poteter, grønnsaker, frukt og bær ...	} 95,8	102,9	109,4	122,6	12,1
Mjøl, gryn m. v.		100,0	117,9	122,8	4,2
Brød og andre bakervarer	104,9	100,0	132,6	140,0	5,6
Kolonialvarer	144,2	102,0	155,0	244,1	57,5
Matvarer ellers	104,2	100,1	130,8	155,0	18,5
Matvarer i alt	104,2	100,1	131,1	151,5	15,6

Faktorer som har påvirket prisutviklingen.

De faktorer som har dominert prisutviklingen i Norge det siste året er endringer i subsidiene, endringer i importprisene, stigningen i de nominelle lønninger og stigningen i andre nominelle inntekter, særlig i jordbru-

ket. Byrået har foretatt visse beregninger over hvor stor del av den samlede oppgang i levekostnadsindeksen på 7 prosent fra 4. kvartal 1951 til 3. kvartal 1952 som kan tilskrives hver enkelt av disse faktorene. Beregningene er til dels noe usikre, men de gir iallfall et omtrentlig bilde av utviklingen.

Tabell 5. Utbetalte subsidier over Statsregnskapet og Prisdirektoratets fond. Mill. kr.

	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52
<i>Statsregnskapet:</i>					
Kunstgjødsel og A.I.V.-væske	34,7	35,8	56,0	38,8	37,7
Kraftfôr og fettstoffer	204,7	170,3	141,6	102,5	64,1
Brødmjøl	150,5	200,1	101,6	95,6	128,4
Mjøl og mjølkeprodukter	131,4	151,4	180,8	163,0	164,0
Kjøtt og flesk	56,7	47,5	114,5	30,3	5,0
Sukker	54,0	39,4	62,7	57,3	- ¹
Kaffe	22,3	27,0	31,3	- ²	- ²
Ved	11,3	12,2	16,5	14,6	11,9
Bomull, ull og bomullsgarn	33,3	41,9	47,8	-	-
Fiskeredskaper	3,0	23,7	26,6	0,1 ³	- ³
Annet	-	-	-	6,1 ⁴	1,4
I alt	701,9	749,3	779,4	508,3	412,5
Prisdirektoratets fond	49,0	45,4	70,9	104,7	430,0
I alt	750,9	794,7	850,3	613,0	842,5

¹ Sukkersubsidiene ble i 1951/52 dekket av Prisdirektoratets fond og utgjorde 71,3 mill. kroner.

² Subsidiene på kaffe ble de to siste terminer dekket av Prisdirektoratets fond og utgjorde 64,1 mill. kroner i 1950/51 og 89,7 mill. kr. i 1951/52.

³ I 1950/51 dessuten 12,7 mill. kroner og i 1951/52 32,4 mill. kroner dekket av Prisdirektoratets fond.

⁴ Av dette 6,0 mill. kroner til dekning av underskott på investeringsfondet for jordbruket.

Tabell 6. *Detaljpriser og pristilskott for subsidierte varer. Gjennomsnitt for 1. halvår 1952.*

	Detalj- pris i kr. pr. kg	Tilskott ¹ i kr. pr. kg uten om- setnings- avgift
Mjølke, nysilt, på flasker (liter)	0,59	0,17
Fløte, 35 prosent (liter)	5,97	1,64
Smør, meierismør	7,94	2,44
Geitmysost B.G. 28	5,43	1,19
Gaudaost H. 30	4,45	0,82
Margarin	2,42	0,66
Rugmjøl, finsiktet	0,70	0,40
Hvetemjøl, finsiktet....	0,72	0,42
Havregryn	0,77	0,47
Hushøldningsbrød	0,86	0,31
Hveteloff	1,17	0,32
Farin	0,65	1,04
Raffinade	0,85	1,18
Kaffe, brent.....	8,55	5,53

¹ Beregnet på grunnlag av de tilskott som ytes over Statsregnskapets kap. 1166 og over prisreguleringsfond som administreres av Prisdirektoratet. Tilskottene for kraftfôr og kunstgjødsel er ikke tatt med. For mjølke og mjølkeprodukter er det sesongmessige variasjoner i tilskottet. Her er regnet med gjennomsnittstilskott for året.

1. **Prispolitikk og prisregulering.** Fra 1. september 1952 ble subsidieringen av kaffe og sukker opphevet. Pristilskottet på kaffe utgjorde i gjennomsnitt for første halvår kr. 5,53 pr. kg, mot kr. 5,41 pr. kg i første halvår 1951, mens tilskottet på farin i løpet av samme tid gikk opp fra kr. 0,95 til kr. 1,04 pr. kg. Samtidig med opphevelsen av subsidiene ble maksimalprisene satt opp tilsvarende. For levekostnadsindeksen bevirket subsidiereduksjonen en stigning på 2,3 poeng, eller rundt 2 prosent.

Bestemmelsene om maksimalpriser ble opphevet for en rekke varer i 1952, og for disse kan prisene nå fastsettes av de næringsdrivende selv i samsvar med de alminnelige prisforskrifter. Det gjaldt frukt og flere sorter frukt- og bærkonserver, konditorvarer, stor- og vârsild, skinn og lær, skotøy, og — trolig av størst betydning — kjøtt og kjøttvarer. Det ble dessuten gjennomført visse lettelser i prisbestemmelsene for tekstil- og konfeksjonsvarer.

2. **Importpriser.** Den internasjonale prisstigningen som ble utløst sommeren 1950 kulminerte i begynnelsen av 1951. I siste kvartal 1951 begynte det etterfølgende prisfall på verdensmarkedet å gi seg utslag i lavere im-

portpriser hos oss på enkelte råvarer (se tabell 8). Tendensen til prisnedgang ute var ikke generell; den gjorde seg lenge forholdsvis lite gjeldende for metaller, som spiller en viktig rolle i vår import, og det samme gjaldt stort sett ferdigvarer. Først fra februar 1952 slo det internasjonale prisfallet helt igjennom for vår import, og pristallet for innførselen (uten skip) gikk ned fra 150 i 4. kvartal 1951 til 141 i 3. kvartal 1952 (1949 = 100), dvs. med ca. 6½ prosent.

En endring i importprisene på 10 prosent kan isolert anslås til å bevirke en tilsvarende endring i prisnivået for konsumvarer på 2—3 prosent. Virkningen av importprisfallet alene skulle således være at konsumvareprisene i

Tabell 7. *Utenlandske prisnoteringer. Prosentvis endringer.*

	Juni 1949— februar 1951	Februar 1951— sept. 1952
Fett, Chicago.....	62,0	÷ 52,5
Hvete, Chicago	—	÷ 8,7
Hvete, Minneapolis	19,5	÷ 4,9
Kaffe, Santos, New York	91,9	÷ 2,6
Mais, nr. 2, gul, New York ..	30,2	÷ 2,2
Rug, Chicago.....	37,6	2,9
Soiabønner, Chicago	46,7	÷ 7,4
Bomull, nr. 4, Sao Paulo	122,4	÷ 27,0
Bomull, New Orleans	37,8 ¹	÷ 13,3 ²
Bomull, New York	37,3 ¹	÷ 13,7 ²
Ull, Grease Wool, New York .	176,1 ³	÷ 56,8 ⁴
Ull, Wooltops, New York....	149,5 ³	÷ 49,0 ⁴
Aluminium, eksport, London.	33,6	26,4
Aluminium, eksport, New York	11,8	5,3
Bly, engelsk, London	57,7	÷ 3,6
Bly, New York	41,7	÷ 5,9
Kopper, elektrolytisk, London	66,8	41,1
Kopper, elektrolytisk, eksport, New York.....	48,6	42,5
Sink, engelsk, London.....	88,8	÷ 18,5
Sink, East St. Louis, New York	84,8	÷ 19,8
Stål, no. 1, Heavy melting, Pittsburg	96,0	÷ 0,2
Tinn, London	157,3	÷ 34,4
Tinn, Straits, New York.....	77,4	÷ 33,5
Gummi, New York.....	350,7	÷ 62,8

¹ Stigning fra juni 1949 til mars 1951.

² Fall fra mars 1951 til september 1952.

³ Stigning fra juni 1949 til januar 1951.

⁴ Fall fra januar 1951 til september 1952.

Tabell 8.

Gjennomsnittlige importpriser. Kr. pr. kg.

	1939	1949	1 9 5 1				1 9 5 2			Prosentvis endring	
			1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1949—	3. kv.
										3. kv.	1951—
									1952	3. kv.	
Hvete	0,12	0,54	0,56	0,57	0,58	0,59	0,61	0,64	0,68	25,9	17,2
Rug	0,10	0,43	0,53	0,65	0,58	0,65	—	0,75	0,75	74,4	29,3
Mais	0,12	0,41	0,59	0,65	0,63	0,63	0,65	0,66	—	—	—
Sukker, farin	0,22	0,86	1,01	1,01	1,28	0,73	1,15	1,13	1,02	18,6	÷20,3
Kaffe, rå	0,87	2,83	7,91	8,19	8,17	8,13	8,17	8,34	8,32	194,0	1,8
Kakaobønner	0,53	3,60	5,76	5,90	6,02	5,50	5,28	5,87	6,29	74,7	4,5
Råtobakk, usauset, med stilk	2,49	7,42	9,02	9,51	9,70	9,77	10,07	9,64	10,10	36,1	4,1
Kopra	0,22	1,34	1,84	1,88	2,24	2,84	1,65	1,42	1,12	÷16,4	÷50,0
Soiabønner	0,16	0,71	—	1,39	1,44	1,09	0,91	0,94	0,94	32,4	÷34,7
Linfrø	0,23	1,08	1,17	1,16	1,68	1,71	1,77	1,93	1,35	25,0	÷19,6
Sinkhvitt	0,44	1,78	3,28	4,02	3,81	3,57	3,20	2,98	2,55	43,3	÷33,1
Superfosfat	0,05	0,23	0,21	0,22	0,31	0,50	0,50	0,47	0,50	117,4	61,3
Rågummi	1,66	2,30	8,67	10,03	9,22	8,62	8,48	6,79	5,06	120,0	÷45,1
Ull (vasket)	3,59	10,07	32,49	37,22	31,90	25,67	21,73	20,12	19,91	97,7	÷37,6
Råbomull	0,92	4,42	7,55	8,23	7,41	6,67	7,24	7,09	7,26	64,3	÷ 2,0
Ullgarn, ufarget	6,01	21,96	42,11	46,37	48,76	41,63	36,17	32,37	34,30	56,2	÷29,7
Bomullsgarn, enkelt, ubleikt	2,14	10,20	14,44	16,26	17,74	16,79	16,88	15,15	13,36	31,0	÷24,7
Steinkull	0,03	0,09	0,14	0,13	0,14	0,17	0,14	0,13	0,13	44,4	÷ 7,1
Bensin	0,11	0,23	0,31	0,32	0,32	0,32	0,33	0,33	0,35	52,2	9,4
Sinkmalm	0,08	0,43	0,89	1,00	1,15	0,99	1,04	0,87	0,94	118,6	÷18,3
Valsetråd	0,21	0,63	0,61	0,76	0,99	1,07	1,13	1,05	0,76	20,6	÷23,2
Jernplater (over 3 mm)	0,22	0,67	0,76	0,90	1,00	1,12	1,27	1,26	1,23	83,6	23,0
Kopper, rått	1,09	2,69	3,33	4,27	4,40	4,63	4,56	4,64	5,03	87,0	14,3
Bly, rått	0,36	2,00	2,50	3,07	2,87	3,53	3,66	2,96	2,37	18,5	÷17,4

tiden 4. kvartal 1951 til 3. kvartal 1952 har steget $1\frac{1}{2}$ —2 prosent mindre enn de ville ha gjort med uforandret importprisnivå.

3. Stigningen i jordbrukets og fiskerinæringens inntekter. Det har siden slutten av 1951 funnet sted to justeringer av jordbrukets arbeidsinntekt. I desember 1951 ble det gitt en inntektsøking på 113,5 mill. kr., hvorav ca. 17 mill. kr. ved forskjellige tilskott og resten ved pristillegg på mjølk og mjølkeprodukter, kjøtt, flesk og korn. Sommeren 1952 ble det sluttet en ny prisavtale, som økte tilskottene over statsbudsjettet med nærmere 80 mill. kr., og dessuten ga pristillegg for mjølk, mjølkeprodukter, korn, potetmjøl m. v. og opphevdde maksimalprisene for kjøtt, flesk og frukt. Den samlede inntektsvirkning av disse tiltakene er noe uviss, men har vært anslått til et noe større beløp enn etter desemberrevisjonen. Subsidi-er og tilskott utgjorde således en betydelig større del av den totale inntektsøking etter juliavtalen enn i desember 1951, og utslaget i

prisnivået ble derved mindre etter den siste inntektsrevisjonen enn etter den forrige.

Alt i alt har prisstigningen på jordbruksvarer fra 4. kvartal 1951 til 3. kvartal 1952 bevirket en stigning i levekostnadsindeksen på om lag 3 prosent. Dette er først og fremst nettovirkningen av på den ene side de to prisoppgjør som isolert ville ha medført en stigning i levekostnadsindeksen på 3— $3\frac{1}{2}$ prosent, og på den annen side de prisendringer av hovedsakelig sesongmessig karakter som fant sted i samme tidsrom, og som alene ville ha bevirket et fall i indeksen på rundt $\frac{1}{2}$ prosent. Imidlertid er også inkludert virkningene av økt detaljhandleravanse, omregulering av prissonene og tilpassing av prisene for de enkelte vareslag med relativt størst prisøking for varer som veier tyngst i indeksen.

I fiskerinæringen har vi de siste årene hatt et typisk eksempel på det som kan kalles en horisontal, ikke direkte kostnadsbetinget prisstigningseffekt. Prisene på eksportmarkedene har betinget høyere førstehåndspriser enn de

fastsatte innenlandske minstepriser, og som følge herav har den faktisk betalte pris til fisker hatt tendens til å ligge over minsteprisen. Den stigning i levekostnadsindeksen fra 4. kvartal 1951 til 3. kvartal 1952 som henger sammen med pris- og avanseforhøyelser på fisk er beregnet til knapt $\frac{1}{2}$ prosent.

4. Stigningen i nominelle lønninger og andre nominelle inntekter. Om lag halvparten av stigningen i levekostnadsindeksen fra 4. kvartal 1951 til 3. kvartal 1952 forklares ikke ved noen av de hittil nevnte faktorer. Denne oppgangen må vesentlig tilskrives de prismessige virkninger av økte lønninger og andre inntekter i industri, håndverk, handel, transport, m. v.

Mens en prisjustering som følge av lønnsstigning f. eks. i jordbruket finner sted for hele næringen under ett, vil de direkte prisvirkninger av lønnsstigning i andre næringer som industri, handel m. v. vise betydelige variasjoner mellom de enkelte bransjer på grunn av ulikheter i omkostningsstrukturen for de forskjellige produkter, i bedriftsstruktur, osv. I industrigrener som bekledningsindustri og møbelindustri, og i de tjenesteytende næringer, utgjør arbeidslønnene jamt over en relativt stor del av de totale produksjonskostnader, og lønnsforhøyelser vil her slå sterkere ut i produktprisene enn i andre industrier, som f. eks. nærings- og nytelsesmiddelindustrien, hvor lønningene som regel representerer en mindre del av produksjonskostnadene. Den prismessige virkning av en lønnsstigning i disse næringer avhenger ellers av i hvilken grad stigningen har kunnet dekkes gjennom økt produktivitet.

Alt i alt kan av de siste, ennå uforklarte 3 prosenters stigning i levekostnadsindeksen fra 4. kvartal 1951 til 3. kvartal 1952 trolig anslagsvis halvparten tilskrives stigning i de nominelle lønninger og halvparten øking i andre nominelle inntekter utenom jordbruk og fiske.

Av en samlet stigning i levekostnadsindeksen fra 4. kvartal 1951 til 3. kvartal 1952 på 7 prosent skulle etter dette om lag halvparten kunne føres tilbake til inntektsøkningen i jordbruk og fiske. Noe mindre enn en halvpart henger sammen med stigningen i lønninger og øvrige inntekter i andre næringer. Resten er nettovirkningen av importprisnedgangen og subsidieendringene.

Den aktuelle prissituasjon.

Det som framfor alt skiller den aktuelle prissituasjon fra forholdene slik de var for 1—2 år siden, er for det første at det ikke lenger er internasjonale, men innenlandske prisbestemmende faktorer som spiller den

største rolle for utviklingen, og for det andre at den påvirkning som internasjonale faktorer utøver på vårt innenlandske prisnivå ikke lenger er prishevende, men prissenkende.

Beregninger som er gjort i Byrået over sammenhengen mellom prisene på det internasjonale råvaremarked og våre egne importpriser tyder på at det fra høsten 1952 til april 1953 skulle kunne ventes en nedgang i importprisindeksen på noe over 10 prosent.¹ Isolert sett skulle et importprisfall av dette omfang betinge en nedgang i konsumvareprisene på rundt 3 prosent.

Bl. a. på bakgrunn av den internasjonale prisutvikling ble det i oktober—november 1952 ført forhandlinger mellom representanter for regjeringen og en rekke næringsorganisasjoner og andre sammenslutninger for å drøfte mulige tiltak til å stanse prisstigningen. Som en følge av disse drøftelser satte Norges Kooperative Landsforening i begynnelsen av november ned prisene på visse forbruksvarer, bl. a. kaffe, te, kokesjokolade og kakao, krydderier m. v., og kort tid etter ble liknende prisnedsettelse gjennomført i den private handel. Videre er prisene på norsk frukt satt ned.

Stortinget har vedtatt å øke subsidiene til konsummelk med 10 øre pr. liter, og tollene på kaffe og sukker er sløyfet. Medregnet den minskede omsetningsavgift som prisnedsettelsene på disse tre varer vil føre med seg vil de alene bevirke en nedgang i levekostnadsindeksen på vel 1 prosent.

Regjeringen har meddelt at den vil undersøke spørsmålet om økt import av varer der sesongmessig knapphet erfaringsmessig fører til høye priser. Dette vil i første rekke kunne få betydning for prisene på frukt og grønnsaker, hvor det må regnes med en sesongmessig prisstigning i løpet av høst- og vintermånedene.

Videre er det blitt nedsatt et utvalg som skal vurdere priser, kvaliteter m. v. for kjøtt og fleisk. Etter at maksimalprisene for disse varer er opphevet, kan det ventes større sesongvariasjoner i prisene. For andre jordbruksprodukter som mjølk, mjølkeprodukter og korn vil de produktpriser som ble fastsatt i prisavtalen av juli 1952 gjelde uforandret til avtalen løper ut 1. juli 1953.

For fisk og fiskevarer har det i de senere år vært ført prisforhandlinger i desember, som har ført til at prisene er blitt satt opp i januar. Arets prisforhandlinger har når dette skrives ennå ikke funnet sted.

I andre vareproduserende og i de tjeneste-

¹ I et av de første nr. av Statistiske Meldinger i 1953 vil det bli gjort nærmere rede for disse beregningene.

ytende næringer vil lønnsforhøyelsene etter årets tariffoppgjør gjøre seg ytterligere gjeldende. I enkelte industrigrener vil de prishevende virkninger av lønnsøkingen kunne oppveies av nedgangen i råvareprisene, men i industrier hvor lønningene veier relativt tungt i produksjonskostnadene, og i enda høyere grad i de tjenesteytende næringer, må det regnes med fortsatt tendens til kostnadsøking. Regjeringen har henstilt til kommuner og andre offentlige myndigheter å vise forsiktighet når det gjelder å sette opp priser og takster, og spørsmålet om heving av telegraf- og telefontakstene vil foreløpig ikke bli behandlet av Stortinget.

I sin alminnelighet gjelder at omsetnings- og konkurranseforhold kan ventes å ville spille en stigende rolle for prisutviklingen i tiden framover. I denne forbindelse vil bl. a. tollpolitikken være av betydning. Det ventes at tollsatsene for tekstil- og konfeksjonsvarer vil komme opp til behandling i Stortinget innen utgangen av 1952, og de endringer som eventuelt blir vedtatt, vil få virkninger for prisutviklingen.

En samlet vurdering av de faktorer som i den aktuelle situasjon trekker i prishevende og prissenkende retning, og av de tiltak som dels er tatt og dels vil bli tatt for å redusere eller stabilisere prisene på enkelte områder, byr på flere usikkerhetsmomenter. Men forutsatt at det ikke setter inn en ny prisstigning av større dimensjoner på verdensmarkedet, synes det alt i alt å være grunn til å kunne regne med et stort sett stabilt prisnivå i løpet av vinteren.

Inntekter.

Ved å se på utviklingen i et lands nettonasjonalprodukt får en i alminnelighet et noenlunde brukbart uttrykk også for inntektsutviklingen i landet. Da verdien av nasjonalproduktet beregnes etter de priser varene og tjenestene omsettes til i markedet, vil den imidlertid være påvirket av den offentlige skatte- og subsidiepolitikk. Indirekte skatter bidrar til å forhøye verdien av nasjonalproduktet, og subsidier bidrar til å minske det.

Hvis en fra nettonasjonalproduktet trekker de indirekte skatter og legger til subsidiene, kommer en fram til faktorinntekten, eller den inntekt som blir fordelt mellom dem som har tatt del i produksjonsprosessen med innsats enten av arbeid eller av kapital.

Tabell 1 viser hvordan faktorinntekten fordeles seg på de ulike inntektsandeler i årene 1946—1952. Alle inntektsandeler er regnet uten fradrag for direkte skatter. I likhet med

andre tall fra nasjonalregnskapet er tallene for årene 1949—1952 foreløpige.

Regnet i prosent av faktorinntekten har lønnsutbetalingen utgjort mellom 50 og 54 pct. i årene etter krigen, mot mellom 47 og 50 pct. de siste årene før krigen. Høyest lønnsandelen i 1946, 1949 og 1952 med omkring 54 pct. og lavest i 1951 med litt over 50 pct. Selstendige i jordbruk, skogbruk og fiske har i alle etterkrigsårene fått mellom 10 og 11 pct. av faktorinntekten mot 8—9 pct. de siste førkrigsårene. «Annen privat inntekt av arbeid og kapital»¹ har både før og etter krigen ligget mellom 33 og 37 pct. Den var lavest i 1946, 1949 og 1952 og høyest i 1951. Bevegelsen har således vært motsatt den for lønnsandelen.

En skal være varsom med å tillegge bevegelsene i disse prosentene for stor betydning. Når således lønnsandelen har ligget høyere etter krigen enn før, er en vesentlig årsak til dette at inntektene av boliger, som før krigen utgjorde 4—5 pct. av faktorinntekten, etter krigen er sunket til under 1 prosent. En annen årsak er sannsynligvis at tallet på lønnstakere har steget sterkere enn tallet på selvstendige. En høy lønnsandel kan også i større grad være uttrykk for et lavt nasjonalprodukt enn for høye lønninger. Den høyeste lønnsandelen i 1930-årene finner vi således i 1931, som var et av de verste depresjonsår i hele mellomkrigstiden.

I det følgende skal en først behandle utviklingen i noen av tallseriene i tabell 1 enkeltvis. Deretter skal en forsøke å belyse hvordan de viktigste av disse inntektsandelene er blitt påvirket av skattepolitikken.

Lønninger.

De samlede nominelle lønnsutbetalinger har steget med 88 pct. fra 1946 til 1952. Dividerer vi lønnssummen i tabell 1 med tallet på sysselsatte lønnstakere finner vi gjennomsnittslønnen for samtlige lønnstakere. Nedenfor er vist utviklingen i denne gjennomsnittslønnen når 1939 settes lik 100. Her er bare regnet med den kontraktmessig avtalte lønn.

1946	.....	179
1947	.....	194
1948	.....	209
1949	.....	210
1950	.....	219
1951	.....	248
1952	.....	274

¹ Omfatter selvstendiges inntekt av liberale yrker, personlig tjenesteyting, transport, handel, håndverk og industri m. v., aksjeutbytter, fondsopplegg og skatter i private selskaper og en beregningsmessig inntektspost av vederlagsfrie banktjenester.

Tabell 1. *Nasjonalproduktet fordelt på inntektsandeler. Mill. kr.*

	1946	1947	1948	*1949	*1950	*1951	*1952
Netto nasjonalprodukt	9 286	10 963	11 756	12 628	14 013	17 196	18 371
÷ indirekte skatter	1 208	1 544	1 524	1 658	1 806	2 480	2 729
+ subsidier	569	865	1 127	1 115	1 043	1 057	1 009
Faktorinntekt	8 647	10 284	11 359	12 085	13 250	15 773	16 651
Av dette:							
I. Privat inntekt av arbeid og kapital (netto)	8 629	10 253	11 318	11 977	13 100	15 678	16 579
1. Lønn ¹	4 681	4 514	6 012	6 508	6 892	7 799	8 784
2. Personlige renteinntekter (netto) ² ..	125	118	118	132	143	150	155
3. Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske (gjeldsrenter fratrukket)	871	1 029	1 198	1 344	1 324	1 633	1 760
a) Jordbruk	565	605	738	819	870	865	945
b) Skogbruk	144	182	200	279	196	368	445
c) Fiske	162	242	260	246	258	400	370
4. Inntekt av boliger (gjeldsrenter fratrukket) ³	86	65	53	108	125	111	78
5. Annen privat inntekt av arbeid og kapital	2 866	3 627	3 937	3 885	4 616	5 985	5 802
a) Selvstendiges inntekt av liberale yrker og personlig tjenesteyting	299	321	345	377	384	408	440
b) Aksjeutbytter	76	101	104	113	122	135	150
c) Vederlagsfri tjenesteyting fra banker ⁴	102	117	128	136	155	181	176
d) Andre private inntekter	2 389	3 088	3 360	3 259	3 955	5 261	5 036
II. Offentlig nettoinntekt av kapital	÷ 17	÷ 16	÷ 22	49	83	17	17
a) Utbytter og inntektsført overskott av offentlig forretningsdrift	÷ 29	÷ 14	÷ 36	..	..	..	..
b) Renteinntekter (netto)	÷ 75	÷ 66	÷ 65	..	..	..	..
c) Annet, inkl. fondsopplegg i offentlige bedrifter ⁵	87	64	79	..	..	..	..
III. Utlendingers nettoinntekt av kapitalplaseringer i Norge ⁶	34	47	63	59	67	78	55

¹ Foruten kontraktmessig kontant- og naturallønn, omfatter posten også arbeidsgivers bidrag til trygdepremier og andre ytelser til beste for lønnstakerne, som avsetninger til pensjonsfond, velferdstiltak m. v.

² Omfatter foruten renter på bankinnskott og verdipapirer, også beregnede renter som forsikringsselskapene godskriver forsikringstakerne.

³ Bruttoinntekten er beregnet på grunnlag av hva boligene innbringer (ville ha innbrakt) ved bortleie, kapitalslitet på grunnlag av gjenanskaffelsespriser.

⁴ En beregningsmessig inntektspost som motsvares av at bankenes vederlagsfrie tjenesteyting er inkludert i det private konsum.

⁵ Innbetalinger til stat og kommuner fra offentlige foretak i form av inntekts- og formuesskatter + fondsopplegg i slike foretak.

⁶ Renter og aksjeutbytte til utlandet ÷ renter og aksjeutbytte fra utlandet.

Tabell 2. Gjennomsnittsførtjenesten for endel viktige grupper av lønsmottakere.

	Absolutte tall — kroner				Relative tall 1939 = 100		
	1939	1949	1950	1951	1949	1950	1951
M e n n :							
Jordbruk, tjenestegutter, driftsåret, ¹ pr. år	624	2 783	2 994	3 347	446	480	536
Jordbruk, dagarb., egen kost, sommer, pr. dag	5,64	18,42	19,71	22,15	327	350	393
Skogsarbeidere, egen kost, vinter, pr. dag	5,87	19,63	21,39	24,80	334	364	423
Industri, voksne arbeidere, ² . . . . . pr. time	1,64	3,10	3,26 ⁴	3,95 ⁴	189	199	241
Privat bygge- og anleggsvirksomhet, voksne arbeidere, ² . . . . . pr. time	2,22 ³	3,97	4,11	5,11	179	185	230
Sjøfart, matros i utenriksfart, ^{1,5} . . pr. mnd.	..	651	669	728	..	..	..
Privat landtransport, sjåførere, lagerarbeidere og liknende, ² . . . . . pr. time	1,61 ³	2,82	2,99	3,07	175	186	191
Statstjenestemenn, byråsjefer, ⁶ . . . . . pr. år	8 690	14 120	14 430	16 132	162	166	186
Statstjenestemenn, jernbanekonduktører ⁶ pr. år .	3 950	6 980	7 290	8 670	164	171	202
Statstjenestemen, sekretær I og II, ⁶ pr. år	5 540	8 540	8 895	10 310	154	161	186
K v i n n e r :							
Jordbruk, tjenestejenter, driftsåret, ¹ pr. år	411	1 678	1 829	2 041	408	445	497
Jordbruk, dagarbeidere, egen kost, sommer, pr. dag	3,74	12,39	13,31	15,08	331	356	403
Industri, voksne arbeidere, ² . . . . . pr. time	0,94	1,98	2,12	2,68	211	226	285
Statstjenestemenn, telegraf- og telefonassistenten, ⁶ . . . . . pr. år	3 290	6 180	6 360	7 870	188	193	239
Statstjenestemenn, assistent I og II, ⁶ pr. år	3 440	5 780	6 085	7 470	168	177	217
Hushjelp i byer, ¹ . . . . . pr. år	588	1 770	1 944	2 100	296	331	357

¹ Til dette kost og losji. — ² Bedrifter i N.A.F. For 1951 4. kvartal, ellers gjennomsnitt for året. ³ 3. kvartal. — ⁴ Tallet viser timefortjenesten når en regner om timetallet for arbeidere med kortere fastsatt arbeidstid enn 48 timers uke til normal arbeidsuke. — ⁵ November måned. — ⁶ Statens lønnsregulativ. Gjennomsnitt av lønnsklassenes begynner- og toppsatser, bruttolønn. For 1951 etter 15. oktober, ellers årsgjennomsnitt.

En slik gjennomsnittslønn er påvirket dels av stigende lønninger i de ulike næringer og dels av overgang fra yrker med lavere til yrker med høyere lønn. Ser vi på de enkelte grupper av lønnstakere, finner vi store ulikheter mellom gruppene, som ikke kommer fram i en slik summarisk oversikt.

I Økonomisk Utsyn for 1950 ble det gitt en oversikt over lønnsutviklingen for endel større arbeider- og funksjonærgrupper fra 1939 til 1949. Denne oversikten ble ført videre i Økonomisk Utsyn 1951. Den viktigste tendensen i utviklingen var den sterkere øking i lønningene for arbeidere i jordbruk, skogbruk og sjøfart enn for de fleste arbeidere og funksjonærer i industri, forretningsdrift, landtransport og offentlig virksomhet. Dette betydde en avgjørende reduksjon av den betydelige lønnsforskjell som tidligere var til stede mellom disse gruppene.

Det statistiske grunnmaterialet en har til å

foreta en sammenlikning mellom de forskjellige grupper av lønsmottakere er temmelig mangelfullt. I tabell 2 har en likevel søkt å gi en oversikt over lønnsutviklingen for de forskjellige grupper. Forholdet mellom gruppene ble ikke vesentlig endret ved lønnsutviklingen i 1950. Men i 1951 bryter utviklingen med den generelle utjamningstendens som tidligere preget bildet. Dette året oppnådde arbeidere i privat landtransport, sjøfart og jordbruk en mindre prosentvis lønnsøking enn arbeidere og funksjonærer i industri, privat bygge- og anleggsvirksomhet, offentlig virksomhet og skogbruk.

For 1952 foreligger fortjenestetall for arbeidere i industri, privat bygge- og anleggsvirksomhet og privat landtransport (se tabell 3). Disse tall viser en øking fra første halvår 1951 til første halvår 1952 på fra 11 til 15 pct.

Tabell 3. Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og privat bygge- og anleggsvirksomhet.

	1939	1949	1950	1951	1951 1. halv- år	1952 1. halv- år	Øking fra 1. halvår 1951 til 1. halvår 1952
							Øre
Absolutte tall i kroner:							
Voksne menn i privat bygge- og anleggsvirk- somhet	2,22	3,97	4,11	4,61	4,32	4,88	56
Voksne menn i industrien	1,68	3,10	3,26 ¹	3,72 ¹	3,61 ¹	4,05 ¹	44
Voksne kvinner i industrien	0,97	1,98	2,12	2,50	2,41	2,77	36
Voksne menn i privat landtransport	1,61	2,82	2,99	3,37	3,30	3,67	37
Relative tall:							
3. kvartal 1939 = 100.							
							Prosent
Voksne menn i privat bygge- og anleggsvirk- somhet	100	179	185	208	195	220	13
Voksne menn i industrien	100	185	194	221	215	241	12
Voksne kvinner i industrien	100	204	219	258	248	286	15
Voksne menn i privat landtransport	100	175	186	209	205	228	11
Voksne menn i industri de enkelte år = 100							
Voksne menn i privat bygge- og anleggsvirk- somhet	134	128	126	124	120	120	.
Voksne kvinner i industrien	58	64	65	67	67	68	.
Voksne menn i privat landtransport	96	91	92	91	91	91	.

¹ Tallene viser timefortjenesten når en regner om timetallet for arbeidere med kortere fastsatt arbeidstid enn 48 timers uke til normal arbeidsuke.

Den lønnsøking som fant sted fra 1951 til første halvår 1952 skyldes i første rekke 21-øres tillegget i oktober 1951, men er også til dels et resultat av tariffrevisjoner i 1952. Til dette kommer ulike former for lønnsstigning i bedriftene, som individuelle tillegg i minstelønnsfag, økt omfang av akkord- og premielønt arbeid, økt fortjeneste på slikt arbeid, økt overtid o. l. Uttrykket lønnsglidning er brukt som en fellesbetegnelse for disse former for lønnsøking i bedriftene.

I tabell 4 har en søkt å beregne hvor stor del av den totale lønnsøking i industrien siden 1949 som skyldes tariffrevisjoner og dyrtidstillegg og hvor stor del som er lønnsglidning. Sammenliknet med utviklingen 1949—50 og 1950—51, viser utviklingen i 1951—52 en mindre lønnsglidning for kvinner, mens lønnsglidningen for menn er større. Sett i forhold til den totale lønnsstigning var lønnsglidningen både for menn og kvinner av mindre betydning i 1951—52 enn i de nærmeste foregående år.

Utviklingen i fortjenesteforholdene mellom de enkelte grupper innen en bestemt næring kan belyses tallmessig bare for industrien. Fra første halvår 1951 til første halvår 1952 har det ikke skjedd noen vesentlige endrin-

Tabell 4. Tariffbestemt lønnsøking og lønns-
glidning i industrien.¹ Prosent.

	1. kv. 1949— 1. kv. 1950	1. kv. 1950— 1. kv. 1951	1. kv. 1951— 1. kv. 1952
Menn:			
Lønnsøking i alt.....	5,0	9,8	15,1
Tariffbestemt øking ...	2,3	6,3	11,0
Lønnsglidning	2,7	3,5	4,1
Kvinner:			
Lønnsøking i alt.....	6,8	12,2	18,9
Tariffbestemt øking ...	3,1	8,8	16,7
Lønnsglidning	3,7	3,4	2,2

¹ Ved beregningen av den totale lønnsøking har en korrigert lønnsstatistikkens tall for virkningen av at tallet på betalte fridager kan variere fra år til år i samme kvartal, og for virkningen av nedsettelse av arbeidstiden.

ger i forholdet mellom lønningene i de enkelte industrigruppene. De dyrtidstillegg som er gitt som et likt øretillegg for alle grupper, har altså ikke ført til en relativt sterkere øking for de lavest lønte industrigrupper enn for de høyere lønte. Heller ikke forholdet mellom timefortjenesten for voksne kvinner

og voksne menn innen en og samme industri-gruppe er vesentlig endret fra første halvår 1951 til første halvår 1952.

Bare for metallindustrien fins statistisk materiale som kan belyse utviklingen av lønnsforskjellen mellom faglært og ikke faglært arbeidskraft.

Tabell 5. *Voksne menn i metallindustrien. Gjennomsnittlig timefortjeneste.*

	Faglært arbeidskraft		Ikke faglært arbeidskraft	
	Kr.	Relative tall	Kr.	Relative tall
3. kvartal 1938..	1,75	100	1,50	100
2. kvartal 1950..	3,39	194	3,18	212
2. kvartal 1951..	3,83	219	3,63	242
2. kvartal 1952..	4,38	250	4,12	275

De store generelle dyrtidstillegg har ført til en utjamning av lønningene mellom faglært og ikke faglært arbeidskraft i metallindustrien. Det er vel sannsynlig at en tilsvarende utjamning også har funnet sted i andre industri-grupper. Ved tariffrevisjonene 1952 har imidlertid den faglærte arbeidskraft gjennomgående oppnådd et større lønnstillegg enn den ikke faglærte arbeidskraft.

Avtalen mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon av oktober 1950 bestemte at alle tariffavtaler som løp ut til og med 31. desember 1951 skulle forlenges ett år. Dette resulterte i et omfattende tariffoppgjør i 1952.

Retningslinjene for tariffrevisjonen 1952 ble for arbeidernes vedkommende fastlagt i vedtak av Landsorganisasjonens representantskap i oktober 1951. Det ble overlatt de enkelte forbund i samråd med Landsorganisasjonen å avgjøre på hvilket grunnlag de eventuelt skulle si opp gjeldende tariffavtale. Tariffkrav som blir satt fram av forbundene og som ikke fullt ut blir godkjent av Landsorganisasjonens sekretariat kan, hvis ikke partene i arbeidslivet blir enige, bringes inn til avgjørelse av Lønnsnemnda.

Foruten krav om lønnsforhøyelser har tariffrevisjonene i 1952 vært preget av en omfattende teknisk revisjon. Selv om revisjonene ennå ikke er helt avsluttet, er de store hovedlinjer i tariffoppgjøret klare både når det gjelder lønnstilleggenes størrelse og den gjennomførte tekniske revisjon av tariffavtalene. Hovedtyngden av lønnstilleggene for de grupper som inntil nå har fått sine tariffavtaler revidert ligger på mellom 10 og 20 øre pr. time for voksne menn og kvinner.

Forhøyelsen av akkordsatsene er omtrent 5 pct. Den relativt snevre ramme for lønnstilleggene har for øvrig ført med seg en utjamning av fortjenestenivået i forholdet mellom de enkelte industrier, idet det stort sett er de lavest lønte grupper som har fått relativt og til dels også absolutt sett størst lønnstillegg.

Målt i øre har lønnstilleggene vært gjennomgående mindre for voksne kvinner enn for voksne menn innen ett og samme fag. Prosentvis har likevel kvinnenes lønninger steget sterkere enn lønningene for menn.

Ellers har det ved tariffrevisjonene vært en klar tendens til differensiering av lønnstilleggene for faglært og ikke faglært arbeidskraft innenfor de enkelte fag. Lønnstilleggene har denne gang vært gjennomgående større for den faglærte arbeidskraften. Dette avvik fra utjammingslinjen ble gjort for å stimulere tilgangen på faglært arbeidskraft.

De produksjonsmessige hensyn har også vært grunnleggende for utvidelsen av systemet med ansiennitetstillegg.

Den lønsmessige betydning av de gitte lønnstillegg ved årets tariffrevisjon er vanskelig å beregne nøyaktig. Å dømme etter anslag fra N.A.F. og L.O. vil de gi en gjennomsnittlig lønnsøkning på mellom 4 og 5 pct.

Et annet viktig trekk ved tariffrevisjonen i 1952 er at den halvautomatiske reguleringen av lønningene etter levekostnadsindeksen ble sløffet ved Lønnsnemndas kjennelse for jern- og metallindustrien, og heller ikke ble tatt med i de andre avtalene. En slik indeksbestemmelse hadde til da i en eller annen form vært en del av praktisk talt alle tariffavtaler. For de grupper som ikke hadde fått sine avtaler revidert pr. 15. juni 1952 og som altså hadde «indeksklausul» i de gjeldende tariff, ble det opptatt forhandlinger mellom N.A.F. og L.O. da levekostnadsindeksen pr. 15. mai gikk over «den røde streken». Det ble enighet om et generelt dyrtidstillegg på 10 øre pr. time for voksne arbeidere i disse grupper. 10-ørestillegget var et forskott på de forestående tariffoppgjørene og er blitt innregulert i de nye avtalenes lønnssetser selv om det ikke er foretatt innregulering av de andre gjeldende dyrtidstillegg.

I det følgende gis en oversikt over tariffrevisjonene i 1952 for enkelte større fag innenfor det private næringsliv og revisjonen av lønnsavtalene for statens og kommunenes tjenestemenn og arbeidere.

Ved kjennelse i Lønnsnemnda 4. februar 1952 ble lønningene i jordbruket revidert. Kjennelsen gikk bl. a. ut på en forhøyelse av den ledende sats (satsen for dagarbeidere over 21 år med 4 års praksis) i jordbruket

med 20 øre pr. time og tilsvarende for andre grupper av arbeidere. I relasjon til tarifflønnen representerer 20-øres tillegget en lønnsøkning på 8,5 pct. for voksne dagarbeidere i jordbruket.

Den første store industrigruppe som fikk sine tariffer revidert var jern- og metallindustrien. Landsorganisasjonen hadde ikke godkjent forbundets krav i sin helhet. Saken ble brakt inn for Lønnsnemnda, som avsa kjennelse 4. april 1952. Denne kjennelsen ble i vesentlig grad retningsgivende for hele tariffoppjøret. Den ga et tillegg til timelønnsatsene på 20 øre for fagarbeidere, 15 øre for spesialarbeidere og 13 øre for hjelpearbeidere. For kvinner ble timelønnsatsene hevet med 10 øre pr. time. Akkordsatsene ble forhøyd med 5 pct. For fagarbeidere skulle dette bety en lønnsøkning på 16—17 øre pr. time. Dyr-tidstilleggene skulle innreguleres i de tarifferte lønnsatser uten at denne innregulering skulle påvirke selve fortjenesten ved akkordsettingen. Den faktiske lønnsforhøyelse for arbeidere i jernindustrien ble ca. 3,5 pct. i gjennomsnitt. Tariffoverenskomsten for jern- og metallindustrien skal gjelde i ett år.

Innenfor bygningsfagene ble tariffoppjøret i 1952, bortsett fra for teglverkenes vedkommende, ordnet ved direkte forhandlinger mellom partene. Resultatet ble en forhøyelse av timelønnsatsene med fra 28 til 33 øre for voksne menn. Disse tillegg betyr en forhøyelse med mellom 9 og 11 pct. på timelønnsatsene. Akkordsatsene ble stort sett uforandret.

Også tariffoppjøret for tekstilindustrien ble avgjort ved direkte forhandlinger mellom partene. Det ble bl. a. gitt et tillegg på 15 øre til timelønnsatsen for voksne menn og 10 øre for voksne kvinner. Arbeidere som har vært ansatt 5 år sammenhengende i samme bedrift fikk et ansiennitetstillegg på 5 øre pr. tidlønnsstime. Akkordsatsene ble hevet etter en godkjent skala.

I papirindustrien avsa Lønnsnemnda sin kjennelse 21. august 1952. Resultatet ble en forhøyelse av minstelønningene og de individuelle lønninger med 20 øre pr. time for fagarbeidere, 15 øre pr. time for dagarbeidere og 13 øre pr. time for hjelpearbeidere. Akkordsatsene ble forhøyd med 7 pct.

Tariffoppjøret for handels- og kontorfunksjonærer førte til arbeidsstans i de bedrifter som står tilsluttet Norsk Arbeidsgiverforening. Arbeidsstansen varte en ukes tid. Partene ble da enige om en forhøyelse av minstelønnen pr. måned på kr. 27.— for voksne menn og kr. 21.— for voksne kvinner, stigende til henholdsvis kr. 52.— og kr. 42.— på 8-års satsen.

Nytt lønnsregulativ for statstjenestemenn ble vedtatt av Stortinget med virkning fra 1. april 1952. For statens arbeidere ble det ved tariffoppjøret stort sett gitt samme lønnsstillegg som for tilsvarende stillinger i det private næringsliv.

For statstjenestemennene ble det i stor utstrekning tatt sikte på å gjenopprette samme forhold mellom lønnsklassene som i regulativet av 1948, og lønnsstilleggene var derfor relativt høyere for de høyere lønnsklasser, således 19 pct. for lønnsklasse 8 mot 5 pct. for lønnsklasse 1.

Også i kommunene har tilleggene vært gradert etter inntektens høyde, slik at høyere lønte funksjonærer fikk et større tillegg enn de med lavere lønn, og faglærte arbeidere fikk større tillegg enn ufaglærte.

Tariffrevisjonene 1952 var inntil 6. november ferdigbehandlet for ca. 450 000 industriarbeidere og funksjonærer innen det private næringsliv, ca. 6 000 jordbruksarbeidere, ca. 95 000 tjenestemenn og arbeidere i statens tjeneste og endel av de kommunale funksjonærer og arbeidere. Det gjensto da ennå tariffrevisjoner for endel av de kommunale funksjonærer og arbeidere, 45 000 mann på vinterdrift i skogbruket, hotell- og restaurantfaget med 7 000 arbeidere, transportfagene med om lag 14 000 arbeidere, og de private anleggsoverenskomster, som omfatter om lag 3 000 arbeidere.

For å finne utviklingen i den mengde av varer og tjenester som lønnsstakerne gjennomsnittlig kan kjøpe for sin årslønn, må utviklingen i nominallønnen korrigeres for endringer i prisnivået. På denne måten kommer vi fram til det vi vanligvis kaller «reallønnsutviklingen». Tallene nedenfor har en funnet ved å dividere gjennomsnittslønnen med levekostnadsindeksen:

1946	.....	114
1947	.....	123
1948	.....	133
1949	.....	134
1950	.....	133
1951	.....	130
1952	.....	132

Til tross for at levekostnadsindeksen egentlig bare gjelder en bestemt gruppe av familier, og derfor ikke er ideell for en deflatering av gjennomsnittslønnen for alle lønnsstakere, og selv om de lønnsstallene en har gått ut fra ikke er helt sikre, kan det neppe være tvil om at den tendens tallserien gir uttrykk for er riktig nok. Etter en jamn og til dels sterk stigning i reallønnen fram til 1949, har den senere holdt seg på noenlunde samme nivå

med en viss nedgang i 1950 og 1951 og en øking på 1—2 pct. i 1952. En må imidlertid være merksam på at slik som reallønnsutviklingen er beregnet her, blir det ikke tatt omsyn til den fordel konsumentene har av at varetilgangen etter hvert er blitt rikeligere og at sammensetningen av forbruket dermed i større grad kan skje slik som de selv ønsker. Likeledes har det nok foregått en kvalitetsforbedring av varene som det heller ikke blir tatt omsyn til i disse tallene.

I de siste årene har den gjennomsnittlige reallønn ligget mellom 30 og 40 pct. over nivået i 1939. Det ville være av stor interesse å sammenlikne reallønnsutviklingen for de enkelte grupper av lønnstakere, men da en ikke har prisindekser som tar hensyn til eventuelle ulikheter i sammensetningen av forbruket i disse gruppene, lar ikke dette seg gjøre. En må imidlertid gå ut fra at en sammenlikning i det vesentlige ville vise det samme bildet som sammenlikningen av nominal-lønningene, nemlig en sterk stigning for jord- og skogbruksarbeidere og sjøfolk, mens den for statsfunksjonærer, og sannsynligvis også for funksjonærer i privat virksomhet ville vise stillstand eller kanskje endog nedgang.

Vil en følge reallønnsutviklingen fra kvartal til kvartal, må en begrense seg til en av de grupper av lønnstakere som en har kvartalsvise lønnsoppgaver for, som f. eks. voksne mannlige industriarbeidere. Oversikten nedenfor viser utviklingen for disse når en setter 1950 lik 100. En har også her brukt Byråets levekostnadsindeks til å korrigere for prisutviklingen.

	1951	1952
1. kvartal	98,8	98,8
2. »	99,3	103,2
3. »	95,9	100,0
4. »	101,6	..

Hver øking av dyrtidstillegget har gitt en midlertidig øking i reallønnen, men mellom lønnsøkningene har reallønnen vist en tendens til å synke. Tariffoppjøret i 1952 som for det meste ble gjennomført i løpet av 2. og 3. kvartal, er i betydelig grad blitt motvirket ved ny prisstigning. Ellers er bevegelsen også påvirket av sesongmessige svingninger.

Selvstendiges inntekter.

Selvstendiges inntekter av jordbruk, skogbruk og fiske viser en meget sterk stigning i etterkrigsårene. I 1952 lå inntektene litt over dobbelt så høyt som i 1946. Denne stigning har foregått samtidig med at tallet på selvstendige er redusert, i jordbruket således med om lag 10 pct.

Jordbrukets andel av den samlede faktorinntekt har ligget betydelig høyere i etterkrigsårene enn før krigen. I årene 1946—1950 lå den mellom 6 og 7 pct. mot 5,5 pct. i 1938. I 1951 og 1952 sank andelen til under 6 pct. Realinntekten pr. årsverk for selvstendige i jordbruket lå i 1952 antakelig ikke langt fra dobbelt så høyt som i de siste førkrigsårene og mellom 30 og 40 pct. høyere enn i 1946. Både i forhold til førkrigstiden og den første etterkrigstid, har således de selvstendige i jordbruket økt sin realinntekt relativt sterkere enn lønsmottakerne. Mye tyder imidlertid på at likesom for lønsmottakerne har realinntekten ligget noe lavere i 1951 og 1952 enn i de umiddelbart foregående år. I kapitlet om jordbruket er inntektsutviklingen i de siste årene behandlet nærmere.

Inntektsøkningen for selvstendige i skogbruk og fiske har vært enda langt sterkere enn i jordbruket. Deres andel av den samlede faktorinntekt har steget fra henholdsvis 1,7 og 1,9 pct. i 1946 til 2,7 og 2,2 pct. i 1952. Også her har det således funnet sted en relativt sterkere inntektsøking enn for befolkningen som helhet.

De sysselsettingstall som finnes for disse gruppene er dessverre meget mangelfulle, men en må kunne gå ut fra at inntektsøkningen ikke er blitt oppveid av en øking i tallet på selvstendige.

De selvstendiges inntekt av liberale yrker (leger, sakførere, arkitekter m. v.) og personlig tjenesteyting (hotell- og restaurantdrift, frisører o. l.), har vært atskillig mindre gunstig enn for de næringene som er drøftet ovenfor. Vi finner her en stigning på bare 47 pct. fra 1946 til 1952, mens den samlede faktorinntekt steg med 88 pct. Tar en omsyn til økingen i tallet på selvstendige var realinntekten antakelig om lag den samme i 1952 som i 1946. På grunn av mangelfull statistikk er imidlertid Byråets beregninger for denne gruppen nokså usikre.

Gruppen «andre private inntekter» i tabell 1 er beregnet som en rest etter at alle de andre postene er bestemt. Feil og unøyaktigheter i beregningen av de andre postene vil derfor slå ut her, og dette bidrar til å minske sikkerheten av denne tallserien. Posten omfatter selvstendiges inntekter av håndverk, industri, transport, handel m. v. og dessuten selskapenes fondsopplegg og skatter. Det er grunn til å tro at det særlig er selskapenes inntekter som er årsaken til de sterke variasjonene fra år til år. Når således disse inntektene lå så høyt i 1951, har det sikkert nær sammenheng med de gunstige vilkår for våre eksportnæringer i dette året.

Den disponible inntekt.

Som alt nevnt er tallene i tabell 1 regnet uten fradrag for direkte skatter. For mange formål kan det ha stor interesse å se på den inntekt som blir igjen etter at de direkte skatter er trukket fra og stønader av ymse slag er lagt til. Sammenhengen mellom den private inntekt av arbeid og kapital og den private disponible inntekt framgår av tabell 6.

I denne tabellen er det også gjort et forsøk på å finne utviklingen i den disponible inntekt for enkelte hovedgrupper av inntekstakere. Det byr på særlige vansker å fordele de ekstraordinære skatter som en har hatt i etterkrigsårene på disse gruppene. Det er likevel grunn til å tro at iallfall bevegelsen i tallene i det vesentlige er riktig.

For lønsmottakerne viser den disponible inntekt samme relative øking fra 1948 til 1952 som samlet inntekt.

For selvstendige har derimot den relative øking i disponibel inntekt vært betydelig sterkere enn i samlet inntekt. Dette skyldes i første rekke at de ekstraordinære skattene, som i langt større grad falt på selvstendige enn på lønnstakere, etter hvert er blitt avviklet.

De direkte skatter har utgjort en svakt synkende andel av den private inntekt i løpet av perioden 1948—1952. Det er igjen avviklingen av de ekstraordinære skatter som gjør utslaget. Hvis vi bare så på de ordinære skatter, ville vi finne at disse har utgjort en noenlunde konstant del av den private inntekt, likevel med en viss øking i 1952.

Tabell 6. *Privat disponibel inntekt fordelt på sosialgrupper. Mill. kr.*

	1948	*1949	*1950	*1951	*1952
Privat inntekt av arbeid og kapital	11 318	11 977	13 100	15 678	16 579
÷ direkte skatter	2 398	2 366	2 442	2 705	3 023
+ stønader fra det offentlige ¹	586	654	736	812	872
+ nettostønader fra utlandet	26	18	20	16	16
Privat disponibel inntekt	9 532	10 283	11 414	13 801	14 444
1. Lønsmottakere:					
a) Inntekt	6 012	6 508	6 892	7 799	8 784
b) Direkte skatter	850	984	1 010	1 108	1 239
c) Disponibel inntekt	5 162	5 524	5 882	6 691	7 545
2. Selvstendige i jordbruk, skogbruk og fiske:					
a) Inntekt	1 198	1 344	1 324	1 633	1 760
b) Direkte skatter	191	188	174	182	188
c) Disponibel inntekt	1 007	1 156	1 150	1 451	1 572
3. Andre selvstendige:					
a) Inntekt ²	3 705	3 636	4 339	5 669	5 476
b) Direkte skatter	1 040	847	846	982	1 190
c) Disponibel inntekt	2 665	2 789	3 493	4 687	4 286
4. Inntekter og skatter som ikke lar seg fordele på sosialgrupper:					
a) Stønader fra det offentlige ¹	586	654	736	812	872
b) Nettostønader fra utlandet	26	18	20	16	16
c) Andre inntekter som ikke lar seg fordele på sosialgrupper ³	403	489	545	577	559
d) Ufordelte skatter ⁴	317	347	412	433	406

¹ Herunder utbetalinger fra sosiale trygder med henholdsvis 261, 276, 308, 343 og 360 mill. kroner.

² Inkluderer fortjeneste i aksjeselskapene som ikke blir delt ut som utbytte.

³ Postene 2, 4, 5 b og 5 c i tabell 1.

⁴ Herunder trygdepremier med henholdsvis 212, 238, 272, 310 og 335 mill. kr. Dessuten renteskatt, hundeskatt m. v. og uforklart differanse mellom de offentlige regnskaper og skattestatistikkens tall.

Sluttord.

Ser vi hele året 1952 under ett, blir totalbildet et jamt over bra år for Norge. Vare- og tjenestebytting med utlandet lå på et høyt nivå, og det var omtrent balanse i vår utenriksøkonomi. Det var praktisk talt full sysselsetting, og produksjonen av varer og tjenester var alt i alt litt større enn året før. Samtidig med at det fant sted en sterk øking i forsvarsutgiftene, gikk både det private konsum og investeringene i produksjonskapital noe opp. Konsumøkningen førte til en nedgang i konsumvarelagrene.

Sammenlikner vi 1952 med tidligere etterkrigsår, vil vi finne viktige nye trekk i bildet. Produksjonsøkningen som i de første fem årene etter krigen var meget sterk, ble i 1951 betydelig mindre, trass i høykonjunkturen for skipsfarten og våre andre eksportnæringer, og i 1952 stoppet den nesten helt opp. Disse stagnasjonstendensene henger dels sammen med at etterspørselen på konsumvaremarkedet gikk ned i forhold til tilbudet, og dels med den nedgang i utlandets etterspørsel etter vår eksport av varer og tjenester som meldte seg i 1952. Utviklingen må ses på bakgrunn av den lagerkonjunktur som preget verdensøkonomien fra Korea-krigen brøt ut til midten av 1952. Også her i Norge har denne lagerkonjunkturen gjort seg gjeldende. Frykten for kommende vareknapphet førte til at det i slutten av 1950 og særlig i første del av 1951 ble lagt opp betydelige lager av en rekke varer, både gjennom en forsert import og økt produksjon innenlands. Alt i løpet av høsten 1951 begynte imidlertid lagerøkningen å avta, og dette ga seg etter hvert utslag både i mindre import og i produksjonsinnskrenking i visse industrier, først og fremst i skotøy- og tekstilindustriene. I løpet av 1952 har vi hatt en til dels betydelig avvikling av lagrene av viktige konsumvarer og konsumvareråstoffer. Likevel har de samlede lager neppe gått ned. Det henger dels sammen med at lagrene var små før det store opplegget begynte, og dels med at reduksjonen i konsumvarelagrene er blitt oppveiet av en lagerøking av visse eksportvarer som er følgen av den sviktende etterspørsel fra utlandet. Da vi i motsetning til mange andre land ikke har fått en lageravvikling totalt sett, men bare en stans i lageroppbygging, har lagerbevegelsene ikke fått så alvorlige konsekvenser for produksjon og sysselsetting hos oss som i visse andre land. Men også her i landet har lagerkonjunkturen hatt virkninger både for produksjon og import, likesom den har spilt en betydelig rolle for prisutviklingen.

Ut på høsten 1952 begynte den internasjonale tendens til ny oppgang i den økonomiske aktivitet å merkes også i Norge. Fra sommeren

av tok den innenlandske omsetning seg opp. Senere på året viste det seg også tegn til en fastere tendens på visse eksportmarkeder. I oktober lå industriproduksjonen igjen høyere enn på samme tid i 1951.

Det var bare en ubetydelig tilvekst i den samlede sysselsetting det siste året. I jordbruk og skogbruk fortsatte tilbakegangen, og i motsetning til tidligere år var det også nedgang i industriens sysselsetting. På den annen side var det betydelig større sysselsetting i bygge- og anleggsvirksomheten.

Alt i alt var arbeidskraftsituasjonen mindre stram enn i tidligere etterkrigsår. Dette kom først og fremst til uttrykk i at tallet på meldte ledige plasser gikk tilbake, slik at det for første gang etter krigen ble registrert flere arbeidsøkende enn ledige plasser. Tallet på registrerte helt arbeidsløse lå imidlertid fortsatt lavt. Dette må dels ses i sammenheng med at bedrifter som gikk til produksjonsinnskrenking, i en viss utstrekning holdt på arbeiderne og syssel-satte dem i reparasjonsarbeid o. l. Det oppsto imidlertid på sine steder en viss arbeidsløse av lokal karakter.

Den samlede produksjon av varer og tjenester var etter Byråets foreløpige beregninger vel 1 prosent større i 1952 enn året før. Med 1951 = 100 viser de foreløpige beregninger følgende tall for bruttoproduksjonen i de enkelte næringer i 1952:

Jordbruk	95
Skogbruk	114
Fiske	99
Hvalfangst	102
Gruvedrift, industri og kraftforsyning.....	101
Bygge- og anleggsvirksomhet.....	105
Skipsfart	103
Varehandel	102
Andre næringer	101

Bruttonasjonalprodukt .....

101

En indeks som denne viser produksjonsøkningen når produksjonen av de forskjellige varer og tjenester i de enkelte år blir målt i faste priser. Her er brukt 1949-priser. Ved en slik beregning er det imidlertid uråd å ta omsyn til den kvalitetsforbedring av mange varer som har funnet sted særlig de siste par årene, og det er heller ikke mulig å ta omsyn til at sammensetningen av produksjonen er blitt brakt mer og mer i samsvar med strukturen i etterspørselen fra konsumenter og bedrifter. Indeksen undervurderer derfor bedringen fra 1951 til 1952 i forhold til bedringen tidligere år.

I jordbruket ble planteproduksjonen hemmet

av den kalde og fuktige sommeren. Likevel ble avlingen regnet i føreheter endel større enn året før. Husdyrproduksjonen gikk derimot tilbake. Heller ikke for fisket lå naturforholdene i 1952 så godt til rette som foregående år, og årsfangsten ble litt mindre. Skogbruket hadde stort sett gode driftsforhold over det meste av landet, og vinteren 1951—52 ble det avvirket mer salgstømmer enn noe år tidligere. I hvalfangsten var mengdeutbyttet større enn året før, men på grunn av det sterke fallet i oljeprisene ble verdien mindre.

For første gang etter krigen økte ikke industriproduksjonen sammenliknet med året før. Sviktende etterspørsel førte til produksjonsnedgang, først i den del av hjemmeindustrien som produserer konsumvarer og senere også i viktige grener av eksportindustrien. Både i hjemmeindustri og eksportindustri lå produksjonen i gjennomsnitt for de tre første kvartaler av 1952 litt lavere enn i samme tidsrom året før. Ut over høsten var det imidlertid tegn til at avsetningsforholdene igjen ble lettere på en rekke områder. I oktober var det således en kraftig oppgang i sysselsettingen i tekstil- og kledningsindustri, og samme måned var produksjonen både i eksport- og hjemmeindustriene for første gang på et halvt år høyere enn i tilsvarende måned året før. Innenfor eksportindustrien var produksjonsstigningen særlig stor i så viktige bransjer som hermetikkindustri og celluloseindustri. Det kan trolig ventes at industriproduksjonen vil holde seg bra oppe i løpet av vinteren. Men deler av norsk industri er for tiden inne i en omstillingsperiode, der det ikke lenger først og fremst er spørsmål om hvor mye en bedrift kan produsere, men i stigende grad til hvilken kvalitet og hvilken pris.

I bygge- og anleggsvirksomheten økte produksjonsvolumet med om lag 5 prosent. Det var større byggevirksomhet enn i noe tidligere år etter krigen. Ellers henger den økte virksomhet for en del sammen med det utvidde forsvarsprogrammet. En større sysselsetting i bygge- og anleggsvirksomhet vil som regel dra med seg sterkere sesongforandringer i den samlede sysselsetting, og det kan derfor være grunn til å regne med en større nedgang i sysselsettingen vinteren 1952—53 enn den som har vært vanlig de siste årene.

Etter foreløpige beregninger ser det ut til at vi for hele 1952 kan vente et underskott på vare- og tjenestebalansen overfor utlandet på om lag 100 mill. kr., mens vi i 1951 hadde et overskott på vel 200 mill. kr. Her er da regnet med de nettofraktinntekter som er registrert i Norges Banks valutastatistikk og ikke de faktisk opptjente inntekter. Som det er gjort rede for i avsnittet om betalingsbalansen,

ville vi ved å legge til grunn de opptjente inntekter få et gunstigere bilde av 1951 og et mindre gunstig bilde av 1952.

Både nettofraktinntektene og nettoimporten av skip beløp seg til omtrent det samme i 1952 som året før. Vareimportoverskottet var 300 mill. kr. større i 1952 enn i 1951, som følge av at eksportverdien uten skip gikk ned med om lag 2 prosent, mens importverdien økte med 3—4 prosent. Disse endringene i verdien var i det vesentlige resultatet av en volumendring, idet prisene i gjennomsnitt for hele 1952 både for vareeksporten og -importen lå på omtrent samme nivå som gjennomsnittsprisene for 1951. Gjennomsnittsprisene for de to år viser således ingen nevneverdig forandring i vårt bytteforhold overfor utlandet, men i løpet av 1952 ble bytteforholdet betydelig mindre gunstig enn først på året. Fallet i fraktratene førte til at skipsfartens bytteforhold, regnet som forholdet mellom nettofraktinntekter pr. tonn og importpriser, forverret seg fra 1951 til 1952. Alt i alt var derfor vårt samlede bytteforhold overfor utlandet i 1952 mindre gunstig enn foregående år.

Den samlede driftsbalanse (som også inkluderer renter og stønader) viste omtrent likevekt i 1952, mens vi i 1951 hadde et overskott på driftsbalansen på ca. 530 mill. kr. Foruten underskottet på vare- og tjenestebalansen henger nedgangen her i det alt vesentlige sammen med den betydelige reduksjon som har funnet sted i de stønader vi mottar fra utlandet. Holder vi både mottatte og gitte stønader utenfor driftsbalansen, viste den i 1952 et underskott på 160—170 mill. kr., mot et overskott på ca. 140 mill. kr. året før.

Regnet i løpende priser steg bruttonasjonalproduktet med mellom 7 og 8 prosent fra 1951 til 1952. Men da vi i 1952 hadde et lite importoverskott mot et eksportoverskott i 1951, økte verdien av varer og tjenester til disposisjon for konsum og investering noe sterkere enn nasjonalproduktet. I faste priser økte den disponible vare- og tjenestemengden med knapt 2 prosent.

Verdien av bruttoinvesteringen i produksjonskapital steg med 13 prosent fra 1951 til 1952. I faste priser var stigningen om lag 5 prosent. Over halvparten av verdistigningen faller på bygge- og anleggsarbeider og resten på maskiner, mens verdien av investeringen i skip var omtrent den samme i de to år. For volumøkningen spiller nok stigningen i bygge- og anleggsvirksomheten en enda større rolle. I 1952 ble det således ferdig ca. 30 000 leiligheter mot ca. 21 000 året før. Investeringen i skip viste volumnedgang fra 1951.

Investeringen i realkapital og lager under ett

gikk regnet i faste priser ned med 2—3 prosent fra 1951 til 1952. Mens verdien av lagrene økte med anslagsvis 600 mill. kr. i 1951, var det i 1952 sannsynligvis ikke noen nettoendring av betydning i de samlede lagerbeholdningene. Det var imidlertid til dels betydelige endringer for de enkelte varegrupper. Lageroppgaver som Byrådet har hentet inn viser sterk stigning i løpet av 1952 i lagrene av egne produkter, særlig i eksportindustrien, mens lagrene av importerte råstoffer og handelsvarer gikk ned.

Landets samlede kapitaltilvekst var brutto regnet ca. 700 mill. kr. mindre i 1952 enn i 1951. I forhold til nettonasjonalproduktet hadde vi i 1952 en kapitaltilvekst på 20 prosent mot 25 prosent i 1951. Noe av nedgangen skyldes mindre nettostønader fra utlandet. Kapitaltilveksten er imidlertid fortsatt høy, både sammenliknet med andre land og med årene før krigen.

Størsteparten av nedgangen i kapitaltilveksten faller på private. Den private del av kapitaltilveksten var 51 prosent i 1952 mot 55 prosent året før. Når andelen var så høy i 1951, skyldes det først og fremst høykonjunkturen i eksportnæringene.

Det private konsum, regnet i 1949-priser, steg med ca. 3 prosent fra 1951 til 1952. Da folkemengden samtidig økte med rundt 1 prosent, blir økingen i konsumet pr. person ca. 2 prosent. Men heller ikke i disse stigningstallene har det vært mulig å ta omsyn til kvalitetsforbedring og bedre sammensetning av konsumet. Relativt sterkest har konsumøkningen vært for gruppene drikkevarer og tobakk og klær og skotøy.

I september 1952 ble rasjonerings av kaffe og sukker opphevet. Etter dette har vi bare igjen rasjoneringsordninger for visse sorter brensel og for enkelte husholdningsvarer som utgjør en forholdsvis liten del av konsumet, som mandler m. v. Av en del importvarer begrenses forbruket ved at innførsel bare blir tillatt til visse tider på året.

Det er mye som tyder på at etterspørselsoverskottet etter investeringsvarer er blitt noe mindre. Selv når det gjelder boliger ser det ut til at vi er kommet nærmere balanse mellom tilbud og etterspørsel enn for et år siden. Etterspørselen etter investeringsvarer er likevel fremdeles så stor at investeringene i den nærmeste tiden framover trolig vil bli like høye som i 1952, dersom det ikke blir truffet tiltak for å bringe nivået nedover.

Den høye investeringssetterspørselen henger ellers nøye sammen med situasjonen på penge- og kredittmarkedet. Tendensene til påvirkning av bankenes og publikums likviditet fra

utenriksøkonomien har gjort seg lite gjeldende i 1952. I de første tre kvartalene hadde Norges Bank et nettokjøp av valuta, men dette ble avløst av et nettosalg i siste kvartal. Overskottet på de offentlige regnskaper skulle isolert sett ført til en reduksjon av likviditeten, men denne er blitt motvirket av statens lån til statsbankene og av nedbetaling på statsgjelden. I alt gikk bankenes beholdninger av sterkt likvide midler ned med mellom 100 og 200 mill. kr.

Rentenivået har holdt seg på om lag samme høyde som ved utgangen av 1951. For langsiktige obligasjoner har den effektive rente ved oppkjøp ligget mellom 3.0 og 3.1 prosent. Statsbankene yter fortsatt den største delen av sine lån mot 2.5 prosent rente.

Økingen i bankenes forretningsmessige utlån var i 1952 rundt 200 mill. kr. mindre enn i 1951. For pantelånene derimot var økingen om lag 100 mill. kr. større. Den største delen av pantelånsøkningen fant sted hos statsbankene.

Statsbankene kunne i noen større grad enn året før finansiere sine utlån gjennom salg av obligasjoner, men også i 1952 ble det meste av utlånene finansiert ved lån fra statskassen. Stortinget ga i løpet av året Finansdepartementet fullmakt til å låne i alt 700 mill. kr. til statsbankene. Ved utgangen av året var om lag 400 mill. kr. av dette beløpet ennå ikke disponert.

I annet halvår 1952 var det visse tendenser til likviditetsknapphet innenfor de grener av næringslivet hvor bedriftene har hatt avsetningsvansker og derfor har økt sine lager av ferdigprodukter.

Også på konsumvaremarkedet har etterspørselspresset avtatt. I slutten av 1952 var det etterspørselspress av noen betydning bare overfor enkelte importvarer og på områder hvor prisene blir holdt lave gjennom prisregulering eller offentlige tilskott, som f. eks. når det gjelder elektrisitet og boliger.

Den bedring vi har hatt i balansen på konsumvaremarkedet henger blant annet sammen med inntektsutviklingen.

Den samlede private inntekt etter skatt steg med mellom 600 og 700 mill. kr. fra 1951 til 1952, eller med ca. 5 prosent. Samtidig steg den vare- og tjenestemengde som sto til disposisjon for private konsumenter med rundt 1000 mill. kr. Det er naturlig at dette resulterte i en nedgang i kjøpepresset og på visse områder i avsetningsvansker.

Lønnstakernes inntekter økte sterkere enn de samlede private inntekter fra 1951 til 1952. Således steg industriarbeiderlønningene med vel 10 prosent. Også bøndernes inntekter steg sterkere enn gjennomsnittet av de private inntekter. Det er grunn til å tro at det i aksje-

selskapene, særlig i eksportnæringene, fant sted en inntektsnedgang i forhold til året før.

På grunn av prisstigningen svarer den reelle inntektsstigning på langt nær til økingen i nominalinntektene. Reallønningene lå etter alt å dømme gjennomsnittlig mellom 1 og 2 prosent høyere i 1952 enn året før. Realinntektene steg trolig også for selvstendig næringsdrivende, men det er vanskelig å si noe om hvor stor denne stigningen kan ha vært.

Reduksjonen i etterspørselspresset på investerings- og konsumvaremarkedet har ikke gitt seg utslag i en alminnelig prisnedgang. Tvert imot fortsatte prisstigningen, men med mindre styrke enn året før. Fra november 1951 til november 1952 steg engrosprisene med 5.8 prosent og levekostnadsindeksen med 7.8 prosent. Oppgangen henger sammen med de pristillegg som ble gitt på jordbruksvarer og fisk, opphevelsen av subsidiene på kaffe og sukker, lønnsreguleringene, heving av avansesatser og annen inntektsstigning. Det er ikke utenkelig at levekostnadene vil gå noe ned i 1953, som følge av fallet i importprisene og en sterkere konkurranse på konsumvaremarkedet.

Når det i etterkrigstiden har vært mulig å holde et uvanlig høyt investeringsnivå samtidig som levestandarden har gått opp, er det blant annet fordi vi har kunnet skaffe et betydelig importoverskott av varer og tjenester fra utlandet. Under høykonjunkturen for våre eksportnæringer, i 1951 og til dels i 1952, fikk

vi istedenfor importoverskott et eksportoverskott, og for første gang i etterkrigstiden hadde vi en ikke liten øking i valutareservene. Samtidig med at høykonjunkturen sluppet av, har valutaproblemet meldt seg på ny. Hittil har det bare kommet til syne i synkende valutareserver.

Dersom forventningene om oppgangskonjunktur på verdensmarkedet slår til, vil vi i året som kommer kunne regne med høy sysselsetting og en sterkere produksjonsøking enn i 1952. Samtidig er det for de første månedene framover grunn til å vente en forholdsvis stabil prisutvikling, trass i at det høye investeringsnivå og de økende forsvarsutgiftene isolert sett skaper et lønns- og prispress. En internasjonal oppgangskonjunktur vil likevel neppe kunne hindre at det underskott på driftsbalansen overfor utlandet som vi fikk i løpet av 1952 vil fortsette å gjøre seg gjeldende også i det nye året. Selv om etterspørselen etter våre eksportprodukter og skipsfartstjenester på ny skulle stige, vil det vare en tid før dette slår ut i økt tilgang på valuta, som kan disponeres til import. Med et høyt investeringsnivå og en betydelig øking i forsvarsutgiftene er det vel heller ingen grunn til å tro at importutgiftene vil gå ned. Faren ved et underskott på driftsbalansen kan være at det får et slikt omfang og varer så lenge at hverken valutareservene eller en langsiktig opplåning i utlandet strekker til. Skulle det hende, vil landet kunne komme i likviditetsvansker, som kan få konsekvenser for både produksjon og sysselsetting.

Summary.

The year 1952 was, on the whole, a good year for Norway. Foreign trade had reached a high level and the balance of payments was approximately in equilibrium. There was practically full employment, and production of goods and services reached in general a somewhat higher level than in the previous year. Simultaneous with a sharp increase in defence expenditures, private consumption and investment in production capital increased to some extent. The increase in consumption led to a decrease in inventories of consumer's goods.

In comparison with other post-war years, developments in 1952 showed important new trends. The increase in production which was very marked during the first five post-war years, became considerably smaller during 1951, in spite of the boom in shipping and other export industries, and in 1952 there was almost no increase in production. This slowing down in production is due partly to a decline in domestic demand for consumer's goods in relation to the supply, and partly to the decrease in foreign demand for Norwegian goods and services which took place during 1952. This development must be seen, among other things, in connection with the inventory cycle which characterized the world economy beginning with the out-break of the Korean War until the middle of 1952. This inventory cycle also had its effects in Norway. The fear of impending scarcity of goods led to a considerable stockpiling of a number of commodities, both by an increase in imports and by increased domestic production, during the latter part of 1950, and particularly during the first part of 1951. During the fall of 1951 it became already noticeable that stockpiling was decreasing with a resulting decrease in imports, and production curtailments in certain industries, mainly the textile and shoe industries. A reduction of inventories of important consumer's goods and of raw materials for production of consumer's goods took place during 1952.

However, there was no decrease in total inventories. This is partly because inventories were small before stockpiling began and partly because the reduction of inventories of consumer's goods were compensated by an increase in inventories of certain export commodities as a result of the decline in foreign demand. Since Norway has experienced only a cessation in the growth of inventories, the consequence has been less serious for production and employment here as compared to

certain other countries, where a decline in total inventories has taken place. But the inventory cycle here has also had its effects on both production and imports and it has been important in influencing prices.

In the late autumn of 1952, the international trend of increased economic activity was also felt in Norway. Domestic trade revived in the summer. Later in the year there were signs of a more stable export market for some commodities. In October the production of manufactured goods again reached a higher level than for the same month of the previous year.

Total employment increased only very slightly during the last year. In agriculture and forestry the decline continued and employment in manufacturing decreased for the first time in 1952. On the other hand, a considerable increase in employment took place in building and construction.

On the whole, the demand pressure in the labour market was less than in any other post-war year. This received its principal expression in a reduced number of positions registered as vacant, resulting for the first time since the war in the registration of more persons applying for jobs than there were vacancies. The number of persons registered as totally unemployed, however, still continued at a low level. This continued low level of unemployment was partly due to enterprises, which had curtailed their production to some extent, keeping their employees and occupying them with repair work. In certain areas some local unemployment was noted.

According to preliminary estimates made by the Bureau, the total production of goods and services was somewhat more than 1 per cent greater in 1952 than in the previous year. With base 1951 = 100 the preliminary estimates show the following figures for the gross product of the various industries in 1952:

Agriculture	95
Forestry	114
Fishing	99
Whaling	102
Mining, quarrying, manufacturing, manufacture of electricity	101
Construction	105
Shipping	103
Wholesale and retail trade....	102
Other industries	101
Gross national product	101

This index shows the increase in production at 1949 prices. In a production index mea-

During the production of various goods and services for a series of years at fixed prices, it is impossible to take into account the improvement in quality of many commodities, which has taken place particularly in the last couple of years. Neither is it possible to make adjustments for the fact that the composition of production has been gradually brought more in line with the demands of consumers and enterprises. The index therefore under-values the improvements made from 1951 to 1952 as compared to the improvements for previous years.

In agriculture, crop production was adversely affected by the cold and rainy summer. Still, the crop estimated in units equivalent to the nutritive value of 1 kg. of barley, was somewhat larger than the year before. On the other hand, livestock production decreased. Also as regards fishing, the natural conditions in 1952 were less advantageous than in the previous year, and the year's catch was therefore a little less. Conditions for forestry were good for most of the country, and during the winter 1951—52 there was cut more timber for sale than in any previous year. The whale catch was larger than the year before, but the large decline in the price of oil resulted in the value being less.

For the first time since the war industrial production did not show an increase. The falling off in demand led to decreased production, first in the home market industries producing consumer's goods and later also in important branches of the export market industries. Both in the home market industries and in the export market industries, the production on an average for the first three quarters of 1952 was somewhat lower than for the same period in the previous year. During the autumn, however, there were indications that sale conditions were again better in some markets. Thus in October, there was a sharp increase in employment in the textile and clothing industry, and in the same month for the first time in half a year, production in both the export market industries and the home market industries was higher than in the corresponding month the year before. In the export market industries, increased production was especially marked in such important industries as canning and wood pulp. It is likely that industrial production will keep up during the winter. But sectors of Norwegian industry are undergoing a period of change; it is no longer primarily a question of how much an enterprise can produce, but to an increasing degree, a question of quality and price of the products.

In the building and construction industry

the volume of production increased about 5 per cent. Building activity was greater than in any other post-war year. This increased activity is due in part to the expanding defence programme. A large employment in the building and construction industry is generally accompanied by larger seasonal fluctuations in total employment, and a more marked decrease in employment can therefore be expected during the winter of 1952—53, than was the case for the last years.

According to preliminary estimates, a deficit of about 100 million kroner is expected for 1952 on the balance of payments on current account (excluding interest and transfers), while there was a surplus of over 200 million kroner in 1951. Included in this sum are net freight receipts registered in the currency statistics of the Bank of Norway, and not actually earned freights. Figures based on actually earned freights, if available, would have shown a more favourable picture for 1951 and a less favourable one for 1952.

Both net freight receipts and net imports of ships amounted to about the same in 1952 as in the previous year. The commodity import surplus was 300 million kroner larger in 1952 than in 1951; the value of exports, excluding ships, declined about 2 per cent, while the value of imports increased by 3—4 per cent. These changes in value are mainly a result of a change in the volume of trade, as the average prices for 1952 for both export and import of goods were about at the same level as average prices for 1951. Thus, the average prices for these two years show no noteworthy change in the terms of trade for Norway, but during 1952 the terms of trade became considerably less advantageous than in the beginning of the year. The decline in freight rates resulted in a deterioration from 1951 to 1952 of the terms of trade for shipping, estimated as the relation between net freight receipts per ton and import prices. On the whole, total terms of trade for Norway in 1952 were less favourable than in the previous year.

The total balance of payments on current account (including also interest and transfers) was approximately in equilibrium in 1952, while it showed a surplus in 1951 of about 530 million kroner. Beside the deficit incurred in the transactions of goods and services, the major drop has been due to the considerable reduction which has taken place in transfer payments received from abroad. Excluding transfer payments received and made to foreign countries, the balance of payments on current account showed a deficit in 1952 of

between 160—170 million kroner, as compared to a surplus of about 140 million kroner for the previous year.

The gross national product at current prices increased between 7 and 8 per cent from 1951 to 1952. But since there was a small import surplus in 1952 as compared to an export surplus in 1951, the value of goods and services disposable for consumption and capital formation increased somewhat more than the national product. At constant prices the amount of goods and services disposable increased barely 2 per cent.

The value of gross fixed capital formation increased 13 per cent from 1951 to 1952. At constant prices the increase was about 5 per cent. More than half of the increase in value was due to building and construction works and the rest fell on machinery, while the value of investments in ships remained almost constant. The increased building and construction activity accounted for an even greater proportion of the increase in the volume of investments. In 1952 there was thus completed about 30,000 dwelling units as compared to about 21,000 the year before. The investments in ships showed a decrease in volume from 1951.

Gross capital formation including change in stocks estimated at constant prices decreased by 2—3 per cent from 1951 to 1952. The value of inventories increased approximately 600 million kroner during 1951, and it is probable that no noticeable net change in total inventories took place during 1952. There were, however, considerable changes for certain commodity groups. Inventory data collected by the Bureau show a large increase during 1952 in inventories of own products, especially for the export industries, while inventories of imported raw materials and wholesale and retail goods decreased.

The country's total savings were estimated at a gross of about 700 million kroner less in 1952 than in 1951. In relation to the net national product total savings in 1952 amounted to 20 per cent, as compared to 25 per cent in 1951. Some of the decrease is due to a reduction in net transfer payments received from abroad. Total savings are, however, still high, both compared to other countries and to pre-war years.

The major part of the decrease in total savings falls on private savings. Private savings were 51 per cent of the total in 1952 as compared to 55 per cent the previous year. The high proportion in 1951 was primarily due to the expanded activity in the export market industries.

Private consumption, estimated at 1949 prices, increased about 3 per cent from 1951 to 1952. As the population increased by about 1 per cent during the same period, the increase in per capita consumption was about 2 per cent. In estimating these figures it has not been possible to take into account quality improvement and the fact that more goods of varying qualities are available. The increase in consumption has been relatively greatest for the two groups; beverages and tobacco, and clothing and footwear.

In September 1952 the rationing of coffee and sugar was discontinued. Subject to rationing now are only certain types of fuel and some foods which form a relatively small part of consumption, such as almonds etc. The consumption of some imported commodities is curtailed because imports are permitted only during part of the year.

There are signs that the surplus demand for investment goods has become less. Even for housing an equilibrium between supply and demand seems to be nearer than a year ago. However, the demand for investment goods is still so large that investments in the near future are likely to become as high as in 1952, if steps are not taken to bring down their level.

The large demand for investment goods is closely connected with the situation on the money and credit market. External economic relations influencing the liquidity of the banks and the public were of little importance in 1952. During the first three quarters the Bank of Norway had a net purchase of currency, but this was replaced by a net sale during the last quarter. The surplus on public accounts should, if seen isolated, have led to a reduction in liquidity, but this was counteracted by government loans to the State banks and by repayment of government debt. In total the banks' holdings of highly liquid funds decreased between 100 and 200 million kroner.

The interest level remained about the same as at the end of 1951. For long-term bonds the interest rate based on market value lay between 3.0 and 3.1 per cent. The State banks continued to give the major part of their loans at an interest rate of 2.5 per cent.

Loans to businesses by the banks increased about 200 million kroner less than the previous year, while mortgage loans increased about 100 million kroner more than the previous year. The largest part of the increase in mortgage loans fell on the State banks.

The State banks were able to finance their lending through the sale of bonds to a

somewhat larger extent than the previous year, but also in 1952, most of the lending was financed by loans from the Treasury. During the year the Storting authorized the Ministry of Finance to make loans to a total of 700 million kroner to the State banks. At the end of the year about 400 million kroner of this amount was yet not used.

During the latter part of 1952 certain indications of a strained liquidity position appeared within those branches of industry where the enterprises have had difficulties in selling their products and therefore have increased their inventories of finished products.

The pressure of demand on the market for consumer's goods has also decreased. At the end of 1952, pressure of demand of any importance existed only in respect to some imported commodities and in fields where prices are kept artificially low through price regulations or government subsidies, as for instance, electricity and housing.

The improved balance on the market for consumer's goods must, among other things, be seen in connection with the development of incomes.

Total private income after tax increased between 600 and 700 million kroner from 1951 to 1952, or by about 5 per cent. At the same time the amount of goods and services at the disposal of private consumers increased by about 1 000 million kroner. It is natural that this resulted in a decrease in buying pressure, and in certain branches of industry, in selling difficulties.

The income of wage and salary earners increased more than total private incomes from 1951 to 1952. Thus wages in manufacturing increased by more than 10 per cent. Farm incomes also increased more than the average for private incomes. There is reason to believe that for corporations, especially those in export industries, a decrease in income compared to the previous year took place.

Because of the increase in prices, the real income increase does not by far correspond to the increase of nominal incomes. Available statistics indicates that real wages and salaries were on the average between 1 and 2 per cent higher in 1952 than the previous year. It is likely that real incomes also increased for independents and own account workers, but it is difficult to state how large this increase has been.

The decrease in the pressure of demand on the markets for investment and consumption goods has not resulted in a general price decline. On the contrary, the price increase continued, if less marked than the year be-

fore. From November 1951 to November 1952 wholesale prices increased by 5.8 per cent, and the cost of living index by 7.8 per cent. This increase resulted from price increases for agricultural commodities and fish, discontinuation of subsidies on coffee and sugar, wage and salary increases, increase of trade margins and other increases of income. It is not impossible that the cost of living will decrease somewhat in 1953, as a consequence of the fall in import prices and a greater competition on the market for consumer's goods.

When it has been possible during the post-war period to maintain an unusually high investment level and also to increase the standard of living, the reason is, among other things, a considerable import surplus of goods and services from abroad. During the expansion period for the export market industries, in 1951 and in part of 1952, the import surplus was replaced by an export surplus, and for the first time in the post-war years there was an increase in the currency reserves. With the slackening of this expansion period, the currency problem appeared again. Up to now it has only taken the form of decreased currency reserves.

If the expectations of a new expansion on the world markets are fulfilled, this will result for Norway in high employment and a greater increase in production for the coming year than in 1952. At the same time there is reason to expect a relatively stable price development during the first months, in spite of the fact that the high investment level and the increased defence expenditures, seen isolated, are creating an upward pressure on wages and prices. An international expansion can, however, hardly prevent the deficit on current account of the balance of payments which originated during 1952 from making itself felt also in the new year.

Even if the demand for Norwegian export products and shipping services again should increase, it will take some time before this will result in an increased supply of currency, which can be used for imports. With a high level of investments and a considerable increase in defence expenditures, there is little basis for supposing that import expenditures will decrease. The danger connected with a deficit on current account is that it may reach such proportions and last so long that neither the currency reserves nor long term lending from abroad will suffice to balance it. In that case the country might get into liquidity difficulties, with consequences for both production and employment.

Tabellverk.

Register.

	Side		Side
I Nasjonalregnskap	*1	VII Byggevirksomhet	*10
A Nasjonalprodukt etter anvendelse....	*1	A Bygg under arbeid	*10
B Nasjonalprodukt etter næringer	*1	B Bygg tatt i bruk	*10
C Privat konsum	*1	VIII Skipsfart	*10
D Nasjonalprodukt fordelt på inntekts- andeler	*2	A Handelsflåtens størrelse	*10
E Offentlige inntekter og utgifter	*2	B Skip i utenriksfart	*10
F Betalingsbalansen overfor utlandet..	*2	C Opptjente bruttofrakter i utenriksfart	*10
G Øking i nasjonalformuen.....	*2	D Fraktindeks	*10
II Vareomsetningen med utlandet.....	*3	E Skip med last mellom Norge og ut- landet	*10
A Verdien av vareomsetningen med ut- landet	*3	IX Annen samferdsel	*11
B Innførsel fordelt på viktige varegrupper	*3	A Jernbanedrift	*11
a) Verdi	*3	B Rutebiltrafikk	*11
b) Volumtall	*3	C Ruteflytrafikk	*11
c) Pristall	*3	D Post, telefon, telegraf	*11
C Utførsel fordelt på viktigere vare- grupper	*4	E Innreiste utlendinger	*11
a) Verdi	*4	X Offentlige finanser	*11
b) Volumtall	*4	A Den kommunale skattelikning.....	*11
c) Pristall	*4	B Utliknede kommunale skatter og av- gifter	*11
D Vareomsetningen med verdensdelene og enkelte viktigere land	*5	C Statsskatt	*11
III Sysselsetting	*5	D Kommunenes skatterestanser.....	*11
A Sysselsatte pliktige syketrygdede....	*5	E Kommunenes lånegjeld	*11
B Arbeidsløse ved arbeidskontorene....	*5	F Statens lånegjeld	*11
IV Jordbruk og skogbruk	*5	G Statens utgifter og inntekter.....	*12
A Areal av dyrket jord	*5	XI Penger og kreditt.....	*14
B Høstutbytte av jordbruksprodukter..	*6	A Norges Bank	*14
C Høstutbytte pr. dekar i forhold til middelsår	*6	B Aksje- og sparebanker	*14
D Husdyrhold i rikets bygder pr. 20. juni	*6	C Postgiro	*14
E Forbruk av kunstgjødsel	*6	D Postsparebanken	*14
F Omsetning av kraftfôr til grossist....	*6	E Statsbanker og kredittforeninger....	*14
G Kontrollerte slakt.....	*6	F Bankklarering	*14
H Meieridrift	*6	G Omsetning av verdipapirer	*14
I Engrospriser på meieriprodukter.....	*6	H Emisjoner av aksjer	*14
J Salg av faste eiendommer i rikets bygder.....	*6	I Registrerte nyinnbetalinger i norske aksjeselskap	*14
K Gjennomsnittlig skyldmarksverdi....	*6	J Obligasjoner	*14
L Norges Landbrukshøgskoles prisindeks	*7	K Aksjekursindeks	*14
M Produsentpriser på jordbruksprodukter	*7	L Betalingsforhold	*14
N Priser på produksjonsmidler.....	*7	M Valutakurser	*14
O Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk..	*7	XII Priser og innenlandsk vareomsetning....	*15
P Hogst av tømmer og ved.....	*7	A Levekostnader i Norge	*15
Q Basispriser for tømmer og ved.....	*7	B Levekostnader i forskjellige land....	*15
R Tømmerfløting	*7	C Engrospriser i Norge	*15
V Fiske og hvalfangst	*8	D Engrospriser i forskjellige land	*15
A Oppfisket mengde	*8	E Utenlandske prisnoteringer.....	*15
B Verdi av oppfisket mengde.....	*8	F Indeks for verdien av detaljomset- ningen	*15
C Hvalfangst	*8	G Indeks for verdien av engrosomset- ningen	*15
VI Gruvedrift, industri og kraftforsyning....	*8	H Verdien av omsetningen i samvirke- lagene	*15
A Timerverk, bruttoproduksjons- og be- arbeidingsverdi	*8	XIII Lønninger	*16
a) Utførte timeverk	*8	A Gjennomsnittlig timefortjeneste for voksne menn i industri, bygge- og an- leggsvirksomhet.....	*16
b) Brutttoproduksjonsverdi	*8	B Gjennomsnittlig timefortjeneste for voksne kvinner i industri.....	*16
c) Bearbeidingsverdi	*8		
B Årlig produksjonsindeks	*9		
C Produksjon av visse varer	*9		
D Elektrisitetsproduksjon	*10		

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

- = null eller mindre enn 1/2
- .. = oppgave mangler
- . = logisk umulig
- * = foreløpig tall; beregnet tall
- = horisontal strek markerer brudd i en serie

I. Nasjonalregnskap.

A. Nasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr.

	1938	1946	1947	1948	*1949	*1950	*1951	*1952 ⁵⁾
Nettonasjonalprodukt	4 994	9 286	10 963	11 756	12 628	14 013	17 196	18 371
Kapitalslit	863	1 744	2 032	2 336	2 598	2 804	3 241	3 645
Bruttonasjonalprodukt	5 857	11 030	12 995	14 092	15 226	16 817	20 437	22 016
Bruttoinvestering	1 473	3 472	4 835	5 099	5 874	5 881	6 981	7 247
I produksjonskapital	1 422	2 983	4 300	4 621	5 374	5 731	6 381	7 247
I lager ¹⁾	51	489	535	478	500	150	600	-
Offentlig konsum	418	1 354	1 313	1 338	1 425	1 468	1 828	2 273
Privat konsum	3 827	6 816	8 087	8 396	9 138	10 262	11 411	12 597
Eksportoverskott	139	÷ 612	÷ 1 240	÷ 741	÷ 1 211	÷ 794	217	÷ 101
Eksport	1 682	2 635	3 815	4 430	4 607	5 937	8 764	8 847
÷ Import	1 543	3 247	5 055	5 171	5 818	6 731	8 547	8 948
Bruttonasjonalprodukt	5 857	11 030	12 995	14 092	15 226	16 817	20 437	22 016

B. Nasjonalprodukt etter næringer. Mill. kr.

Nettonasjonalprodukt	4 994	9 286	10 963	11 756	12 628	14 013	17 196	18 371
÷ Indirekte skatter ²⁾	377	1 208	1 544	1 524	1 658	1 806	2 480	2 729
+ Subsidiar ³⁾	65	569	865	1 127	1 115	1 043	1 057	1 009
Faktorinntekt	4 682	8 647	10 284	11 359	12 085	13 250	15 773	16 651
<i>Av dette i:</i>								
Jordbruk	367	751	807	945	1 023	1 068	1 065	1 148
Skogbruk	202	297	374	432	507	433	643	803
Fiske	77	167	252	272	259	274	418	391
Hvalfangst	41	103	222	226	166	173	164	122
Bergverk	59	66	106	118	126	145	184	258
Industri	1 110	2 508	3 124	3 656	3 654	4 102	4 958	5 197
Bygge- og anleggsvirksomhet	305	794	924	951	1 053	1 114	1 189	1 358
Kraft- og vannforsyning	92	195	196	197	240	268	247	266
Varehandel	684	887	1 195	1 311	1 664	1 877	2 126	2 086
Banker, forsikring, sosialtrygd	129	189	209	231	234	281	317	311
Forretningsbygg og boliger	332	159	130	127	174	202	206	193
Sjøtransport	418	708	818	795	766	996	1 726	1 615
Samferdsel unntatt sjøtransport	214	394	457	503	560	606	671	751
Offentlig adm. og forsvar	91	400	334	362	386	358	414	579
Andre tjenesteytende næringer	561	1 029	1 136	1 233	1 273	1 353	1 445	1 573

C. Privat konsum. Mill. kr.

Matvarer	1 215	2 088	2 249	2 345	2 468	2 895	3 334	3 800
Drikkevarer og tobakk	250	722	850	905	904	889	965	1 087
Bolig, lys og brensel	620	793	841	887	907	986	1 072	1 189
Utstyr m. v., leid hjelp til hjemmet	363	639	860	917	1 003	1 101	1 245	1 254
Klær og skotøy	498	982	1 377	1 287	1 538	1 881	2 111	2 391
Helsepleie, personlig hygiene	179	368	414	448	455	484	528	539
Reiser og transport	216	443	492	504	577	635	728	775
Utdanning, litteratur, fornøyelser	200	432	495	528	523	552	596	627
Hoteltjenester og annen pers. opp- varting	130	246	274	296	313	333	370	391
Annet konsum	238	407	480	502	515	574	655	669
Spesifisert konsum	3 909	7 120	8 332	8 619	9 203	10 330	11 604	12 722
÷ Korreksjonsposter ⁴⁾	82	304	245	223	65	68	193	125
Privat konsum	3 827	6 816	8 087	8 396	9 138	10 262	11 411	12 597

¹⁾ Inkluderer endringer i skogbestand og husdyrhold. ²⁾ Alle avgifter og skatter på driftsmidler, produksjon og omsetning er regnet som indirekte skatter. ³⁾ Alle støtteutbetalinger til private i egenskap av næringsdrivende er regnet som subsidier. ⁴⁾ Omfatter lageropplegg i omsetningsleddene pluss det offentlige og utlendingers konsum av de spesifiserte poster minus nordmännens konsum i utlandet. ⁵⁾ Avvik fra tilsvarende tall i Nasjonalbudsjettet 1953 skyldes at Byrået i motsetning til Finansdepartementet har måttet anslå vareomsetningen med utlandet i desember og skipsfartens nettofraktinntekter i november.

I. Nasjonalregnskap (forts.).

D. Nasjonalprodukt fordelt på inntektsandeler. Mill. kr.								
	1938	1946	1947	1948	1949*	1950*	1951*	1952*
Nettonasjonaprodukt	4 994	9 286	10 963	11 756	12 628	14 013	17 196	18 371
÷ Indirekte skatter	377	1 208	1 544	1 524	1 658	1 806	2 480	2 729
+ Subsidiær	65	569	865	1 127	1 115	1 043	1 057	1 009
Faktorinntekt	4 682	8 647	10 284	11 359	12 085	13 250	15 773	16 651
<i>Av dette:</i>								
Privat inntekt av arbeid og kapital	4 658	8 629	10 253	11 317	11 977	13 100	15 678	16 579
Lønninger	2 297	4 681	5 413	6 012	6 508	6 892	7 799	8 784
Personlige renteinntekter (netto) .	106	125	119	116	132	143	150	155
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk, fiske	437	871	1 029	1 198	1 344	1 324	1 633	1 760
Inntekt av boliger	209	86	65	53	108	125	111	78
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	1 609	2 866	3 627	3 938	3 885	4 616	5 985	5 802
Offentlig nettoinntekt av kapital..	÷36	÷17	÷16	÷22	49	83	17	17
Utlendingers nettoinntekt av kapital plaseringer i Norge	60	35	47	63	59	67	78	55

E. Offentlige inntekter og utgifter. Mill. kr.

<i>Inntekter:</i>								
Offentlig nettoinntekt av kapital .	÷36	÷17	÷16	÷22	49	83	17	17
Direkte skatter fra private.....	522	1 357	1 835	2 398	2 366	2 442	2 705	3 023
Indirekte skatter	377	1 208	1 544	1 524	1 658	1 806	2 480	2 729
Stønader fra utlandet	1	69	33	224	702	1 143	410	147
Inntekter i alt	864	2 617	3 396	4 124	4 775	5 474	5 612	5 916
<i>Utgifter:</i>								
Subsidiær	65	569	865	1 127	1 115	1 043	1 057	1 009
Stønader til private	210	446	536	586	654	736	812	872
Stønader til utlandet	1	5	11	16	64	107	32	17
Offentlig konsum	418	1 354	1 313	1 338	1 425	1 468	1 828	2 273
Utgifter i alt	694	2 374	2 725	3 067	3 258	3 354	3 729	4 171
Offentlig kapitaltilvekst	170	243	671	1 057	1 517	2 120	1 883	1 745

F. Betalingsbalansen overfor utlandet. Mill. kr.

<i>Kreditposter:</i>								
Import av varer og tjenester.....	1 543	3 247	5 055	5 171	5 818	6 731	8 547	8 948
Renter, aksjeutbytte o. l. til utlandet	80	59	73	86	79	93	108	100
Stønader til utlandet	9	33	38	44	89	131	58	43
I alt	1 632	3 339	5 166	5 301	5 986	6 955	8 713	9 091
<i>Debetposter:</i>								
Eksport av varer og tjenester.....	1 682	2 635	3 815	4 430	4 607	5 937	8 764	8 847
Renter, aksjeutb. o. l. fra utlandet	20	24	26	23	20	26	30	45
Stønader fra utlandet.....	16	137	75	278	745	1 187	452	189
I alt	1 718	2 796	3 916	4 731	5 372	7 150	9 246	9 081
Netto nedgang (+) eller øking (÷) i Norges nettogjeld til utlandet ...	86	÷ 543	÷ 1 250	÷ 570	÷ 614	+ 195	+ 533	÷ 10

G. Øking i nasjonalformuen. Mill. kr.

Privat kapitaltilvekst	526	942	882	1 136	1 145	1 152	2 390	1 847
Offentlig kapitaltilvekst	170	243	671	1 057	1 517	2 120	1 883	1 745
Kapitaltilvekst i alt	696	1 185	1 553	2 193	2 662	3 272	4 273	3 592
Innenlandsk nettoinvestering	610	1 728	2 803	2 763	3 276	3 077	3 740	3 602
Netto nedgang (+) eller øking (÷) i Norges nettogjeld til utlandet ..	86	÷ 543	÷ 1 250	÷ 570	÷ 614	+ 195	+ 533	÷ 10
Øking i nasjonalformuen	696	1 185	1 553	2 193	2 662	3 272	4 273	3 592

II. Vareomsetningen med utlandet.¹

A. Verdien av vareomsetningen. Mill. kr.

	Innførsel					Utførsel					Innførsels- overskott
	I alt	Råstoff og halv- fabrikat	Kapitalgjenstander		Forbruks- varer	I alt	Råstoff og halv- fabrikat	Kapitalgjenstander		Forbruks- varer	
			I alt	Skip				I alt	Skip		
1938	1 193	687	295	151	211	787	596	51	40	140	406
1947	3 817	2 109	1 180	746	528	1 820	1 215	127	90	478	1 997
1948	3 721	2 245	1 178	688	298	2 061	1 477	85	47	499	1 660
1949	4 221	2 400	1 476	836	345	2 137	1 574	81	46	482	2 084
1950	4 846	2 908	1 527	845	411	2 789	2 079	153	120	557	2 057
1951	6 266	3 933	1 814	901	519	4 428	3 218	497	448	713	1 838
Jan.-sept.											
1951	4 523	2 842	1 312	641	369	3 121	2 327	303	235	491	1 402
1952	4 548	2 773	1 257	427	518	3 051	2 238	260	210	553	1 497

B. Innførsel fordelt på viktigere varegrupper.

	I alt med skip	I alt uten skip	Animalske matvarer	Korn og kornvarer ²	Frukt og grønnsaker	Kolonial- varer	Drikke- varer og tobakk	Fôr- stoffer ²)	Oljefrø og fete oljer	Kjemi- kalier m. v.	Gjødning
a) Verdi. Mill. kr.											
1938	1 193	1 042	8	75	36	41	21	26	52	54	9
1947	3 817	3 071	7	256	59	124	53	58	76	144	35
1948	3 721	3 033	9	348	32	151	44	39	108	138	46
1949	4 221	3 385	21	272	34	144	46	16	80	130	71
1950	4 846	4 001	7	333	52	220	52	56	159	163	59
1951	6 266	5 365	13	353	53	266	58	3	237	261	63
Jan.-sept.											
1951	4 523	3 882	11	249	29	200	43	2	172	198	43
1952	4 548	4 121	11	246	62	265	49	9	106	148	44

b) Volumtall. 1949 = 100

1938	85	93	..	94	278	127	..	..	..	..	..
1947	101	97	..	73	181	86	..	..	..	..	..
1948	85	88	..	108	97	104	..	..	..	..	..
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	103	106	26	118	147	101	107	135	155	115	78
1951	119	120	50	124	146	101	109	47	188	128	82
Jan.-sept.											
1951	116	119	57	117	107	102	107	48	194	131	79
1952	107	119	45	95	175	135	118	75	124	92	72

c) Pristall. 1949 = 100

1938	33	34	..	31	35	22	..	..	21	..	..
1947	90	96	..	130	96	100	..	..	87	..	..
1948	103	103	..	124	95	102	..	..	106	..	..
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	110	113	94	106	104	149	110	119	102	106	106
1951	134	140	96	117	116	182	120	138	136	158	109
Jan.-sept.											
1951	131	137	98	116	113	181	120	134	131	156	102
1952	142	144	93	124	137	183	124	156	128	150	113

	Tre og trefor- edlings- pro- dukter	Spinne- stoffer, garn og tråd	Tøyer, klær og andre fer- dige manu- faktur- varer	Skinn, lær og arbeider herav	Brensels- stoffer	Ikke-me- talliske mi- neraler og arb. herav	Malmer og slag	Uedle me- taller, rå og halvfor- arbeidde	Arbeider av uedle metaller ²)	Maskiner og appa- rater ²)	Transport- midler unntatt skip
a) Verdi. Mill. kr.											
1938	30	39	103	17	130	31	25	97	43	106	45
1947	103	159	408	69	371	92	72	306	133	292	115
1948	94	205	150	49	428	88	82	358	123	352	75
1949	66	243	248	54	409	91	101	529	137	477	86
1950	89	359	271	90	488	97	136	444	157	500	104
1951	248	457	420	83	670	116	193	657	182	580	256
Jan.-sept.											
1951	147	367	295	75	485	86	130	464	137	430	176
1952	170	175	313	31	465	97	135	650	149	552	269

¹) Omfatter den inn- og utførsel som inngår i handelsstatistikken. Utenfor denne faller blant annet forsvarsimport, fløtingstømmer og fiske- og fangstprodukter levert direkte fra feltet. Se ellers Norges Handel. Svalbard er fra 1. januar 1951 i statistikken regnet som en del av Norge. ²) Varegruppen har et noe annet innhold i tabell a) enn i tabellene b) og c). Se Statistiske Meldinger nr. 5 1951.

II. Vareomsetningen med utlandet (forts.)

B. Innførsel fordelt på viktigere varegrupper (forts.)

	Tre og treforedlingsprodukter	Spinne-stoffer, garn og tråd	Tøyer, klær og andre ferdige manufakturvarer	Skinn, lær og arbeider herav	Brensels-stoffer	Ikke-metalliske mineraler og arb. herav	Malmer og slagg	Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	Arbeider av uedle metaller ¹⁾	Maskiner og apparater ¹⁾	Transportmidler unntatt skip
b) Volumtall. 1949 = 100											
1938	..	56	120	..	85	..	85	47	..	..	..
1947	..	77	149	..	96	..	71	74	..	..	..
1948	..	87	61	..	100	..	77	69	..	..	..
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	142	124	100	146	105	105	110	80	109	103	125
1951	256	110	121	103	121	123	116	89	103	113	386
Jan.-sept.											
1951	226	119	115	123	122	124	110	88	105	114	362
1952	206	62	125	57	99	122	106	97	105	140	501

c) Pristall. 1949 = 100

1938	..	28	31	..	38	..	47	34	..	..	..
1947	..	86	98	..	97	..	101	82	..	..	..
1948	..	99	95	..	105	..	104	95	..	..	..
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	100	121	110	116	115	96	118	104	101	101	96
1951	161	170	140	151	143	105	163	138	116	108	109
Jan.-sept.											
1951	144	168	137	151	140	105	155	132	113	106	107
1952	185	154	135	134	150	107	168	169	132	109	115

C. Utførsel fordelt på viktigere varegrupper.

	I alt med skip	I alt uten skip	Matvarer fra landbruket	Fisk, fersk og saltet	Fiskehermetikk	Dyre- og plante-fett, olje og voks	Gjødning	Tremasse og cellulose	Papir og papp	Huder, skinn og lær	Malmer og slagg	Metaller, rå og halvforarbeidde
a) Verdi. Mill. kr.												
1938	787	747	11	85	30	50	55	104	67	50	49	140
1947	1 820	1 730	7	324	114	256	98	136	337	36	33	199
1948	2 061	2 014	12	329	120	301	95	224	361	29	44	279
1949	2 137	2 091	9	324	104	361	143	258	281	22	46	296
1950	2 789	2 669	44	325	129	381	210	309	326	31	60	477
1951	4 428	3 980	38	453	146	500	225	621	679	50	77	603
Jan.-sept.												
1951	3 121	2 886	30	301	107	388	167	439	469	33	51	434
1952	3 051	2 841	26	389	85	206	190	455	343	52	103	547

b) Volumtall. 1949 = 100

1938	119	115	455	87	91	104	79	130	82	233	323	108
1947	96	91	9	101	131	84	72	53	109	174	90	85
1948	96	97	132	103	116	90	68	74	110	167	106	102
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	132	126	555	84	120	142	137	122	115	112	110	145
1951	155	133	380	116	117	116	142	123	117	160	104	144
Jan.-sept.												
1951	148	131	430	119	117	119	146	120	114	144	98	142
1952	130	121	296	119	84	82	149	111	84	286	134	147

c) Pristall. 1949 = 100

1938	33	34	31	30	32	19	50	31	29	98	38	43
1947	92	93	95	98	86	93	93	97	109	93	84	82
1948	103	103	117	98	99	103	100	116	117	96	94	94
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	102	105	100	120	104	91	110	98	101	125	121	113
1951	133	142	110	120	119	114	110	196	206	139	162	140
Jan.-sept.												
1951	131	138	110	115	117	115	106	188	195	136	153	136
1952	144	147	115	131	129	87	120	211	194	110	225	163

¹⁾ Varegruppen har et noe annet innhold i tabell a) enn i tabellene b) og c). Se Statistiske Meldinger nr. 5 1951.

II. Vareomsetningen med utlandet (forts.).

D. Vareomsetningen med verdensdelene og enkelte viktigere land. Inkl. skip. Mill. kr.

	Europa		Afrika		Nord-Amerika		Sør-Amerika		Asia		Oscania	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1938	853	630	21	26	194	69	37	21	84	35	3	6
1947	2 261	1 380	51	55	1 158	144	213	103	117	98	20	38
1948	2 500	1 518	92	73	755	186	178	63	163	141	33	78
1949	3 072	1 635	65	66	802	176	92	66	160	137	30	57
1950	3 346	2 034	141	117	821	322	192	133	276	113	70	69
1951	4 350	3 073	204	208	1 145	521	205	237	283	215	79	174
Jan.-sept. 1951	3 076	2 200	163	130	816	370	160	167	234	144	74	110
1952	3 243	2 151	117	184	827	340	187	162	151	130	23	84

	Danmark		Sverige		Storbritannia og N.-Irland		Frankrike		Tyskland ¹⁾		Sambandsstatene	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1938	42	34	137	69	193	194	36	52	²⁾ 220	²⁾ 122	119	61
1947	183	141	322	194	737	264	152	115	70	49	950	89
1948	185	122	492	180	682	325	169	136	101	113	497	158
1949	182	150	593	194	900	388	217	130	163	155	553	149
1950	185	198	701	217	1 073	505	314	129	232	338	589	273
1951	229	238	756	371	1 442	876	286	229	470	386	785	317
Jan.-sept. 1951	139	169	533	253	1 051	623	221	154	322	294	563	245
1952	174	172	595	302	895	637	171	135	558	295	534	241

III. Sysselsetting.

A. Sysselsatte pliktig syketrygdede³⁾

	I alt		Jordbruk, skogbruk, gartneri	Fiske og fangst	Sjøfart og annen transport	Industri	Bygge- og anleggs-virk-somhet	Forret-nings-virk-som-het	Husar-beid og ren-gjøring	Offentlig admi-ni-strasjon og annen tjeneste-virk-somhet	Uviss næring	B. Arbeidsløse ved arbeids-kontorene ³⁾	
	Relative tall, 1949 = 100	Absolutte tall										I alt	I indu-strien
1949													
Mars	99,4	885 117	106 031	12 206	84 981	300 033	84 070	121 375	74 203	97 675	4 543	12 746	1 712
Juni	100,7	896 818	98 465	6 568	87 710	302 902	103 072	123 096	71 732	99 062	4 211	2 377	234
Sept.	100,9	898 420	94 149	6 492	87 997	302 139	113 276	122 800	69 492	97 799	4 276	4 645	445
Des.	99,6	886 662	95 598	9 451	87 523	301 134	95 236	123 989	70 890	98 622	4 219	12 039	1 241
1950													
Mars	100,8	897 914	98 011	12 718	89 421	306 765	89 972	125 019	72 193	99 511	4 304	14 933	2 526
Juni	102,6	913 865	93 793	6 592	90 991	311 462	108 584	127 832	69 857	100 367	4 387	2 823	353
Sept.	102,4	912 166	90 876	7 991	91 103	310 375	114 678	126 442	67 657	98 837	4 207	4 806	425
Des.	100,3	893 279	93 106	9 189	89 899	309 764	90 985	127 404	68 289	100 466	4 177	14 565	1 908
1951													
Mars	100,9	899 792	92 316	14 230	91 724	312 874	82 950	127 971	69 645	103 775	4 307	22 524	4 284
Juni	⁴⁾ 104,0	953 677	92 449	9 279	95 556	332 582	101 770	136 945	67 045	113 851	4 200	3 515	305
Sept.	103,4	948 287	90 725	8 230	94 892	326 806	109 596	135 263	65 078	113 782	3 915	4 617	987
Des.	⁵⁾ 101,3	924 491	92 213	10 628	92 342	315 892	94 002	135 062	65 529	115 061	3 762	15 046	3 689
1952													
Mars	102,4	934 487	91 790	15 787	93 447	317 258	90 341	136 445	67 271	118 340	3 808	17 434	4 696
Juni	104,1	950 144	84 388	8 834	95 571	324 189	108 334	140 205	65 204	119 527	3 892	4 081	1 132
Sept.	103,5	944 380	80 117	7 851	93 983	317 178	118 214	139 269	63 938	120 042	3 788	6 941	2 344

IV. Jordbruk og skogbruk.

A. Areal av dyrket jord i rikets bygder. Dekar

	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Bland-korn	Erter	Korn og erter i alt	Poteter	Annen åpen åker og hage	I alt åpen åker og hage	Eng på dyrket jord	I alt dyrket jord
1939	412 131	31 761	467 742	870 243	48 943	5 921	1 836 741	506 927	602 000	2 945 668	5 296 360	8 242 028
1946	382 851	25 015	405 325	835 653	47 089	8 594	1 704 527	623 853	600 714	2 929 094	5 047 569	7 976 663
1947	291 569	13 431	391 109	757 207	38 292	9 428	1 501 036	568 589	600 271	2 669 896	5 354 591	8 024 487
1948	327 217	13 442	367 554	737 545	40 616	10 119	1 496 493	648 830	556 789	2 702 112	5 353 787	8 055 899
1949	308 275	9 898	399 563	758 499	38 982	4 872	1 520 089	582 410	598 514	2 701 013	5 422 259	8 123 272
1950	316 147	11 556	417 932	778 449	38 296	5 313	1 567 693	589 605	560 460	2 717 758	5 414 332	8 132 090
1951	242 666	6 386	546 546	774 161	38 614	5 256	1 613 629	585 166	583 718	2 782 513	5 373 684	8 156 197
1952	205 320	5 241	640 279	801 565	32 732	3 573	1 688 710	579 473	589 005	2 857 188	5 342 548	8 199 736

¹⁾ Vest- og Øst-Tyskland. ²⁾ Inkl. Østerrike. ³⁾ Arbeidsdirektoratets tall ved utgangen av måneden. ⁴⁾ Bare de relative tall er korrigert for økningen av inntektsgrensen fra kr. 9 000 til kr. 15 000. ⁵⁾ Personer som er på militærtjeneste, er fra og med nov. 1951 tatt ut av statistikken. De relative tall er korrigert.

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

B. Høstutbytte av jordbruksprodukter. Tonn

	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Blandkorn	Erter	Korn og erter i alt	Poteter	Rotvekster	Høy	I alt i forenheter
1939	77 844	6 158	103 476	200 788	11 912	1 182	401 360	806 949	828 646	2 863 198	1 936 179
1946	79 885	5 003	93 917	185 813	11 611	1 599	377 828	1 204 434	616 924	2 528 727	1 852 097
1947	46 199	2 001	80 940	131 539	7 401	1 364	269 444	918 546	524 612	2 488 579	1 619 648
1948	75 632	2 963	89 188	176 926	10 323	1 992	357 024	1 454 457	734 789	2 955 670	2 060 841
1949	66 991	2 062	86 144	163 257	9 669	973	329 096	1 098 718	646 813	3 060 225	1 976 782
1950	66 218	2 471	98 934	179 816	9 560	1 007	358 006	1 115 685	723 852	3 205 352	2 083 835
1951	40 126	1 184	122 532	170 200	8 894	957	343 893	1 015 023	660 844	2 741 009	1 859 602
1952*	..	..	..	..	..	..	358 876	1 188 474	714 114	2 915 484	1 984 466

C. Høstutbytte pr. dekar i forhold til middelsår. Middelsår = 100

1939	88	95	96	99	100	98	96	77	77	99	94
1946	98	94	101	98	102	89	99	92	78	93	94
1947	74	71	89	75	79	72	78	76	74	87	83
1948	106	107	102	103	103	99	104	104	96	101	101
1949	96	98	87	90	92	93	90	86	90	103	97
1950	94	97	97	97	97	87	96	86	94	108	102
1951	75	79	90	92	91	85	89	79	86	92	90
1952*	88	96	94	86	86	84	89	93	92	101	97

D. Husdyrhold i rikets bygder pr. 20. juni

	Hester	Storfe		Svin	Sauer	Geiter	Voksne høns	Sølvrev (riket)	E. Forbruk av kunstgjødsel. Tonn verdstoff		
		I alt	Mjølkekyr						Kvelstoff (N)	Fosfor (P)	Kalium (K)
1939	203 931	1 455 016	864 336	361 953	1 743 802	248 916	3 422 368	493 190	10 270	6 464	12 305
1946	237 974	1 266 980	801 497	256 660	1 706 801	177 666	1 432 690	217 034	18 988	7 327	12 854
1947	224 545	1 225 024	795 488	258 635	1 698 026	154 956	2 046 575	..	20 905	9 890	24 053
1948	206 121	1 175 089	767 664	248 345	1 629 463	144 862	2 725 487	..	23 302	11 754	27 588
1949	198 266	1 224 133	769 251	418 840	1 735 623	146 594	3 710 906	113 049	25 216	14 108	35 056
1950	190 514	1 236 600	766 288	422 156	1 811 748	130 045	3 911 996	..	36 864	16 171	41 837
1951	183 828	1 230 532	754 591	386 120	1 923 948	118 828	3 320 489	..	30 699	14 949	34 433
1952	175 356	1 151 830	711 447	418 435	1 986 726	115 417	3 197 045	..	33 397	15 490	37 398

F. Omsetning av kraftfôr til grossist. Tonn

	Eggehviterikt				Kullhydratrikt				G. Kontrollerte slakt						
	Innført		Norsk		Innført		Norsk		Storfe	Hest	Svin	Sau	Geit	Spekalv	Gjøkalv
1939	96 513	87 017	245 925	101 034	197 045	5 779	320 164	354 820	15 719	205 664	55 491				
1946	14 554	69 147	93 578	75 988	126 747	16 986	28 421	219 261	17 905	170 533	7 780				
1947	63 080	84 810	138 139	47 771	164 844	12 991	86 449	273 368	20 880	193 789	9 402				
1948	26 035	135 370	206 383	46 458	109 819	5 610	55 351	180 381	13 572	167 673	7 231				
1949	31 720	119 185	190 281	56 425	126 596	6 516	202 773	356 431	20 352	180 134	8 333				
1950	75 877	114 960	241 794	57 514	163 276	5 320	476 691	304 475	23 099	171 167	10 328				
1951	—	109 329	164 701	63 602	239 696	9 588	293 523	414 157	23 547	175 897	19 668				
Jan.-sept. 1951	—	86 779	104 324	48 837	149 568	3 378	215 286	126 550	14 790	137 967	13 981				
1952	9 223	104 001	167 430	46 860	147 174	4 882	289 211	205 213	14 303	141 743	15 899				

H. Meieridrift

	H. Meieridrift					I. Engrospriser på meieriprodukter. Kr. pr. kg			J. Salg av faste eiendommer i rikets bygder		K. Gjennom-snittlig skyld-marks-verdi Kr.	
	Innveid mjølk	Tilbake-levert skummet mjølk	Produksjon av			Netto-utbytte av mjølka Øre pr. kg	Smør	Helfeit gaudaost	Blandet geit-mysost	Tallet på salg		Salgssum i alt 1 000 kr.
			Smør	Hvit ost	Brun ost							
1938	710 217	225 320	14 521	10 836	7 805	18,38	3,02	1,65	1,55	28 195	182 425	5 617
1946	567 610	75 989	6 393	4 562	5 021	42,14	4,50	2,56	2,61	29 972	220 895	8 178
1947	647 352	94 731	7 949	5 797	5 892	45,75	5,35	2,90	2,90	36 258	370 364	9 184
1948	734 076	97 435	8 881	7 087	6 847	46,74	5,35	2,90	2,90	32 324	262 226	9 027
1949	890 569	171 341	10 716	11 245	10 040	47,30	5,35	2,90	2,90	36 214	274 201	10 344
1950	991 411	233 837	11 532	14 128	11 401	47,83	6,28	2,90	2,90	36 600	287 133	10 625
1951	1006770	230 184	11 206	15 873	13 416	49,73	6,60	3,74	3,73	34 365	272 054	10 615
Jan.-okt. 1951	871 967	221 383	10 396	14 445	11 783	..	3) 6,60	3) 3,85	3) 3,80	..	..	..
1952	854 445	199 499	9 333	15 887	11 158	..	3) 6,60	3) 4,55	3) 4,35	..	..	..

1) Av dette 5 163 innførte. 2) Av dette 59 774 innførte. 3) Oktober.

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

L. Norges Landbrukshøgskoles prisindeks. ¹⁾ Driftsåret 1.april 1938—31. mars 1939 = 100					M. Produsentpriser på jordbruksprodukter									
Jordbruksprodukter				Produksjonsmidler	Partisalg i 6 av landets større byer. Fra Landbrukets Priscentral						Statens Kornforretnings grunnpriser			
I alt	Plante-produkter	Husdyr-produkter	106		Høy	Poteter	Egg	Okse-kjøtt	Sau-ekjøtt	Fleisk	Hvete	Rug	Bygg	Havre
1939	103	107	102	106	7,42	9,21	1,44	1,44	1,54	1,50	24,00	22,00	20,00	18,19
1946	225	215	227	159	17,33	18,94	4,00	3,37	3,67	3,41	44,00	41,60	37,00	33,20
1947	242	240	242	162	20,18	22,03	4,00	3,67	4,20	3,78	47,00	47,00	40,00	35,00
1948	247	212	255	166	20,28	20,18	4,00	4,07	4,50	4,18	51,00	51,00	43,50	38,00
1949	250	232	254	170	18,76	20,68	3,95	4,30	4,78	4,40	55,00	55,00	47,00	41,00
1950	264	267	264	215	18,15	22,29	3,55	4,30	4,79	4,47	60,00	60,00	51,50	45,00
1951	287	291	286	234	24,37	24,35	4,58	4,35	5,18	4,70	69,00	69,00	59,50	51,50
Sept. 1951	280	275	281	236	27,17	19,92	5,19	4,31	5,04	4,80	73,00	73,00	63,00	54,00
1952	297	287	299	249	23,33	21,20	5,69	5,20	4,20	4,55	83,00	83,00	71,00	61,00

N. Priser på produksjonsmidler

Kraftfôr				Kunstgjødsel			Maskiner og redskap					
Maisgrop	Jord-nøttmjøl	Ruggris	Sildmjøl, saltfattig	Kalk-salpeter 15,5 % N.	Fosfor-syre-gjødsel 8,7 % P.	Kalium-gjødsel 33,2 % K.	Plog (norsk 11")	Harv (9 t.)	Slåmaskin (2 h.)	Arbeids-kjerre	Høyvogn	
												Kr. pr. 100 kg
1939	19,86	23,28	14,28	29,05	15,10	6,78	13,75	176,00	92,00	420,00	175,00	280,00
1946	32,00	39,00	22,50	36,00	13,90	12,00	15,00	256,94	155,53	912,71	253,00	385,00
1947	31,92	38,92	22,50	35,92	14,60	12,80	15,90	244,00	148,00	1 033,00	350,00	550,00
1948	31,79	38,79	22,50	35,79	14,35	12,63	15,80	298,50	176,00	1 033,00	400,00	650,00
1949	32,00	..	22,50	36,28	14,45	12,74	15,80	298,50	176,00	1 020,00	435,00	660,00
1950	43,83	57,53	34,78	64,28	14,45	12,74	15,80	298,50	176,00	1 173,00	435,00	660,00
1951	55,80	..	41,00	77,20	16,00	12,91	19,35	310,94	183,33	1 200,00	469,00	709,00
1952	55,80	..	41,00	77,20	17,35	13,13	20,60	347,00	214,50	1 200,00	520,00	709,00

O. Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk. Kr.

Årslønn (til dette kost og losji)	Daglønn i sommerhalvåret på egen kost								Daglønn for skogsarbeid i vinterhalvåret		Gjennomsnittlig dagsfor-tjeneste for skogs-kjøring (mann og hest)
	Tjeneste-gutter	Tjeneste-jenter	Vårann		Slåttonn		Skuronn		På arbeids-giverens kost	På egen kost	
			Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner			
1939/40	624	411	5,55	3,68	6,05	3,89	5,65	3,82	4,13	5,87	9,65
1946/47	1 981	1 170	14,34	9,42	15,06	9,79	14,27	9,55	11,92	15,63	24,69
1947/48	2 312	1 347	16,06	10,56	17,08	11,02	16,16	10,75	13,87	17,60	27,76
1948/49	2 599	1 535	17,44	11,49	18,44	12,01	17,53	11,72	14,90	19,10	29,44
1949/50	2 783	1 678	18,27	12,32	19,25	12,80	18,44	12,52	15,59	19,63	29,88
1950/51	2 994	1 829	19,62	13,26	20,59	13,77	19,64	13,42	16,97	21,39	31,10
1951/52	3 347	2 041	21,94	14,91	22,98	15,53	22,14	15,29	19,97	24,80	36,99

P. Hogst av tømmer og ved. 1 000 m³ fast mål.

Bartretømmer						Lauvtre-tømmer	Barved	Lauvved	Salgsvirke i alt	Husbe-hovsvirke på gårdene	Samlet hogst
Skur-tømmer	Sliperi- og cellu-lose-tømmer	Spesial-tømmer	Diverse tømmer	Bartre-tømmer i alt							
1939/40	2 710	2 618	102	..	5 430	36	604	503	6 573	2 787	9 360
1946/47	2 642	3 096	319	..	6 057	46	770	353	7 226	2 787	10 013
1947/48	2 742	3 185	231	266	6 424	33	682	307	7 446	2 787	10 233
1948/49	3 244	4 314	307	285	8 150	46	573	248	9 017	2 787	11 804
1949/50	2 815	3 156	249	118	6 338	36	305	176	6 855	2 787	9 642
1950/51*	2 591	3 520	205	169	6 485	48	318	271	7 122	2 787	9 909
1951/52*	..	..	..	..	8 180	40	400	300	8 920	2 787	11 707

Q. Basispriser for tømmer²⁾ (levert vassdrag) og ved.For tømmer kr. pr. m³, for 60 cm ved pr. favn

Q. Basispriser for tømmer ²⁾ (levert vassdrag) og ved.										R. Tømmerfløting			
Skurtømmer					Sliperi- og celluloselast					Østl. og Trøndel.		1 000 stokker	1 000 m ³
Østlandet		Trøndel.			Østlandet			Trøndel.		Barved	Bjørke-ved		
Gran	Furu	Gran	..	Gran	Furu	Skurslip	Gran						
1939/40	19,50	18,50	15,40	15,80	11,00	14,25	13,20	21,00	29,00	1939	16 625	2 223	
1946/47	41,50	41,50	37,65	35,00	31,00	34,50	32,25	47,00	61,00	1946	17 382	2 658	
1947/48	45,50	45,50	41,75	39,00	35,00	38,50	35,75	53,00	66,00	1947	24 557	3 468	
1948/49	46,50	46,50	42,95	40,00	36,00	39,50	36,80	55,00	68,00	1948	26 922	3 768	
1949/50	47,00	46,50	43,45	41,50	36,00	39,50	38,30	55,00	68,00	1949	35 694	4 713	
1950/51	73,00	67,50	68,65	64,50	54,50	58,00	58,80	55,00	68,00	1950	27 429	3 663	
1951/52	81,50	81,50	77,05	70,00	65,00	68,00	66,00	70,00	90,00	1951	28 660	3 740	
1952/53	78,00	78,00	..	67,00	59,00	65,00	..	80,00	100,00	1952	..	..	

¹⁾ Årstallene gjelder driftsårene 1939/40 osv. ²⁾ Investerings- og pensjonsavgifter nærmere omtalt i tekststavnittet om skogbruk

V. Fiske og hvalfangst.

A. Oppfisket mengde. ¹⁾ Tonn												
	I alt	Skrei ²⁾	Lodde- torsk ²⁾	Bank- torsk	Fjord- torsk	Sei	Lange	Brosme	Hyse	Lyr	Hvitting	Stor- og vårsild
1939	1 001 522	182 945	28 302	45 265	14 232	36 375	6 348	5 539	18 624	1 951	358	412 426
1946	818 671	172 190	12 505	12 286	17 256	28 877	12 230	4 904	9 377	2 526	1 059	357 633
1947	1 031 521	206 025	23 093	21 203	19 461	41 750	9 739	5 647	14 645	2 105	788	494 270
1948	1 317 811	110 552	25 239	23 380	19 577	58 757	5 276	4 683	25 209	1 891	365	819 583
1949	1 084 298	90 947	22 431	34 669	28 018	61 412	3 508	4 131	21 020	1 843	296	567 467
1950	1 278 668	108 612	22 553	44 245	20 192	67 682	6 791	4 864	18 285	1 868	251	771 306
1951	1 668 460	149 758	21 744	59 132	19 700	57 618	6 211	6 855	18 260	2 463	103	888 006
1952*	1 585 000	117 542	38 179	45 000	20 000	52 000	..	..	..	..	..	820 471

	Feitsild	Småsild	Nordsjøsild	Islandssild	Brisling	Laks og sjoaure	Makrell	Kveite	Flyndre	Hummer	Reker	Hå og håbrann
1939	25 750	122 750	1 861	16 042	5 406	1 189	6 767	3 240	2 826	998	3 125	9 321
1946	28 243	64 636	681	12 414	10 967	938	7 370	3 889	1 194	941	2 053	3 957
1947	20 319	47 121	4 169	21 694	7 645	961	12 810	5 172	1 474	850	1 920	8 915
1948	17 945	87 832	23 911	5 598	7 246	929	9 994	5 209	1 264	721	1 855	6 574
1949	21 766	101 086	3 204	25 897	9 453	944	12 570	5 705	1 403	862	2 092	7 611
1950	29 662	72 947	3 589	11 214	5 613	727	10 206	6 089	1 663	969	2 312	8 858
1951	78 523	208 618	1 325	17 132	9 014	896	13 349	5 273	1 409	861	2 727	12 217
1952*	52 000	242 000	1 935	23 200	6 718	..	14 000	..	..	775	3 000	..

B. Verdi av oppfisket mengde. ¹⁾ 1 000 kr.											C. Hvalfangst	
I alt	Torsk	Sei	Hyse	Sild	Brisling	Laks og sjoaure	Makrell	Kveite	Hummer	Olje- produksjon 1 000 fat	Verdi av olje etc. Mill. kr.	
1939	100 902	36 706	3 937	2 706	29 827	1 477	2 683	1 934	3 134	2 078	³⁾ 735 ³⁾ 37,9	
1946	217 575	62 261	8 944	4 279	68 528	7 646	5 022	5 313	7 024	6 035	537 129,7	
1947	299 537	88 030	12 445	7 267	108 570	5 324	5 279	7 084	9 688	5 264	991 ⁴⁾ 294,9	
1948	336 270	62 888	16 726	12 217	163 365	5 521	5 043	5 908	10 840	4 529	1 064 ⁴⁾ 333,8	
1949	312 343	69 926	17 312	10 379	126 694	7 539	5 820	6 155	11 867	5 680	1 120 ⁴⁾ 313,1	
1950	346 039	89 156	17 246	9 260	142 008	4 208	5 090	4 490	13 453	6 625	1 122 ⁴⁾ 291,6	
1951	492 780	132 783	18 669	9 493	208 216	8 468	7 913	7 050	11 553	6 289	1 131 ⁴⁾ 368,8	
1952*	491 500	129 900	19 000	..	206 379	6 308	..	6 500	..	4 650	⁵⁾ 1 156 ^{4,5)} 311,0	

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning.

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbeidingsverdi												
Alle grupper	Bryting av kull	Bryting av malm	Stein- brott ⁶⁾	Ekstraktiv jord- og steinindu- stri ellers	Nærings- middel- industri	Drikke- vare- industri	Tobakk- industri	Tekstil- industri	Bekled- nings- industri	Tre- og kork- industri	Møbel- og inn- rednings- industri	
a) Utførte timeverk. Mill.												
1938	313,2	..	14,8	0,4	2,1	23,5	4,5	3,3	26,7	28,7	26,6	
1949	433,9	..	7,2	0,3	1,8	29,7	5,5	3,2	33,6	38,5	24,5 20,3	
1950	460,8	2,4	7,0	1,7	2,1	37,7	5,5	3,1	37,2	41,5	23,4 21,1	
1951*	478,4	2,3	7,5	1,6	2,1	39,0	5,5	3,0	39,1	41,4	23,2 20,7	
b) Brutttoproduksjonsverdi. Mill. kr.												
1938	2 138,2	..	57,4	0,9	6,4	234,5	125,9	69,6	130,5	108,2	140,9	
1949	7 328,5	..	64,6	1,3	12,6	587,3	390,8	277,1	507,5	427,4	389,0 192,6	
1950	8 882,9	22,6	86,4	12,2	16,0	880,4	381,6	275,2	687,1	530,0	407,3 211,8	
1951*	11 780,1	34,1	111,8	15,4	26,2	1 078,3	404,7	286,2	831,5	623,5	505,6 233,0	
c) Bearbeidingsverdi. Mill. kr.												
1938	1 043,6	..	48,4	0,8	5,6	87,3	91,6	46,3	55,7	54,9	48,1	
1949	3 636,9	..	59,6	1,2	11,0	264,6	318,4	217,8	220,8	190,6	129,2 106,0	
1950	4 122,4	21,6	80,5	10,4	13,4	359,0	325,6	213,9	221,9	228,7	130,6 116,8	
1951*	5 345,0	29,8	103,5	13,6	24,3	447,9	344,4	218,1	287,1	257,6	149,8 122,7	

¹⁾ Omfatter de mengder som er brakt i land. ²⁾ Vekten gjelder sløyd fisk. ³⁾ Fangsten for 2 kokerier bortleidd til utlandet er ikke tatt med. ⁴⁾ Hvalolje levert til innenlandsk forbruk er regnet med etter den pris som gjaldt for slike leveringer. ⁵⁾ Gjelder bare produksjonen Antarktis-sesongen 1951/52. ⁶⁾ For 1950 og 1951 omfatter tallene også pukkverk.

VI. Gravedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbejningsverdi (forts.)

	Trefor- edlings- industri	Grafisk industri	Lær- industri	Gummi- vare- industri	Kjemisk industri	Jord- og steinvare- industri	Primær jern- og metall- industri	Jern- og metall- vare- industri	Maskin- industri	Elektro- teknisk industri	Tran- sport- middel- industri	Diverse industri	Gassverk
a) Utførte timeverk. Mill.													
1938	33,5	14,0	3,1	3,5	15,8	12,4	16,6	79,1				3,1	1,5
1949	40,0	17,2	4,7	6,3	24,4	18,3	25,0	27,3	15,2	14,3	68,3	7,2	1,1
1950	41,2	17,6	4,8	6,3	25,7	19,6	25,8	28,4	16,5	15,9	67,6	7,6	1,1
1951*	44,3	18,5	4,3	6,6	30,1	20,6	27,2	29,6	17,7	17,0	68,4	7,6	1,1
b) Bruttoproduksjonsverdi. Mill. kr.													
1938	277,7	60,2	23,2	20,3	234,8	46,7	189,1	388,3				14,0	9,6
1949	993,4	158,3	91,9	86,2	883,1	189,2	561,1	365,7	187,6	242,4	623,5	77,6	18,3
1950	1 142,0	169,8	107,4	97,4	1 193,7	217,5	743,5	416,6	219,5	292,2	657,0	96,4	19,3
1951*	2 169,1	197,3	127,2	135,7	1 671,0	262,5	982,3	516,7	270,7	383,5	787,9	102,6	23,3
c) Bearbejningsverdi. Mill. kr.													
1938	95,3	41,4	9,1	12,3	107,0	32,3	69,5	223,5				8,3	6,2
1949	395,9	110,4	34,7	54,0	332,6	119,9	218,8	202,5	115,0	116,8	361,3	49,6	6,2
1950	444,1	117,8	34,2	53,6	381,8	131,4	293,2	216,5	134,1	142,8	383,6	60,5	6,4
1951*	1 020,2	135,0	33,4	62,9	506,3	154,7	331,9	254,0	154,5	170,4	453,2	62,1	7,6

B. Årlig produktionsindeks. 1938 = 100

	Hele indus- trien	Produktionsmiddelindustri			Konsumvareindustri			Eksport- industri i alt	Hjemme- industri i alt	Malm- og metall- utvinning	Jern- og metall- industri	Kjemisk og elek- tro- kjemisk industri	Trefor- edlings- industri
		I alt	For eksport- marked	For hjemme- marked	I alt	For eksport- marked	For hjemme- marked						
1939	107,1	105,7	102,9	107,5	109,6	119,7	107,7	106,1	107,6	100,6	104,0	111,1	117,7
1946	97,2	90,7	62,9	108,1	108,6	119,5	106,5	73,8	107,4	47,5	109,0	104,5	91,8
1947	114,9	109,4	75,9	130,4	124,5	138,1	121,9	87,9	126,7	62,2	130,0	117,4	107,4
1948	128,3	124,5	88,4	147,1	134,5	150,5	131,4	100,4	140,3	76,1	148,0	116,4	123,5
1949	137,4	136,6	102,0	158,3	138,4	148,2	136,5	110,9	148,8	84,7	160,0	146,7	125,2
1950	148,5	150,3	116,0	171,7	144,6	157,3	142,2	123,9	158,9	90,6	177,0	164,8	139,1
1951*	155,9	157,8	124,4	178,1	151,5	171,1	147,9	133,2	164,9	96,3	182,1	167,8	149,0
1952*	155,1	158,9	126,6	178,5	146,7	153,0	145,7	132,4	164,1	104,2	182,6	175,9	138,4

B. Produktionsindeks (forts.)

	Tekstil- industri	Bekled- nings- industri	Herme- tikk- industri	Annen nærings- og nytelses- middel- industri	Andre industrier
1946	101,1	80,8	86,7	119,4	102,1
1947	122,6	102,4	113,4	132,8	120,0
1948	143,1	125,0	125,4	133,5	134,8
1949	164,5	137,7	133,1	137,8	135,2
1950	175,5	154,2	139,9	135,7	144,6
1951*	193,2	157,1	161,9	139,2	157,8
1952*	178,7	147,8	133,9	148,4	148,8
Jan.-okt. 1951	..	..	..	..	..
1952	..	..	..	..	..

C. Produktion av visse varer. Tonn¹

	Kull	Jernmalm og titan- jernstein	Kopper- malm og -konsen- trat	Molyb- denglans	Sink- malm og blyerts	Svovelskis	Rujern					
								1939	311 592	1 395 435	32 169	722,0
1946	101,1	80,8	86,7	119,4	102,1	96 434	112 546	15 688	16,0	6 935	539 850	73 061
1947	122,6	102,4	113,4	132,8	120,0	336 499	197 509	19 154	172,0	8 960	720 015	74 602
1948	143,1	125,0	125,4	133,5	134,8	436 130	289 316	21 064	142,0	10 462	735 021	63 404
1949	164,5	137,7	133,1	137,8	135,2	456 542	374 305	21 870	127,8	11 287	744 762	61 686
1950	175,5	154,2	139,9	135,7	144,6	363 905	403 568	22 617	111,4	10 647	748 793	63 408
1951*	193,2	157,1	161,9	139,2	157,8	469 993	437 583	21 984	208,0	12 302	696 217	50 612
1952*	178,7	147,8	133,9	148,4	148,8	..	..	..	..	..	..	..
Jan.-okt. 1951	..	..	..	..	..	379 333	362 586	18 421	173,0	9 920	567 407	41 083
1952	..	..	..	..	..	359 998	681 605	19 061	163,6	9 875	579 485	46 114

	Ferrosili- sium ²⁾	Andre ferrole- geringer ²⁾	Alumi- nium	Kopper	Nikkel	Sink	Svovel	Sement	Murstein tegl 1 000 stk.	Tremasse (tørr beregnet)	Cellulose (tørr beregnet)
1946	30 579	35 901	16 692	7 549	5 191	30 210	71 886	436 211	82 593	279 857	230 309
1947	36 892	53 826	21 725	7 920	7 796	34 580	82 423	472 612	97 195	310 261	319 811
1948	44 473	94 542	31 041	8 935	8 401	42 000	79 236	526 187	74 011	431 469	383 843
1949	64 613	107 311	35 697	9 306	9 915	41 090	81 184	592 812	91 184	458 311	434 880
1950	63 875	99 217	47 056	9 035	10 003	43 173	96 190	581 704	100 835	533 899	481 607
1951*	72 117	118 559	51 209	8 651	11 080	40 233	98 408	719 586	100 917	553 937	529 315
Jan.-okt. 1951	58 255	99 219	42 605	7 114	9 135	34 699	78 650	584 632	93 539	455 854	438 059
1952	72 610	104 143	43 471	8 349	9 644	31 932	83 456	610 884	81 420	427 218	409 101

¹⁾ Månedstallene er ikke alltid sammenliknbare med årstallene. ²⁾ Basis 45 % beregnet fra 1946 av. ³⁾ Produkter til videre foredling i samme bedrift er ikke medregnet fra og med 1947.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

	C. Produksjon av visse varer (forts.). Tonn								D. Elektrisitetsproduksjon Mill. kWh		
	Sildhermetikk	Sildolje	Ullgarn	Bomullsgarn	Margarin	Øl kl. I, II og III 1 000 hl	Sigaretter Mill. stk.	Koke- og spise-sjokolade	Ved elektrisitetsverk på 1 000 kW eller over		
									I alt	Ved elektrokjemisk og elektrometallurgisk ind.	Ved den alminnelige elektrisitetsforsyning
1939	29 456	19 769	4 536	3 040	55 357	516	908,9	8 119	10 210	5 022	4 535
1946	23 013	15 533	5 485	2 513	54 379	520	1 287,7	5 043	11 261	4 103	6 389
1947	30 434	23 126	6 449	2 901	62 330	550	1 547,9	5 494	11 260	4 378	6 175
1948	33 870	42 750	6 678	3 305	61 196	502	1 505,8	5 740	12 445	4 597	7 034
1949	31 877	26 643	7 349	3 443	64 090	578	1 396,5	7 264	15 183	5 953	8 304
1950	27 095	51 930	7 687	3 914	63 316	623	1 280,5	9 024	17 328	7 241	9 137
1951*	31 171	78 725	7 520	4 478	71 330	685	1 145,2	9 080	17 317	7 215	9 132
Jan.-okt. 1951	27 397	75 500	6 390	3 674	61 794	530	965,9	7 438	14 225	6 005	7 422
1952	21 678	74 000	5 211	2 747	64 573	555	1 040,9	8 146	15 129	5 857	8 411

VII. Byggevirksomhet.

	A. Bygg under arbeid ved utgangen av året ¹⁾						B. Bygg tatt i bruk ¹⁾					
	Boligbygg		Verksteds- og fabrikkbygninger	Driftsbygninger i landbruket ²⁾	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg	Boligbygg		Verksteds- og fabrikkbygninger	Driftsbygninger i landbruket ²⁾	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg
	Leiligheter	Golvflate m ²					Leiligheter	Golvflate m ²				
1947 ³⁾	17 179	1 570 333	308 404	201 552	108 110	82 665	14 937	1 310 052	279 108	212 942	49 633	98 106
1948	14 253	1 279 252	290 420	292 674	159 360	216 820	16 557	1 420 383	299 595	285 590	119 698	166 213
1949	17 419	1 621 523	341 683	320 548	112 960	287 791	18 316	1 589 654	213 509	392 325	106 578	229 837
1950	14 264	1 299 399	328 663	298 988	118 762	365 060	22 395	1 927 070	344 993	391 842	84 000	254 000
1951	25 466	1 904 220	433 116	257 793	119 233	427 746	21 000	1 651 000	333 000	321 000	51 000	210 000
Jan.-aug. 1951	23 112	1 757 470	454 343	368 996	112 559	404 825	10 194	862 000	196 000	150 000	43 000	137 000
1952	27 136	1 981 380	408 345	367 427	166 360	493 864	19 062	1 371 000	189 000	162 000	51 000	210 000

VIII. Skipsfart.

A. Handelsflåtens størrelse ved utgangen av året											
	I alt ⁴⁾		Motortørrelastskip		Damp-tørrelastskip		Motortankskip		Damp-tankskip		Nettoøking eller minskning (+) i alt 1 000 br.tonn
	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	
1939	4 391	4 846	2 504	1 345	1 546	1 440	233	1 738	44	318	+ 90
1940	4 269	4 433	2 548	1 206	1 399	1 273	229	1 692	36	258	- 413
1946	4 475	3 437	3 120	1 067	1 086	763	198	1 271	44	333	+ 409
1947	4 857	4 174	3 427	1 312	1 154	1 142	209	1 365	44	353	+ 737
1948	5 136	4 679	3 687	1 507	1 152	1 202	230	1 555	50	413	+ 505
1949	5 398	5 300	3 951	1 782	1 124	1 245	261	1 877	48	395	+ 621
1950	5 467	5 681	4 037	1 869	1 082	1 179	284	2 231	49	400	+ 381
1951	5 557	5 975	4 191	1 890	1 014	1 093	309	2 637	43	352	+ 294
1952 ^{1/10}	5 617	6 167	4 266	1 944	988	1 073	321	2 806	42	341	+ 192

	B. Skip i utenriksfart ved utgangen av året ⁵⁾	C. Opptjente bruttofrakter i utenriksfart. 1 000 kr.						D. Fraktindeks. «Norwegian Shipping News» Juli—desember 1947 = 100	E. Skip med last mellom Norge og utlandet 1 000 nettotonn		
		I alt		Tørrelastskip		Tankskip			Kommet	Gått ⁶⁾	
		Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt				
1937	3 980	560 800	184 500	362 000	101 700	198 800	82 800	..	..	5 268	4 324
1938	4 234	478 300	219 300	350 000	98 300	128 300	121 000	..	..	5 435	5 044
1939	4 345	573 000	203 200	458 300	90 900	114 700	112 300	..	..	5 732	4 888
1946	2 510	1 044 300	132 100	719 600	102 200	324 700	29 900	..	..	2 896	2 148
1947	3 338	1 378 600	262 600	1 011 000	178 600	367 600	84 000	111,0	102,1	4 052	2 729
1948	3 904	1 494 400	476 000	1 038 300	266 700	456 100	209 300	90,4	96,3	4 509	3 266
1949	4 520	1 399 500	694 100	1 161 100	300 900	238 400	393 200	81,7	78,7	4 482	3 576
1950	4 908	1 733 800	905 700	1 418 400	334 700	315 400	571 000	84,9	78,6	4 941	3 796
1951	5 180	..	..	..	..	..	..	176,7	210,7	5 426	3 922
Jan.-sept. 1951	..	..	..	..	..	..	..	173,8	180,3	4 070	3 001
1952	..	..	..	..	..	..	..	120,4	131,6	3 921	3 329

¹⁾ Boligdirektoratets tall. ²⁾ Grunnflate. ³⁾ For bygg under arbeid er Finnmark og Nord-Troms ikke regnet med. ⁴⁾ Registreringspliktige skip, dvs. damp- og motorskip på over 25 br.tonn og seilskip på over 50 br.tonn. ⁵⁾ Skip på over 500 br.tonn. ⁶⁾ Skip med jernmalm fra Narvik ikke regnet med.

IX. Annen samferdsel.

	A. Jernbanedrift ¹ (statsbanene)			B. Rute- bil- trafikk	C. Ruteflytrafikk			D. Post, telefon, telegraf			E. Inn- reiste ut- lendin- ger
	Gods- transport. Ekskl. malm på Ofotbanen	Opplastede vogner	Reisende	Passasjer- kilometer	Kilometer floyet	Passasjer- kilometer	Gods, post, bagasje, tonn-km	Bokførte post- sendinger Ekskl. postgiro	Riks- telefon- samtaler	Tele- grammer	
	1 000 tonn			1 000							
1938	4 525	634	21 606	460 613	722	2 370	103	9 332	17 767	3 907	..
1946	4 537	553	47 645	686 847	2 381	33 125	438	17 005	32 905	7 965	194
1947	5 182	567	41 849	959 060	6 072	85 422	1 528	16 306	33 973	8 269	303
1948	5 503	643	40 264	1 214 708	7 013	98 560	1 680	16 130	35 096	7 419	361
1949	5 998	673	42 603	1 396 348	6 576	134 765	3 376	15 650	35 735	7 126	390
1950	5 734	669	* 38 098	1 505 327	7 870	162 308	5 946	14 725	36 699	6 859	534
1951	* 5 832	688	* 38 321	1 572 697	8 932	199 691	8 512	14 471	38 425	6 787	477
Jan.-sept. ²⁾											
1951	4 028	460	25 635	..	6 970	156 845	6 268	10 139	28 680	4 967	430
1952	4 021	468	26 144	..	7 371	174 830	5 826	9 907	30 015	4 822	546

X. Offentlige finanser.

Skatteår (og inntektsår)	A. Den kommunale skattelikning. Mill. kr.								
	Antatt formue			Antatt inntekt			Skattbar inntekt		
	Riket	Bygder	Byer	Riket	Bygder	Byer	Riket	Bygder	Byer
1939/40 (1938)	8 840,5	4 944,0	3 896,5	2 897,3	1 455,2	1 442,1	1 940,1	947,5	992,6
1940/41 (1939)	9 678,1	5 320,9	4 357,2	3 087,2	1 553,9	1 533,3	2 102,1	1 026,4	1 075,7
1947/48 (1946)	14 361,7	8 746,9	5 614,8	5 477,9	3 070,3	2 407,6	3 993,4	2 184,1	1 809,3
1948/49 (1947)	15 626,0	8 335,0	7 291,0	6 521,0	3 247,3	3 273,7	4 951,9	2 408,9	2 543,0
1949/50 (1948)	17 869,3	9 226,0	8 643,3	7 328,2	3 687,5	3 640,7	5 573,7	2 758,1	2 815,6
1950/51 (1949)	18 711,4	9 782,4	8 929,0	7 971,6	4 036,7	3 934,9	6 038,2	3 041,1	2 997,1
1951/52 (1950)	21 518,9	10 884,1	10 634,8	8 823,2	4 480,1	4 343,1	6 758,1	3 319,2	3 438,9
1952/53 (1951)	*23 000,0	..	..	*10 500,0	..	..	..	..	..

Skatteår	B. Utliknede kommunale skatter og avgifter. Mill. kr.							C. Statsskatt ³⁾ . Mill. kr.				
	Bygder				Byer			I alt	Utlignet formues- og inn- tekts- skatt	Innbetalte		
	I alt	Formues- og inn- tekts- skatt. Rente- skatt	Eien- doms- skatt (matrik- kelskatt)	Andre skatter og avgifter	I alt	Formues- og inn- tekts- skatt. Rente- skatt	Eien- doms- skatt (matrik- kelskatt)			Andre skatter og avgifter	For- bruks- skatter	Verne- skatt, andre skatter og avgifter
1939/40	193,6	173,4	5,5	14,7	226,4	186,7	22,3	17,4	560,4	177,8	348,3	34,3
1940/41	209,7	188,6	5,5	15,6	243,7	202,7	22,6	18,4	910,7	264,2	609,5	37,0
1947/48	452,2	412,8	5,0	34,4	404,0	347,9	25,1	31,0	1 856,3	423,6	1 354,6	78,1
1948/49	489,9	448,7	4,9	36,3	546,3	479,1	26,2	41,0	2 188,0	576,4	1 284,7	326,9
1949/50	561,8	509,2	5,0	47,6	606,0	527,9	26,3	51,8	2 213,6	627,1	1 485,3	101,2
1950/51	614,6	558,4	5,1	51,1	649,7	566,4	29,6	53,7	2 575,7	*795,9	1 644,5	135,3
1951/52	671,9	*610,0	5,4	56,5	739,3	*650,1	30,5	58,7	..	879,2	..	..

Pr. 30. juni	D. Kommunenes skatte- restanser. Mill. kr.			E. Kommunenes lånegjeld. Mill. kr.						F. Statens lånegjeld Mill. kr.		
	Riket	Bygder	Byer	Riket		Bygder		Byer		I alt	Opptatt innen- lands	Opptatt uten- lands
				Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr.- vesenet	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr.- vesenet	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elektr.- vesenet			
1938	104,8	65,4	39,4	1 212,0	485,7	543,9	297,0	668,1	188,7	1 428,7	775,1	653,6
1939	105,9	66,2	39,7	1 202,7	470,8	528,0	289,2	674,7	181,6	1 464,2	867,8	596,4
1946	270,4	142,0	128,4	764,8	284,6	281,1	187,9	483,7	96,7	6 958,2	6 452,9	505,3
1947	274,6	138,9	135,7	834,9	329,6	319,7	201,6	515,2	128,0	6 693,1	5 991,0	702,1
1948	265,8	124,1	141,7	917,2	369,6	290,4	212,9	626,8	156,7	6 304,5	5 502,7	801,8
1949	272,9	134,0	138,9	963,8	467,3	320,7	239,9	643,1	227,4	6 165,5	5 069,1	1 096,4
1950	281,2	140,7	140,5	1 242,6	715,5	448,0	347,7	794,6	367,8	4 705,0	3 631,2	1 073,8
1951	272,6	138,8	133,8	1 290,2	780,4	487,0	385,3	803,2	395,1	4 884,4	3 732,9	1 151,5
1952	..	..	..	*1 380,0	*845,0	..	..	..	..	4 873,8	3 675,3	1 198,5

¹⁾ Årsoppgavene gjelder budsjettåret som slutter i vedk. år. ²⁾ For jernbanedriften jan.-aug. ³⁾ Eksklusive engangsskatt på formuesstigning og krigsskadeavgift (tilsammen innbetalt: 1946/47: 35,2 mill. kr., 1947/48: 500,7 mill. kr., 1948/49: 235,9 mill. kr., 1949/50: 120,2 mill. kr., 1950/51: 100,9 mill. kr.).

X. Offentlige finanser (forts.).

	G. Statens utgifter og inntekter. 1 000 kr.						
	1938/39	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51	Det sist salderte budsjett 1951/52	Budsjett 1952/53
Driftsregnskapet.							
<i>A. Driftsutgifter.</i>							
I. Statens politiske organer	4 800	12 067	13 164	12 918	14 215	14 398	20 061
II. Utenriktjeneste	5 330	23 742	27 132	33 248	38 113	42 750	51 554
III. Forsvar	66 906	206 178	314 653	338 448	481 676	1 002 280	1 314 867
Herav: Hær	37 519	100 634	150 782	137 984	190 748	390 131	509 672
Marine	27 207	54 579	74 794	81 932	111 780	178 588	248 135
Luftforsvar	—	46 600	74 861	92 675	131 373	355 881	501 453
IV. Retts-, politi- og fengselsvesen	19 328	75 433	70 199	69 069	68 063	66 710	67 702
Herav: Rettsvesen	10 999	24 052	23 316	21 915	20 409	17 692	18 466
Politi	5 019	28 346	29 413	32 400	36 062	36 183	35 614
Fengsels- og tvangsarbeidsvesen	2 806	21 197	15 233	12 608	9 827	11 155	11 722
V. Fylkesmannsembetene og komm.kontoret .	946	2 406	2 430	2 470	2 849	2 640	3 047
VI. Kirken	4 418	9 526	9 696	8 714	9 305	9 962	11 067
VII. Skole, vitenskap, kunst etc.	68 694	137 694	153 505	167 618	193 090	177 997	202 322
Herav: Høgskoler	7 112	21 006	23 171	24 684	28 620	27 596	32 380
Høgre almenkoler	3 761	10 539	10 739	11 842	13 476	13 508	15 070
Folkeskolen og ungdomsskoler ...	43 859	67 102	77 409	82 177	98 100	87 355	97 638
Vitenskapelige formål utenom høgskolene og litterære og kunstneriske formål	2 423	6 733	6 901	6 039	7 185	6 469	7 004
VIII. Sosiale formål	74 148	215 188	254 128	270 423	318 600	387 984	403 054
Herav: Andel i syketrygdpremier	7 010	13 445	15 636	17 031	23 415	22 000	25 465
Alderstrygd ¹⁾	37 087	67 654	65 737	85 942	97 807	132 253	142 403
Barnetrygd	—	63 540	63 504	64 335	66 112	89 800	92 400
IX. Helsestell	20 828	47 801	56 952	60 567	65 659	72 842	71 059
Herav: Medisinalvesen	7 311	17 759	23 367	25 023	25 477	36 957	28 355
Sinnssykevesen	8 011	16 617	18 792	19 870	23 369	19 516	23 392
Tuberkulosevesen	4 446	9 552	10 393	11 248	11 751	10 945	13 595
X. Statens anlegg	51 212	133 509	140 394	153 761	143 937	148 044	163 556
Herav: Veiarbeider	41 810	106 728	104 395	114 709	101 950	101 965	114 469
Vassdrags- og elektrisitetsvesen ...	2 207	11 947	21 240	22 396	23 576	28 510	27 583
XI. Landbruk	35 208	38 030	52 654	62 520	60 707	78 901	95 734
Herav: Tilskott til bureising, jorddyrking etc.	16 467	9 398	10 257	12 065	11 085	12 150	18 250
XII. Handel, industri, sjøfart og fiske	31 852	65 249	62 204	76 266	75 097	95 523	104 861
Herav: Saltvannsfiske	12 423	15 484	16 687	18 883	11 522	13 872	17 184
XIII. Forsyning, rasjonering og prisregulering ...	—	713 545	756 054	784 224	510 571	456 395	476 190
Herav: Tilskott til regulering av prisene ...	—	701 814	749 145	779 391	508 420	450 000	450 000
Herav: 1. Kunstgjødsel og A.I.V.-væske (inkl. fraktlette)	—	34 687	36 489	56 007	38 840	} 450 000	} 450 000
2. Kraftfôr og fettstoffer	—	204 673	170 352	141 519	102 546		
3. Brødmjøl	—	150 500 ²⁾	199 396	101 633	95 645		
4. Mjølke og mjølkeprodukter	—	131 444	151 381	180 812	162 956		
5. Kjøtt og flesk	—	56 742	47 504	114 500	30 337		
6. Andre varer	—	123 768	144 023	184 920	78 096		
XIV. Skattelikning og skatteinnkreving	19 016	52 034	59 687	62 173	68 473	63 640	71 671
XV. Gjeldsrenter og pensjoner	13 181	108 974	106 844	132 177	113 421	199 572	210 863
Herav: Renter og kurstap	70 942	142 228	143 273	168 829	166 046	184 080	188 110
÷ Renter av kapital i Statens bedr. ...	÷ 70 322	÷ 56 182	÷ 60 107	÷ 65 751	÷ 70 215	÷ 25 340	÷ 28 008
Pensjoner	12 561	22 928	23 678	29 099	17 590	40 832	50 761
XVI. Underskott av Statens forretningsdrift ³⁾ ...	56 843	67 888	98 474	50 477	68 081	29 706	31 401
Herav: Statsbanene	65 515	80 249	102 056	86 238	100 241	57 838	58 000
Postverket	÷ 3 359	÷ 4 035	÷ 2 357	÷ 5 442	÷ 4 607	÷ 5 300	÷ 2 250
Telegrafverket	÷ 3 773	÷ 9 625	÷ 176	÷ 5 681	÷ 3 929	÷ 6 000	÷ 4 000
XVII. Utgifter i samband med krigen og frigjøringen	—	51 090	21 631	23 232	15 691	500	350
XVIII. Ymse utgifter til gjenreisningen	—	145 418	275 485	62 913	81 609	80 664	72 669
Herav: Lån og tilskott til Finnmark og Nord-Troms	—	66 083	7 077	5 164	5 070	÷ 8 000	—
Krigsskadetrygden for løsøre	—	60 000	78 000	23 000	25 000	} 86 478	} 67 321
Krigsskadetrygden for bygninger ..	—	—	176 000	22 000	32 000		
XIX. Andre utgifter	10 222	48 668	71 718	71 038	85 143	229 381	343 210
Overskott på driftsregnskapet	106 807	175 185	145 722	226 590	631 321	438 475	338 188
Driftsutgifter i alt	589 741	2 329 625	2 692 726	2 668 846	3 045 621	3 668 364	4 053 426

Merknad: Etter Statistisk Sentralbyrås oppstilling av regnskapene. Deposita, forskottskonti og Prisdirektoratets fond er holdt utenfor.

¹⁾ Avsetninger til aldersfondet er tatt med under avsetninger til Statens fond. ²⁾ Av dette vedr. 58,9 mill. kr. 1947/48. ³⁾ Inkl. rente av nedlagt kapital beregnet etter 5 % i 1938/39, 3,6 % i 1946/47 og 3 % for de siste år.

X. Offentlige finanser (forts.).

	G. Statens utgifter og inntekter. 1 000 kr.						
	1938/39	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51	Det sist salderte budsjett 1951/52	Budsjett 1952/53
<i>B. Driftsinntekter.</i>							
I. Skatter og avgifter	559 573	2 107 887	2 552 893	2 549 911	2 893 537	3 486 942	3 811 046
a) Inntekts- og formuesskatter	174 725	675 155	1 172 028	984 497	1 151 096	1 212 971	1 397 305
Herav: Ord. inntekts- og formuesskatt....	142 503	497 649	687 525	694 362	911 520	1 000 000	1 200 000
Ekstraordinær formuesskatt.....	8 176	18 210	17 086	16 478	14 299	1 800	1 000
Alderstrygdavgift	24 046	52 857	64 745	87 094	98 997	100 000	112 000
Inntektsført krigsskadeavgift.....	—	65 850	281 804	32 866	45 548	76 878	59 472
Inntektsført verneskatt.....	—	—	76 801	117 560	23 935	—	—
b) Forbruksskatter	355 188	1 354 607	1 284 675	1 485 291	1 644 482	2 181 850	2 229 600
Herav: Tollinntekter	154 278	178 994	151 417	178 964	173 943	270 000	270 000
Skatt på tilvirkn. og omsetn. av:							
1. Brennevin og vin ¹⁾	51 572	338 335	300 338	276 895	292 706	296 500	300 000
2. Øl	16 358	54 476	53 373	66 350	72 094	77 000	70 000
3. Tobakk	26 282	157 242	171 710	182 275	176 942	189 000	187 000
4. Sjokolade og sukkervarer	9 289	27 749	32 643	51 054	107 635	120 000	115 000
Midl. omsetn. avg. til kriseformål ..	37 810	448 023	429 670	478 595	575 900	970 000	1 025 000
Veiavgifter	33 783	60 670	67 904	70 641	74 518	68 200	68 200
Ekstraord. bensinavgift.....	—	—	—	95 325	86 602	85 300	85 300
Luksusskatt	7 137	22 652	20 901	18 640	17 518	17 500	17 000
c) Andre skatter og avgifter	29 660	78 125	96 190	80 123	97 959	92 121	184 141
Herav: Arveavgift	7 186	28 972	14 476	14 121	14 599	18 000	17 000
Stempelavgift av dokumenter	7 640	9 773	8 826	9 790	10 430	11 000	11 000
Avg. av skipslønn og skipsfrakter ..	—	—	37 300	20 600	31 000	30 000	120 000
II. Formues- og ervervsinntekter	18 146	16 184	24 762	25 186	38 383	47 931	38 440
a) Renter	17 801	15 212	17 443	22 236	31 031	42 469	34 252
b) Utbytte av aksjer o.l.	438	581	7 662	3 841	7 797	6 890	5 866
c) Inntekter av forskj. eiendommer	÷ 93	391	÷ 343	÷ 891	÷ 445	÷ 1 428	÷ 1 678
III. Andre inntekter	12 022	²⁾ 205 554	115 071	93 749	113 701	133 491	203 940
Herav: Inntekt av totalisatorspill	1 427	2 392	2 244	2 438	2 521	2 500	2 500
Inntekt av lotterimidler	8 740	13 102	13 845	15 332	15 852	14 000	15 000
Direktoratet for fiendtlig eiendom	—	15 506	21 208	25 291	29 887	10 500	3 400
Erstatningsdirektoratet	—	36 620	21 981	14 303	12 971	20 000	8 000
Driftsinntekter i alt.....	589 741	2 329 625	2 692 726	2 668 846	3 045 621	3 668 364	4 053 426
Kapitalregnskapet.							
<i>A. Kapitalutgifter.</i>							
I. Statens forretningsdrift og fond	107 246	283 230	252 189	³⁾ 442 093	330 189	380 619	295 103
Herav: Jernbaneanlegg	32 146	73 122	72 957	78 877	65 574	71 635	78 123
Telefon- og telegrafanlegg	15 753	35 062	32 577	39 624	29 228	39 300	40 000
Kraftverk og reguleringsanlegg	1 310	68 051	47 812	62 630	60 547	72 960	96 307
Avsatt til Statens fond	54 971	69 918	72 407	66 417	79 607	142 000	40 000
II. Avdrag på statsgjeld	33 351	77 610	88 998	102 247	130 162	305 408	253 020
Herav: Utenlandske lån	23 943	22 814	30 562	38 343	53 370	50 500	52 481
III. Utlån.....	—	5 000	30 910	10 081	15 101	94	—
Kapitalutgifter i alt	140 597	365 840	372 097	554 421	475 452	686 121	548 123
<i>B. Kapitalinntekter.</i>							
Overskott på driftsregnskapet	106 807	175 185	145 722	226 590	631 321	438 475	338 188
I. Av statens formue	7 337	64 153	29 416	211 429	40 444	247 646	209 935
Herav: Avdrag på utestående fordringer	3 008	10 654	6 029	9 104	3 440	7 200	1 500
Inndratt av fondskapital	3 676	48 309	16 340	⁴⁾ 60 039	8 062	32 674	23 500
II. Anvendte lånemidler	26 453	126 502	196 959	116 402	÷196313	—	—
Kapitalinntekter i alt	140 597	365 840	372 097	554 421	475 452	686 121	548 123
Totalsum (utgifter = inntekter) ⁵⁾	623 531	2 520 280	2 919 101	2 996 677	2 889 752	3 916 010	4 263 361

¹⁾ Overskott av A/S Vinmonopolets drift tatt med her. ²⁾ Overtakelse av tyske og amerikanske skip 64 mill. kr. ³⁾ Overtatt aksjer i Norges Bank, 50,6 mill. kr. Jfr. note 4. ⁴⁾ Tatt av fondenes kapital til kjøp av aksjer i Norges Bank. Jfr. note 3. ⁵⁾ Overskott (resp. underskott) på driftsregnskapet er trukket ut i totalbalansen.

XI. Penger og kreditt.

A. Norges Bank. Mill. kr.

	Diskonto Pct.	Seddel- deknings- gull	Valuta	Clearing- tilgode- havende	Utlån og diskon- tering	Folioinnskott							Andre offentlige konti	Aksje- og spare- banker	Andre		
						Staten					Andre stats- konti	Andre offentlige konti				Aksje- og spare- banker	Andre
						I alt	I alt	Regule- rings- konto	Mot- verdi av ERP- og MSA- midler	Lån til stats- bankene							
1939	4 1/2	120	186	—	308	83	7	—	—	—	7	1) ..	*29	1) 47			
1946	2 1/2	240	920	93	81	5 980	4 432	—	—	—	4 386	613	742	193			
1947	2 1/2	185	636	88	94	5 444	3 079	—	—	—	2 994	679	1 315	371			
1948	2 1/2	185	474	9	72	5 113	3 282	—	137	—	3 100	761	819	252			
1949	2 1/2	185	410	14	85	4 205	1 935	654	317	—	875	807	1 324	139			
1950	2 1/2	185	563	12	43	3 301	1 600	733	355	—	501	804	740	157			
1951	2 1/2	185	733	45	49	3 899	1 850	360	898	—	592	830	1 038	181			
Okt.																	
1951	2 1/2	185	795	50	41	3 983	1 925	358	836	61	670	709	1 133	216			
1952	2 1/2	185	743	79	41	3 431	1 737	24	300	146	1 267	762	774	158			

A. Norges Bank (forts.). Mill. kr.

B. Aksje- og sparebanker. Mill. kr.

	Okku- pasjons- konto (netto)	Sedler i omløp Ekskl. skille- mynt- sedler	Gjeld til utlandet	Clearing- gjeld	Innskott		Utlån		Likvide midler			Forvalt- nings- kapital	Fordrin- ger på ut- landet	Gjeld til utlandet
					I alt	Folio og termin	I alt	Pante- lån	Kontan- ter og stats- veksler, post- giro	Norges Bank	Ihende- haver- obl. og aksjer			
1939		575	11	23	2 911	205	2 632	786	85	926	4 122	..	..	
1946	7 941	1 933	70	93	7 260	2 398	2 457	882	3 152	744	1 892	9 476	..	..
1947	7 923	2 088	29	78	7 934	2 777	3 373	1 010	1 853	1 302	2 442	10 222	..	..
1948	7 924	2 159	109	75	8 267	2 744	4 130	1 349	1 702	845	2 589	10 451	..	..
1949	7 114	2 308	217	132	8 486	2 574	4 728	1 642	582	1 333	2 831	10 886	330	409
1950	6 202	2 397	382	77	8 523	2 371	5 477	1 878	276	770	2 962	10 991	369	427
1951	6 202	2 659	405	40	9 386	2 903	6 275	2 022	323	1 075	2 759	12 236	523	462
Okt.														
1951	6 202	2 479	413	60	9 706	3 262	6 138	1 983	299	1 156	2 838	12 493	*538	*439
1952	5 546	2 740	193	15	10 201	3 364	6 792	2 166	661	801	2 633	13 197	*541	*391

C. Postgiro

D. Post- sparebanken

E. Statsban- ker og kre- dittforeninger

F. Bank- kla- rering

G. Om- setn. av ver- dipa- pirer

H. Emi- sjoner av aksjer

I. Registrerte ny- innbetalinger i nor- ske aksjeselskaper

J. Obligasjoner

	Konto- elernes tilgode- havende		Om- setning		Inn- skott		Utlån		Obliga- sjons- gjeld netto		Utlån		I alt			I nye sel- skaper	I eldre selskaper	Kurs	Øve- blik- kelig rente
	I alt	I nye sel- skaper	I eldre selskaper	Kurs	Øve- blik- kelig rente														
1939																			
1946	61	1 996	..	..	..	..	..	..	4 251	587	23,8	43,0	25,6	22,4	98,6	4,58	..	..	
1947	80	3 745	..	..	1 243	1 388	11 430	1 607	9 320	1 298	78,3	122,0	73,3	48,7	..	..	..	..	
1948	116	6 072	..	..	1 418	1 659	12 144	1 754	11 430	1 607	36,1	132,4	67,8	64,6	100,1	2,50	..	..	
1949	137	8 328	..	..	1 780	2 174	12 667	1 792	12 667	1 792	46,6	84,7	41,8	42,9	100,0	2,50	..	..	
1950	163	11 030	35	2	2 043	2 670	12 995	1 449	12 995	1 449	15,7	100,0	24,6	75,4	97,1	2,58	..	..	
1951	190	14 782	66	30	2 110	3 159	15 161	1 386	15 161	1 386	45,9	144,7	33,5	111,2	91,5	2,74	..	..	
Okt.																			
1951	173	11 954	4) 63	4) 16	2 059	2 985	12 273	7) 19	12 273	7) 19	36,7	42,1	11,7	30,4	89,8	2,78	..	..	
1952	243	16 417	4) 108	4) 56	2 159	3 550	13 826	5) 909	13 826	5) 909	20,2	61,4	15,5	45,9	91,7	2,73	..	..	

K. Aksjekursindeks.

Kjøperkurs i pct. av pålydende

L. Betalings- forhold

M. Valutakurser. Gjennomsnitt

	Kjøperkurs i pct. av pålydende						Åpnede konkurser og ak- kordfor- hand- linger		Ut- leggs- forret- ninger 2)		M. Valutakurser. Gjennomsnitt				
	Total	Industri	Skips- fart	Hval- fangst	Banker	For- sikring	Åpnede konkurser og ak- kordfor- hand- linger	Ut- leggs- forret- ninger 2)	D. kr.	Sv. kr.	£	Fr. frcs.	T. mark	§	
1939	114,7	95,3	132,7	124,1	126,4	160,2	417	5 365	88,07	103,65	19,110	11,090	174,09	4,315	
1946	162,7	135,6	199,5	204,7	145,5	173,7	116	989	103,75	127,76	20,034	4,184	..	4,970	
1947	151,7	130,5	176,3	213,9	139,1	154,7	118	1 490	103,64	138,30	20,020	4,180	..	4,970	
1948	167,3	143,7	195,9	279,9	143,7	151,6	169	2 301	103,60	138,30	20,020	2,360	..	4,970	
1949	157,9	139,4	177,3	247,3	144,6	155,3	211	2 611	103,60	138,30	20,020	1,912	..	5,596	
1950	167,0	149,4	184,6	289,0	144,7	162,3	236	3 756	103,60	138,30	20,020	2,049	170,60	7 150	
1951	186,9	167,0	217,7	357,9	134,9	160,8	221	4 385	103,60	138,30	20,020	2,049	170,60	7,150	
Okt.															
1951	187,2	165,2	221,4	371,3	133,2	155,3	2) 188	7) 2 970	103,60	138,30	20,020	2,049	170,60	7,150	
1952	187,5	160,8	228,6	357,2	134,8	169,0	2) 201	7) 3 281	103,60	138,30	20,020	2,049	170,60	7,150	

1) «Andre offentlige konti» tatt med under «Andre folioinnskott». 2) Januar—oktober. 3) Etter tidsskriftet «Creditreform». 4) Sep-tember. 5) Januar—juni. 6) Januar—juli. 7) Januar—september.

XII. Priser og innenlandsk vareomsetning.

A. Levekostnader i Norge. 1949 = 100									B. Levekostnader i forskjellige land. 1949 = 100			
Total	Matvarer	Drikkevarer	Lys og brensel		Bekledning	Husleie	Andre utgifter	Danmark	Sverige	Storbritannia	Sambandsstatene	
			Kull, koks ved og petroleum	Gass og elektrisitet								
1939	63,8	67,9	44,4	36,9	99,1	46,7	107,5	59,1	61	66	..	59
1946	100,1	104,8	88,5	112,2	100,7	96,0	99,7	90,5	94	91	..	82
1947	100,6	103,8	96,1	106,3	100,0	96,6	99,7	95,7	97	94	1) 92	94
1948	99,9	101,2	99,5	98,3	100,0	98,7	99,7	97,8	99	98	97	101
1949	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100	100	100	100
1950	105,3	108,8	105,3	99,7	100,2	103,8	100,3	103,4	106	101	103	101
1951	121,9	128,5	117,5	120,3	101,1	133,1	102,3	114,3	117	116	113	110
Okt. 1951	125,5	131,1	121,8	134,2	101,2	139,7	102,7	117,9	2) 119	3) 120	3) 115	3) 111
1952	136,1	151,5	124,0	149,2	104,8	137,3	105,8	126,4	2) 122	3) 128	3) 123	3) 113

C. Engrospriser i Norge. 1938 = 100									D. Engrospriser i forskjellige land. 1938 = 100				
Total	Jordbruksvarer			Kolonialvarer	Førstoffer og gjødning	Industrivarer			Danmark	Sverige	Storbritannia	Sambandsstatene	
	I alt	Animaliske	Vegetabiliske			I alt	Råvarer, halvfabrikata	Hel-fabrikata					
1939	101,7	96,6	99,2	90,6	113,2	98,9	102,8	103,0	102,6	105	104	102	98
1946	169,0	150,6	160,8	126,6	151,6	143,5	178,7	200,5	160,5	188	168	173	154
1947	175,2	164,0	174,0	140,7	122,1	146,2	185,7	217,4	159,2	207	179	190	189
1948	181,3	166,4	174,0	148,5	111,1	146,7	194,9	234,4	161,9	227	193	217	204
1949	184,3	166,3	174,1	148,0	105,9	148,0	199,9	239,7	166,6	232	195	228	194
1950	203,8	186,5	189,6	179,1	141,1	196,6	222,5	255,2	195,2	262	205	259	202
1951	258,4	227,2	242,4	191,6	159,1	241,4	278,5	344,4	223,4	333	269	317	225
Okt. 1951	266,1	225,9	242,7	186,5	159,3	244,6	290,4	362,0	230,6	337	3) 274	326	223
1952	285,2	240,4	262,7	188,0	337,4	245,6	299,4	369,8	240,6	317	3) 285	323	217

E. Utenlandske prisnoteringer. ⁴⁾												
Hvete	Sukker	Kaffe	Gummi	Tremasse	Avispapir	Ull	Bomull	Rujern	Stål	Aluminium	Kull	
Kansas City No. 2, Hard Winter \$ pr. 60 lb	New York Farin fob. \$ pr. lb	New York Santos no. 4, fob. \$ pr. lb	New York Ribbed smoked sheet \$ pr. 100 lb	New York Sulfit bleket, fob. \$ pr. short ton	New York Ruller cf. \$ pr. short ton	Boston Uvasket 56's \$ pr. lb	Liverpool American Middling 15/16" d pr. lb	U.K. Innenlandsk grunnpris 99 % £ pr. long ton	U.K. Valseemner, ulegert U.T. £ pr. long ton	New York Rå barrer \$ pr. lb	Cardiff Innenlandsk pris, fob. £ pr. long ton	
1938	0,78	0,045	0,078	14,56	57,42	50	0,295	4,93	5-9-0	13-5-0	0,200	1-4-4
1939	0,76	0,046	0,075	17,47	52,00	50	0,362	5,95	5-0-6	12-6-8	0,200	1-2-1
1947	2,60	0,081	0,264	20,97	120,96	89	0,550	21,21	8-3-8	13-1-3	0,150	2-9-5
1948	2,42	0,076	0,268	22,01	130,50	98	0,560	23,23	9-5-3	14-0-0	0,158	2-16-4
1949	2,15	0,078	0,318	17,56	124,25	100	0,552	25,03	9-15-8	16-3-0	0,170	2-18-4
1950	2,23	0,078	0,509	41,12	122,75	101	0,746	35,77	10-6-4	16-16-6	0,177	2-18-10
1951	2,40	0,082	0,543	60,88	140,00	110	1,088	45,86	11-5-3	19-0-5	0,190	3-2-11
Sept. 1951	2,35	0,083	0,542	52,00	140,00	114	0,730	38,00	11-15-6	22-1-6	0,190	3-3-4
1952	2,36	0,086	0,545	27,00	140,00	122	0,590	35,62	12-10-0	25-4-6	0,200	3-9-7

F. Indeks for verdien av detaljomsetningen. 1938 = 100										G. Grossistforbundets indeks for verdien av engrosomsetningen 1938 = 100		H. Verdien av omsetningen i samvirke-lagene 1938 = 100
Riket	Land-distrikter	Forstadsstrøk	Bygder i alt	Byer					Diverse	Næringsmidler	Jern, stål, bygningsartikler etc.	
				I alt	Nærings- og nytelsesmidler	Bekledning og tekstilvarer	Isenkram, sportsartikler m. v.					
1939	105	105	106	105	104	103	103	122	97	108	..	107
1946	182	183	171	180	185	183	179	207	203	177	..	172
1947	223	212	203	210	233	211	274	286	228	181	303	230
1948	223	217	208	215	230	219	232	319	246	170	334	249
1949	240	242	238	241	243	226	262	332	249	189	429	289
1950 ⁵⁾	259	263	328	272	250	245	253	278	263	248	469	337
1951	290	295	381	308	279	275	282	302	284	249	540	385
Jan.-sept. 1951	272	279	360	291	259	261	256	286	249	239	529	..
1952	302	311	389	324	284	294	287	283	271	272	648	..

¹⁾ Juli—desember. ²⁾ Oktober kvartal. ³⁾ September. ⁴⁾ Se F.N.s Monthly Bulletin of Statistics. ⁵⁾ Korreksjon av beregningene. Tallene for 1950 og senere er ikke direkte sammenliknbare med tidligere år.

XIII. Lønninger.¹A. Gjennomsnittlig timefortjeneste²⁾ for voksne menn i industri, bygge- og anleggsvirksomhet. Kr.

	Industri i alt	Malm- og metallutvinning			Nærings- og nytelsesmiddelindustri		Baker- og konditorfaget	Slakter- og pølse-makerfaget	Tekstilindustri	Bekledningsindustri		Treindustri	Papirindustri	Papirvareindustri (Kartonnasje)
		I alt	Gruve- og hytte-drift	Elektro-met.-industri	I alt	Hermetikk-industri				I alt	Skotøy-industri			
1938 ³⁾	*1,64	..	*1,46	..	..	1,30	..	..	..	..	1,58	..	⁴⁾ 1,42	..
1946	2,54	2,55	2,49	2,59	2,40	2,09	2,49	2,52	2,24	2,51	2,52	2,27	2,30	2,40
1947	2,80	2,85	2,79	2,89	2,57	2,30	2,72	2,66	2,53	2,79	2,82	2,57	2,59	2,76
1948	2,96	3,01	2,96	3,04	2,70	2,45	2,79	2,69	2,68	3,01	3,09	2,74	2,77	3,04
1949	3,10	3,16	3,14	3,17	2,83	2,58	2,92	2,93	2,79	3,13	3,20	2,90	2,94	3,12
1950	3,28	3,41	3,45	3,39	2,98	2,71	3,03	3,14	2,99	3,30	3,38	3,04	3,18	3,39
1951	3,74	3,92	4,08	3,82	3,39	3,06	3,40	3,46	3,39	3,68	3,76	3,45	3,80	3,94
1951 1. kv.	3,49	3,64	3,72	3,60	3,18	2,89	3,27	3,18	3,21	3,47	3,56	3,18	3,53	3,67
2. »	3,76	3,93	4,09	3,83	3,45	3,10	3,44	3,35	3,43	3,75	3,85	3,47	3,79	3,96
1952 1. kv.	3,98	4,19	4,31	4,11	3,61	3,32	3,56	3,59	3,61	3,82	3,87	3,67	4,02	4,20
2. »	4,20	4,38	4,56	4,28	3,95	3,49	3,89	3,96	3,78	4,00	4,03	3,85	4,12	4,47
	Grafisk industri			Lær- og gummivareindustri		Kjemisk og elektrokjemisk ind.		Olje- og fettindustri	Jord- og steinindustri	Jern- og metallindustri		Bygge- og anleggsvirksomhet		
	I alt	Boktrykkerier	Bokbinderies	I alt	Gummivarefabrikker	I alt	Elektrokjemisk industri			I alt	Mek.verksteder	I alt	Byggevirksomhet	Anleggsvirksomhet
1938 ³⁾	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,64	2,16	..	..
1946	3,08	3,00	2,65	2,59	2,70	2,75	2,84	2,34	2,47	2,63	2,64	3,05	..	..
1947	3,30	3,22	2,86	2,94	3,08	3,07	3,17	2,65	2,78	2,86	2,86	..	..	..
1948	3,41	3,33	3,02	3,20	3,34	3,20	3,30	2,81	2,96	3,02	3,02	..	..	..
1949	3,56	3,42	3,25	3,27	3,34	3,49	3,60	2,79	3,16	3,14	3,13	3,97	3,80	4,86
1950	3,77	3,59	3,50	3,35	3,41	3,59	3,71	3,04	3,37	3,29	3,27	4,11	3,92	4,91
1951	4,20	4,02	3,93	3,81	3,90	4,04	4,16	3,47	3,87	3,72	3,71	4,61	4,34	5,71
1951 1. kv.	3,99	3,81	3,69	3,61	3,68	3,79	3,90	3,36	3,55	3,47	3,46	4,15	3,91	5,26
2. »	4,25	4,07	3,97	3,86	3,97	4,09	4,20	3,43	3,84	3,73	3,72	4,45	4,22	5,45
1952 1. kv.	4,38	4,17	4,12	4,04	4,13	4,28	4,42	3,64	4,08	3,98	3,97	4,71	4,39	6,14
2. »	4,76	4,57	4,32	4,14	4,19	4,49	4,61	3,84	4,27	4,22	4,24	5,04	4,76	6,12

B. Gjennomsnittlig timefortjeneste²⁾ for voksne kvinner i industri. Kr.

	Industri i alt	Nærings- og nytelsesmiddelindustri			Tekstilindustri	Bekledningsindustri		Papirindustri	Papirvareindustri	Grafisk industri	Lær- og gummivareindustri		Kjemisk industri	Jern- og metallindustri
		I alt	Hermetikk-industri	Sjokoladefabrikker		I alt	Skotøy-fabrikker				I alt	Gummivarefabrikker		
1938 ³⁾	0,97	..	0,80	1,13	..	..	0,94	..	..	..	..	..	..	
1946	1,52	1,52	1,42	1,71	1,46	1,55	1,52	1,55	1,46	1,50	1,56	1,54	1,60	1,68
1947	1,75	1,75	1,61	1,94	1,70	1,74	1,73	1,79	1,71	1,68	1,82	1,82	1,82	1,97
1948	1,88	1,87	1,75	2,09	1,83	1,87	1,91	1,96	1,92	1,77	1,97	1,95	1,88	2,10
1949	1,98	1,93	1,81	2,14	1,91	2,00	2,05	2,04	1,96	1,96	2,04	1,99	2,01	2,25
1950	2,12	2,04	1,90	2,37	2,04	2,16	2,22	2,19	2,13	2,15	2,14	2,07	2,13	2,36
1951	2,50	2,41	2,22	2,83	2,41	2,53	2,58	2,68	2,55	2,54	2,52	2,47	2,56	2,76
1951 1. kv.	2,30	2,24	2,06	2,63	2,21	2,34	2,40	2,46	2,33	2,34	2,32	2,26	2,32	2,52
2. »	2,52	2,43	2,24	2,82	2,43	2,55	2,61	2,70	2,58	2,56	2,56	2,50	2,60	2,76
1952 1. kv.	2,70	2,62	2,44	2,98	2,62	2,70	2,75	2,84	2,76	2,70	2,80	2,76	2,74	3,01
2. »	2,84	2,82	2,57	3,24	2,74	2,85	2,84	2,91	2,91	2,92	2,83	2,77	2,95	3,18

¹⁾ Statistikken omfatter bare bedrifter som er medlemmer av Norsk Arbeidsgiverforening og Papirindustriens Arbeidsgiverforening. ²⁾ Gjennomsnittsfortjeneste på tid, akkord og overtid. ³⁾ 3. kvartal. ⁴⁾ 4. kvartal.

Norges Offisielle Statistikk, rekke XI. (Official Statistics of Norway, series XI.)

Rekke XI.

Trykt 1952.

- Nr. 84. Økonomisk utsyn over året 1951. (*Aperçu de la situation économique.*)
— 85. Trafikkulykker 1949. (*Accidents de circulation.*)
— 86. Norges fiskerier 1950. (*Les pêcheries norvégiennes.*)
— 87. Jordbrukstillingen i Norge 20. juni 1949. III. De naturlige jordbruksområder. (*Recensement du 20 juin 1949. III. Les régions agricoles.*)
— 88. Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1949. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 89. Folkemengdens bevegelse 1949. (*Mouvement de la population.*)
— 90. Norges jernbaner 1948—49. (*Chemins de fer norvégiens.*)
— 91. Forsikringsselskaper 1950. (*Sociétés d'assurances.*)
— 92. Lønnsstatistikk 1950. (*Statistique sur les salaires.*)
— 93. Telegrafverket 1950—51. (*Télégraphes et téléphones de l'Etat.*)
— 94. Meieribruket i Norge 1950. (*L'industrie laitière de la Norvège.*)
— 95. Skolestatistikk 1947—48. (*Instruction publique.*)
— 96. Kriminalstatistikk 1949 og 1950. (*Statistique de la criminalité.*)
— 97. Tendenser i den økonomiske utvikling. Våren 1952. (*Current economic trends.*)
— 98. Syketrygden 1949. (*Assurance-maladie nationale.*)
— 99. Folketellingen i Norge 3. desember 1946. V. Boligstatistikk. (*Recensement du 3 décembre 1946. V. Statistique d'habitation.*)
— 100. Norges postverk 1951. (*Statistique postale.*)
— 101. Norges industri 1950. (*Industrial Production Statistics.*)
— 102. Kommunenes gjeld og kontantbeholdning m. v. 1951. (*Municipal Debt and Cash Balance etc.*)
— 103. Jordbrukstillingen i Norge 20. juni 1949. IV. Oversikt. (*Recensement du 20 juin 1949. IV. Aperçu général.*)
— 104. Fiskeritelling 1. oktober 1948. III. Oversikt over tellingsresultatene. (*Recensement des pêches maritimes le 1. octobre 1948. III. Aperçu des résultats du recensement.*)
— 105. Norges bergverksdrift 1950. (*Mines et usines.*)
— 106. Norges handel 1950. (*Commerce.*)
— 107. Ulykkestyngden for industriarbeidere m. v. 1949. (*Assurances de l'Etat contre les accidents pour les ouvriers industriels etc.*)
— 108. Jordbruksstatistikk 1951. (*Superficies agricoles et élevage du bétail. Récoltes etc.*)
— 109. Nasjonalregnskap 1930—1939 og 1946—1951. (*National Accounts.*)
— 110. Trafikkulykker 1950. (*Accidents de circulation.*)
— 111. Skolestatistikk 1948—49. (*Instruction publique.*)
— 112. Folkemengdens bevegelse 1950. (*Mouvement de la population.*)
— 113. Sosialstatistikkens historie i Norge gjennom 100 år (1850—1950). (*The History of Social Statistics in Norway during 100 years.*)
— 114. Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1950. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
— 115. Sinnssykehusenes virksomhet 1950. (*Statistique des hospices d'aliénés.*)
— 116. Skattestatistikken 1950—51. (*Tax Statistics.*)
— 117. Norges elektrisitetsverker 1949. (*Electricity Plants.*)
— 118. Statistisk årbok 1952. (*Statistical Yearbook of Norway.*)

Rekke XI.

Trykt 1953.

- Nr. 119. Økonomisk utsyn 1952. (*Economic Survey.*)

Statistisk Sentralbyrå utgir dessuten følgende månedshefter: *The Central Bureau of Statistics also publishes the following monthly reports:*

Statistiske Meldinger. *Monthly Bulletin of Statistics.*

Månedsoppgaver over vareomsetningen med utlandet. *Monthly Bulletin of External Trade.*

Abonnement på begge disse månedshefter tegnes i Statistisk Sentralbyrå. Pris pr. år kr. 10.—, pr. nr. kr. 1.—. *Subscription orders for these monthly bulletins are to be placed with the Central Bureau of Statistics.*

Av andre publikasjoner nevnes:

Fortegnelse over Norges Offisielle Statistikk 1828—30. juni 1889.

» » Norges Offisielle Statistikk juli 1889—31. desember 1911.

» » Norges Offisielle Statistikk 1. januar 1911—31. desember 1920.

En samlet oversikt over innholdet av disse eldre utgaver og av publikasjoner utgitt 1. januar 1921—31. desember 1950 er publisert i N.O.S. XI. 63: Fortegnelse over Norges Offisielle Statistikk 1828—1950. (*Catalogue of the Official Statistics of Norway.*)

Statistiske Oversikter 1914. (*Statistical Survey*), Statistiske Oversikter 1926 og N.O.S. X. 178. Statistiske Oversikter 1948.

Alle publikasjoner er, i den utstrekning de ikke er utsolgt, tilsalgs i bokhandelen. Men abonnement på månedsheftene må tegnes i Statistisk Sentralbyrå.

Av følgende publikasjoner er Byråets beholdning meget knapp, og en er takknemlig for å få overlatt enkelte eksemplarer:

Statistisk Årbok, alle årganger til 1943—45, dessuten 1950.

Norges Handel, alle årganger til og med 1918, dessuten 1920—23, 1927—30 og 1934—39.

Norges Industri, 1895—1929, 1932—39, 1948 og 1949.

3. januar 1953.